

Marvin Maksvel

"IDI I OBJAVI TO SVETU!"

Kratak pregled nastanka Adventističke crkve

Naslov originala:

TELL IT TO THE WORLD

by C. Mervyn Maxwell

1. "Idi i objavi to svetu!"
2. Veliko probuđenje
3. Vreme odvajanja
4. Ponoćni poklič
5. "Zašto tata nije došao juče?"
6. Zašto razočarenje?
7. "Kleopa" u kukuruznom polju
8. Nova svetlost iz Biblije
9. "Pogledaj ponovo, ali pogledaj gore!"
10. Šta Isus stvarno radi na Nebu?
11. Svedočanstvo jedne udovice
12. Kapetan širi vest
13. Šta poručuje treći anđeo?
14. Stari, dobri PREGLED
15. Šta adventisti duguju ostalim hrišćanima?
16. Isus i "istražni sud"
17. Potreba za "evanđeoskim uređenjem"
18. Davanje imena detetu
19. Laodikeja
20. Osećaj za misiju
21. Nekadašnji katolički sveštenik
22. Misionari u Evropi
23. Svetski misionarski pokret
24. Žene - vođe
25. Nadahnuti da spašava duše
26. Srećni, posvećeni i zdravi
27. Božićni poklon
28. Radost u službi
29. Isusova neodoljiva privlačnost
30. Šesnaest godina krize
31. Krugovi ljubavi
32. Obasjani Njegovom slavom

O knjizi

"Živopisno, sažeto, duhovno - izvanredan uvod u istoriju adventnog pokreta," - Richard W. Schwarz, Andrews University, Berrien Springs, Michigan.

"Na jedinstven način istaknut pokret adventista sedmog dana kao pokret koji ima poruku za poslednje vreme.... Obavezna lektira za svakog vernika," - Jach Bohannon, Lake Union Conference, Berrien Springs, Michigan.

"C. Mervyn Maxwell napisao je u ovoj knjizi popularnu istoriju, koja ni u jednom momentu ne prelazi u pristranu priču o sopstvenoj crkvi..... Dr. Maxwell se dokazao i kao teolog i kao istoričar," - Adventist Heritage, 1977.

O piscu

Dr. C. Mervyn Maxwell je predsednik Odeljenja za crkvenu istoriju i profesor crkvene istorije na adventističkom teološkom seminaru, Andrews University, Berrien Springs, Michigan. Doktorsku titulu stekao je na univerzitetu u Chicagu. Autor je više knjiga, od kojih je najpoznatija GOD CARES, koja obrađuje dve najveće proročke knjige Biblije, Knjigu proroka Danila i Otkrivenje.

1. "Idi i objavi to svetu!"

Mnogima je poznato da je Vilijam Miler (William Miller) bio začetnik i glavni nosilac velikog adventnog probuđenja u Americi između 1833. i 1844. godine. Malo je, međutim, onih koji znaju koliko je dugo trajala njegova borba s Bogom i sa samim sobom da progovori o otkriću do kojeg je došao. Od dana kada je razumeo proročanstvo o 2300 dana i noći iz Knjige proroka Danila do dana kada je prvi put javno izneo rezultate svog proučavanja proteklo je - trinaest godina.

Miler je bio farmer, što je bilo sasvim uobičajeno u vreme kada je devet desetina stanovnika Amerike, na prelazu iz XVIII u XIX vek, živelo od poljoprivrede. Ipak, on se u nečemu razlikovao od prosečnih farmera. Još kao dečak veoma je voleo da čita i često su ga prvi zraci novog dana zaticali nagnutog nad nekom knjigom, uz svetlost petrolejke, na tavanu ili nekom drugom skrovitom delu kuće, u mestašcu Lou Hempton, države Njujork (Low Hampton/New York). Kada se, 1803. godine, oženio devojkom po imenu Lusi (Lucy), preselio se u Pultni/Vermont (Poultney/Vermont) i tamo za kratko vreme pročitao sve što je mesna biblioteka mogla da ponudi. Lusi je imala razumevanja za ovu njegovu ljubav prema čitanju i pomagala mu je tako što je uzimala na sebe neke od poslova, kako bi Vilijam imao više vremena za knjige. Njihovo domaćinstvo nije trpelo zbog toga; šta više, posedovali su dva konja, proširili krug prijatelja, a Vilijam je, zahvaljujući svojoj društvenosti, savesnosti i pravičnosti, obavljao i važne građanske dužnosti u tom mestu.

Od prvih dana Vilijamovog detinjstva njegova majka se trudila da ga vaspita u duhu Biblije. Ona je bila iskren, pobožan vernik Baptističke crkve, dok su njen otac i brat služili u istoj crkvi kao propovednici. Ali rano u svojoj mladosti Vilijam je zaključio da Biblija, iako nije sumnjao u njeno božansko poreklo, ima u svom sadržaju nedoslednosti i protivrečnosti i da njena nauka nije delotvorna u životu. Malo po malo, što slučajno, što po nagovoru poznanika i prijatelja, počeo je da čita literaturu na kojoj su se obrazovali i Džeferson (Jefferson), Frenklin (Franklin) i drugi osnivači zemlje, tačnije dela čiji su autori bili Dejvid Hjum (David Hume), Volter (Voltaire) i Tomas Pein (Thomas Pain). Ova lektira je toliko uticala na njega da je uskoro postao deista.

Prema učenju deizma, Bog je stvorio svet i postavio jedan uzvišen zakon po kojem se sve odvija: zakon uzroka i posledice. čovekova je dužnost da živi u skladu s tim zakonom, tj. čisto, uredno i pošteno. Pojmovi kao što su "molitva", "Spasitelj" ili "život nakon smrti" smatrani su detinjom fantazijom, a "vaskrsenje", "oprostenje greha" ili "čuda" nemogućima, jer bi to dokazivalo da Bog ne postupa u skladu sa zakonima koje je sam postavio. Svet je predstavljan kao mehanizam jednog velikog časovnika kojeg je Bog stvorio, pokrenuo i pustio da ide određenim tokom.

Miler je zaključio: ne Biblija ili hrišćanstvo, nego zakonodavstvo i društveni red razviće u prosečnom Amerikancu njegove najbolje osobine. Kuća Milerovih postala je tako stecište nereligioznih, ali patriotski raspoloženih meštana.

Za to vreme u Hemptonu je Milerova majka upućivala usrdne molitve Bogu za svog sina. Tužna zbog toga što je Villijam odstupio od biblijske nauke, ona je s vremena na vreme znala da zamoli svog oca Felpsa (Phelpsa) i brata Eliu (Elihu) da pođu u Pultni i posete ga. Svaka takva poseta, istina, počinjala je srdačnom dobrodošlicom; ali nakon dedinog i ujakovog odlaska Miler je ponovo otvarao vrata svog doma da primi prijatelje i istomišljenike, deiste. Oduševljen ljubavlju prema domovini više nego ljubavlju prema Bogu, Miler je 1812. godine dobrovoljno stupio u američku vojsku i uključio se u rat protiv Britanaca za nezavisnost Amerike. Zajedno s

njim prijavilo se još 47 osoba, spremnih da služe samo pod jednim uslovom: da im Miler bude zapovednik.

Dve godine je Milerova trupa uglavnom brinula kako da "ubije" vreme, jer su se ratni događaji odvijali negde iza njih. Milera je to mučilo, jer nije imao prilike da na delu pokaže svoju spremnost da posluži Americi. Tek 11. septembra 1814. godine, kada je došlo do bitke za Pletsburg (Plattsburg), nedaleko od Milerovog rodnog mesta, otvorila se mogućnost Vilijamu da dokaže svoja osećanja. O bici u kojoj je učestvovalo oko 15 hiljada britanskih vojnika, potpomognutih malom ali dobro opremljenom jedinicom mornarice, protiv jedva 5 hiljada američkih pešaka, Miler je poslao sledeći izveštaj svom pretpostavljenom:

"Gospodine, gotovo je..... sve je gotovo! Britanske zastave izmešale su se s američkim..... Vodila se velika bitka.... Sve mogu dobro da vidim dok ovo pišem.... Bilo je veličanstveno, bilo je uzvišeno..... Jutros oko deset sati Britanci su otvorili žestoku vatru na nas, i s jezera i s kopna..... Ne možete, gospodine, zamisliti kako je to izgledalo.... Morate nam verovati kako se osećamo, jer ja to ne mogu da opišem!..... Meni je drago što mogu da se borim. Sada znam da nisam nesposoban.... Trojica mojih vojnika su ranjeni od udara granate koja je pala nepun metar daleko od mene.... Hura! Hura!..... Vaš Vilijam Miler!"

Godinu dana kasnije rat je završio i Miler se vratio na svoje imanje. Ali, uz svakodnevne poslove njegove su misli uvek iznova odlazile prema religiji njegovih otaca. Jedna misao nije mu dala mira: ishod bitke za Pletsburg. Po zakonu uzroka i posledice, razmišljao je Miler, pobjeda je morala da pripadne Britancima. Bilo ih je tri puta više, a vojsku su sačinjavali uglavnom iskusni borci, koji su učestvovali i u ratovima protiv Napoleona. Uprkos tome, pobedili su Amerikanci. Jedan poznati izveštaj o ovoj borbi sadržavao je u sebi zahvalnost Bogu: "Svemoćni nam je bio milostiv i darovao nam ovu pobjedu!" Zar je moguće da je Bog imao razloga da sačuva Ameriku? Da li je zaista Bog zaštitio život njegovih drugova i njega samog kada je, u toku bitke, granata pala nepun metar od njega? Razmišljanje o tim pitanjima ispunjavalo je Milera osećanjem nesigurnosti i on je znao da mora brzo da nađe odgovor na njih.

Nekako u to vreme umro je njegov otac i on se zato, sa svojom porodicom, preselio u rodni Hempton, otplatio kuću i prihvatio se održavanja imanja. Njegova majka je mogla da se prepusti mirnoj starosti i posveti neprimetnom, ali stalnom uticanju na svog najstarijeg sina.

Kao što je to činio dok je još bio kao mladić u roditeljskoj kući, Vilijam je, u znak pažnje prema ujaku i majci, odlazio u mesnu crkvu svake nedelje kada je ujak Eliu propovedao. Onih nedelja, međutim, kada je neko drugi bio zadužen za propoved, Vilijam je ostajao kod kuće.

"Nedostajao si nam na bogoslužjenju prošle nedelje," - kazala mu je majka blago jednom prilikom.

"Ali ujak Eliu nije imao propoved u nedelju!?" - odgovorio je Vilijam.

"Znam. Ali, zašto ne bi dolazio i tada."

"Ne dopada mi se kako đakoni čitaju pisane propovedi."

"Oni se sigurno trude da to učine najbolje što mogu."

"A zašto ne ponude meni da pročitam propoved kada je Eliu odsutan?"

Miler nije bio svestan da je ovom rečenicom dao dobru ideju majci i ostalim vernicima crkve da mu postave "zamku" u koju će se kasnije uhvatiti. Kada se ukazala prva prilika, Miler je zamoljen da se pripremi i posluži na jednom bogoslužju umesto odsutnog ujaka. Kao materijal za propoved trebalo je da mu posluži knjiga "Rasprave" Aleksandra Praudfita (Alexander Proudfit), koja je, međutim, udarala u same temelje deizma. Miler je osetio da ga sadržaj knjige oduševljava, a da se građevina njegove tadašnje ideologije ozbiljno ljulja.

Na drugu godišnjicu pobede kod Pletsburga, 11. septembra 1816. godine, trebalo je da se održi veliko narodno slavlje s plesom. Veče pre toga, naravno, u crkvi je održana propoved. Pozvani gost-propovednik izabrao je takvu temu da su se vernici u suzama razišli iz crkve i otkazali sutrašnje veselje! Gradićem je zavladao atmosfera verskog probuđenja. Kada je, iduće nedelje, došao red na Milera da pročita pred crkvom tekst "Dužnost roditelja prema deci" iz knjige koju je dobio ranije, provala emocija i bujica suza nisu dozvolile da to učini do kraja. Svakim danom rastao je u Milerovom srcu osećaj grešnosti, ali u isto vreme i osećaj potrebe za Spasiteljem. Kako bi bilo dobro da postoji Neko u čije naručje bi mogao da se baci i ostavi teret koji je pritiskao njegovu dušu!

U tim trenucima Miler se setio Biblije. Počeo je da čita i u njoj je našao ono za čim je težila njegova duša. Godinama kasnije on je pisao: "Bilo mi je teško da priznam da je Pismo božansko otkrivenje. Ali, u njemu sam našao Isusa, a u Isusu prijatelja."

Milerovi prijatelji su primetili promenu u njegovom razmišljanju i njegovom praktičnom životu. Zapazili su da Vilijam okuplja svoje ukućane na porodična bogoslužja. Zasmatalo im je to i krenuli su u napad.

"Kako znaš da je Biblija Božja reč? Kako objašnjavaš protivrečnosti u njoj?" - pitali su ga, navodeći već poznate sumnje.

"Ako je Biblija stvarno Božja reč," - odgovorio je Miler smerno, "onda svaki njen deo mora da bude razumljiv, a sve zajedno mora da sačinjava jednu celinu. Dajte mi vremena, a ja ću ili odgonetnuti protivrečnosti ili ostati deista!"

Tako su postavljeni temelji poduhvata koji će doneti nemerljive blagodati kako istraživaču Mileru, tako i velikom broju ljudi koji su se upoznali s rezultatima njegovog proučavanja. Jer, studiozni Milerov duh nije poznavao odstupanje od zadane reči, kao ni površnost u radu. Izuzimajući samu Bibliju i jedan biblijski konkordans, svaka druga knjiga bila je stavljena na stranu. Biblija i samo Biblija nalazila se na ispitu!

Miler je počeo od 1. Knjige Mojsijeve 1,1. Nije išao dalje u proučavanju sve dok mu i poslednji deo teksta nije postao jasan. Tako je činio sa svakim narednim stihom. Koristeći se konkordansom, upoređivao je jedan biblijski tekst s drugima koje je nalazio u različitim delovima Svetog Pisma. Ono što mu je nekada izgledalo nedosledno ili protivrečno, sada mu je zasjalo u punoj lepoti, kao neraskidivi deo jedne izvanredno smišljene celine. To ga je oduševljavalo i davalo mu snagu da nastavi s radom.

Između ostalog, Miler je zapazio da je Isus izrekao mnoga obećanja o svom povratku na Zemlju. Upoređujući to s ostalim obećanjima za koja je zaključio da su se ostvarila, Mileru se činilo logičnim da i ovo obećanje doživi svoje ispunjenje. Ali kada? U traganju za odgovorom, došao je do teksta iz Danila 8,14: "Do dve hiljade i tri stotine dana i noći, onda će se svetinja očistiti." Podvukao je ove reči u svojoj Bibliji, ne sluteći da će one obeležiti ostatak njegovog života.

Milerovo istraživanje sada se nalazilo na vrhuncu dramatičnosti. Ponekad je prolazio ceo dan, ponekad cela noć u proučavanju. Na osnovu Jezekeje 4,6 i nekih drugih tekstova, zaključio je da je u pitanju proročko vreme koje je jednako periodu od 2300 kalendarskih godina i da početak izračunavanja ovog proročkog lanca pada u godinu 457. pre Hrista. Mileru se takođe činilo jasnim da izraz "čišćenje svetinje" označava kraj sveta, odnosno ispunjenje Isusovog obećanja o povratku na Zemlju. Dve godine nakon što se upustio u detaljno proučavanje Biblije, dakle 1818. godine, Vilijam Miler je mogao da sažme rezultate svog rada u nekoliko reči: "Isus će doći na Zemlju oko 1843. godine..... Za otprilike 25 godina završiće se svi događaji na našoj planeti."

Čim se stišalo prvo uzbuđenje zbog ovog otkrića, progovorio je tihi glas Milerove savesti. Ako je do kraja sveta stvarno ostalo još svega 25 godina, onda o tome moraju da saznaju i drugi.

Kao da čuje glas čoveka, Miler je razumeo poruku:

"Idi i objavi to svetu!"

Sledećih pet godina Miler je preispitivao rezultate svog proučavanja. Da bi bio siguran da je njegova teorija ispravna, postavljao je sam sebi pitanja kakvih se nisu setili ni njegovi najžešći protivnici. Uznemiravala ga je misao da zbog svoje nepažljivosti može da postane uzrok propasti mnogih iskrenih duša. Ali, u stvarnosti, to je bio samo jedan oblik gušenja glasa savesti koji ga je opominjao da objavi svetu ono što je saznao iz Biblije.

Strah od moguće greške ustupio je mesto strahu od javnih nastupa. Miler je postajao sve akvitniji član mesne crkve. Kad god mu se pružila prilika da grešnicima iznese istinu o Isusu kao Spasitelju, on ju je koristio. čak je i svojim prijateljima otkrio do kakvih je zaključaka došao u svom istraživanju Pisma. Ali sve to nije moglo da umanjí teret koji mu je ležao na srcu. "Kazao sam u molitvi Bogu," - pisao je kasnije Miler, "da sam ja ipak drukčiji od ostalih njegovih oruđa i da nemam potrebne sposobnosti za javnu službu."

U avgustu 1831. godine, trinaest godina posle otkrića teksta iz Danila 8,14 i njegovog značenja, pritisak je postao neizdrživ.

"Idi i objavi to svetu!"

Gotovo na izmaku snaga Miler je uzviknuo:

"Ne, Gospode, ne mogu! Ti znaš da ne mogu da propovedam. Ja ne mogu da propovedam!"

Ali misao da je to Gospodnji glas i božanski nalog terala ga je da popusti, bar malo, kako mu se činilo.

"U redu, Gospode; poći ću da objavim ovo svetu, ali pod uslovom da mi Ti otvoriš vrata. Ako Ti učiniš da me neko pozove da propovedam, tada ću poći. Da, Gospode, tada ću poći...."

S olakšanjem u srcu i blagim osmehom na licu, Miler se spustio u naslonjač.

"Sada mogu da budem miran. Obećao sam Gospodu da ću objaviti svetu ovo što sam otkrio ako On učini da me neko pozove da propovedam. Jedino ne znam ko će se setiti jednog pedesetogodišnjaka, kao što sam ja, uz to još farmera...."

Utonulog u razmišljanje, jedva pola sata kasnije, Milera je trglo kucanje na vratima njihove kuće. Požurio je da otvori, pitajući se u sebi ko bi to mogao da bude tako rano u subotu u jutro.

Iznenadio se kada je ugledao svog nećaka Irvinga (Irvinga) iz gradića Drezdena (Dresdena), udaljenog oko 25 kilometara od Hemptona.

"Irving, otkud ti tako rano!?!"

"Dobro jutro, uja-Vilijam. Poslao me je tata da ti kažem da se naš propovednik razboleo i da neće moći da posluži sutra na bogoslužnju. Tata zato poziva tebe da dođeš i govoriš o onome što si proučavao u Bibliji. Ono o Isusovom drugom dolasku, znaš. Hoćeš li doći?"

□

□

2. Veliko probuđenje

Nakon što je izmenio nekoliko rečenica s Irvingom i poslao ga ostalom delu porodice, Miler se nemoćno spustio u naslonjač.

"Šta sada?" - upitao se poluglasno, pokrivajući lice ispucalim šakama.

No, nije dugo izdržao u tom položaju. Već nekoliko trenutaka kasnije žustro se podigao i počeo energično da hoda po sobi, lomeći nervozno prste. Kako je vreme odmicalo, huktao je i hodao sve brže, dok konačno nije otvorio vrata kuće i gotovo trčeći krenuo prema jednoj od šupa na kraju dvorišta, da tamo da oduška svojim osećanjima. U tim trenucima bio je ljut, vrlo ljut, na sebe i na Boga, i prilično uplašen.

čitav sat trajala je njegova unutrašnja borba, dok se konačno nije pojavila jedna misao:

"Vilijam, ni kao deista nisi kršio zadanu reč; zar ćeš to učiniti sada, kao hrišćanin?"

Što je jači postajao ovaj glas njegove savesti, to je Miler snažnije osećao mir koji je počeo da se razliva njegovom dušom i koji je, postepeno, prerastao u radost. Posle trinaest godina ustezanja, oklevanja i odlaganja on je, prvi put uopšte, doživeo duboko iskustvo predanja. I kao što malopre nije mogao da sakrije uznemirenost zbog poziva kojeg mu je doneo Irving, tako sada nije uspevao da zadrži oduševljenje koje ga je obuzelo; kao malo dete počeo je da poskakuje po šupi i uzvikuje hvalospeve Bogu. Kćerka koja je pošla da ga traži i pozove u kuću, kada je ugledala ovaj prizor, uplašeno je potrčala natrag, vičući:

"Mama! Mama! Dođi da vidiš tatu!....."

Rano popodne istog dana Miler je, zajedno s Irvingom, pošao prema gradiću Drezdenu u kojem je živela njegova sestra. Tamo je već sve bilo spremno za njegov dolazak; kao mesto održavanja propovedi određena je prostrana kuhinja, a da bi govorniku bilo što lakše, domaćini su mu obezbedili jednu veliku fotelju u proćelju dugačkog stola.

Ono što je bilo zamišljeno kao jednodnevna poseta, preraslo je u pravu seriju proučavanja, svake večeri, u toku cele sedmice. Broj prisutnih rastao je iz dana u dan, a s njim i oduševljenje Milerovim poznavanjem Biblije i njegovom dubokom poniznošću. Više od deset porodica prihvatilo je Hrista za svog Spasitelja i odlučilo da sledi Njegov put.

Iz Drezdena se Miler vratio kući. Tu ga je, međutim, čekalo novo iznenađenje; jedan propovednik, koji sigurno nije čuo za Milerovu seriju u Drezdenu, pozvao ga je da u njegovoj crkvi govori o svojim istraživanjima proročanstava. Tako je Miler dobio dvostruku potvrdu svog

"ugovora" s Bogom. Više nije bilo nikakve sumnje da je Bog izabrao njega, Vilijama Milera, kao oruđe za propovedanje evanđelja svetu, isto onako kao što je to u prošlosti učinio s Petrom, Jovanom, Jakovom, Pavlom.....

Od samog početka svoje javne službe Miler je primao više poziva nego što je mogao da prihvati. Javljali su se propovednici kongregacionalističkih, metodističkih, baptističkih i ostalih crkava s istom željom: da Miler govori o svojim saznanjima iz proučavanja Biblije. Da bi koliko-toliko zadovoljio zanimanje ljudi za ovu tematiku, Miler je počeo da štampa traktate - o svom trošku. Kada se ispostavilo da se na taj način samo širi krug zainteresovanih, pojedini štampari počeli su da izdaju taj materijal po uzoru na samog Milera - o svom trošku.

Godine 1833. baptisti Hemptona, koji su dobro poznavali Milera, dali su mu punomoć da obavlja propovedničku službu. Samo dve godine kasnije nešto slično učinili su neki baptistički propovednici, ovlastivši ga da služi kao tumač proročanstava. S njima su se saglasili i mnogi propovednici drugih crkava.

Gotovo svugde gde je Miler propovedao dolazilo je do obraćenja ljudi. često su nastajala duboka probuđenja. Ponekad su čitavi gradovi doživljavali promenu. "Smejaćeš se, brate Hendriks," - pisao je Miler jednom svom prijatelju, "kada čuješ da stari Miler propoveda! Ali, neka, smej se.... ipak je tako, priznajem. I sve što želim jeste da mogu da propovedam istinu!"

U to vreme svako selo imalo je svoje "nevernike". Oni su bili, na neki način, slični deistima, samo s mnogo dubljim sumnjama. U Mileru su, međutim, videli čoveka koji je postavljao pitanja slična njihovim, ali i čoveka koji je na ta pitanja odgovarao. U jednom mestu, u toku samo jedne sedmice, stotinu nevernika je prihvatilo Milerovu vest. Pri kraju svog života Miler je mogao da kaže da je propovedao u više od 500 mesta širom Amerike i da se njegovim trudom obratilo oko 6000 osoba.

Prvih osam godina Milerove javne službe proteklo je u konceptu: "Idem tamo gde mi Gospod otvori vrata." Rezultat takve odluke bio je veliki broj malih naselja u kojima je propovedao. Međutim, u jesen 1839. godine, za vreme jedne serije u Eksiteru (Exeter/New Hampshire), on se sreo s čovekom koji je potpuno promenio tok njegove javne službe.

čovek o kojem je reč zvao se Džoša Hajmz (Joshua V. Himes), tada 34-godišnjak, u saveznoj državi Nju Ingland (New England) poznat kao veliki protivnik ropstva, rata i alkohola. I sam željan da učini nešto kako bi svet postao ugodno mesto za život ljudi, došao je da prati Milerova predavanja iz Danila 8,14. Milerov govor ostavio je na njega dubok utisak i zato ga je, na kraju predavanja, zamolio da tu istu temu iznese u njegovoj crkvi u Bostonu. Tako je datum 08.12.1839. postao značajan u Milerovom životu, jer je tog dana prvi put nastupio u jednom velikom gradu. Zanimanje je bilo toliko da su svakog dana održavana predavanja popodne i uveče. No i pored toga još uvek je bilo mnogo onih koji su ostali napolju zbog nedostatka mesta u prostoriji.

Hajmz je bio impresioniran. Jedne večeri prišao je Mileru i upitao ga:

"Da li ti zaista veruješ to što propovedaš?"

"Naravno," - odgovorio je Miler iznenađeno, ali sigurno. "Kada ne bih verovao, ne bih ni propovedao."

"A šta činiš da bi tu vest objavio celom svetu?" - pitao je Hajmz dalje.

"Idem od mesta do mesta gde sam pozvan."

"Od sela do sela, od gradića do gradića? I ti misliš da na taj način objaviš celoj Americi vest o Isusovom povratku? A šta je s gradovima kao što su Filadelfija (Philadelphia), Ročester (Rochester), Beltimor (Baltimore) ili Njujork (New York)?" - zgražao se Hajmz. "Sedamnaest miliona ljudi živi u gradovima Amerike; zar će oni ostati neopomenuti? A šta je s ostalim svetom?"

Posle kratke pauze, Hajmz je zaključio: "Ako će Isus stvarno doći tako brzo kao što ti veruješ i propovedaš, onda nemamo vremena za gubljenje; moramo da učinimo nešto da ove poruke zagrne svetom i probude ljude na pripremu!"

"Znam, znam, brate Hajmz," - kazao je Miler glasom u kojem se osećala nesigurnost. "Ali, šta mogu ja, jednostavni farmer, da učinim? Ja nisam nameravao da se bavim javnim radom. Propovednici drugih crkava su me pozivali da propovedam i ohrabrim njihove vernike, i to je trebalo da bude sve. Meni je potrebna pomoć, jer osećam da sam prilično usamljen u ovom poslu."

Vatra ljubavi prema Bogu i bližnjima obuhvatila je Hajmza u potpunosti. Celog sebe, svoje snage, svoj ugled i svoju familiju stavio je na oltar službe Bogu, s ciljem da pomogne Mileru koliko god to dozvoljavaju njegove sposobnosti. Postao je Milerov požrtvovani poslovođa i posvećeni saradnik.

"Da li bi propovedao u velikim gradovima kada bi ti bio upućen poziv?" - upitao je Hajmz Milera jednom prilikom.

"Svakako," - odgovorio je Miler, "uz Božju pomoć!"

"Onda, oče Vilijam, pripremi se za takav posao. Vrata će se otvarati u gradovima širom Amerike, a vest opomene proširiće se do kraja Zemlje!"

Ove rečenice, izrečene u oduševljenju, postale su ostvareno proročanstvo. Uskoro se Milerova vest čula u velikim gradovima Amerike, a njegovo ime postalo je poznato u mnogim krajevima.

Jedan od načina da Miler propoveda u tadašnjim metropolama bio je preko propovednika drugih crkava koje je Hajmz poznao i kojima je preporučivao Milerove serije. Od mnogih koji su otvorili vrata svoje crkve za propovedanje vesti o skorom Isusovom dolasku, jedan je bio pastor crkve u Portlendu u državi Mein (Portland/Main), Lorencu Dou Fleming (Lorenzo Dow Flaming). Tim putem vest je doprla do porodice Roberta Hermona (Robert Harmon), a jedna njegova kćerka, tada trinaestogodišnja Elen (Ellen), postala je novorođeni hrišćanin i oduševljeni učesnik adventne nade.

Hajmzova dinamičnost pronalazila je uvek nove načine da se ubrza širenje adventne vesti. Možda je jedan od najvećih poduhvata bilo izdavanje časopisa i drugih oblika literature. U februaru 1840. godine, bez novca i liste pretplatnika, on je osnovao prvi adventni časopis, pod nazivom SIGNS OF THE TIMES ("Znaci vremena"). Na taj način objavljivanje evanđelja krenulo je sasvim novim putevima.

Hajmz je jedno vreme sam uređivao časopis. Ali kako se pokret širio, on je odlazio u druge gradove da i u njima počne sličan rad; ono što je započeo prepuštao je ljudima spremnima na

žrtvu, ubeđenima u istinitost vesti i talentovanima da dobro obave posao. Ponekad je bilo dovoljno da Hajmz u jednom gradu samo ohrabri nekoga od svojih poznanika, pa da nastane časopis koji će pozivati ljude da se pripreme za susret s Isusom. U toku četiri godine (od 1840-1843.) postojali su, između ostalih, časopisi: MIDNIGHT CRY ("Ponoćna vika"), GLAD TIDINGS ("Radosne vesti"), JUBILEE TRUMPET ("Praznična truba"), PHILADELPHIA ALARM ("Opomena Filadelfiji"), VOICE OF ELIJAH ("Glas Ilije"), WESTERN MIDNIGHT CRY ("Ponoćna vika na zapadu"), SOUTHERN MIDNIGHT CRY ("Ponoćna vika na istoku"), TRUE MIDNIGHT CRY ("Istinska ponoćna vika"). Svi su oni bili jasno napisani, dobro opremljeni, štampani na kvalitetnom papiru. U stvari, bile su to prave knjige, više od 40 na broju, koje su poznate pod nazivom "Biblioteka DRUGI DOLAZAK". Do velikog razočarenja (22. oktobra 1844. godine) osam miliona primeraka adventne literature našlo je put do čitalaca širom sveta. Kada su načinjene liste pretplatnika, časopisi su stizali do čitalaca poštom. Tih dana je poštar u jednom gradu u državi Ajova (Canton/Iowa) doživljavao opštu gužvu u potražnji za "slobodnim" primercima. "Možete li mi poslati više časopisa," - molio je izdavača. "Vi nemate pojma kakav interes oni pobuđuju."

Milerova poruka nije bila bezglava žurba zbog nekog datuma. Ona je u sebi nosila prvu anđeosku vest, "večno evanđelje", istinu o "času suda Božjeg" (Otkrivenje 14,6.7). Bio je to pokret koji je pripremao ljude za susret s Gospodom. Zbog toga je uspeh koji ga je pratio bio tako velik; do jeseni 1844. godine metodističke crkve primile su pod svoje okrilje 40 hiljada novih vernika, dok je kod baptista broj bio još veći - oko 45 hiljada.

Vremenom je Miler sticao saradnike koji su s velikim oduševljenjem radili tamo gde on sam nije mogao da stigne. Jedan mladi propovednik održao je u jednom gradu seriju proučavanja u trajanju od šest sedmica - broj posetilaca popeo se na hiljadu. Ali bilo je i bezbroj "malih", anonimnih pomagača u širenju vesti, osoba koje su pozivale druge da dođu i slušaju Milera ili nekog od njegovih saradnika. Dok je Miler propovedao u Portlendu, jedan mladić je utrčao u jednu kafanu i zadihano pozvao svoje prijatelje, koji su sedeli za stolom i igrali šah:

"Hej, dečki, u crkvi u ulici Kasko (Casco) jedan propovednik govori o kraju sveta! Zar ne bi bilo pametnije da prestanete s igrom i dođete da ga čujete?"

U Portsmautu (Portsmouth/New Hampshire) duh probuđenja zadržao se sedmicama nakon Milerovog odlaska. Svakog dana u određeno vreme sa zvonika crkava čuo se poziv na molitvu, kao da je svakog dana nedelja. Mnoge javne prostorije postale su mesta gde se proučavala Biblija. Nekoliko stotina ljudi se obratilo, dok su hiljade prisustvovala njihovom krštenju u lokalnoj reci.

Džoša Hajmz je bio samo jedan od mnogih propovednika drugih crkava koji su se udružili s Milerom u objavljivanju vesti o Isusovom skorom povratku na Zemlju. U taj krug ljudi ušao je i Džozaja Lič (Josiah Litch), metodista po svom verskom uverenju, već poznat kao tumač proročanstava, koji je prihvatio "Milerovu nauku" tek kada se uverio da ona nije u suprotnosti s metodizmom. Pod njegovim uticajem pokretu se pridružio čarls Fič (Charles Fitch), propovednik kongregacionalističke crkve, koji je 1843. godine izradio "Kartu biblijskih proročanstava" a takođe i plastično predstavio kip iz Navuhodonosorovog sna (Danilo 2. glava). U tom poslu njemu je pomagao Ejpolos Hejl (Apollon Hale), poznati metodista. Nešto kasnije grupi su se priključili Džejms Vajt (James White), propovednik Crkve hrišćanske veze i Džosef Bejts (Joseph Bates), vernik iste crkve, kojeg su svi prihvatili kao propovednika. Od ukupno 174 propovednika za koje se zna da su sarađivali u Milerovom pokretu, oko polovine su bili metodisti, četvrtina baptisti, dok su ostali pripadala drugim verskim zajednicama.

Zbog toga što je u pokretu bilo mnogo propovednika različitih crkava, postalo je značajno njihovo okupljanje na zajedničke sastanke na kojima su mogli da se upoznaju, zbliže, razmene iskustva i dogovore za dalji rad. Ti sastanci postali su poznati kao "generalne konferencije" i održano ih je između 1840. i 1843. više od dvadeset, u različito vreme i u različitim gradovima širom Amerike. Ovi sastanci nisu imali zatvoren karakter, već su korišteni kao prilika da se tim gradovima objavi radosna vest o Isusovom dolasku.

Vilijam Miler je u toku čitavog tog perioda putovao s jedne serije na drugu, iz jednog grada u drugi. Zbog svoje zauzetosti nije mogao da prisustvuje prvoj generalnoj konferenciji (vodio Dž. Hajmz), kao ni na sledeće tri. S tugom u srcu on je primao izveštaje o sastancima koji su se odvijali bez njega, ali je sve jasnije shvatao da je delo koje je on započeo sada daleko iznad njegovih mogućnosti i da je samo Bog istinski pokretač i jedini pravi vođa ovog pokreta.

I stvarno, "Milerov pokret" je sve manje bivao Milerov. Osim broja propovednika iz drugih crkava koji su mu se pridružili, sve više je rastao broj sposobnih, obrazovanih ljudi koji su doprinosili njegovom širenju. Vest je upućivala na Isusa, pozivala je ljude da ostave greh i očiste karakter i zato je imala silu da privuče vođe i laike, nevernike i vernike, pa i one koji su do tada bili ravnodušni. Broj čekalaca Isusovog dolaska se povećavao iz dana u dan. U gradu Vošingtonu (Washington) najškrtije procene su priznavale da on iznosi negde oko 5 hiljada osoba, dok je u Filadelfiji svetovna štampa dala podatak - 15 hiljada "adventista". Ideja o širenju adventne vesti putem literature brzo se proširila na predlog o slanju te literature i u druge države, na svako mesto gde su postojale američke misionarske stanice, a Robert Vinters (Robert Winters) odlučio je da pođe u Englesku i tamo lično radi na objavljivanju vesti prvog anđela iz Otkrivenja 14. poglavlja.

Što su generalne konferencije postajale poznatije, to je bilo više onih koji su želeli da prisustvuju njima. Pojavilo se pitanje: gde smestiti toliko posetilaca? Na konferenciji u Bostonu, maja 1842. godine (vodio Dž. Bejts), odlučeno je da se kupi jedan veliki šator i da se u toku te godine, odnosno letnjih i ranih jesenjih meseci, održe tri serije sastanaka pod njim. Prva je počela 28. juna u gradu Ist Kingston (East Kingston/New Hampsihre) i vodio ju je Džošua Hajmz pred ukupno 7-10 hiljada ljudi! Dnevna štampa objavila je ovo kao jednu od najinteresantnijih novosti, a ni veliki pesnik toga doba Džon Grinlif Vajtir (John Greenleaf Whittier) nije mogao da izdrži da ne uđe u unutrašnjost šatora i bar na kratko čuje ono o čemu se govorilo. Godinama kasnije on se sećao jednostavnih objašnjenja složenih biblijskih proročanstava, živopisnih slika Navuhodonosorovog kipa i zveri iz Otkrivenja, kao i plastičnih prikaza šatora od sastanka i kovčega zaveta.

Uskoro se pokazalo da je propovedanje pod šatorom veoma omiljeno kod slušalaca. Već nekoliko sati pre predavanja prvi posetioци su se upućivali prema šatoru sa željom da zauzmu što bolje mesto. Mnogi od njih imali su Bibliju u ruci, spremni da se sami uvere u ono što će govornici iznositi.

Kada su vođe pokreta videli s kakvim uspehom napreduje propovedanje adventne vesti pod šatorom, doneli su odluku da naruče šator koji će biti veći od najvećeg šatora do tada napravljenog u Americi. Šator je trebao da bude okrugao u osnovi, prečnika oko 35 metara, s mogućnošću da prihvati oko 4 hiljade ljudi. Takav šator zahtevao je stalnu ekipu od četiri osobe za sklapanje, rasklapanje i transportovanje. Nazvan je "veliki šator", a od narudžbe do prve upotrebe prošlo je - trideset dana. Konačno, ako je poruka Milerovog pokreta bila da Isus dolazi "oko 1843. godine..." nije moglo da se dozvoli gubljenje vremena. Novine su izražavale čuđenje brzinom kojom je šator prenošen iz grada u grad, kao i brojem slušalaca koji su posećivali

zakazane sastanke. Zapaženo je da su uvedeni čak i neki dodatni vozovi kako bi se svi zainteresovani prebacili do mesta održavanja predavanja!

Za vreme serije proučavanja u Ročesteru šator je pao na prisutne, ne povredivši, srećom, nikoga. Građani su se odmah dali na posao da ga poprave i ponovo podignu; u međuvremenu je Hajmz održao tri uzastopna predavanja u gradskoj tržnici, što je trajalo ukupno osam sati.

Nedeljom su čekaoci Isusovog dolaska odlazili u svoje matične crkve, ali su se preko sedmice okupljali različitim povodima, najčešće radi zajedničke molitve. Uskoro su u Bostonu, Ekronu (Akron), Sinsinetiju (Cincinnati) i Klivlendu (Cleveland) podignute vrlo skromne, ali ekonomične "kolibe" u kojima su održavani molitveni časovi. Na tvrdnje rugača da time negiraju svoju veru u Isusov skori dolazak, vernici su odgovarali upravo Isusovim recima: "Radite dok ja ne dođem."

Jedna od generalnih konferencija predviđala je tri serije proučavanja pod šatorom u 1842. godini; međutim, održano ih je 31! Sledeće godine njihov broj se popeo na 40, a u 1844. godini na 54. Ukupan broj posetilaca premašio je pola miliona, ne računajući hiljade onih koji su učestvovali na sastancima u mesnim crkvama, velikom šatoru, iznajmljenim dvoranama ili na molitvenim časovima u "kolibama".

Bog je želeo da vest prvog anđela iz Otkrivenja 14 bude objavljena svakom kolenu, jeziku, plemenu i narodu. Zato je pozvao Vilijama Milera i kazao mu: "Idi i objavi to svetu!" A kada je Miler odlučio da poslušna nalog, Bog nije dozvolio da vest ostane na marginama događaja.

□

3. Vreme odvajanja

Naravno, bilo je mnogo onih koji se nisu slagali s Milerovim učenjem ili ga nisu shvatali ozbiljno. Neki su govorili da on želi samo bogatstvo. Rugači takođe nisu ćutali: dat je zakonski predlog da se kraj sveta odgodi za 1860. godinu; poznata fraza Milerovog pokreta - "Kucnuo je čas" - upotrebljena je u reklami "..... da uzmete času Winstar-šerija"; pojavila se karikatura koja prikazuje đavola kako hvata Hajmza pred jednim šatorom i govori mu: "Džošua, ti ostaješ sa mnom!" - bio je to samo deo njihovog repertoara.

Razloge za ovakav stav mnogih Amerikanaca nije teško pronaći. Početkom tridesetih godina 19. veka Amerika je ulazila kroz vrata "zlatnog doba" na više područja. Dostignuća nauke i tehnike donosila su veliki napredak u praktičnom životu. Osnivanje verskih škola, inostranih misija i Biblijskog društva potvrdilo je religijsku slobodu, a način vladanja predsednika Džeksona (Jackson) učvršćivao je i širio građanska prava. Sve je to stvaralo u ljudima utisak da su na pragu ostvarenja vekovnog sna: čovek kao "super-rasa", a Zemlja raj.

Putujući jednom prilikom parnim brodom rekom Hadson (Hudson), u proleće 1833. godine, Vilijam Miler je čuo razgovor dvojice putnika na palubi. Jedan je nabrajao dostignuća poslednjih godina na području tehnike, da bi listu pronalazaka zaključio ovim rečima:

"Ako stvari nastave da se razvijaju tom brzinom, za trideset godina mi ćemo postati neka viša bića, uzvišena rasa!"

"Gospodo," - uključio se Miler u razgovor, "to o čemu govorite jako me podseća na reči iz Knjige proroka Danila, gde stoji da će se u 'poslednje vreme znanje umnožiti'".

Kada je primetio da se kod ovih ljudi pojavio interes za njegovo razmišljanje, Miler im je kratko opisao sadržaj i značenje proročkog viđenja istorije iz Danila 11. i 12. poglavlja.

"Ali ja nisam imao nameru da vas prekinem u vašem razgovoru," - kazao je Miler skromno i povukao se na drugi kraj palube.

Međutim, samo nekoliko minuta kasnije njemu je prišla veća grupa putnika, predvođena onima s kojima je Miler već razgovarao, tražeći da čuju još više o Danilovom proročanstvu. Miler je odvojio malo više vremena i ukratko izneo glavne teme Danilove proročke knjige: Navuhonosorov san i njegovo značenje, mali rog, 2300 dana i noći, sud na nebu i čišćenje svetinje.

"Imate li, možda, neki pisani materijal o tome?" - upitao je neko iz grupe. Kada je Miler izneo iz svoje kabine ono što je nosio sa sobom, ljudi su mu uzeli sve, do poslednjeg primerka.

Među mnogima koji nisu prihvatili Milerovu vest nalazili su se i brojni poznati teolozi onoga doba. Svojom teorijom o "postmilenijalizmu" oni su samo potvrđivali uobrazilju ljudi da će čovečanstvo samo sebe uzdići na nivo kojeg Biblija opisuje kao "novu Zemlju". "Pogledajte," - govorili su i pisali oni, "kako se svet razvija i postaje sve bolji. Isusov drugi dolazak se upravo sada ostvaruje u našim srcima. Mi smo na pragu hiljadugodišnjeg mira i blaženstva na Zemlji."

Ono što je iznenađivalo bila je činjenica da su gotovo svi propovednici i teolozi te grupe govorili da veruju u proročanstvo o 2300 dana i noći iz Danila 8. poglavlja. I po njihovom mišljenju kraj tog perioda padao je "... negde oko godine 1840." Džordž Buš (George Bush), profesor jevrejskog jezika i istočnjačke književnosti na Univerzitetu Njujork (New York), priznavao je da je Milerovo tumačenje Danilovog proročanstva u suštini tačno, ali da "veliki događaj koji predstoji nije fizičko čišćenje sveta, već moralna obnova čovečanstva."

Milerov odgovor na ovakvu teoriju temeljio se, kao uvek, na Bibliji.

"A ovo znaj da će u poslednje dane nastati vremena teška...." - navodio je Miler Pavlove reči napisane Timotiju. "Jer će ljudi postati samoživi, srebroljupci, hvališe.... A zli ljudi i varalice napredovaće na gore, varajući i varajući se" (2. Timotiju 3,1.2.13).

Ali, nisu svi propovednici bili spremni da na ovakav način koriste Sveto Pismo. Kako je vreme prolazilo, oni su postajali sve izraženiji Milerovi protivnici.

Oko 1840. godine frenologija je postala prilično popularna u američkom društvu. Frenologija je teorija koja tvrdi da karakter neke osobe može da se razazna na osnovu oblika njene lobanje. Jednog dana u martu 1842. godine, za vreme serije propovedi u Medfordu (Massachusetts), jedan Milerov prijatelj poveo ga je kod svog poznanika frenologa, uveren da će Miler uspeti da ga obrati u svog sledbenika. Ovog frenologa, međutim, adventizam uopšte nije zanimao, niti je ikada ranije sreo Milera da bi sada mogao da ga prepozna.

"Oh, ovo je dobro razvijena i uravnotežena glava!" - govorio je frenolog dok je spretnim prstima prelazio preko Milerove lobanje. "Mogu da Vam kažem, gospodine, da bi onaj propovednik Miler imao prilično težak posao da od Vas načini adventistu."

Udaljivši se za trenutak par koraka da pogleda "pacijenta" u lice, frenolog je dodao:

"Vi ste, gospodine, suviše inteligentni da biste prihvatili budalaštine onog propovednika!"

"Kad biste samo znali kako bih voleo da jednom proučim lobanju tog samozvanog reformatora," - nastavljao je frenolog. "Siguran sam da on na onom delu lobanje koji izražava fanatizam ima kvrgu veliku kao moja pesnica."

Smejući se sam svojoj šali, frenolog je nastavio da opisuje karakter tog "umišljenog propovednika" i da veliča prirodnu nadarenost "pacijenta" kojeg je pregledao. Na kraju pregleda zatražio je još pacijentove podatke, kako bi mogao da ih unese u kartoteku.

"Ah, gospodine, nije to važno. Neka ostane tako, bez podataka," - nećkao se Miler.

"Ali, ja bih voleo da saznam ime osobe koja na svojim ramenima nosi glavu dostojnu svakog poštovanja. Osim toga, zaista mi je potrebno za kartoteku," - nastavio je frenolog odlučno.

"Dobro, ako baš moram. Možete da zapišete: Miler."

"Miler!? A Vaše lično ime?"

"Vilijam. Zovu me Vilijam Miler."

"Gospodin koji održava serije propovedi o Isusovom dolasku?"

"Upravo on!"

Bez ijedne reči, bled u licu i ukočenog pogleda frenolog se spustio u naslonjač.

Ipak, najveći deo onih koji nisu prihvatili Milerovo učenje visoko su cenili njegovo poštenje i nisu videli u njemu ništa drugo osim čoveka koji celim srcem iznosi svoje duboko uverenje. Miler i njegovi sledbenici bili su poznati kao marljivi istraživači Biblije, a ne kao fanatici. Šta više, upravo su nevernici, oni koji su sumnjali, kao i novinari, sačinjavali ogromnu većinu očevidaca i prenosilaca vesti o natprirodnim pojavama, kao što su jahač na Mesecu, crni krst preko Meseca obojen bojom krvi, pevanje na nebu, tri anđela koja lete preko neba i viču: "Teško, teško, teško...." Istina, bilo je tu i pojava koje su stvarno primećene. Još dok je veliko padanje zvezda (iz 1833. godine) bilo sveže u sećanju velike većine Amerikanaca, desetak godina kasnije (u martu 1843.) pojavila se, na jugozapadnom delu vidljivog neba, kometa vatrenog "repa", primetna i u toku dana, kao svemirski glasnik nesreće koja se približava čoveku. Oni koji su izveštavali o tome i sami su drhtali od straha.

U početku svog javnog rada Miler je objavio da Isusov dolazak na Zemlju može da se očekuje "... oko 1843. godine." Početkom te godine njemu se učinilo da je pogodan trenutak da objasni šta je podrazumevao pod tim izrazom. To je učinio u jednom otvorenom pismu Džošui Hajmzu, objavljenom u listu NEW YORK TRIBUNE ("Njujorški glasnik").

Bez dileme, godina 457. pre Hrista bila je početna godina u proročanstvu o 2300 dana i noći. Pošto je, po Milerovom shvaćanju, biblijska godina počinjala u proleće, u ovom konkretnom slučaju 21. marta, to je kraj proročkog lanca od 2300 godina padao između proleća 1843. i proleća 1844. godine. Zbog toga je Miler objavio u NEW YORK TRIBUNE da Isusov dolazak neće uslediti pre 21. marta 1843. niti posle 21. marta 1844. godine. Tačnija predviđanja datuma Isusove pojave Miler nije davao. Jedino je, kada je svet ušao u tu godinu, još ozbiljnije, usrdnije i strpljivije pozivao ljude na pokajanje:

"Pokajte se, uđite u Božji kovčeg, dođite Hristu, Božjem jagnjetu koje je prinelo žrtvu za nas i kojem pripada sva hvala, čast i sila. Verujte i bićete živi. Poslušajte Njegovu reč, Njegov poziv, Njegovu opomenu. Nema vremena za gubljenje. Ne oklevajte, molim vas, ni trenutka. Želite li da učestvujete u ogromnom horu spašenih koji će pevati 'novu pesmu'? Ako želite, pokajte se i pođite putem kojim Bog želi da vas vodi...."

Ipak, i pored svih propovedi, pored svih štampanih časopisa i knjiga o toj radosnoj vesti, pored svih serija proučavanja i jasnih biblijskih dokaza koje je iznosio Miler kao i čudesne sile koja je pratila pokret, vreme predviđeno kao "kraj sveta" je isteklo, a Isus se nije pojavio.

čekaoci Spasiteljevog dolaska bili su zbunjeni. Istina, njihova nadanja nisu bila vezana za određeni datum, tako da razočarenje nije imalo toliko široke razmere. Ipak, slikovito opisano, iako je pokret još disao, otkucaji srca su gotovo prestali, a oči samo što se nisu sklopile.

No, isti onaj duh koji je podigao i vodio pokret, ohrabrio je Milera i njegove sledbenike da ponovo uzmu Bibliju u ruke i u njoj potraže objašnjenje za stanje u kojem su se našli. U Knjizi proroka Avakuma 2,3 čitali su reči:

"Jer će još biti utvara do određenog vremena, i govoriće šta će biti do posletka, i neće slagati. Ako okleva, čekaj je, jer će zacelo doći i neće odocniti."

Ove reči su jako podsećale na detalj iz Isusove priče o deset devojaka: "... a budući da ženik odocni..." Postalo je jasno da je zakašnjenje u ispunjenju Božjeg obećanja uvek imalo za cilj da vernike nečemu pouči ili im omogući da upoznaju detalje istine koje još nisu zapazili. Zato je Džozaja Lič u maju 1844. objavio jedan duži tekst u kojem je prikazao upravo ovaj Božji način poučavanja svog naroda kroz čitavu istoriju njegovog postojanja. Ovaj tekst, objavljen kao časopis ADVENT SCHIELD, vratio je jedan deo nekadašnje radosti i živosti u adventni pokret.

Upravo u to vreme otpor nekih protestantskih crkava, uključujući i one iz kojih su dolazili mnogi Milerovi sledbenici, dostigao je svoj vrhunac. Vernici tih crkava, koji su prihvatili adventnu vest, isključivani su iz članstva i smatrani otpadnicima. U tom postupku Miler je video ispunjenje druge anđeoske vesti, vesti o padu Vavilona. Crkve koje su odbile prvu anđeosku vestu jesu "pale crkve" ili "Vavilon", a poziv druge anđeoske vesti bio je: "Izađite iz njih, narode moj!" Ovo saznanje učvrstilo je Milerove saradnike i sledbenike u uverenju da su oni "izabrani narod", kojeg je Bog, u skladu sa svojim obećanjem, podigao i organizovao.

U međuvremenu su neki revni istraživači Biblije, koje je predvodio Semjuel Šefild Snou (Samuel Sheffield Snow), došli do novog otkrića u vezi s vremenom Isusovog dolaska. Upoređujući međusobno najznačajnije obrede starozavetnog Božjeg naroda, Snou je zaključio da je Pasha simbol Isusove smrti, a da je Dan očišćenja simbol Isusovog dolaska na Zemlju i, s tim u vezi, čišćenja svetinje, tj. Zemlje. Praznik Pashe padao je u prvi mesec obredne godine, odnosno u proleće; Dan očišćenja, međutim, padao je u sedmi mesec, odnosno u jesen. Sledeći korak koji je trebao da se preduzme bio je logičan: pronaći dan u jeseni 1844. godine koji odgovara datumu za Dan očišćenja (jevrejski: "Jom kipur") po biblijskoj obrednoj godini.

Živost se vratila u adventni pokret i to još ubedljivije i silnije nego pre delimičnog razočarenja. Biblijski dokazi izgledali su jasniji nego ikada ranije, a svest o pripadnosti jednom posebnom, od Boga pozvanom pokretu, ispunjavala ih je svečanim ponosom. U manjim ili većim grupama, pod šatorom ili u "kolibama", ovog ili onog dana u sedmici, adventisti su se neumorno okupljali na časove molitve, da traže silu da se sami pripreme za susret s Isusom, ali i da u "ponoć", kratko

pred Isusovu pojavu, učestvuju u posljednjem zadatku - glasnoj vici, ponoćnom pokliču: "Evo ženika, izlazite mu u susret!"

□

4: Ponoćni poklič

Iako uvrštavan u velike gradove Amerike, Eksiter u državi Nju Hempšir (Exeter / New Hampshire) je bio među posljednjima u kojima je odjeknuo "ponoćni poklič". U avgustu 1844. u njemu je upravo bila u toku serija proučavanja pod šatorom koju je vodio Džozef Bejts, kad je jedan iznenadni došljak učinio da ona postane nezaboravan doživljaj.

Nekadašnji pomorski kapetan pokušavao je da vrati bar jedan deo živosti u Milerov pokret u tom gradu. Ali to nije bilo lako. Ljudi su bili zbunjeni, nesigurni i razočarani. Ni sam Bejts nije bio u mnogo boljem stanju. Međutim, nadao se da će, ponavljanjem nekih svojih iskustava, kao i iskustava iz prošlosti pokreta, uspeti da podigne duh u ljudima i ohrabri ih u njihovom daljem čekanju Isusovog dolaska.

Upravo tada stigao je jedan jahač, mirno vezao konja za obližnje drvo i, iako prašnjav i znojav, zauzeo mesto u posljednjem redu. Prisustni su se okretali da vide iznenadnog posetioca, zaboravljajući da pred njima stoji Bejts kao govornik. A kako on nije shvatao da je pažnja slušalaca sasvim na drugoj strani šatora, ustala je jedna žena, za koju se ubrzo ispostavilo da je sestra pristiglog jahača, i odlučno kazala:

"Brate Bejts! Mislim da sada nije vreme da ponavljamo istine koje su nam odavno poznate. Bog nam je upravo poslao slugu i, preko njega, 'hranu na obrok'. Dozvoli njemu da govori, a nama da ga čujemo."

Kao dah vetra prošao je Božji duh mnoštvom, pokrećući ga da uzvikne:

"Amin! Amin! Tako je, sestro! Neka došljak govori!"

Pokoravajući se volji prisutnih, Bejts je sišao s podijuma.

"Ako brat Sejmjuel Snou ima poruku od Boga za nas, neka dođe i iznese nam je. Mi smo spremni da je čujemo!"

Iako je Snou imao poruku, zbog dugog puta kojeg je tog dana prevalio predloženo je da mu se prvo omogući odmor, a sutrašnje prepodne iskoristi za zajedničko proučavanje.

"Naš Gospod je obećao da će doći po nas i uzeti nas k sebi, da budemo tamo gde je on, zar ne?" - počeo je Snou svoju propoved pred stotinama slušalaca sledećeg jutra. "U pogledu vremena kada će se to dogoditi, Isus je kazao učenicima da taj dan i čas niko ne zna, ni anđeli koji su na nebu, ni Sin, samo Otac (Marko 13,32). Mnogi misle da taj tekst znači da čovek nikada neće odrediti dan Isusovog dolaska. Ali, ako je stvarno tako, onda bismo morali da kažemo da ni sam Isus ne zna kada će uslediti Njegov povratak na Zemlju, a to nije logično. Prema tome, ako Isus zna kada će doći, onda to možemo da saznamo i mi." "Kada je Isus došao prvi put, došao je tačno na vreme i prema planu kojeg je ranije objavio ljudima. On sam je kazao na početku svoje službe da se navršilo vreme (Marko 1,15). Koje vreme se navršilo?" - upitao je Snou prisutne.

"Proročko vreme," - odgovorio je hor.

"Tačno, proročko vreme!" - potvrdio je Snou. "Svima nam je poznato Danilovo proročanstvo o 2300 dana i noći, odnosno 70 sedmica koje su 'odsečene' od tog vremena. Kada je Isus počeo svoju javnu službu, upravo je započela poslednja sedmica od 'odsečenin' sedamdeset. Ali, da pogledamo nešto! Mi smo do sada govorili da proročki lanac od 2300 godina počinje u proleće 457. godine pre Hrista i završava se u proleće 1844. godine posle Hrista. Međutim, Danilu je rečeno: 'Od kad iziđe reč da se Jerusalim opet sazida'. Prema pisanju Jezdre zaključujemo da taj nalog nije stigao do Jerusalima sve do petog meseca te godine (Jezdra 7,8). To znači da početak perioda od 2300 godina pada najmanje pet meseci nakon početka proleća 457. godine pre Hrista, zar ne?"

"Amin! Tako je!" - potvrđivalo je mnoštvo. "Samo nastavi!"

"To znači, braćo, da smo pogrešili što smo očekivali Isusa u proleće ove godine."

"Da, tako je. Mi smo pogrešili," - dolazilo je, kao eho, iz unutrašnjosti šatora.

"Sledeće što nam pomaže da odredimo datum Isusovog dolaska jeste potpuno razumevanje smisla najvećeg prolećnog i najvećeg jesenjeg obrednog praznika prema Mojsijevom ceremonijalnom zakonu. Najvažniji prolećni događaj, bez sumnje, bila je Pasha, koja je održavana prvog meseca biblijske godine, a najvažniji jesenji događaj - Dan očišćenja. Koji je od ova dva praznika simbol Isusove smrti za čovečanstvo?" - ponovo se Snou obratio slušaocima jednim pitanjem.

"Pasha!" - odgovorilo je mnoštvo, koje je napeto pratilo izlaganje Snoua.

"Tačno! Pavle je pisao u Poslanici Korinćanima da je Hristos naša Pasha, koja je za nas zaklana. To se dogodilo u proleće, tačno onog dana kada je prinošena obredna Pasha. Ali, to nije sve: da li neko zna u koje doba dana je trebalo da bude zaklano pashalno jagnje?"

"Uveče!"

"Još tačnije, prema originalnom jevrejskom izrazu, 'pre večeri', tj. pre zalaska Sunca, oko sredine popodneva. Recite mi, u koji sat je Isus razapet za nas?"

"U tri sata popodne!" - glasilo je odgovor.

Navodeći zapise jevrejskog istoričara Josifa Flavija, kao i mišljenje uvaženog hronologa toga doba Viliijama Hejla (William Hale), Snou je utvrdio da je Isus umro u proleće 31. godine nove ere, tačno u sredini sedamdesete sedmice Danilovog proročanstva.

"Prema tome, braćo, na osnovu Božje reči mi možemo da budemo sigurni da je Isus, kada je došao da prinese žrtvu za nas, kao pashalno jagnje, došao tačno u vreme koje je otkrio u proroštvu, i to ne samo u dan, nego i u čas, kako je to predviđeno obrednim zakonom."

"Ali, kao što smo već kazali, postojao je jedan veoma važan obred i u jesen svake obredne godine - Dan očišćenja," - nastavio je Snou. "Šta je bio zadatak prvosveštenika u tom danu?"

"Da izvrši čišćenje svetinje!"

"A šta Isus treba da uradi na kraju 2300 godina iz Danila 8,14?"

"Da izvrši čišćenje svetinje!" - ponovilo je mnoštvo prethodnu rečenicu.

"Upravo tako. Ali, ako je Isus u događajima oko svoje smrti na krstu tako pažljivo pratio proročko vreme i simboliku pashalnog obreda, zar nije logično da će i sada, u događajima oko svog dolaska, takođe pratiti proročko vreme i simboliku obreda na Dan očišćenja? Zar nije logično da, osim godine u kojoj se navršava niz od 2300 godina, odredimo i dan u koji pada praznik Dana očišćenja?"

Uzbuđenje se približavalo vrhuncu. Okupljeni u šatoru u najvećoj tišini pratili su govornika, spuštajući samo tu i tamo pogled na Bibliju da bi proverili tekstove koje je Snou navodio.

"Postoji još jedno pitanje na koje treba da odgovorimo: kada je bio održavan obred poznat kao Dan očišćenja?"

"Desetog dana sedmog meseca," - čuo se jedan glas još pre nego je Snou izgovorio rečenicu do kraja.

"Tako stoji u 4. Mojsijevoj 23,27. Dakle, ako je obred, koji je samo slika Isusove stvarne službe, održavan desetog dana sedmog meseca, kada onda treba da dođe do stvarnog čišćenja svetinje, Isusovim dolaskom na Zemlju?"

"Desetog dana sedmog meseca!" - zaključili su gotovo svi prisutni.

Snou je zastao nekoliko trenutaka da bi se utišalo nastalo komešanje i da bi u potpunoj tišini izrekao konačan zaključak.

"Nakon najpažljivijeg ispitivanja biblijskog, obrednog kalendara, zaključujemo da deseti dan sedmog meseca ove godine pada na 22. oktobar!"

Onda je usledio poziv:

"Braćo, razmislite! Ako smo danas u drugoj sedmici avgusta, do Isusovog dolaska ostalo je još manje od tri meseca. Za manje od tri meseca Isus će završiti svoje posredovanje i doći da uzme k sebi one koji ga čekaju. Necemo dočekati ni zimu ove godine! Nije li zato sada vreme da podignemo glas i udružimo se u ponoćnom pokliču: 'Evo ženika gde ide, izadjite mu u susret!'"

Suze radosnice tekle su potocima. Snou je zamoljen da i sutra održi istu propoved kako bi ovu istinu mogli da razumeju i oni koji je nisu shvatili odmah. Već tu, pod šatorom, nastajali su planovi kako da se najbolje iskoriste preostali dani. Na povratku u svoja mesta učesnici sastanka u Eksiteru širili su novo saznanje u vozovima, brodovima ili kočijama kojima su putovali.

Pokret je zahvatila revnost kakvu još nije doživeo u svom postojanju. Radosna vest odzvanjala je kanjonima, prerijama i pustinjama ogromnog prostranstva između Kanade i Sjedinjenih država Amerike. Ništa nije moglo da zaustavi silu "pokreta sedmog meseca." činilo se da nema sela, gradića niti velikog grada u kojem nije odjeknuo ponoćni poklič. Džoša Hajmz, začetnik prorovedanja u velikim gradovima, mogao je samo da potvrdi da ovakav posao vodi jedino Bog, a Mileru je ostalo da napiše: "Vidim slavu u ovom pokretu koju ranije nisam zapažao. Osećam se gotovo kao da sam već kod kuće. Slava! Slava! Slava!"

Bližio se 22. oktobar. Kako je bilo uzbudljivo živeti tada!

Poslednjih dana pred očekivani Isusov dolazak adventisti su se povukli iz javnog života. Zanatlije su zatvorile svoje radnje, trgovci trgovine, a službenici u školama, sudovima i drugim ustanovama prestali su da dolaze na posao. Farmeri su ostavljali krompir u zemlji, dugovi su opraštani dužnicima, a velike svote novca bile su prilagane štamparijama da se još jednom upozori svet na slavan događaj idućih dana. Na slobodna mesta u bazenima za krštenje moralo je da se čeka. Šatori, gradske dvorane, crkve ili "kolibe" bile su pretesne da prime sve koji su želeli da u molitvi i proučavanju Biblije dočekaju dolazak nebeskog Gospodara.

15. oktobar - još sedam dana do Isusovog dolaska. 16. oktobar - još šest dana. 17. oktobar. 18. oktobar. 19. oktobar.

Poslednji otisak štampane vesti izašao je ispod štamparskog valjka 19. oktobra. Tog dana poslednji je put poslužio veliki šator, a onda je rastavljen i pažljivo spakovan. Verni propovednici radosne vesti razišli su se svojim kućama, da bi Isusov dolazak dočekali u krugu porodice. Hajmz je požurio u Lou Hempton, da taj svečani trenutak doživi zajedno s Milerom.

Prijatna čeznja ispunjavala je srca vernika. Elen Hermon (Ellen Harmon), tada 15-godišnja devojka, pisala je:

"Bila je to najsrećnija godina u mom životu. Moje srce ispunjavalo je radosno iščekivanje." Napolju, međutim, svet je živio u nelagodnosti. Hiljade i hiljade razmišljali su o svom životu i svojoj sudbini u strahu da je sve što su adventisti propovedali ipak istina.

20. oktobar. 21. oktobar. 22. oktobar.

Kad je osvanuo 22. oktobar, srca vernih obuhvatila je atmosfera svečane radosti. U manjim ili većim grupama okupili su se da, s pesmom na usnama, ugledaju "znak Sina čovečjeg na nebu" (Matej 24). čekali su ceo dan, jer nisu znali tačno sat u koji će se Isus pojaviti.

Sunce je izašlo, kao "ženik što izlazi iz svoje ložnice." Ali, nebeski Ženik nije se pojavljivao.

Sunce je došlo do zenita, toplo i životodavno, "noseći zdravlje na krilima svojim." Ali, Sunce pravde nije zasjalo.

Sunce se nagnulo nad horizont, veliko i crveno, "strašno kao vojska sa zastavama." Ali, Jahač na belom konju, Vojvoda nebeske vojske, nije dojahao.

Večernje senke bivale su sve duže. Sunce je zašlo, nastupila je tama. Polako su prolazili noćni sati. U najdubljoj tišini, u domovima čekalaca Isusovog dolaska satovi su otkucali ponoć. 22. oktobar je prošao, ali Isus se nije pojavio. Isus nije došao!

□

5. "Zašto tata nije došao juče?"

Čarls Fič (Charles Fitch), jedan od stubova Milerovog pokreta, nije doživeo 22. oktobar 1844. godine. Osam dana ranije, 14. oktobra, umro je, u 38. godini, ostavivši za sobom ženu i dvoje dece. "Vidljivi" tragovi njegovog rada u pokretu bili su, kao što je već spomenuto, "Karta proročkih događaja" i model kipa iz Navuhodonosorovog sna, koji je mogao da se rastavlja na delove, prema carstvima koje je predstavljao.

Fič je imao priliku da Milerov pokret doživi dva puta. Prvi put, 1838. godine, on je bio jedan od prvih propovednika koji je prihvatio Milerovo tumačenje proročanstava; međutim, kada je primetio da otpor vernika u njegovoj crkvi u Bostonu raste i dovodi u pitanje njegov opstanak u tom "dobrom okrugu", povukao se. Kratko nakon toga on je premešten u novi okrug, u Nju Džersi (New Jersey), i tu je doživeo Isusa kao stvarnog, ličnog Prijatelja i Spasitelja. Ovog puta nije bilo premišljanja: s radošću u srcu išao je od jednog do drugog sastanka, iz grada u grad, šireći radosnu vest o Isusovom dolasku mnogima koju su posećivali njegove serije proučavanja. Iz pisama koja je za vreme putovanja pisao svojoj ženi, može se dobiti uvid u ljubav s kojom je išao ljudima da im objavi vest spasenja. činjenica da je od šestoro njegove dece umrlo čak četvoro, samo je pojačavala u njemu čeznju za novom Zemljom.

Početak jeseni, jednog hladnog dana kratko pre 14. oktobra 1844., Fič je pošao s tri grupe obraćenika u vodu krštenja na otvorenom. Kao posledica toga došla je bolest koja ga je poslala na privremeni počinak, u grob.

Kakvo je, međutim, bilo raspoloženje u tim trenucima, koji nikada nisu prijatni za čoveka, pokazuje izveštaj jednog od časopisa Milerovog pokreta (MIDNIGHT CRY), u kojem stoji da "... su njegova žena i deca sada u Klivlendu (Cleveland), gde s poverenjem očekuju da se za nekoliko dana pojavi njihov Gospod i sakupi rasejanu porodicu. Sestra Fič je vedrog raspoloženja i srećna."

Slučaj čarlsa Fiča nije bio usamljen. U mnogim porodicama nedostajao je ili jedan od roditelja ili neko od dece, jer su različite bolesti (kolera, tifus, tuberkuloza) uzimale danak. Ali zahvaljujući čvrstoj veri u Isusov dolazak 22. oktobra, tuga zbog gubitka najmilijih bila je samo privremena; njoj je sledila uteha u Spasiteljevom obećanju da će podići umrle iz grobova i radost što će se to dogoditi tako skoro.

"Mama, da li ćemo ikada više videti tatu?" - pitala su Fičova deca svoju majku na povratku s pogreba.

"O, da!" - odgovorila je majka. "Proći će samo nekoliko dana dok Isus dođe; a kad On dođe, probudiće ne samo tatu, nego i vaše sestre i braću koji su sada u grobovima. Tada ćemo konačno biti zajedno, jedna velika porodica!"

"Mama, da li ćemo sutra videti tatu?" - pitala su deca majku u ponedeljak uveče, 21. oktobra. "Da, sutra!" - potvrdila je mama s osmehom.

Samo tako može potpuno da se shvati dubina razočarenja vernih čekalaca Isusovog dolaska u prvim časovima 23. oktobra 1844. godine, kada je postalo jasno da se njihova nada nije ostvarila.

"Mama, zašto tata nije došao juče?" - pitala su deca majku u sredu ujutro.

Džejms Vajt je kasnije pisao:

"Kada nas je, nekoliko dana posle 22. oktobra, posetio brat Hajmz i kazao nam da treba da se pripremimo za nastupajuću zimu, činilo mi se da neću moći da vladam svojim osećanjima. Izašao sam iz prostorije u kojoj smo bili okupljeni i plakao kao malo dete."

U jednom gradu se okupilo sedamdeset adventista u jednoj velikoj zgradi da zajedno dočekaju Isusov dolazak. Kada je taj dan prošao, a ništa se nije dogodilo, vernici su se međusobno hrabili i pomagali jedni drugima da ostanu čvrsti u nadi koju su izgradili. U jednu veliku kantu za mleko

skupljen je sav novac koji su prisutni posedovali, s namerom da se odatle pokrivaju troškovi njihovog daljeg zajedničkog boravka u toj kući. Vođe pokreta, međutim, shvatile su da to nije trajno rešenje i zato su savetovali verne da se vrate svojim domovima i uključe u svakodnevni život.

No, iako je ovaj predlog bio veoma razuman, brzo je postalo jasno da nije tako jednostavno ostvariti ga. Jer, u redovima "čekalaca" nalazili su se mnogi koji su celo svoje imanje, uključujući kuće i zemljište, uložili u poslednju vest opomene svetu. Gde da se vrate? Primer Edvorda Endrusa (Edward Andrews) bio je jedan od putokaza kako da se reši nastali problem: porodicu Stouel (Stowell) on je pozvao k sebi, dajući im slobodu da stanuju s njim kao da su u sopstvenom domu.

Jedno pitanje, međutim, bilo je prisutno gotovo u svakom razgovoru tih dana: "Gde je greška?"

Miler i njegovi saradnici smerno su dopuštali da greška leži u njihovom tumačenju proročanstva, iako su za svaki detalj bili ubeđeni da je kristalno jasan i da se potpuno uklapa u celu sliku poslednjih događaja. Ono što ih je još više zbunjivalo, bila je sila koja je pratila pokret "sedmog meseca" i "ponoćni poklič", sila koju nisu mogli da pripisuju ni jednom drugom izvoru osim Bogu.

Za sebe, Milera i mnoge druge učesnike pokreta, Hajmz je kazao:

"Pogrešili smo negde u našem učenju, iako smo bili sigurni da nas vode Sveti Duh i Božje providenje. U pokretu 'sedmog meseca' nalazila se neodoljiva sila, koja je savladavala sve prepreke. Njegova poruka stizala je do srca ljudi u najrazličitijim mestima, u najrazličitijim stanjima, na načine koje samo Božja sila može da sprovede. Gde god je stizala, ona je izazivala duboko ispitivanje srca pred tronom Svemogućega, priznavanje greha i iskreno traženje oprostjenja. Jedino što smo mogli da kažemo bilo je: 'A ko smo mi da se protivimo Bogu?'"

Drugi istaknuti učesnik pokreta, F. G. Braun (F. G. Brown), potvrđivao je Hajmzovu izjavu:

"Veliki Bog je divno postupao prema nama. Naše predrasude, vaspitanje, intelektualne i moralne sposobnosti, bile su pretpostavljene učenju o Isusovom drugom dolasku.... Sveti Duh je klesao kamen našeg srca.... sve dok adventna nada nije postala naša radost, naša sreća, naše sve. Biblija nas je učila, jer svaka njena stranica govori o ovom slavnom događaju."

I zaista, samo u Novom zavetu misao o Isusovom dolasku na Zemlju zabeležena je oko 300 puta! Sam Isus je obećao: "I kad otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći!" (Jovan 14,1-3). Nakon Isusovog odlaska na nebo, anđeli su pitali učenike: "Što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus koji se uze od vas... tako će doći kao što videste da ide na nebo" (Dela 1,11). Petar je pisao o času "kad se javi poglavar pastirski...." (1. Petrova 5,4), a Pavlu je otkriveno da će ".... sam Gospod, sa zapovešću i glasom arhanđelovim.... sići s neba" (1. Solunjanima 4,16). Jovanovo jednostavno svedočanstvo s Patmosa glasilo je: "Eno, ide s oblacima..." (Otkrivenje 1,7).

Jedno je bilo jasno: Bog neće ostaviti Zemlju u stanju u kojem je sada, pritisnutu grehom i njegovim posledicama. Isus će doći da je očisti, ako ne tada, kada su ga mnogi očekivali, onda jednom u budućnosti. Ali, doći će!

Milerova greška, dakle, nije bila u tome što je propovedao vest o Isusovom dolasku, jer je ona duboko ukorenjena u Bibliji. Još manje je bilo pogrešno to što je naglašavao potrebu unutrašnje

spremnosti za taj događaj. On je samo ponovio ono što je Isus, mnogo godina pre njega, stavio na srce svojim učenicima: "Zato i vi budite gotovi: jer u koji čas ne mislite, doći će sin čovečji!" (Matej 24,44). Konačno, i sam Miler je pisao da mu je spremnost srca važnija od datuma Isusovog dolaska:

"Moj najviši cilj i najiskrenija želja bila je da obratim duše Bogu i pomognem bližnjima da pripreme svoje srce, kako bi ih Gospod našao 'prave i u miru'."

O teretu koji je ležao na njemu za njegovo rodno mesto Hempton svedoči molitva koju je upućivao Bogu:

"O, Gospode! Probudi svoj narod u Hemptonu!... Oče, obrati sebi moju decu!"

Slavno je bilo uslišenje ovog žarkog iskanja. Mnogi stanovnici Hemptona, Milerovi susedi i poznanici, prihvatili su Isusa kao ličnog Spasitelja, a za svoj dom Miler je, 1843. godine, pisao:

"Imam ženu i osmoro dece, a imam i razloga da verujem da su svi oni Božja deca, koja veruju u istu nauku koju i sam propovedam."

Iako je Miler pogrešio u određivanju događaja koji će se odigrati na kraju 2300 godina, u izračunavanju vremena bio je besprekoran. Princip "dan za godinu" pronašao je u Bibliji u Knjizi proroka Jezekije (4,6) i primenio ga na Daniloovo proročanstvo. Značenje ostalih proročkih simbola otkrio je upoređivanjem različitih proročanstava i tako došao do zaključka da žena predstavlja crkvu, zver carstvo, voda narode a vetrovi sukobe među njima. I najžešći Milerovi protivnici morali su da priznaju, kao što je to učinio profesor Džordž Buš, "... da ste Vi, gospodine Miler, u uzimanju sistema ždan za godinuž sledili najispravniji metod tumačenja biblijskog teksta i tako potvrdili dostignuća velikih umova, kao što su Izak Njutn (Isaak Newton), biskup Njutn (Newton), Kirbi (Kirby), Skot (Scott), Kejt (Keith) i mnogi drugi."

Ovakva pohvala imala je svoje puno opravdanje. U vreme Vilijama Milera saznanje da je 2300 dana i noći u stvari period od 2300 kalendarskih godina bilo je staro već oko hiljadu godina! U ranom devetom veku, bar prema postojećim zapisima, izvesni Nahavendi (Nahawendi) došao je do spomenutog zaključka. Princip "dan za godinu" smatrao je ispravnim i Martin Luter, a podržavali su ga mnogi njegovi savremenici i istomišljenici. Jedan od najvećih naučnika čovečanstva, Izak Njutn, bio je istog mišljenja. Za njegov "matematičarski um" biblijska proročanstva su bila uvek novi izazov i izvor novog divljenja. Zvuči možda neverovatno, ali je tačno: u toku svog života Njutn je napisao više reči o teologiji i istoriji crkve (koju je takođe izučavao) nego o matematici i fizici, područjima na kojima se uzdigao, u očima sveta, do neslućenih visina.

Istinsko "komešanje" na tlu proročanstva počelo je, moglo bi se kazati, u 17. veku, velikim otkrićem do kojeg je došao propovednik Reformne crkve u Nemačkoj Johan Petri (Johann Petri, 1718 - 1792). On je bio prvi koji je zaključio da se početak perioda od 2300 godina (iz Danila 8. glave) poklapa s početkom perioda od 70 sedmica (iz Danila 9. glave), koje su "odsečene" za jevrejski narod. Na osnovu toga Petri je mogao da izračuna približno vreme kada će se Daniloovo proročanstvo ispuniti.

Vrednost Petrijevog otkrića (iz 1768. godine) potvrdili su isti zaključci do kojih su došli drugi istraživači Biblije nezavisno od Petrija. U Irskoj je to bio Hans Wud (Hans Wood, 1787. godine), u Engleskoj Džon A. Braun (John A. Brown, 1810.), a u Južnoj Karolini V. C. Dejvis (W. C. Davis). Iako je trebalo da protekne još izvestan broj godina do Milerove pojave, ovi ljudi su već

očekivali da se lanac od 2300 godina završi oko 1840. godine (s izuzetkom Hansa Vuda, koji je čekao 1880-te).

Nekoliko sledećih redova ispuniće različita imena. Možda mnogima ona nisu poznata i mnogi će ih nakon čitanja odmah zaboraviti; ali ona pripadaju ljudima koji su živeli u različitim razdobljima i u različitim krajevima sveta, a koje povezuje isti rezultat do kojeg su došli u svom proučavanju Biblije - Isus će ponovo doći: Manuel de LAKUNCA (Lacunza), jezuitski sveštenik, Džozef VOLF (Joseph Wolf), jevrejski hrišćanin, Henri DRAMOND (Henry Drummond), engleski bankar i poslanik u parlamentu, Vilijam KANINGEM (William Cunningham), Hajnrh RIHTER (Heinrich Richter), Mortimer O' SALIVEN (Mortimer O'Sullivan), Lui GOSEN (Louis Gausson), kao i još mnogi u Škotskoj, Engleskoj, Irskoj, Francuskoj, Nemačkoj, Holandiji, Švajcarskoj, Južnoj Americi, Srednjem Istoku.... Oni su pisali knjige, objavljivali članke ili iznosili propovedi kojima su izazivali adventno probuđenje nešto ranije ili uporedo s pokretom kojeg je vodio Miler u Severnoj Americi.

Istina, probuđenje u Evropi nije imalo takve razmere kao u Americi, niti se usredsredilo na 22. oktobar 1844. godine, ali je bilo široko prošireno u svim slojevima društva, posebno u Engleskoj. Godine 1844. preko 700 propovednika Anglikanske crkve udružilo se s brojnim kolegama iz drugih konfesija u objavljivanju adventne vesti širom engleske kraljevine. Njihov poziv poklapao se s uzvikom prvog anđela iz Otkrivenja 14: "Jer dođe čas suda njegov!" Jedanpoznati istoričar i poslanik engleskog parlamenta (Thomas B. Macaulay), zabeležio je te godine da su se u broju onih koji su prihvatili vest o Isusovom dolasku nalazili i ljudi "... uzvišenog statusa, sposobni i velikih materijalnih mogućnosti..... Plemići, a uz njih i članovi Parlamenta, branili su perom i mastilom svoju veru."

Impresivno je bilo izazivanje probuđenja u Švedskoj. Pošto su, po tadašnjem švedskom zakonu, odrasli mogli da propovedaju samo pod uslovom da dobiju dozvolu državne crkve, Bog je izabrao decu da preko njih objavi radosnu vest o Isusovoj službi za čoveka. Između 1841. i 1844. godine dečaci i devojčice, mladići i devojke ponizno su pozivali ljude na promenu srca i pripremu da ih Isusova pojava zatekne spremnima za večno Božje carstvo.

Jedna veoma mala devojčica igrala se sa svojim igračkama dok su se susedi okupljali u kući njenih roditelja. U jednom trenutku ona bi ostavljala igračke na stranu, odlazila među odrasle i iznosila im ozbiljne poruke, da bi se zatim vratila svojim lutkama.

Doktor Sven Erik Skeldberg (S. E. Sköldberg), službenik vladinog Ministarstva zdravlja u periodu od 30 godina, ispitivao je ovu "bolest propovedanja", kako su protivnici nazvali širenje adventne vesti, i došao do zaključka da su neka od dece propovedala ležeći, zatvorenih očiju, nesvesni okoline koja ih okružuje, ponekad i ne dišući. Liz Andersdoter (Lis Andersdotter), Meri Svendsdoter (Mary Swensdotter) i druge devojčice i dečaci nastavili su da mumljaju pesmu koju su pevali u trenutku kada su im ispitivači zatvorili i nos i usta. Dr. Skeldberg je mogao da posvedoči samo toliko da deca iznose osnovne teme hrišćanstva: Isusa, spasenje, molitvu, pokajanje, obraćenje. Objašnjavanje navedenih fenomena prevazilazilo je njegove moći. Ako bi neko upitao decu šta se to događa s njima i oko njih, njihov odgovor dolazio je iz Knjige proroka Joila 2,23: "I posle ću izliti duh svoj na svako telo, i prorićete sinovi vaši i kćeri vaše...." Nije teško pogoditi koja je tema zauzimala centralno mesto u njihovom propovedanju: vest o Isusovom skorom povratku, poruka iz Otkrivenja 14,6: "Jer dođe čas suda njegov!"

Šta god da je bio razlog da se Isus ne pojavi 22. oktobra 184. godine i da čarls Fič ne ustane iz groba u koji je položen, ostaje činjenica da pokret nije bio Milerova izmišljotina, koja se temeljila na njegovim samovoljnim, nezrelim ili netačnim zaključcima. Najvećim delom, gotovo

do poslednjih detalja, Milerovo učenje bilo je potpuno ispravno i biblijski opravdano. Osim toga, adventni pokret u Americi bio je samo deo jednog internacionalnog i interkonfesionalnog napora da se objavi velika istina da je nada u Isusov drugi dolazak na pragu svog ispunjenja.

□

6. Zašto razočarenje?

Možda je dobro da se u ovom trenutku podsetimo činjenice da veliko razočarenje nakon 22. oktobra 1844. godine nije bilo prvo takvo iskustvo Isusovih sledbenika. Punih 19 vekova pre ovog datuma dogodilo se nešto veoma slično, što je sasvim jasno izraženo rečima: "A mi se nadamo da je On onaj koji će osloboditi Izrailja...." (Luka 24,21). Izgovorio ih je Kleopa, jedan od Isusovih učenika, na putu za Emaus, u razgovoru s nepoznatim putnikom koji se pridružio njemu i njegovom drugu neposredno nakon izlaska iz Jerusalima. Bila je nedelja, treći dan nakon Isusovog raspeća na Golgoti; vest o praznom grobu još nije doprla do Kleope, i razočarenje je bilo duboko. A pošto je u mnogo detalja to razočarenje slično razočarenju iz 1844. godine, korisno je da ukratko sagledamo razloge zbog kojih je do njega došlo i da li je ono, ipak, moglo da se izbegne.

Kao što smo to učinili u slučaju dece čarlsa Fiča, zamišljajući ih kako postavljaju pitanje majci da li će se otac ikada vratiti, tako i sada možemo da predstavimo prizor u kojem brižni roditelji nose svog teško bolesnog sina u Jerusalim. Još nekoliko kilometara hoda, još nekoliko sati iščekivanja i njihova velika briga će nestati. Praznik je Pashe, a na njemu će sigurno biti i veliki Lekar, Isus, koji nije propustio nijednu Pashu otkako javno radi u narodu. Otići će kod njega i staviti mu dete u ruke da ga izleči. Ali, kada su se raspitali gde se Isus nalazi, stizao je odgovor: na Golgoti, razapet.

Koliko je samo bilo takvih kojima je tog pashalnog petka bio potreban Lekar tela i duše. U knjizi ČEŽNJA VEKOVA Elen G. Vajt opisuje:

"Ljudi su po svom običaju dovodili svoje bolesne i nevoljne u predvorje hrama, raspitujući se: "Ko nam može kazati nešto o Isusu iz Nazareta?" Mnogi su došli izdaleka da nađu Onoga koji je lečio bolesne i vaskrsavao mrtve. Sa svih strana čuo se uzvik: "Tražimo Isusa Iscelitelja!" Međutim, isterali su ih iz predvorja hrama i na kapije postavili vojnike da vraćaju mnoštvo.... Nevoljnici koji su došli da ih Spasitelj izleči klonuli su pod teretom razočarenja. Ulice su bile ispunjene jecajima. Bolesni su umirali u nedostatku isceljujućeg Isusovog dodira. Uzalud su tražili savet lekara; niko nije imao takvu veštinu kao Onaj koji je ležao u Josifovom grobu."

Da razočarenje bude još veće i dublje, uticao je događaj koji se odigrao samo pet dana ranije. Bila je nedelja, prekrasan prolećni dan, kada je isti Isus ušao u Jerusalim praćen radosnim uzvicima i pesmom kao nikada do tada u svojoj javnoj službi!

Izveštaji evanđelista opisuju nam ovaj događaj prilično detaljno. Isus je poslao dvojicu svojih učenika u obližnje selo s nalogom da dovedu magare na kojem još niko do tada nije jahao. Iznenađenim vlasnicima životinje trebao je da bude dovoljan odgovor: "Gospodu treba!" Magare je pokriveno tkaninom i na njega je uzjahao Isus. Praćen oduševljenim mnoštvom, Isus je izgledao kao ispunjenje Zaharijinog proročanstva: "Raduj se mnogo, kćeri Sionska, podvikuj, kćeri Jerusalimska: evo, car tvoj ide k tebi, pravedan je i spašava, krotak i jaše na magarcu, i na magaretu, mladetu magaričinu" (Zaharija 9,9).

Verovatno nije bilo osobe u ovoj radosnoj povorci koja nije očekivala da Isus konačno postane zemaljski car, vladar koji će proterati omrznute Rimljane i centar svetske imperije premestiti u

Jerusalim. Za razliku od nekoliko situacija u prošlosti, kada je Isus odbijao svako ukazivanje časti, sada je sam "režirao" svoj trijumfalni ulazak u "grad mira". A nakon toga, svega pet dana kasnije, On odlazi u grob umesto na presto! Kakvo razočarenje!

Da li sada bolje razumemo dubinu bola sadržanu u Kleopininim rečima: "A mi se nadasmo da će On biti onaj koji će izbaviti Izrailja...."?

Ma kako nam teško padalo da stavljamo pod sumnju mudrost i iskrenost kojom je Isus vodio zemaljski deo svoje službe za ljude, ne možemo da pobeegnemo od dileme koja se nameće: nije li Isus, svojim stavom prilikom ulaska u Jerusalim, "kriv" za razvijanje pogrešnih očekivanja ljudi, i na taj način "kriv" za njihovo razočarenje? Ako je Isus znao kako će završiti sedmica koju je počeo tako slavno, a znao je sigurno, zašto je dozvolio, i još pokrenuo, atmosferu koja je nadanje ljudi usmerila u pogrešnom pravcu?

Pitanje se, međutim, može postaviti i s drugog stanovišta. Da li je Isus zaista bio "... onaj koji će izbaviti Izrailja"? Da, Isus je Spasitelj ne samo Jevreja, nego celog čovečanstva. Da li je Isus, dok je jahao na magarcu, zaista bio car? Svakako, Isus je bio, jeste i biće Car svemira. Kada je, prema tome, Isus slavno ušao u Jerusalim, da li je On poveo njihova osećanja i zamišljanja u pogrešnom pravcu? Ne, nikako. Veliko razočarenje nastupilo je kod ljudi zato što su oni pogrešno razumeli Isusov plan spasenja.

U odbrani ove tvrdnje ne možemo da previdimo jednu činjenicu o kojoj izveštava evanđelista Matej. Negde oko devet meseci pre ovog događaja Isus je svojim učenicima "... počeo kazivati da njemu valja ići u Jerusalim, i mnogo postradati od starešina i glavara svešteničkih i književnika, i da će ga ubiti, i treći dan da će ustati" (Matej 16,21).

Jasnije objašnjenje o kraju Isusove službe nije se moglo dati. U stvari, te reči su bile samo nastavak onoga što je stotinama godina već bilo poznato kroz nadahnute zapise starozavetnih knjiga. Prorok Isaija je, 700 godina pre Hrista, pisao o Mesiji kao o "jagnjetu koje vode na klanje" (Isaija 53,7). U velikom proročkom nizu od 2300 godina bio je označen trenutak kada će biti pogubljen pomazanik i ukinute žrtve i prinosi (Danilo 9,26.27). Na samom početku istorije greha, u Edemu, Adamu i Evi dano je obećanje da će zmija ujesti Spasitelja za petu (1. Mojsijeva 3,15). Na samom uvodu u Isusovu javnu službu, Jovan Krstitelj je uzviknuo za Isusa koji mu je prilazio: "Gle jagnje Božje koje uze na sebe grehe sveta!" (Jovan 1,29.36). Ljudi, dakle, nisu bili ostavljeni u neznanju o načinu na koji će božanstvo ostvariti otkupljenje od greha.

Isus je takođe znao da je došao trenutak za završni udarac neprijatelju Boga, čoveka i čitavog svemira - Sotoni. Iz svetih spisa Starog zaveta upoznao se s proročanstvima koja su unapred objavljivala čas tog događaja, a u razgovorima sa svojim nebeskim Ocem učvrstio je svoju odluku da učini taj poslednji korak, ma kako mu on, kao Bogu u ljudskom obličju, izgledao težak. U nedelju, kada je prolazio kroz ulice Jerusalima okružen oduševljenim mnoštvom, Isus je tačno znao da će u petak popodne pashalni sistem, koji je ukazivao na Njega, završiti svoju ulogu u duhovnom životu naroda. On, Jagnje Božje, položiće sopstveni život kao otkup za mnoge. Na taj način pokazaće da "Bogu tako omilje svet, da je i Sina svog jedinorodnoga dao, da ni jedan koji ga veruje ne pogine, nego da ima život večni" (Jovan 3,16).

Ali, Isus je želeo da bude velik broj onih koji će zapaziti ovaj izraz Božje ljubavi prema čoveku. Zar ne bi bilo žalosno da je samo uzak krug ljudi video i postao svestan da je ostvaren plan spasenja? Isus je zato morao da privuče na sebe pažnju ljudi jednim naročitim gestom, kako bi ogromno mnoštvo, okupljeno u Jerusalimu radi velikog praznika, pratilo Njegove korake u

iskazivanju neizmerne ljubavi prema grešniku. Još je nešto veoma zanimljivo u tadašnjem velikom razočarenju: na koji način i preko koga je Isus ukazao na istinski smisao svoje žrtve?

Od dvojice putnika za Emaus, samo jedan nam je postao poznat po imenu - Kleopa. On se ne nalazi na listi Isusovih najbližih sledbenika, niti mu se ime igde više spominje pre ili nakon ovog događaja. Ipak, Spasitelj je "zaobišao" i Petra i Jovana i Jakova, ličnosti koje su dominirale u krugu učenika, i pridružio se ovim skromnim, gotovo nepoznatim, ali posvećenim sledbenicima Njegove nauke.

Isus je izabrao najbolji mogući način da ove ljude izvede iz duboke nesigurnosti u koju su zapali nakon razočarenja. Evanđelista Luka piše da im je prišao i počeo razgovor s njima. A kada je nastao pogodan trenutak, "... on im reče: "O bezumni i sporoga srca za verovanje svega što govoriše proroci! Nije li to trebalo da Hristos pretrpi i uđe u slavu svoju?" I počevši od Mojsija i od sviju proroka kazivaše im šta je za Njega u svemu Pismu" (Luka 24,25-27).

Nema sumnje da su Isusovi navodi uključivali stihove kao što su 1. Mojsijeva 3,15; Isaija 53,5-7 ili Danilo 9. poglavlje. Navedeni stihovi su svakako bili poznati Kleopi i njegovom saputniku, ali Isus ih je izneo sada u njihovom pravom, izvornom značenju i smislu. Par sati kasnije, kada je shvatio reči velikog Učitelja, Kleopa je mogao samo da prizna: "Ne goraše li u nama srce naše kada nam govoraše putem i kad nam kazivaše Pismo?" Drugim rečima: "Toliko smo puta pročitali te tekstove; kako ih nismo ranije pravilno razumeli?"

Noć koja se spustila na Palestinu nije sprečila dvojicu oduševljenih vernika da potrče natrag u Jerusolim i ispričaju vodećim učenicima s kim su razgovarali i do kakvog su saznanja došli. Petar, Jakov, Jovan i ostali učenici pažljivo su, još jednom, pregledali navedena mesta u Pismu da se i sami uvere u istinitost "novog" otkrića. Uskoro je veliko razočarenje postalo u njihovom sećanju pozitivno iskustvo, nakon kojeg su, potaknuti Božjom silom, povelili pokret koji je obuhvatio čitav tada poznati svet.

Na dan 22. oktobra 1844. godine Isus je, kao što ćemo kasnije još utvrditi, otvorio novo poglavlje u svojoj službi za čoveka. Na nebu, u Svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta, Isus je stao kraj "originalnih" ploča Zakona i počeo proces brisanja greha iz srca i izveštaja o životu svojih vernih sledbenika svih generacija koje su živjele na Zemlji, uključujući i Adama. Veliki Dan očišćenja, koji je 1844. godine padao na dan 22. oktobra, bio je slika početka "istražnog suda" na nebu, suda čiji će slavni ishod biti pravo vernih da naslede večni život u novom Jerusalimu.

Ovako značajna vest, međutim, nije smela da ostane nezapažena. Bilo je potrebno upraviti pažnju velikog broja ljudi na Bibliju i njena proročanstva i zato je božanska sila, nesumnjivo, pratila adventno probuđenje, kako u Americi tako i u Evropi.

Svakako, Bog je znao da Isus neće doći na Zemlju 22. oktobra 1844. godine. Ipak, potpomagao je obilno pokret koji, realno gledano, nije objavljiavao istinu. Zašto?

U Milerovom tumačenju proročanstava teško je pronaći "nebiblijski" detalj:

Da li Biblija govori o stvarnom, vidljivom Isusovom dolasku? Naravno.

Da li Biblija naglašava važnost pripreme za taj događaj? Svakako.

Da li Biblija zahteva širenje evanđelja po čitavom svetu? Bez sumnje.

Da li Biblija daje osnovu za izračunavanje perioda od 2300 dana i noći iz Danila 8. glave? Da, odmah u 9. poglavlju knjige.

Greška se nalazila samo u jednom pogrešnom zaključku: da čišćenje svetinje (iz proročanstva) znači Isusov dolazak. Ali, to ne piše u Bibliji; to je bio Milerov zaključak!

Upoređujući još jednom događaje iz 1844. godine s događajima oko Isusove smrti, možemo da kažemo da su Miler i njegovi sledbenici doživeli isto što i Isusovi učenici vekovima ranije, kada su očekivali da Isus ostvari svoje mesijanstvo u obliku zemaljskog vladara svetovnom imperijom. Da su adventisti 19. veka pravilno razumeli tekstove kao što su Danilo 7, Luka 12, Jevrejima 8 i 9, Otkrivenje 10 i 11, ne bi prošli kroz bolno iskustvo razočarenja, kao što to ne bi bio slučaj ni s Isusovim učenicima da su, svojevremeno, pravilno shvatili odgovarajuće starozavetne tekstove.

Zato što mnogima promakne, ili ostane sasvim nepoznat, jedan detalj veoma značajan u ovom kontekstu, navodimo ga da bismo još bolje uvideli da "krivica" zbog razočarenja nije imala svoj izvor u Bogu, već u ljudima i njihovim nedostacima. Naime, nekoliko godina pre 1844. mladom sledbeniku adventnog pokreta Hejzenu Fosu (Hazen Foss) Bog je dao viziju u kojoj je objavio da će se život na Zemlji nastaviti i posle 22. oktobra 1844. godine. Međutim, Hejzen Fos nije preneo ovu poruku dalje! Nakon toga, 1842. godine, Bog je istu viziju dao Vilijamu Foju (William Foy), crnom laiku-propovedniku Baptističke crkve u Bostonu, ali je on učinio isto što i Fos! Ili, bolje rečeno, nije učinio ništa da i drugi saznaju za ovu vest od Boga.

Kada je ipak postalo jasno da je nastupilo veliko razočarenje među čekaocima Isusovog dolaska, bilo je potrebno da se pronađe izlaz iz takvog stanja i iskrenim dušama pruži nova, čvrsta nada da njihov trud nije bio uzaludan niti vera neosnovana. Bog je preuzeo na sebe da to učini, na način koji nas veoma podseća na već poznatu situaciju na putu za Emaus vekovima ranije.

U rano jutro 23. oktobra 1844. godine jedan gotovo nepoznat, ali veran učesnik adventnog pokreta, po imenu Hajram Edson (Hiram Edson), pošao je s jednim svojim drugom da obiđe vernike okupljene u jednom obližnjem naselju. Da bi izbegli susrete s drugim ljudima i njihova moguća podrugivanja zbog neostvarene nade, pošli su kroz njive. Visoke stabljike kukuruza bile su im dobra zaštita od neželjenih pogleda i susreta. Odjednom, bez da je njegov drug to odmah primetio, Edson je zastao. Kao da je u njegov um prodrila neka neobična svetlost, on je shvatio značenje Dana očišćenja i mnogih novozavetnih tekstova koji su na njega upućivali, a koje su Miler i njegovi sledbenici ili potpuno prevideli ili pogrešno razumeli. Hajram Edson postao je "Kleopa" kojem je Isus progovorio na njegovom putu prema jednom gradu!

Nova svetlost pažljivo je ispitana detaljnim proučavanjem i usrdnom molitvom. Zahvaljujući toj svetlosti, iz pokreta gotovo zaustavljenog zbog razočarenja nastao je nov pokret, koji je nešto kasnije dobio i svoju organizaciju: Crkva adventista sedmog dana!

□

7. "Kleopa" u kukuruznom polju

Godinu dana pre velikog razočarenja Hajram Edson još uvek nije bio učesnik adventnog pokreta. Skroman i neupadljiv, kao i mnogi farmeri toga doba, on je nalazio ispunjenje svojih duhovnih potreba kao član Baptističke crkve. Kada je imao 32 godine, umrla mu je žena i ostavila u nasleđe brigu o troje male dece. Nešto kasnije upoznao se s osobom koja je bila spremna da

prihvati njegovu decu kao svoju i preseli se u jedno mesto blizu Port Gibsona (Port Gibson) u državi Njujork, na njegovu farmu, kao njegova supruga. Godine 1843. u grad Ročester, oko 45 km od Port Gibsona, stigla je adventna vest, koju je Edson prihvatio za vreme jedne serije propovedi.

Iste večeri kada je serija završila, Edson je čuo jasan glas koji ga je slao u kuću jednog teško bolesnog suseda sa zadatkom da ga isceli. Ovaj ga je nalog veoma zabrinuo, jer, po njegovom mišljenju, mogućnost isceljivanja postojala je samo u biblijska vremena. Međutim, nemoćan da se odupre glasu koji ga je upozoravao na dužnost, uzeo je fenjer i pošao prema čoveku koji je ležao na samrti. Pristupivši postelji na kojoj je ležao bolesnik, stavio mu je ruke na glavu i kazao:

"Brate, neka ti Gospod Isus vrati zdravlje!"

Na njegovu veliku radost, bolesnik se odjednom pridigao, zbacio pokrivač, odgurnuo jastuke i počeo da hoda po sobi uzvikujući reči zahvalnosti Bogu. Probudeni bukom, ostali ukućani dotrčali su da vide o čemu se radi, da bi se samo nekoliko trenutaka kasnije i oni udružili u hvaljenju Isusa za učinjeno čudo.

Edsonova radost zbog ovog veličanstvenog trenutka trajala je veoma kratko. Na njeno mesto ponovo je došla zabrinutost, jer mu je još te večeri isti glas kazao:

"Idi i odnesi adventnu istinu svojim susedima i prijateljima!"

Edsonu se ovaj nalog činio teži nego prethodni. Danima se borio protiv tog glasa i protiv samog sebe, da bi, kao svojevremeno Vilijam Miler, konačno popustio i odlučio da dozvoli Bogu da ga upotrebi kao svoje oruđe. Kada se, kratko pre velikog razočarenja, osvrnuo na proteklu godinu, Edson je mogao da vidi između 300 i 400 osoba koje su njegovim radom prihvatile Isusa kao svog Spasitelja.

Neumoljivi tok vremena približio je 22. oktobar 1844. godine. Edson i njegovi prijatelji sve češće su se okupljali na zajedničke sastanke, da utvrđuju svoju veru i proveravaju dokaze za svoje nadanje. Mnogo, zaista mnogo puta, proročki niz od 2300 godina stavljen je u vremenske granice od jeseni 457. godine pre Hrista do jeseni 1844. godine posle Hrista. Širenje adventne vesti nije moglo biti ništa drugo osim poruke prvog i drugog anđela iz Otkrivenja 14. "Zakašnjenje" u Isusovom dolasku ostvareno je u delimičnom razočarenju u proleće 1844. godine. Nova sila adventnog pokreta od avgusta te godine mogla je da bude samo "ponoćna vika", a otkriće Sejmjuela Snoua o tačnom datumu Dana očišćenja - Isusov dolazak. Kada je konačno osvanuo taj dugo očekivani i željeni 22. oktobar, svi su očekivali da Isus slavno završi svoje delo posredovanja za ljude i dođe po njih i odvede ih na nebo, da budu tamo gde je On.

"S puno poverenja očekivali smo da se pojavi Gospod Isus sa svojim svetim anđelima," - pisao je Edson kasnije, "i da svojim glasom probudi Avrama, Isaka, Jakova i druge velikane vere, ali i naše drage prijatelje od kojih nas je smrt odvojila..... Naša vera bila je čvrsta i mi smo se nadali da će ona postati stvarnost sve dok sat nije otkucao ponoć."

U trenutku kada je kazaljka otkucala polovinu noći, kucanje srca u grudima vernih kao da je za kratko prestalo. Sve uši bile su napregnute da čuju nebeske trube i anđeoske pesme, ali jedino što se čulo bilo je otkucavanje sata. Postalo je jasno da je dan prošao, a Gospod se nije pojavio. Oduševljenje je nestalo, a njegovo mesto zauzelo je razočarenje.

"Naša očekivanja bila su izneverena i sve je zahvatila takva tuga kakvu nikada do tada nismo osetili," - sećao se Edson tih trenutaka. "Plakali smo, plakali, sve dok se nisu pojavili prvi zraci novog dana."

Kako je noć prolazila, razočarenje se širilo, Edsonu su se u sećanje vraćali trenuci sopstvenog života u kojima je osetio Božje blagoslove, naročito od dana kada je prihvatio adventnu vest. Kao da ponovo učestvuje u njemu, setio se prizora u kojem samrtnik ustaje zdrav posle njegove molitve. Mnogi od tada okupljenih u prostoriji promenili su svoj život zahvaljujući njegovom požrtvovnom radu u objavljivanju radosne vesti. Ta sećanja vratila su snagu klonuloj Edsonovoj duši i pokrenula su ga da iznese sledeći predlog:

"Hajde da se molimo Bogu da nam objasni zašto se ovo dogodilo!"

Predlog je brzo prihvaćen. U prvim nagoveštajima novog dana, grupa ljudi, zbunjenih ali spremnih da se bore za svoju veru, pošla je u obližnju šupu i iza zatvorenih vrata klekla na molitvu.

"Molili smo se ozbiljno i usrdno, dok nas Sveti Duh nije osvedočio da su naše molitve uslišene i da će nam biti otkriven razlog našeg razočarenja."

Objašnjenje nije stiglo odmah, tu u šupi. Međutim, obećanje koje su dobili kroz molitvu probudilo je u njima ponovo osećanje da ih Bog nije napustio. Osnajeni duhovno, vratili su se u kuću da se potkrepe i telesno.

Nakon jednostavnog doručka, Edson je pozvao svog prijatelja O.R.L. Krožera (O.R.L. Crosier) da pođe s njim u posetu nekim vernicima u obližnjem mestu, koji su adventnu vest čuli preko njega, i da s njima podeli ohrabrenje i obećanje koje su upravo primili. Što iz želje da izbegnu neželjene susrete s rugačima, što u nameri da prekrate put, pošli su preko njiva, najvećim delom pokrivenim kukuruznim stabljikama, tako da su se više pratili po šuštanju kojeg su stvarali nego što su videli jedan drugoga.

O tom putu kroz kukuruzno polje, Edson je zabeležio:

"Zaustavio sam se negde na polovini polja. Učinilo mi se kao da je Nebo otvoreno pred mojim očima: određeno i jasno uvideo sam kako naš Prvosveštenik, umesto da dođe na Zemlju, kako smo mi očekivali, po prvi put ulazi u Svetinju nad svetinjama nebeskog Svetišta, da bi tu završio svoje delo pre nego dođe po nas."

Na ovaj način Bog je odgovorio na usrdnu molitvu svojih poniznih slugu u rano jutro. Na ovaj način je Hajram Edson stao u red ljudi kojima je Bog otkrio najveće istine, a od kojih se to, mereno ljudskim merilima, najmanje očekivalo. Jer, Avram je bio stanovnik udobnog grada Ura kada ga je Bog pozvao da pođe u zemlju koju ne poznaje i postane otac izabranog naroda. Danilo je bio mladić odveden u ropstvo surovom i mnogobožačkom caru. Isus je bio sin jednostavnog, siromašnog drvodelje u prezrenom Nazaretu. Kleopa je bio neprimetan, nezapažen Isusov sledbenik kojem se ime spominje samo jednom u izveštajima evanđelja. I Edson je bio neupadljiv u ljudskim očima: jednostavni farmer, kakvih je bilo mnogo početkom 19. veka. Ali Bog je u njemu prepoznao posvećenog istraživača Pisma i požrtvovanog misionara u krugu ljudi u kojem je živio i zato je preko njega poslao utehu razočaranim i obeshrabrenim vernicima.

Duh posvećenosti Bogu nikada nije oslabio u Edsonovom životu. čvrst kao stena u svojoj veri, postao je primer, pre svega, svojoj deci. Jedanaest godina nakon razočarenja, u zimu 1855.

godine, njegova kćerka Ofelija (Ophelia), tada tek u 12. godini života, učinila je zavet s Bogom krštenjem u vodi zaleđenog jezera, udaljenog nekoliko kilometara od kuće. Njegove osobine zapazili su svi vernici, a svoje poverenje izrazili su izborom njega za svog starešinu. Koliko mu je dozvoljavalo zdravlje, on je dalje radio na proučavanju Biblije, trošio sebe i svoj novac za štampanje ovih dragocenih istina i njihovo objavljivanje na mnogim sastancima, na koje je takođe putovao o svom trošku. Udružio se s Džozefom Bejtsom, Džejsom Vajtom, Džonom Endrusom i ostalim pionirima adventnog pokreta i neumorno služio tamo gde su se ukazivale potrebe. Putovao je stotinama kilometara, često pešice, uglavnom zimi, da bi leti mogao da radi na farmi i obezbedi sredstva za život porodice i potrebe dela. Dva puta je prodao farmu, jednom stado ovaca, ali nikada nije zažalio zbog toga. Da je mogao, činio bi to i nakon svoje 75. godine. Ali 1882. godine njegove oči su sklopljene i telo položeno u grob, da tu sačeka trenutak kada Isus dođe i ostvari nadu koja je bila deo njegovog bića.

□

8. Nova svetlost iz Biblije

Neko će se, možda, upitati: "Zar je veliko razočarenje iz oktobra 1844. godine tako važna tema da treba da joj se posveti toliko prostora? Zar je zaista neophodno da se istraže razlozi razočarenja i načini kako je ono uklonjeno?" Na ova pitanje moguće je dati više odgovora, ali ovde ćemo navesti samo dva, za koja može da se kaže da pogađaju suštinu dileme.

Kao prvo, mnogi pokreti, mnoge organizacije, takođe i mnogi pojedinci, imaju u svojoj prošlosti neki trenutak koji bi mogao da se nazove "ključnim", trenutak nakon kojeg je dotični pokret, organizacija ili pojedinac ušao u novu fazu svog postojanja, bez obzira da li u pozitivnom ili negativnom smislu. Teška bolest, ili čak gubitak deteta može da dovede zavađene roditelje do izmirenja; pobeda jedne ekipe u nekom važnom sportskom nadmetanju često predstavlja početak čitave pobedonosne serije; izgubljeni izbori mogu jednu partiju da gurnu u anonimnost ili da joj zbiju redove tako da postigne uspeh na sledećim, i slično.

Crkva adventista sedmog dana, ili kratko Adventistička crkva, je organizacija koja ima svoju istoriju. U njoj se mogu pronaći prijatni i neprijatni događaji, pogrešne i tačne odluke, bolna i bezbolna iskustva, značajni i manje značajni datumi. Postoji, međutim, u tom toku jedan "ključni" događaj, a on je upravo - veliko razočarenje 22. oktobra 1844. godine. Istinski koreni adventizma sežu još do dana kada se Isus uzneo na nebo i kada su anđeli obećali učenicima da će se On vratiti. U Milerovom pokretu on je ponovo izveden na svetlo dana, ali trenutak koji ga je stavio na kolosek na kojem i sada jeste, trenutak koji je značio suočavanje s istinskim problemima, dilemama i nedoumicama, bio je dan razočarenja! On je značio prečišćavanje sopstvenih redova, okretanje Bibliji i iskrenoj molitvi kao spasonosnim izlazima iz naizgled nerešivih situacija, otvaranje za dar Duha proroštva.

Drugo, istina o Isusovoj službi u Svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta je toliko uzvišena i dragocena za čoveka, da bi i nekoliko knjiga bilo nedovoljno da je potpuno iznese i objavi. Svi hrišćani veruju da je Isus, nakon odlaska na nebo, počeo da vrši posredničku službu za grešnike. Međutim, samo adventisti veruju da je Isus 1844. godine otvorio drugu fazu posredovanja, tzv. "istražni sud", koji prethodi Njegovom dolasku na Zemlju. Ova istina je važna ne samo zato što označava razliku između učenja adventista i ostalih hrišćana, već i zato što nam kroz tu službu ukazuje na još veći izraz Njegove ljubavi nego što je to vidljivo samo kroz službu u prvom delu nebeskog Svetišta. A ta saznanja potiču takođe iz bolnog iskustva razočarenja u oktobru 1844. godine.

Da li je Edson, u kukuruznom polju, u rano jutro 23. oktobra, dobio viziju kojom je odgonetnuta dilema šta se dogodilo s Isusom? Ili je to bio samo trenutak "nadahnuća", trenutak kada su poznati tekstovi o Isusovoj službi zasvetleli novim sjajem, jer ih je Edson sagledao u drugačijem redosledu nego što je to do tada bilo uobičajeno u tumačenjima? Možda je bila vizija, ali možda je tačna i druga mogućnost. Sam Edson ne govori da je video Isusa kako ulazi u Svetinju nad svetinjama. U različitim objašnjenjima svog iskustva u polju on spominje samo da je uvideo da je Isus ušao u drugu prostoriju nebeskog Svetišta. Jedino čega se sećao bio je glas koji mu je govorio. U svakom slučaju ni on sam nije mogao tačno da utvrdi šta se zaista dogodilo s njim. No, ta činjenica ne umanjuje vrednost njegovog iskustva. Nije toliko važno načiniti do detalja rekonstrukciju događaja na njivi, koliko je važno zapaziti da i mi možemo, koristeći se Biblijom, da dođemo do visokog stepena poznavanja božanske istine.

Kada su Miler i njegovi sledbenici čitali tekst iz Danila 8,14: "Do 2300 dana i noći, onda će se svetinja očistiti", pod izrazom "svetinja" oni su podrazumevali Zemlju, a "čišćenje svetinje" - Isusov dolazak kojim će se to čišćenje ostvariti. Pavlove reči iz 2. Timotiju 4,1: "Zaklinjem te dakle pred Bogom i Gospodom našim Isusom Hristom, koji će suditi i živima i mrtvima, dolaskom Njegovim i carstvom Njegovim...." utvrđivale su ih u mišljenju da postoji samo jedno suđenje ljudima. U tom kontekstu čitali su dalje reči iz Danila 7,10-13: ".... sud sede i knjige se otvoriše.... I gle, kao sin čovečji išaše na oblacima nebeskim..." (tj. na Zemlji).

Međutim, da pogledamo malo pažljivije ono što je Edson zapisao o svom doživljaju onog jutra na njivi:

"Uvideo sam.... da je On (Hristos) toga dana (22. oktobra 1844.), otišao na svoju 'svadbu', kod 'starca' (stih 9), da primi '... vlast i carstvo, da mu služe svi narodi i i plemena i jezici ...' (stih 14) i da je naš zadatak da ga čekamo dok se vrati sa 'svadbe'. Zatim mi je pažnja usmerena na 10. poglavlje knjige Otkrivenja, na trubu sedmog anđela, na knjižicu koju je Jovan pojeo i koja mu je bila slatka u ustima, ali gorka u truhu... Uvideo sam da moramo da nastavimo s propovedanjem.... i da je, u trenutku kada je sedmi anđeo zatrubio, Bog otvorio vrata svog nebeskog hrama u kojem je mogao da se vidi kovčeg Njegovog zaveta...."

Dakle, Edson je shvatio da adventisti, u svom oduševljenju zbog očekivanog Isusovog dolaska, nisu sasvim pažljivo čitali Danilo 7,13, stih koji jasno kaže da ".... sin čovečji išaše na oblacima nebeskim i dođe do starca i stade pred njim." Očigledno je da ovaj tekst upozorava na postojanje još jednog suda, suda koji će prethoditi Isusovom povratku na Zemlju, suda koji je toliko važan da je Isus tek na njemu primio vlast i slavu i carstvo, i da se na taj sud odnosi izraz "svadba" u nekim biblijskim parabolama.

Naravno da je oduševljenje kojim su adventisti objavljivali svetu radosnu vest imalo svoju pozitivnu stranu; ali u ovom slučaju ono je uslovalo da Miler i njegovi saradnici u pojedinim tekstovima vide samo ono što je bila njihova želja i što je potvrđivalo njihova zapažanja. Detalji parabole iz Mateja 25. poglavlja toliko su se podudarali sa stvarnošću pokreta da je jedna druga parabola o svadbi ostala gotovo neprimećena. Zakašnjenje ženika koje je doživelo svoje ostvarenje u manjem, prolećnom razočarenju 1844. godine; ponoćna vika koja je odjeknula u avgustu te godine saznavanjem datuma Dana očišćenja; ukrašavanje svetiljki koje je značilo duhovnu pripremu za susret s Isusom između avgusta i oktobra - sve je to odvlačilo pogled od Isusovog naloga zabeleženog u Lukinom evanđelju 12,35.36: "Neka budu vaša bedra zapregnuta i sveće zapaljene. I vi kao ljudi koji čekaju gospodara svojega kad se vrati sa svadbe da mu odmah otvore kako dođe i kućne."

Možemo da zamislimo da je Edson prvom prilikom kada je uzeo Bibliju u ruke dobro podvukao reči: "... kad se vrati sa svadbe." Možemo da ga zamislimo i kako, još uvek stojeći na sredini njive, govori sam sebi: "Svadba - to je Isusovo preuzimanje novog Jerusalima, glavnog grada Njegovog novog carstva, da bi ga pripremio za nas! 'Svadba' - to se odigralo juče, u danu u kojem smo očekivali da Isus već dođe po nas i povede nas na Nebo. Ali mi treba da ga čekamo da se vrati sa svadbe, da bismo tada učestvovali na svadbenoj večeri (Otkrivenje 19). Zašto to nismo ranije shvatili? Tada sigurno ne bismo doživeli ovo teško iskustvo."

Tek tada je Edsonov um postao spreman da uvidi još jedan propust u čitanju i tumačenju biblijskog teksta. Naime, kada mu je skrenuta pažnja na Otkrivenje 10, on je shvatio da je i razočarenje bilo - prorečeno!

Nije bilo dileme da je knjižica koju je anđeo držao u svojoj ruci (vizija iz Otkrivenja 10) predstavljala Danilovu proročku knjigu. Sam anđeo koji je stajao jednom nogom na kopnu a drugom na moru simbolizovao je adventni pokret u čitavom svetu, a sladak ukus u ustima - radosnu vest odgonetnutih proročanstava. No, vizija je išla dalje. Nakon prijatnog osećaja u ustima nastupila je gorčina u truhu koja se brzo proširila čitavim telom. Kako je tačno bilo predskazano ono što će se dogoditi nakon neostvarenog nadanja u Isusov dolazak 22. oktobra! "Tvoj brat (prijatelj, saradnik ili sl.) u blaženoj nadi" - tako su završavala pisma koja su adventisti upućivali jedni drugima pre sudbonosnog oktobarskog dana. "Najlepša godina u mom životu," - opisivala je E. G. Vajt svoja osećanja u danima dok je očekivala da se Isus pojavi. "Shvatio sam da je vizija tačna i da nije slagala... Mi smo bili ti koji su pojeli knjigu i koji su osetili njenu slast u ustima, ali sada osećamo gorčinu koja obuzima čitavo naše telo," - zapisao je Edson.

Kada je njegova pažnja već bila usmerena na tekst iz Otkrivenja 10, Edson nije mogao da previdi i završetak poglavlja: "I reče mi: valja ti opet prorokovati narodima i plemenima i jezicima i carevima mnogima," - glasio je novi nalog. Istina, proteklo je dosta godina dok su ga adventisti razumeli i prihvatili; ali on je postao začetnik jedne nove misli, ideje kojom se gotovo niko do tada nije bavio.

U Jovanovoj viziji iz Otkrivenja 10 postoji uputstvo na trubu sedmog anđela, odnosno na događaje koji se odvijaju u tom periodu plana spasenja. Taj deo opisan je u Otkrivenju 11,15-19: vrata Božjeg hrama na Nebu se otvaraju i "kovčeg Njegovog zaveta" postaje vidljiv. Za razliku od ranijeg shvatanja Milera i ostalih adventista, Edson je u ovoj slici naslutio mnogo više: možda nagoveštaj nove svetlosti u vezi s držanjem Božjeg zakona, jer kovčeg zaveta je, u stvari, imao svoj značaj zbog zapovesti koje su u njemu bile smeštene. Ali, bilo je to zaista samo naslućivanje. Posle toliko važnih saznanja u kratkom periodu, bilo bi nelogično očekivati od Edsona da odmah razume i ovu simboliku.

Tek posle izvesnog vremena Edsonov zamišljeni i razočarani saputnik shvatio je da korača sam između osušenih kukuruznih stabljika. Zato se okrenuo i pošao prema njemu s pitanjem:

"Hajram, zašto si zastao?"

Edsonov odgovor bio je kratak, ali ubedljiv:

"Bog je upravo odgovorio na našu jutarnju molitvu; sad znam šta se dogodilo!"

□

9. "Pogledaj ponovo, ali pogledaj gore!"

Kao što se Isus nakon svog raspeća i vaskrsenja nije pokazao samo Kleopi i njegovom saputniku na putu za Emaus, nego i Mariji u vrtu, jedanaestorici u Gornjoj sobi, mnogim vernicima u Galileji i Pavlu u viziji nekoliko godina kasnije, tako ni sada, posle razočarenja, Hajram Edson nije bio jedini koji je razumeo šta se dogodilo tog dana kada su svi očekivali da Isus po drugi put dođe na Zemlju.

Džozef Tarner (Joseph Turner) učestvovao je u adventnom pokretu kao izdavač i urednik jednog od brojnih časopisa. Do saznanja da verni treba da sačekaju Isusa da se vrati sa "svadbe" on nije došao u kukuruznom polju, kao Edson, nego u tišini svog doma, u istrajnom i pažljivom proučavanju Pisma. S rezultatima svoj istraživanja upoznao je Ejpolosa Hejla (Apollos Hale), takođe Milerovog sledbenika, a zatim su zajedno objavili svoje poglede u časopisu ADVENT MIRROR ("Adventno ogledalo").

Rad Edsona, Tarnera i Hejla delovao je kao melem na ucveljene i razočarane vernike. Saznanje da ih je Isus vodio u prošlosti i da ih nije zaboravio, ojačalo je njihovu veru i učvrstilo nadu da njihov trud nije uzaludan. Na taj način stvoreni su najosnovniji uslovi da Bog pošalje jasno i određeno objašnjenje onoga što se dogodilo tog famoznog 22. oktobra, pozivanjem u proročku službu devojke po imenu Elen Harmon (Ellen Harmon), čije će ime ostati utisnuto na adventnom pokretu do kraja njegovog postojanja, tj. do ponovnog Hristovog dolaska.

Elen je rođena 26. novembra 1827. godine u selu Gorhem (Gorham), blizu grada Portlenda u državi Mein (Portland / Main), zajedno sa sestrom blizakinjom Elizabetom, kao najmlađa od osmoro dece u porodici Harmon. Njen otac Robert, po zanimanju šeširdžija, bio je poznat kao pošten čovek, ozbiljan i pobožan hrišćanin. Majka Junis (Eunice) bila je žena odlučne, odvažne, ali blage naravi. Iako ih je pratilo siromaštvo, vrline marljivosti i požrtvovnosti kojima su bili obdareni sačuvali su ih od bede. Oboje su bili veoma aktivni vernici Metodističko-episkopalne crkve, a radost u radu na spašavanju bližnjih postala im je još veća kada su doživeli obraćenje svoje dece.

Elen se razvijala brzo, fizički i umno. Još u ranom detinjstvu ona je pokazivala ljubav prema knjizi. Imala je izraženu sposobnost shvatanja i pamćenja. Njen karakter bio je blag, njena priroda vesela i vedra, a njena ljubav prema drugima velika. Iako su se sigurno trudili da prema svojoj deci postupaju jednako, Robert i Junis su na Elen obraćali posebnu pažnju i polagali velike nade u njenu budućnost.

Međutim, u nenoj devetoj godini iznenada je došao kraj svim detinjim radostima. Jednog dana, prilikom povratka iz škole, njena školska drugarica naljutila se na jednu devojčicu i u gnjevu bacila kamen na nju. Na nesreću, kamen je pogodio Elen u lice, slomio joj nosnu kost i izazvao veliki gubitak krvi, kao i smetnje u disanju. Povreda je teško oštetila izraz lica, ali su posledice udarca bile mnogo opasnije po zdravlje. Nekoliko sedmica Elen je ležala bez svesti, a kada je došla sebi, videla je samo svoju nesreću sa svim njenim gorkim posledicama.

Kada je shvatila šta se dogodilo, Elen se veoma razočarala. Ništa bolje nisu se osećali ni njeni roditelji. Svi njeni lepi izgledi u životu raspršili su se kao mehurići sapunice, a mesto je zauzelo predviđanje da će u budućnosti biti odvojena od svakodnevnih radosti života. Ovakva situacija skrenula je sada njenu pažnju na uzvišenije radosti koje postoje, radosti Neba. Uvidela je da su joj sada, više nego ikada pre, potrebni Božja milost i ljubav da bi mogla da izdrži sve nevolje u životu i pripremi se za svet koji dolazi.

Pune dve godine nakon ovog tragičnog udara Elen je bila nemoćna. Nije mogla da diše na nos, a živčani sistem se nalazio u stanju velike potrešenosti. U želji da stekne izvesno obrazovanje ona je pokušala da nastavi školovanje, ali je morala da odustane od tog poduhvata jer je učenje išlo vrlo sporo. Izgledalo je da su svi njeni napori uzaludni i da je bolje da sačeka da se zdravlje malo popravi. Kasnije je učinjen još jedan pokušaj u tom pravcu, ali je on proizveo samo novo pogoršanje zdravlja. Tako je Elen morala da podnese još jedan udarac; od svoje dvanaeste godine više nije išla u školu, od koje je tako mnogo očekivala.

Te iste godine ona je učinila zavet s Bogom krštenjem i pridružila se crkvi svojih roditelja. Godinu dana kasnije Miler je došao Portland i održao seriju propovedi o blizini Isusovog dolaska, kojoj je prisustvovala i Elen. Njeno srce zakucalo je brže kada je čula veliku istinu o Isusovoj nameri da se vrati na Zemlju. Zadivio ju je skroman nastup govornika, kao i njegova smernost koju je pokazao kada je zastao u sredini propovedi i sišao s podijuma da pomogne jednom starcu da dođe do prvog reda i zauzme mesto. Upoređujući sebe s idealom hrišćana koji će poći s Isusom na Nebo, shvatila je da još nije dostojna da slobodno pogleda u Isusovo lice. Počela je traži način kako da dođe do spasenja; kada je Miler uputio poziv slušaocima da predaju svoje srce Hristu, Elen je bila prva koja je izašla napred da javno pokaže svoju odluku - ali to joj nije donelo željeno osećanje da je spašena. Kao da je u njoj još uvek odjekivao glas jednog "neadventnog" prorovednika koji je govorio o paklu, večnim mukama i kaznama za grešnike.

Sa nepunih petnaest godina Elen je bila redovni posetilac molitvenih sastanaka u Portlandu i još uvek je tražila puno, potpuno spasenje. Jedan unutrašnji glas govorio joj je da na tim časovima treba da se javno moli, ali je strah bio jači od nje i ona je odbijala da ga poslušati. Kako glas nije prestajao da je opominje na njenu dužnost, Elen je, na rubu očajanja, prestala da odvajati vreme i za ličnu molitu, nakon čega je upala u potpuni duhovni mrak. Tri sedmice provela je u takvom stanju, a zatim se poverila svojoj majci. Majka nije oklevala da joj pruži prvu utehu i ohrabrenje, ali ju je uputila na mladog propovednika Stokmena (Stockman), u kojeg su obe imale puno poverenje.

Propovednik Stokmen saslušao je mladu Elen i ohrabrio je rečima da Bog voli svakoga, pa tako i nju. On nije tiranin koji uživa u mukama grešnika, nego brižni Otac koji čezne da privuče k sebi svoju decu.

"Budi slobodna, Elen; Bog te ljubi!" - kazao je Stokmen na rastanku. On se divio dubini osećanja i razmišljanja ove još devojčice, i nije mogao da se otrgne uverenju da Bog ima naročit plan s njom. Kazao joj je to, upućujući u isto vreme molitvu Bogu da rastera mrak oko njene duše i ponovo joj podari radost i mir.

Na jednom od sledećih molitvenih sastanaka Elen je skupila hrabrost i učinila ono što je već odavno primila kao nalog: nakon nekoliko osoba koje su to učinile pre nje, ona je počela svoju prvu javnu molitvu. U tim trenucima osetila je veliko olakšanje i to je bio početak perioda od nekoliko meseci u kojem ni jedan oblak nije zamračio njenu radost i oduševljenje. Poverenje u Isusa kao Prijatelja je utvrđeno, a njena odluka za buduće dane bila je da još mnogima objavi tu veliku istinu o Isusu - Spasitelju sveta. Mogućnosti za to nije imala mnogo - samo nešto novca što je primala od oca za pomoć u izradi šešira, od čega je kupovala časopise i traktate i poklanjala ih siromašnima, i molitvu za svoje ukućane, rodbinu, susede i prijatelje - ali i to, stavljeno na oltar službe Bogu, bilo je obilno blagosloveno. Mnogi su došli do spasonosnih saznanja i odluka zahvaljujući njenom neumornom trudu.

Godina u kojoj se očekivao Isusov dolazak na Zemlju bila je najsrećnija u životu Elen Harmon. Sećanja na nju bila su tako duboka da ih nije zaboravila do svoje smrti. O svojim osećanjima, razmišljanjima i aktivnostima tih dana pisala je kasnije:

"Marljivim istraživanjem srca i poniznim priznavanjem greha mi smo se u molitvi približavali trenutku Isusovog dolaska. Svakog jutra osećali smo veliku potrebu da svoj život dovedemo u sklad s Bogom.... Naša međusobna briga stalno je rasla i mi smo se zajedno molili jedan za drugoga..... Skupljali smo se po voćnjacima i lugovima i tamo se molili Bogu, osećajući se mnogo bliže Njemu okruženi Njegovim delima. Radost spasenja bila nam je draža od svakodnevnih hrane i pića."

Dugo čekani 22. oktobar je došao, a Isus se nije pojavio. Među razočaranima bili su i neki članovi porodice Harmon. Elen je, međutim, ostala čvrsta, iako nije mogla da se pohvali da je njena vera uvek bila nepokolebljiva. Ipak, uspela je da se održi, a podršku i pomoć u toj nadi pružali su joj roditelji i starija sestra Sara.

U decembru mesecu te godine, kratko nakon svog 17. rođendana, Elen je otišla u posetu porodici Hejns (Haynes), dobrim prijateljima njihovog doma. Oni su takođe gajili u srcu nadu u Isusov dolazak i nisu prestali da ga očekuju ni kada su videli koliko se vernika razočaralo. Njihov dom postao je mesto okupljanja male grupe vernih na molitvu Bogu, na časove iskanja svetlosti, vere i snage za dane kojima su išli u susret.

Jednog jutra na molitvu se okupilo nekoliko žena, a njima se pridružila i Elen. Dok su klečale pognutih glava i izlivale svoje srca pred Bogom, Sveti Duh se spustio među njih darujući svakoj neopisivi osećaj sigurnosti i mira. Za Elen je, međutim, bilo pripremljeno još više; u tim trenucima ona je dobila prvu viziju!

"Dok sam se molila kod porodičnog oltara, Sveti Duh je sišao na mene. Učinilo mi se kao da me podiže sve više i više, visoko iznad mračnog sveta. Potražila sam pogledom adventni narod na Zemlji, ali nisam mogla da ga vidim, sve dok jedan glas nije kazao: 'Pogledaj ponovo, ali pogledaj gore!'" - tako je Elen opisala početak vizije koja je otvorila novu stranicu u postojanju adventnog pokreta.

U daljem toku vizije Elen je poslušala savet anđela da pogleda iznad Zemlje i tada je spazila sledeći prizor: jednom uskom stazom, visoko iznad Zemlje, kretali su se verni prema Svetom gradu, dok je na početku staze, iza njih, sjala neka svetlost, za koju je anđeo kazao da predstavlja "ponoćni poklič".

U ovom detalju Elen je prepoznala odgovor na molitve vernih. Objašnjenje razočarenja još nisu imali, ali u činjenici da je ponoćni poklič predstavljen svetlom na njihovoj stazi razumeli su da je Bog vodio njihov pokret.

Nova misao nalazila se u sledećem: svetlost je sijala na početku staze. Miler i njegovi sledbenici verovali su da je ponoćni poklič svetlost koja sija na kraju staze. Očigledno je bilo da je Bog nameravao da svoj narod povede stazom novih iskustava. Isto tako, iako je svetlost bila dovoljna da obasja celu stazu i pomogne vernima da se ne spotaknu, postojao je još jedan izvor svetlosti: uzdignuta desna ruka Isusa, koji je išao pred njima i vodio ih putem u grad.

Na žalost, vizija je pokazala da su neki adventisti uskoro počeli da negiraju da je Bog izvor svetlosti i vođa na putu u obećanu Zemlju. Za takve, koji su smatrali da je proročki lanac od

2300 godina nevažan i da je značenje 22. oktobra velika greška, svetlost se gasila, ostavljajući ih u potpunosti tami, zbog čega su mnogi pali nazad u mračni svet ispod staze.

Na kraju vizije čekalo je još jedno iznenađenje: Elen je videla da će prilikom Isusovog dolaska čarls Fič i Levi Stokmen, koji su umrli kratko pre 22. oktobra, vaskrsnuti i poći s vernima na nebo. Bila je to radosna vest, još jedan dokaz da je Bog zaista pratio adventni pokret.

Sedmicu dana kasnije Elen je ponovo dobila viziju, ali ovog puta lično za sebe. Bog ju je pozvao za proroka, upozoravajući je na opasnosti koje je čekaju i žrtve koje će morati da podnese, ali uz obećanje da će Njegova milost i snaga uvek biti blizu nje kada joj zatreba pomoć.

Prva reakcija Elen Harmon na viziju bila je - strah. Već dugo vremena njena prva briga bila je da pomogne grešnicima da upoznaju Spasitelja; ali ovakav zadatak bio je nešto sasvim drukčije. Pojaviće se protivljenja, prezir, odbacivanje, pogrešno tumačenje njene službe. Konačno, ona je fizički bila toliko slaba da je jedva hodala i govorila skoro šapatom. Ne, samo to ne! U tom strahu ona je izašla iz kuće svojih roditelja, u kojoj je trebao da se održi molitveni sastanak, i sklonila se kod suseda.

Međutim, otpor nije trajao dugo. Kada je došao trenutak za molitvu, Elen je već bila tu. Šta više, njeno je lice obasjavala vidljiva svetlost i ona je okupljenima ispričala sadržaj svoje prve vizije. Na njene reči je oko 60 osoba priznalo da su nakon 22. oktobra prezreli "ponoćni poklič", tj. da ga više nisu smatrali Božjim pokretom, ali da sada uviđaju svoju pogrešku.

Sledeći javni nastup 17-godišnja Elen imala je kratko nakon prvog, dok je bila u poseti svojoj starijoj sestri Meri, ali pod još dramatičnijim okolnostima. Naime, ona je trebala da iznese svoje svedočanstvo vernima u jednom mestu kraj Portlenda, ali joj je glas bio toliko slab da je, u stvari, samo šaptala. Međutim, čim je počela da iznosi poruku, Bog je učinio da njen glas ojača i postane razgovetan i jasan za sledeća dva sata, koliko je bilo potrebno da govori. Nakon "propovedi" neki vernici su poželeli da joj postave određena pitanja i to su, istina, mogli slobodno da učine; ali odgovori su stizali - šapatom.

Iako toliko bolesna da je jedva mogla da čita, Elen je po najvećoj zimi počela da posećuje verne u državi Mejn. Želela je da i s njima podeli otkrivenje koje je primila od Boga i nijedna žrtva nije joj izgledala teška. Na jednom takvom sastanku s adventistima, u krugu male grupe u Eksiteru, dobila je viziju čije je značenje bilo veoma važno, jer je bacalo novu svetlost na ono što se dogodilo na nebu 22. oktobra 1844. godine.

U viziji Elen je bila prenešena u nebesko Svetište. U njemu je zapazila prestole, a na prestolima Oca i Sina. U jednom trenutku Otac je ustao sa svog prestola, ognjenim kolima ušao u Svetinju nad svetinjama i seo na tron koji se nalazio tamo. Isus je takođe ustao, ali je pritom podigao ruku i kazao svojim sledbenicima: "Sačekajte me tu! Ja idem k Ocu da primim od Njega carstvo; za to vreme vi držite svoje haljine čiste, da bih vas, kad se malo kasnije vratim, uzeo k sebi na nebo." Zadivljenja, Elen je pratila Isusa kako, okružen anđelima, ulazi u kola čiji su točkovi izgledali kao plamen, upućuje se iza zavese koja razdvaja dva dela Svetišta i staje pred Oca koji je već na tronu.

Tako je Bog, preko naizgled slabog oruđa, pružio svom narodu, a samim tim i celom svetu, objašnjenje veličanstvenog događaja na Nebu onog dana kada su mnogi očekivali Isusov dolazak na Zemlju. Jednog hladnog februarskog dana 1845. godine potvrđeno je da je 22. oktobra 1844. ispunjeno proročanstvo iz Danila 7. poglavlja onako kako ga je Bog opisao. Nakon četiri zveri, simbola četiri svetska carstva, nakon deset rogova i strašnog "malog roga", Danilo je video

neopisivu slavu prestola u Svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta i Oca kako zauzima mesto na jednome od njih. Tada "... sud sede i knjige se otvoriše." Nedugo iza toga, sledeći prizor: neko na izgled "... kao sin čovečji" dolazi na "oblacima nebeskim" k Starcu da primi od Njega carstvo i vlast. Po biblijskom proročanstvu, dakle, kada je kucnuo čas suda, trenutak da se "svetinja očisti", Otac i Sin prešli su iz jednog odeljenja Svetišta u drugo. TO se dogodilo 22. oktobra 1844. godine.

Ova vizija odškrinula je ljudskom oku vrata nebeske stvarnosti i dozvolila mu kratak pogled u nju. Zapažajući da je nebesko Svetište stvaran prostor, Elen je ostala zapanjena njegovom veličinom koja je dopuštala kretanje ognjenih kola i bezbroj anđela. "Nijedna ljudska građevina ne može se upoređivati s njegovim prostranstvom," - pisala je ona kasnije.

Leto je donelo Elen izvesno poboljšanje zdravlja i ona se, u pratnji sestre Sare, uputila na osmomesечно putovanje po državi Masačusets. Na toj turneji, u mesecu oktobru, ponovo je dobila jednu značajnu viziju. Viđenje se odnosilo na budućnost, na vreme kada Isus završio istražni sud. Novi elemenat bio je izraz "vreme muke Jakovljeve", opis onog stanja vernih koje će nastati kada za kratko vreme na Nebu ne bude Posrednika. Zajedno s prethodne dve, Elen je i ovu viziju uključila u poruku koju je nosila. Konačno, cilj njenog putovanja bio je jasan, uprkos teškoća koje su ga pratile: svakom čekaocu Isusovog dolaska odneti vest ohrabrenja, vest koja će osvetliti duboke biblijske istine i uneti novu radost u njegov život.

□

10. Šta Isus stvarno radi na Nebu?

"Sada, dakle, znamo gde je Isus: u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta. Znamo, takođe, i u kojoj fazi plana spasenja je sada: učestvuje na 'svadbi' sa svojom pravom 'nevestom' i vodi 'preadventni sud'. Ali, šta sve to praktično znači, prevedeno na jednostavan, svakodnevni govor? Šta Isus stvarno radi na Nebu?"

Edson i Krožer sede za stolom u jednoj od soba Edsonove kuće na farmi u Port Džibsonu, koja je, za neko vreme, Krožerov dom. S njima je još i dr. F. B. Han (Hahn), lekar po zanimanju. Biblije, jedan-dva primerka biblijskog konkordansa i neki časopisi Milerovog pokreta su pred njima.

članak Džozefa Tamera u listu ADVENT MIRROR još je budućnost, o vizijama Elen Harmon nisu čuli. Zato ova trojica ljudi željnih istine traže odgovore na svoja pitanja na najsigurnijem mestu - u Bibliji.

Što se češće sastaju da bi zajedno proučavali i molili se za novu svetlost, to dublje postaje njihovo razumevanje istine o nebeskoj Svetinji. Oni su ubeđeni da je, na primer, nebesko Svetište stvarno mesto, stvarno kao "... grad koji ima temelje..." (Jevrejima 11,10), stvarno kao "mnogi stanovi u kući Oca mojega..." (Jovan 14,1-3) koje je Isus otišao da pripremi. Ipak, najviše pažnje posvećuju ključnim rečima iz Poslanice Jevrejima 8. i 9. poglavlje:

"... Imamo takvog poglavara svešteničkoga koji sede s desne strane prestola veličine na nebesima, koji je sluga svetinjama i istinskoj skiniji, koju načini Gospod a ne čovek.... " "... kad imaju sveštenici koji prinose dare po zakonu, koji služe obličju i senci nebeskih stvari...." " Tako je trebalo da se obličja nebeskih stvari ovima čiste, a sama nebeska boljim žrtvama od ovih."

Iz tekstova kao što su ovi proizlazio je zaključak da su Isusova žrtva na krstu i sveštenečka služba na Nebu bile unapred predskazane i opisane simbolikom obrednih žrtava u Starom zavetu. Bog je osposobio Mojsija da organizuje gradnju Šatora od sastanka i uspostavi službu u njemu da bi na taj način narod učio velikim istinama o Isusu Hristu. U stvari, malo je bilo potrebno za pravilno razumevanje Isusove službe za ljude: odgonetanje simbolike sveštenečke službe u Starom zavetu. To je bio ključ koji je otvarao riznice neprocenjivog blaga!

čitajući 2. i 3. knjigu Mojsijevu, Edson i saradnici brzo su shvatili da se pod izrazom "svetinja" podrazumeva Šator od sastanka, pokretni šator koji je jednom zavesom bio podeljen u dva dela i koje je pratio Izrailjce na njihovom dugom putovanju od Egipta do obećane zemlje. Svakog dana postojala je mogućnost da grešnik prizna svoj greh tako što bi u predvorju Svetišta prineo žrtvu za greh, čiju krv je sveštenik unosio u prvo odeljenje Šatora od sastanka, tzv. svetinju, i njome pomazao zlatni oltar koji se tu nalazio. Na taj način je učinjeni greh "skinut" s osobe koja ga je učinila i premešten, odnosno "zapisan" u svetinji.

Međutim, problem greha ovim postupkom nije bio rešen. Istina, on više nije počivao na njegovom konkretnom počinitelju, ali je "prljao", zajedno s gresima mnogih koji su prinostili žrtve, svetinju zemaljskog Svetišta. Zato je jednom u godini postojao tzv. Dan očišćenja. Tog dana je poglavar sveštenečki (samo on) unosio krv jedne žrtvovane životinje u drugi deo Svetišta, u tzv. svetinju nad svetinjama i njome poprskao poklopac Kovčega zaveta, kovčega u kojem su se nalazile ploče Božjeg zakona, a kojeg su ljudi svakog dana iznova kršili.

Za trojicu istraživača Dan očišćenja predstavljao je najznačajniji događaj u godišnjem kalendaru jevrejskih obrednih praznika. Sve više oni su uviđali da je on bio i Dan pomirenja. Na svoje oduševljenje, pronašli su da je ta ideja stara više stotina godina, jer se "skrivala" u izrazima koje su koristili prevodioci Biblije na narodni jezik. Koren izraza "pomirenje" je "da budu jedno". "Pomirenje" znači "obnavljanje prijateljskih odnosa" između čoveka i Boga i uključuje i sredstvo kojim je ono omogućeno.

Biblija jasno kaže da nas je greh rastavio od Boga (Isaija 59,1.2). Zato što nismo u mogućnosti da sami premostimo provaliju koja je nastala i obnovimo veze prijateljstva s Bogom, neko drugi morao je to da uradi. Taj "drugi" je Isus. Mnogi protestantski teolozi shvatili su Isusovu smrt kao "pomirenje" koje Nebo nudi čoveku. Iako je taj zaključak ispravan, ponizni ispitivači biblijske istine nisu se zadovoljili samo ovim površnim saznanjem, već su se uputili u još veće dubine. Jer, Isusova smrt samo je "sredstvo" pomirenja, a sam Isus, svojom ličnošću i službom, Pomiritelj.

Iako je, dakle, bilo jasno da je žrtvovanjem određene životinje grešnik skidao krivicu sa sebe i posredstvom sveštenika unosio je u svetinju, za Edsona, Krožera i Hana bilo je jasno da je dotičan greh samo uslovno oprostjen počinitelju. Na Dan očišćenja, odnosno Dan pomirenja, kroz službu prvosveštenika gresi su još jednom "pregledani" i tek tada definitivno oprostjeni.

Službu Dana pomirenja obavljao je samo prvosveštenik. Samo tog dana u godini on je smeo da razmakne zavesu koja je odvajala dva dela Svetišta i zakorači u svetinju nad svetinjama, u kojoj se Božja milost manifestovala natprirodnom svetlošću iznad Kovčega zaveta. U vezi s njegovom službom tog dana Bog je izričito izjavio: "I neka očisti svetinju svetu i šator od sastanka, i oltar neka očisti, i sveštenike i sav narod neka očisti. I ovo neka vam je večna uredba da čistite sinove Izrailjeve od svih greha njihovih jedan put u godini" (3. Mojsijeva 16,33.34).

Čišćenje svetinje u Starom zavetu neophodno je zahtevalo i čišćenje ljudi od greha koji su im već oprostjeni! Na osnovu toga Edson, Krožer i Han zaključili su da čišćenje nebeskog Svetišta,

nerazdvojno povezano s očišćenjem pravednih koji su već priznali svoje grehe i preneli ih sa sebe u nebesko Svetište, jeste puni smisao ovog novog dela Isusove službe za ljude, započetog 22. oktobra 1844. godine.

Uz pomoć konkordansa, Edson i prijatelji našli su dalje da se izraz "pomirenje" pojavljuje uvek u tekstovima u kojima je reč o čišćenju, pranju, oproštenju, izbavljenju i sl. Posebnu pažnju privlačile su reči apostola Petra u Delima 3,19-21 u kojima su pokajanje i obraćenje, a uz njih i očišćenje od greha, usko povezani s pomirenjem, u tekstu označenim kao "odmaranje od lica Gospodnjeg".

Zaključak je bio oduševljavajući: grešnici svih vekova težili su za oproštenjem svoje krivice, a Isus je unosio izveštaj o njihovim grešnim delima u svetinju nebeskog Svetišta. Na taj način je, međutim, uprljano nebesko Svetište i bilo je potrebno, slično zemaljskom, njegovo konačno čišćenje od greha. Taj proces čišćenja svetinje je upravo u toku kao veliko delo pomirenja: Isus, naime, definitivno uklanja svaki greh koji je odvajao verne ljude na Zemlji od Njega.

Pošto je Krožer bio najbolji pisac u grupi, odlučeno je da on oblikuje tekst koji će predstaviti saznanja do kojih su došli u svom proučavanju. Inoh Džejkobs (Enoch Jakobs), adventistički izdavač u Sinsinetiju, pristao je da, o njihovom trošku, štampa vanredni broj svog lista DAY STAR ("Dnevna zvezda"), u kojem će Krožerov članak zauzeti glavno mesto. Ukupni troškovi trebali su da dostignu svotu od \$ 30.- Edson, Krožer i Han nisu mogli da pokriju ni polovinu te sume. Konačno, Edson je prodao svoj venčani prsten, a ostatak novca očekivali su od prodaje časopisa.

Izgleda da su neki adventisti bili pretplatnici tog lista, a među njima i Elen Harmon, koja je upravo putovala kroz savezne države Masačusets i Nova Engleska. Kada joj je u ruke dospelo DAY STAR EXTRA od 07. februara 1846. godine ona se oduševila, jer se sadržaj Krožerovog članka potpuno slagao s vizijama koje je ona primila.

Vrlo brzo stigla je najkompetentnija ocena Krožerovog teksta. U jednoj od sledećih vizija Bog je pokazao Elen da "... brat Krožer ima pravu svetlost o čišćenju svetinje i da je Njegova volja bila da to objavi u listu DAY STAR EXTRA od 07. februara 1846." Komentar Elen Harmon: "Osećam se potpuno ovlašćenom da DAY STAR EXTRA preporučim svakom verniku."

Mnogo godina kasnije, kada je Bog pustio nove zrake svetlosti na ovu istinu, Elen je još uvek isticala vrednost Edsonovog, Krožerovog i Hanovog dela u razjašnjavanju "tog velikog dela pomirenja", "čišćenja naših greha". Nauka o nebeskoj svetinji je, prema njenoj izjavi, "jedan od međaša vesti adventista sedmog dana." "Dok ne shvatimo ovu istinu, neće nam biti moguće da sprovodimo veru koja je potrebna u naše vreme." Pri kraju života njeno mišljenje bilo je nepromenjeno: "Nauka o svetinji je temelj naše vere."

Adventisti sedmog dana postoje zato da bi objavili svetu vest o onome šta Isus čini sada za one koji mu se predaju!

Godine 1889. Elen Vajt (nakon udaje za Dž. Vajta) je pisala: "Završkom proročkog lanca od 2300 godina u oktobru 1844. nastao je period značajnih događaja, koji je otvarao pred našim zadivljenim očima prizor očišćenja nebeske svetinje i vršio odlučujući uticaj na Božji narod na Zemlji."

Kako slavan i kako ličan izgleda taj novi odnos prema vernima na Zemlji, Elen Vajt je predstavila u knjizi VELIKA BORBA rečima: "Tako će biti ostvareno potpuno ispunjenje

starozavetnog obećanja: 'Jer ću im oprostiti bezakonja njihova i grehe njihove neću više spominjati....' 'U one dane i u ono vreme, govori Gospod, tražiće se bezakonje Izrailjevo, ali ga neće biti, i gresi Judini, ali se neće naći, jer ću oprostiti onima koje ostavim' (Jeremija 31,34; 50,20)."

Tako su Edson i njegovi prijatelji, marljivim i poniznim proučavanjem Biblije i molitvom, raskršili početak staze putovanja kroz veličanstvene Božje istine, koja će vremenom stići do još dubljeg poznavanja Isusove službe na Nebu, suda, treće anđeoske vesti, Božjeg pečata, Duha proroštva i, posebno, biblijskog dana od odmora, subote.

11. Svedočanstvo jedne udovice

U periodu između 1840. i 1843. godine Milerov pokret dominirao je religijskom pozornicom Severne Amerike. Nije bilo crkve čiji se vernici nisu suočili s Milerovim propovedanjem i odlučili da ga prihvate ili odbace. Ali, kako cilj adventnog pokreta tada nije bio osnivanje posebne verske zajednice, svaka od postojećih crkava zadržala je svoju samostalnost, i u skladu s uslovima tog vremena planirala i održavala svoj duhovni život. Iako su glavni događaji toga perioda bili Milerovo propovedanje u velikim gradovima, očekivanje Isusovog dolaska između proleća 1843. i 1844. godine i slično, pedantni hroničari zabeležili su da je 1843. godine održana Generalna konferencija američkih Baptista sedmog dana i da je na njoj izglasan zaključak koji može da privuče pažnju svakog sadašnjeg adventiste.

Nekoliko desetina "glasnika", delegata, došlo je da u ime nešto više od 500 vernika, rasejanih uglavnom u savezanim državama Rod Ajlend (Rhode Island), Nju Džersi (New Jersey) i nekoliko drugih, porazgovara o ponovo pokrenutoj dilemi o Božjem stvarnom danu odmora. Prava poplava artikala u štampi i amandmana u državnim i federalnim zakonima o nedelji skrenula je pažnju jednog dela stanovništva na pitanje istinskog dana za svetkovanje. Zaključak ovog zasedanja Generalne konferencije bio je neuobičajeno jasan i odlučan i predstavljao je, u stvari, poziv verništvu da 01. novembar 1843. godine učine danom posta i molitve da svemoćni Bog ustane i odbrani svoju svetu subotu. Teško je zamisliti da su ovi iskreni ljudi pretpostavljali kako će snažan biti Božji odgovor na njihovu težnju.

U to vreme, jedna od vernica ove crkve, gospođa Rejčel Ouks, kasnije Preston, (Rachel Oakes), iz države Njujork, donela je odluku da se preseli u planinsko područje države Nju Hempšir, u mestašce Vošington (Washington), u kojem je od pre kratkog vremena njena 18-godišnja kćer Dilajt (Delight) radila kao učiteljica u školi. Preseljenje nije moralo da bude konačno: možda toliko da majka i kći zajedno provedu zimu. Uostalom, gospođa Ouks je bila udovica, a u dubini duše nadala se da će u tom mestu imati priliku da nekom posvedoči o svojoj veri. Odluka je sprovedena i u prtljagu majke našlo se dosta traktata o biblijskoj suboti.

Kada je stigla u Vošington, majka je videla da joj kći stanuje u prostranoj kući na farmi porodice Farnsvort (Farnsworth). Vrlo brzo zaključila je i da se Sajrus (Cyrus), jedan od Farnsvortovih sinova, zaljubio u mladu Dilajt (kasnije su se venčali). Ali, nije zaboravila ni da se raspita da li u selu postoji crkva i kojoj verskoj zajednici pripada.

U selu je zaista postojala hrišćanska crkva protestantskog smera, ali koja je svoja bogoslužjenja održavala nedeljom, iz uverenja da je nedelja Božji posvećeni dan. Vernici su, predvođeni mladim pastorom Frederikom Vilerom (Frederick Wheeler), ljubazno primili u svoju sredinu novu stanovnicu Vošingtona, jer ih je vezivala nada u Isusov skori dolazak. Tako su

majka Rejčel i kći Dilajt u svom domu svetkovala subotu najbolje što su mogle, a nedeljom su se spuštale u crkvu da čuju propoved i učestvuju na bogoslužnju.

Jedne nedelje u kasnu zimu 1844. godine pastor Viler je propovedao u crkvi o važnosti držanja Božjeg zakona. Gospođa Ouks je pažljivo slušala, ali je u jednom trenutku namrštila čelo. Pastor je očigledno kazao nešto što se nije slagalo s njenim mišljenjem; međutim, odlučila je da ništa ne kaže dok pastor ne dođe u njihov dom u obećanu posetu.

"Pastore," - počela je gospođa Ouks odlučno, "kada ste pre kratkog vremena propovedali u crkvi, jedva sam uspjela da se suzdržim. Govorili ste o važnosti držanja svih deset Božjih zapovesti, zar ne? Ali Vi lično kršite jednu od njih, i to stalno!"

"Možete li to pobliže da mi objasnite, sestro Rejčel?" - odgovorio je ljubazno iznenađeni propovednik.

"Svakako! Mislim na četvrtu zapovest, koja kaže da se sećamo dana od odmora. To je sedmi dan i u zapovesti piše da je sedmi dan subota. Vi, međutim, svetkujete prvi dan sedmice, tj. papsku nedelju umesto Božje subote!"

Koliko je pastor Viler bio oduševljen ovakvim razgovorom, nije poznato. činjenica je, međutim, da je on, verovatno od 16. marta 1844. godine, bio prvi propovednik koji je odlučio da svetkuje sedmi dan nedelje kao biblijsku subotu.

O svom novom uverenju mladi propovednik nije odmah govorio u crkvi, ali nije propustio da razgovara sa svojim prijateljem, propovednikom Tomasom Preblom (Thomas Preble) iz obližnjeg gradića Vier (Weare). Avgusta te godine pastor Prebl je postao drugi propovednik koji je odlučio da svetkuje sedmi dan nedelje kao biblijsku subotu.

Gospođa Ouks je nastavila da govori ljudima o biblijskoj suboti. Farma Farnsvortovih bila je mesto mnogih dugih razgovora i rasprava. Ali, blizina Isusovog dolaska potiskivala je ovu temu sve više u stranu. Smatralo se da verni treba da usredsrede svoje napore na ispitivanje karaktera i pripremanje za kraj sveta. Međutim, kada je očekivani datum prošao a Isus se nije pojavio, adventisti iz mesta Vošington podsetili su se svoje sugrađanke.

Kratko nakon 22. oktobra 1844. godine, na jednom nedeljnom bogoslužnju, najstariji sin Farnsvortovih (Vilijam) ustao je i izjavio pred prisutnima da je odlučio da svetkuje biblijsku subotu, sedmi dan nedelje. "Isus nije promenio dan za svetkovanje," - kazao je on, "već je to učinio papa, da bi se tako ispunilo biblijsko proročanstvo. Kad Isus dođe, želim da budem u grupi onih koji svetkuju Božji dan od odmora, a ne među ljudima koji slave papsku nedelju!"

Samo što je Vilijam seo, podigao se njegov brat Sajrus i izjavio isto.

Nema sumnje da su se majka i kćerka Ouks radovala ovim izjavama. Ali, bilo je i mnogo takvih koji su ih odbacili i prezreli. Ipak, veći deo crkve kasnije je prihvatio istinu o sedmom danu kao biblijskoj suboti. Da bi se razlikovali od onih koji su ostali vezani za vekovnu tradiciju, prestali su da dolaze u seosku crkvu i nastavili da se okupljaju na farmi Farnsvortovih. Tako je ovaj prostrani dom postao prva zajednica adventista u Severnoj Americi koji su svetkovali sedmi dan kao biblijsku subotu.

U ovom trenutku sasvim je umereno postaviti pitanje koliko je nauka o sedmom danu nedelje kao biblijskoj suboti bila nova. Kratka epizoda iz života Rejčel Ouks, njene kćerke, crkve u

Vošingtonu i njenog propovednika Vilera samo je direktan početak svetkovanja subote među adventistima. Ali, gde je stvarni početak? Ako je skromna udovica ovu nauku čula u svojoj crkvi, Crkvi baptista sedmog dana, od koga su je dobili baptisti?

Najjednostavniji, konačno i najtačniji odgovor jeste: subota postoji od stvaranja. Ali, nama je dovoljno da se vratimo u prošlost toliko da dospemo u vreme cvetanja reformacije na evropskom kontinentu. Martin Luter i drugi veliki reformatori postavili su veliku lozinku iznad svog dela: "Biblija i samo Biblija". Mnoge iskrene duše, zarobljene u tami neznanja zbog nemogućnosti da čitaju Bibliju, poslušali su ovaj princip čim im je Sveto Pismo postalo dostupno. Proučavajući njegove nadahnute stranice, ovi marljivi istraživači istine shvatili su da veliki reformator nije dosledan u onome što propoveda, između ostalog i na području biblijske subote. Jedan korak u otvaranju neprocenjivih riznica božanske istine bio je otkriće istine o "krštenju vernih", nasuprot vekovnoj katoličkoj praksi krštavanja novorođene dece. Oni koji su ovu nauku prihvatili kao biblijsku nazvali su se "anabaptistima". Dvojica između njih posebno su zanimljivi: Osvald Glajt (Oswald Glait) i Andreas Fišer (Andreas Fischer). Kao mladići oni su pošli stazom katoličkog sveštenstva. Ali, u traganju za istinom ostavili su mantije i postali luterani. Kada su nastavili da istražuju Bibliju, shvatili su da se njihovi zaključci slažu s naukom anabaptista pa su se pridružili njima. Uskoro nakon toga prihvatili su sedmi dan nedelje kao biblijsku subotu i postali prvi anabaptisti - svetkovatelji subote.

Luter je poslao teologe da diskutuju s Glajtom i Fišerom. Iz njihovih izveštaja saznajemo da su ova dva bivša sveštenika došli do svoje nauke kroz dugo i pažljivo proučavanje Svetog Pisma. "Subota nije," - tvrdili su oni, "deo obrednog zakona, jer se ona spominje već prilikom stvaranja. Ona je deo moralnog zakona i još uvek obavezuje ljude na poslušnost. Prema Mateju 5,17.18. Isus nije promenio nijedno slovo niti jednu titlu iz zakona, a to nisu učinili ni učenici. Svetkovanje nedelje nije ništa drugo nego ispunjenje proročanstva iz Danila 7,25 o malom rogu i njegovim naporima da promeni vremena i zakone."

U to vreme, naravno, nije bilo moguće da neko tako razmišlja i vodi uobičajen život. Proganjanje ljudi drugačijeg načina razmišljanja nije prestalo ni u protestantskim područjima i ono nije mimoišlo Glajta i Fišera. Andreas Fišer je, zajedno sa suprugom, bio osuđen na smrt: ona utapanjem, on vešanjem. Presuda je prvo izvršena nad ženom i ona je ostavila svoj život u jednoj reci. Andreas je podignut na vešala, ali je pre završnog udarca pao na tlo i uspeo da pobegne iznenađenim dželatima. Uporni progonitelji su ga ipak pronašli, iako tek deset godina kasnije, i poslali ga u smrt bacanjem sa zidina jedne tvrđave.

Osvald Glajt je putovao različitim krajevima Evrope i širio vest o biblijskoj suboti, prolazeći kroz mnoge opasnosti. Uhvaćen je 1545. godine i držan u tamnici godinu i dva meseca. Jedne noći u njegovu ćeliju upali su vojnici s izrazom na licu koji je Osvald bio sasvim razumljiv. Uz svetlost baklji odveden je do jednog mosta na reci Dunav, gde su mu svezane ruke i noge. U takvom stanju bačen je u reku da više ne ispiliva.

Poznato je da je svetkovatelja subote u tom razdoblju bilo u Holandiji, Švajcarskoj, Moravskoj, Švedskoj, pa čak u Sevilji u Španiji.

Puritancima su se nazivali vernici koji su savesno sprovodili verski život u što je moguće većoj saglasnosti s biblijskim principima. Istu doslednost oni su preneli i na područje četvrte zapovesti, zamenjujući jedino subotu nedeljom. Britanski puritanci činili su isto. Ali, u 17. veku neki vernici zaključili su da ta doslednost zahteva svetkovanje izvornog dana od odmora, subote. Američki baptisti sedmog dana, čijim redovima je pripadala Rejčel Ouks, ponosno su se pozivali na njih kao na svoje duhovne pretke.

Među prvim britanskim puritancima koji su prihvatili sedmi dan nedelje kao biblijsku subotu bili su Džon Trejsk (John Trask) i njegova supruga Doroti (Dorothy). Džon je bio revan puritanski propovednik, a Doroti učiteljica, čiji je posao bio da uči veštini čitanja i pisanja malu decu bogatih porodica. Zbog svetkovanja subote oboje su uhvaćeni i bačeni u tamnicu. Džon je osuđen da bude vezan za stub srama u Vestminsteru (Westminster) i da pešice, sa stubom srama na leđima, ode do susednog mesta Flita (Fleet) i tamo se javi drugom zatvoru kao njihov novi stanovnik.

Od Vestminstera do Flita ima nešto preko 3 kilometra. Nije teško zamisliti kako fizičku muku Džona Trejska, tako i duševni teret zbog izrugivanja mnoštva okupljenog uz stazu. Zato se, kada je isteklo tri godine njegovog tamnovanja, odrekao svog verovanja i prestao da svetkuje biblijsku subotu. Za razliku od njega, njegova žena je ostala nepokolebljiva. Šta više, muževljeve patnje su je još ohrabrile i dale joj snagu da izdrži svoje tamnovanje. Iako držana u ćeliji bez svetlosti i čistog vazduha, punoj buvi i pacova, Doroti je ostala verna do smrti, koja je nastupila negde posle 15-16 godina zatočeništva. Frensis Bempfield (Francis Bampfield), propovednik Anglikanske crkve, strpan je u zatvor 1662. godine zato što je odbio da položi jednu zakletvu. U zatvoru je dalje proučavao Bibliju i u njoj našao istinu o pravoj suboti. U daljih devet godina tamnovanja on je skoro svakodnevno govorio ostalim zatvorenicima o svom saznanju i tako osnovao grupu svetkovatelja subote u tamnici. Kratko posle puštanja iz zatvora uhapšen je ponovo, ali ubrzo zatim i pušten. Kada se preselio u London i tamo nastavio da širi istinu o suboti, još tri puta bio je zatvaran i puštan iz tamnice. Ipak, ovaj verni istraživač Svetog Pisma završio je svoj život u vlažnoj i hladnoj ćeliji jednog londonskog zatvora.

Jedan drugi propovednik, Džon Džejms (John James), propovedao je u subotu popodne 19. oktobra 1661. godine u svojoj crkvi o svetkovanju subote, kada je ušla straža i zahtevala, u ime cara čarlsa II (Charlesa II), da prestane s govorom. Međutim, čovek takvog duha kakav je bio Džon Džejms nije se zbulio. Nastavio je da propoveda započetu temu, ali su ga vojnici prekinuli, uhvatili i odveli na suđenje.

Presuda je glasila: smrt. Iako je carica lično dva puta molila cara da povuče presudu, on je ostao neumoljiv. Džon Džejms je najpre obešen, a zatim je njegovo telo rasporeno, iz njega izvađeno srce (koje je, zatim, spaljeno na lomači), dok je odrubljena glava postavljena blizu njegove crkve da uplaši i upozori sve na sudbinu koja ih čeka ako prihvate Džejmsovu nauku.

Surovost prema svetkovateljima biblijske subote dopustila je i nekoliko izuzetaka. Doktor Piter čembrlen (Peter Chamberlen) pune je 32 godine mirno držao četvrtu zapovest u njenom izvornom značenju bez da mu se išta dogodilo. Razlog za to, međutim, bio je položaj dr. čembrlena i značaj posla kojeg je obavljao. On je, naime, bio lekar britanske carice i nekih gospođa bogatih britanskih porodica. Osim toga, govorio je nekoliko jezika, razvio je i preporučivao lečenje toplim i hladnim kupkama i, verovatno slučajno, patentirao kočije na vetar. Tako sposoban i inteligentan bio je suviše vredan za britanski dvor da bi ga uklonili progonstvom.

Stefen Mamford (Stephen Mumford) emigrirao je iz Engleske u Ameriku 1664. godine, ali je poneo sa sobom i praksu svetkovanja biblijske subote. Sedam godina kasnije osnovao je na Roud Ajlendu (Rhode Island) prvu crkvu baptista sedmog dana u Severnoj Americi. Početkom 18. veka neki iseljenici iz Moravske u Pensilvaniju takođe su svetkovali subotu. Posle jedne posete njihovom selu Betlehem, grof Nikolaus fon Cincendorf (Nicolaus von Zinzendorf) odlučio je da svetkuje subotu pored već ustaljenog poštovanja nedelje. I drugi delovi nemačkih kolonija poznavali su nauku o suboti i sprovodili je u praktičnom životu.

Iako je najveći deo svetkovatelja subote živeo na području Severne Amerike, ni druga područja nisu ostala bez svetlosti. U Argentini je jedan državnik, Francisko Hermogenes Ramos Meksija (Ramos Mexia) sproveo političku reformu početkom 19. veka u okviru koje je poduzimao poduhvate evangeliziranja Indijanaca. U tom poslu imao je dosta uspeha, ali je 1821. godine uhapšen zbog svetkovanja subote. U Škotskoj je ime Džejmsa A. Bega (James A. Begg) postalo poznato širom ostrva zbog njegovih spisa o proročanstvima i drugom Isusovom dolasku, ali i zbog svetkovanja subote, na koje se odlučio oko 1832. godine.

Početkom 19. veka bilo je oko 1200 baptista sedmog dana u Americi. Godine 1802. organizovali su Generalnu konferenciju. Brojčano su stalno rasli, ali im naglašen evanđeoski rad nije bio naročito obeležje. Subotu su smatrali pre svega danom za uživanje, a ne za objavljivanje radosne vesti drugima. Ipak, četiri decenije kasnije doneli su zaključak spomenut na početku ovog poglavlja: da 01. novembar 1843. godine bude dan posta i molitve, da Bog ustane i odbrani svoju svetu subotu. Verovatno ni sama Rejčel Ouks, kroz koju je Bog počeo da radi na obnavljanju biblijske subote, nije mogla da zamisli kako će se proširiti delo čiji je mali početak bio njen boravak u Vošingtonu.

12. Kapetan širi vest

Iako propovednik Viler nije bio posebno uspešan u prenošenju istine o biblijskoj suboti svojim vernicima, ipak se mora priznati da je i to malo što je uradio donelo obilan plod. Jer, njegov prijatelj i kolega Tomas Prebl nije oklevao da tu vest prenese dalje - pisanom reči. Kada se sam uverio u tačnost nauke o suboti, Prebl je napisao jedan članak o njoj i ponudio ga izdavaču časopisa HOPE OF ISRAEL ("Nada Izrailja"). Providenje je učinilo da se obrati upravo Džozefu Tarneru, adventisti koji je u decembru 1844. godine došao do istog saznanja o nebeskoj svetinji do kojeg su došli i Hajram Edson i Elen Harmon. Tarner je prihvatio članak i štampao ga u broju od februara 1845. godine.

Nešto kasnije Prebl je revidirao taj tekst, proširio ga, dopunio i štampao u obliku traktata pod naslovom TRACKT SHOWING THAT THE SEVENTH DAY SHOULD BE OBSERVED AS THE SABATH ("Traktat koji pokazuje da sedmi dan treba svetkovati kao subotu"). U njemu su čitaoci mogli da pronađu, između ostalog, ovakvu tvrdnju:

"Tako vidimo da se ispunilo proročanstvo iz Danila 7,25 da će 'mali rog' promeniti vremena i zakone. Zbog toga mi se čini da su svi koji smatraju prvi dan sedmice svetim u stvari svetkovatelji papske nedelje a kršitelji Božje subote!!!"

Tek decenijama kasnije, kada se pokret za obnavljanje biblijske subote proširio toliko da je nastala Crkva adventista sedmog dana, i kada su imena određenih ljudi postala neraskidivo vezana za takav razvoj, jasno se videlo kakav je uticaj izvršio Prebl's traktat. Jedan primerak tog teksta stigao je u Pariz, država Mein, u familiju Edvarda Endrusa, dok je drugi dospao u ruke nekadašnjeg pomorskog kapetana Džozefa Bejtsa. S obzirom da njega možemo s pravom da nazovemo istinskim utemeljivačem "novog" adventnog pokreta (koji će kasnije postati Crkva adventista sedmog dana), neće biti naodmet da se u ovom poglavlju поблиže upoznamo s njegovom ličnošću i životom.

Bejts se rodio 1792. godine nedaleko od Nju Bedforda (New Bedford), država Masačusets, pomorske luke koja se u to vreme naglo širila. Za njega je zato bilo nezamislivo da izabere neko drugo zanimanje osim pomorstva. Uprkos žestokom otporu roditelja, u 15. godini stupio je u

posadu jednog broda kao "potrčko" zapovednika. Otac se u sebi nadao da će more pokazati svoje pravo lice, koje će uplasiti Džozefa i vratiti ga kući. I zaista, već prvo putovanje moglo je da postane poslednje. Bejts je upao u more u trenutku kada je, s druge strane broda, jedna ajkula kružila u potrazi za hranom! Sledeća plovidba donela je još veće muke. Britanci, koji su učestvovali u ratu protiv Amerike 1812. godine, osvojili su brod i zarobili, između ostalih, i Bejtsa. Prošlo je punih pet godina dok nije konačno oslobođen. Polovinu tog perioda proveo je u zatvoru na kopnu, drugu polovinu na brodu, radeći najniže poslove. Nekoliko puta pokušao je da se spasi skakanjem u vodu, ali je svaki put uhvaćen i vraćen na izdržavanje kazne.

Kada je konačno izašao na slobodu, Bejts se ponovo uputio na more. Između 1815. i 1828. godine učestvovao je na deset dugih putovanja i u tom periodu napredovao od običnog člana posade do čina zapovednika i čak suvlasnika broda. U pauzi između dva putovanja, 1818. godine, oženio je devojku koju je voleo od rane mladosti, Prudens Naj (Prudence Nye).

U Bejtsovom životu jedna avantura sledila je drugu. Dok je još služio kao član posade, kapetan ga je poslao da spusti sidro nedaleko od jedne luke. Međutim, tek što je ušao u čamac da izvrši zadatak, okružile su ga sante leda (bila je zima) i, nošene nekom morskom strujom, povukle prema pučini. Kapetan koji je sve to posmatrao s palube već se pomirio s mišlju da ga više nikada neće videti....

S jednog putovanja Bejts se vraćao iz Evrope natovaren čelikom. Na udaljenosti od svega tri dana od kuće zahvatila ga je bura koja ga je vratila na pučinu, na mesto s kojeg mu je trebalo nekoliko sedmica da se vrati. Oluja, visoki talasi, morske struje, ogromne alge i druge biljke koje su se nahvatale na dno lađe još su više otežavale povratak. Sedam puta morao je da doziva obližnje brodove da mu dopune rezerve hrane i pitke vode. Uz nebrojene nevolje brod je ipak srećno stigao u luku. Do svoje smrti Bejts je bio ubeđen da je uspešan povratak bio, u stvari, odgovor na molitvu broskog kuvara. Bila je to, ujedno, prva molitva koju je čuo na brodu.

U međuvremenu Bejtsov dom je rastao: petoro dece (četiri kćerke i jednog sina) rodila je Prudens kapetanu Džozefu. U isto vreme, duvan, vino i ostali poroci nestajali su iz njihove kuće. Sve više i sve dublje Bejts je razmišljao o spasenju. Kada mu je pripremala stvari za jedno putovanje, Prudens je stavila u kofer i jedan primerak Novog zaveta. čitajući njegove stranice, Bejts se oduševio; otkrio je mnoge istine koje su se nalazile u ovim nadahnutim spisima, uključujući i istinu o čovekovoju grešnosti. Prva njegova reakcija bila je odluka da skoči u more i utopi se. Međutim, kada je u nastavku proučavanja otkrio plan spasenja, njegova malodušnost pretvorila se u izliv radosti, na obalama Južne Amerike na koje je za kratko stupio. Duboki mir uselio se u njegovo srce i tu je počeo da nastaje plan da jednom napusti brod i nastavi da živi mirno, na kopnu, uz porodicu i s mnogo vremena za proučavanje Biblije.

Između dva putovanja Bejts je uveo redovno porodično bogoslužjenje u svom domu u rodnom Ferhevenu (Fairheaven) i počeo da posećuje mesnu crkvu. Sećanja na detinjstvo vratila su se silovito; kao dečak Džozef je odlazio na bogoslužjenja i otvarao svoje srce Bogu na časovima molitve. Davna prošlost ponovo je postala stvarnost. "Moj jezik se odvezao da slavi Boga..... Sve sumnje i strahovi koji su me pratili od kako sam počeo da razmišljam o ponovnom predanju Bogu nestali su kao jutarnja rosa na suncu, a mir kao reka preplavio je moju dušu i um u sedmicama i mesecima koji su sledili," - pisao je Bejts kasnije.

Jedan od takvih trenutaka nadahnuo je kapetana da na palubu broda ureže reči: "Upotrebi me, Bože, kao oruđe u službi Tebi; ubroji me u svoje verne sledbenike."

Na dan svog krštenja Bejts je počeo da organizuje društvo za širenje umerenosti, jedno od prvih u Severnoj Americi. Na svojoj poslednjoj plovidbi uveo je sledeća pravila ponašanja na brodu: potpuno izostavljanje alkohola, izbegavanje svih svetovnih stvari i svetkovanje subote (koja je tada, naravno, bila nedelja). Za sve članove posade ova plovidba postala je najlepší doživljaj u njihovoj karijeri moreplovaca. Podstaknuti ovim primerom, mnogi zapovednici brodova iz Nju Bedforda i Ferhevena učinili su isto što kapetan Bejts.

Godine 1828. Bejts je odlučio da se povuče s mora i za stalno nastani na kopnu. Dva razloga bila su odlučujuća za ovaj korak. Kada je, kratko nakon venčanja, Džozef pošao na jedno putovanje, obećao je svojoj mladoj ženi da će se "smiriti" kada zaradi deset hiljada dolara. Sada je ta suma bila dostignuta. Osim toga, želeo je da konačno ima dovoljno vremena za svedočenje drugima o Spasitelju kojeg je upoznao. Prvi koraci koje je načinio u svom novom životu bili su pristupanje lokalnoj Crkvi hrišćanske veze i nekim društvima za sprovođenje reformi u društvu, uključujući ukidanje ropstva u Americi. Da ne bi živeo samo od ušteđevine, počeo je s uzgajanjem svilenih buba, odnosno proizvodnjom svile. Međutim, upravo u trenutku kada je posao sa svilom počeo da se razvija, Bejts je čuo prve Milerove propovedi i toliko se oduševio njima da je, kao novi učesnik adventnog pokreta, odmah posvetio sebe i sve što je imao širenju vesti o Isusovom dolasku. Radeći uglavnom na području umerenosti, zajedno s Dž. V. Hajmzom, brzo je dospao u krug vodećih ljudi pokreta i imena neraskidivo vezanih za njegov dalji razvoj.

Nekoliko godina kasnije (1843.) Bejts je upoznao H. S. Garnija (H. S. Gurney), izvanrednog pevača-crnca i udružio se s njim u sprovođenju serija adventnih propovedi. Od svoje nekadašnje revnosti u borbi protiv robovlasništva je odustao, jer je zaključio da će Isusov skori dolazak najbolje rešiti taj problem. Međutim, nije želeo da dopusti da ti ljudi ostanu robovi greha kada se Isus pojavi i zato je pošao među njih da im ponudi slobodu u Hristu. Vlasnici robova pokušali su da se usprotive ismejavanjem i prezirom.

"Ako sam dobro razumeo, Vi ste veliki protivnik robovlasništva," - kazao je jedan od njih, "i došli ste da nam oduzmete robove, zar ne?"

"Tačno," - nije se dao zbuniti Bejts, "došao sam da oslobodim vaše robove, ali i vas. Želim da svi budete spašeni za večnost!"

Iz mnoštva se začuo glas jednog rugača:

"Ako nas ne ostavite na miru, nateraćemo vas da napustite grad jašući na metalnim šipkama ove zaštitne ograde."

"Gospodine, ako biste nam još postavili sedla, zaista bi nam bilo lakše da izjašemo iz grada nego da hodamo pešice," - odgovorio je Bejts smireno.

Okupljeni su se nasmejali Bejtsovoj doskočici i odmah umirili preglasnog robovlasnika. Bejts i njegov "pevući evanđelista" zadobili su mnoga srca za Isusa, kako belaca tako i crnaca.

Početakom proleća 1844. godine Bejts je prodao farmu i sve vrednosti koje je stekao u dugim, neizvesnim plovidbama, da bi prikupljeni novac uložio u delo propovedanja adventne vesti. Kada ga je njegova žena prekorila da radi nepromišljeno, on je odgovorio:

"Gospod će se postarati!"

I zaista, iako Gospod nije došao u proleće te godine, njegovi su blagoslovi stizali u Bejtsovu kuću, često na način koji bi se mogao nazvati jedino čudom.

U utorak, 22. oktobra 1844. godine, Bejts je čekao da se Isus pojavi bez ijednog dolara imovine, ali i bez jedinog sina, Džozefa mlađeg. Samo dan ranije četrnaestogodišnji dečak stupio je na palubu jednog broda. Avanture iz očeve mladosti više su ga privlačile nego njegovo sadašnje verovanje. Na žalost, očeva sreća nije ga pratila: u dvadesetoj godini jedan kit ga je učinio invalidom, u tridesetoj smrt ga je poslala u grob.

Kada je očekivani dan prošao a Isus se nije pojavio, Bejts je postao sasvim zbunjen. Kao ugledni meštanan uticao je na mnoge da prihvate vest o Isusovom dolasku; sada su ga ti isti ljudi sretali na ulici i rugali mu se. Bejts je poželeo da se zemlja otvori pod njim i proguta ga.

Međutim, takvo stanje nije trajalo dugo. Bejts je nastavio da bude sve drugo samo ne klonuli, bezvoljni penzioner. Njegovo fizičko zdravlje bilo je izvrsno, duh priseban, uverenje u istinitost Biblije snažno. Providenje se zato pobrinulo da ovaj njegov kapital (novca više nije imao) uloži u posao čije će konačne plodove tek večnost pokazati.

Nepunu godinu posle velikog razočarenja, u Bejtsove ruke dospeo je traktat Tomasa Prebla o biblijskoj suboti. Kada ga je pročitao, Bejts je stavio na stranu sve čime se tada bavio i posvetio se proučavanju ovog predmeta u Bibliji. Odmah zatim pošao je na put dug preko 200 kilometara, što kočijom, što vozom, što peške, u Hilsborou (Hilsborow), da se sretne s propovednikom Vilerom. Iako je bila već duboka noć kada je stigao na odredište, nije se ustezao da probudi domaćina i ostatak noći provede s njim u ispitivanju nauke o suboti u svetlosti Svetog pisma. Sledećeg jutra zajedno su pošli u Vošington da posete Farnsvortove i da s njima porazgovaraju o ovoj, za Bejtsa novoj istini. Nakon nekoliko sati razgovora Bejts se uputio nazad, prema kući, razmišljajući u toku celog putovanja kako da primeni ovo saznanje u praktičnom životu svog doma.

Ferheven i Nju Bedford bili su tada povezani jednim mostom. Upravo kada ga je Bejts prelazio, sreo ga je jedan prijatelj, prvi kojem je Bejts objavio vest o Isusovom dolasku, i uz široki osmeh upitao ga, onako kako je to često činio:

"Šta ima novoga, kapetane Bejts?"

"Novo je to," - odgovorio je Bejts, "da je sedmi dan nedelje Božja subota!"

Vec spomenuti broj časopisa DAY STAR EXTRA od 07. februara 1846. godine učinio je da Bejts prihvati istinu o postojanju Svetišta na Nebu, odnosno o čišćenju nebeske svetinje. Šta više, on sam je napisao još jedan tekst, traktat pod naslovom THE OPENING HEAVENS ("Otvaranje nebesa"), kojeg je delio svima koji su došli u dodir s Krožerovim, Edsonovim i Hanovim člankom. Želeći da ipak bude potpuno siguran da se njegovi dodatni dokazi iz astronomije i Biblije slažu s tekstom u DAY STAR EXTRA, otputovao je u Port Gibson i tamo se sreo s njegovim autorima. Susret je bio od obostrane koristi: Bejts je još bolje razumeo istinu koju je primio kroz tekst Edsona, Krožera i Hana, a on je njih učinio svetkovateljima sedmog dana nedelje, tj. božanske subote.

Svoje zaključke u vezi s biblijskom naukom o suboti kao danu od odmora Bejts je štampao u traktatu kojeg je naslovio: THE SEVENTH DAY SABATH, A PERPETUAL SIGN ("Sedmi dan subota, večni znak"). Bog je blagoslovio uloženi trud i učinio da mnogi preko njega saznaju

za vekovnu zabludu u pogledu pravog dana za svetkovanje; između ostalih Džejms Vajt i njegova mlada supruga Elen (ranije Harmon).

Jesen 1847. godine zatekla je Bejtsa u pisanju novog traktata: A VINDICATION OF THE SEVENTH DAY SABATH ("Obrana sedmog dana subote"), ali i u priličnom siromaštvu; novca je imao tako malo da je bolje kazati da ga uopšte nije posedovao. No, to nije potkopalo njegovu veru da će se Bog pobrinuti za potrebe njegovog doma.

Jednog jutra, dok se molio Bogu, Sveti Duh je delovao na njegov um uveravajući ga da je potrebno da napiše tekst o suboti i da će Bog obezbediti sredstva za život. Ohrabren, ustao je s molitve i prionuo na posao. Malo kasnije, međutim, u sobu je ušla njegova žena i kazala:

"Džozef, nemam dovoljno brašna da zamesim hleb za danas."

"Koliko ti nedostaje?" - upitao je muž, ne prekidajući posao.

"Oko dva kilograma," - odgovorila je Prudens.

"Dobro, sada ću ti doneti," - kazao je Džozef i izašao iz kuće.

Sav novac koji je još imao Bejts je dao trgovcu za dva kilograma brašna, vratio se kući, stavio brašno na kuhinjski sto i otišao u sobu da nastavi s radom. Malo kasnije Prudens ga je ponovo prekinula:

"Gde si išao da nabaviš brašno?" - upitala ga je s neobičnim izrazom na licu.

"Zašto pitaš? Zar nije dosta?" - uzvratio je Džozef pitanjima.

U ženinom glasu osetila se ironija dok mu je odgovarala:

"Ja zaista ne razumem; kapetan Bejts, koji je oplovio čitav svet i preneo toliki tovar svojim brodom, izlazi iz kuće da nabavi brašno i vraća se sa dva kilograma!?!"

Bejts je sve do ovog trenutka krio od žene stvarno stanje njihove imovine; sada je, ipak, shvatio da mora da otkrije istinu. Ne dižući oči s teksta kojeg je pisao, kazao je tiho: "Prudens, za ta dva kilograma dao sam poslednji novac kojeg sam imao na svetu."

Prudens je odmahнула glavom u neverici, da bi joj se zatim oteo uzvik ogorčenosti i zabrinutosti za budućnost.

"Šta sada da radimo?" - upitala je kroz plač.

"Ja ću da napišem traktat i objavim svetu istinu o suboti!" - kazao je Džozef odlučno, tonom koji je više ličio na izdavanje naredbi okupljenoj brodskoj posadi nego na razgovor sa ženom.

"Ali, od čega ćemo živeti?"

"Bog će se postarati, ženo!"

"Ah, Bog će se postarati! Ti uvek govoriš da će se Bog postarati...." - uspela je Prudens da izgovori pre nego je sasvim briznula u plač i istrčala iz sobe.

Kao da se ništa nije dogodilo, Džozef je nastavio da piše. Međutim, pola sata kasnije učinilo mu se da čuje glas koji mu govori da treba da ode na poštu. Ne sumnjajući da je to glas Božjeg Duha, ustao je od stola i pošao prema pošti, gde je zaista bilo jedno pismo za njega. Ali, pojavio se jedan mali problem: pošiljalac nije platio poštarinu, a Bejts je bio toliko bez novca da nije imao ni potrebnih pet centi da plati i preuzme pošiljku. Poštanski službenik je, naravno, dobro poznao Bejtsa i zato je kazao:

"Sve je u redu, kapetane. Ponesite pismo kući; poštarinu možete da platite drugi put."

"Ne, ne," - odgovorio je Bejts. "Neću uzeti pismo sve dok ne platim poštarinu. Jedino što možemo, jeste da uradimo ovako: pošto mi se čini da u pismu ima novca, otvorićemo ga, pa ako je tako, odmah naplatite poštarinu."

Poštar se složio s Bejtsovom predlogom i otvorio kovertu. U njoj je zaista bilo novca, deset dolara. Objašnjenje se krilo u kratkom prpratnom pismu: Bog je "uznemirio" pošiljaoca mišlju da je Bejtsu neophodan novac, tako da je odlučio da ga odmah pošalje....

Radosnog srca i punog džepa Bejts je otišao u prodavnicu i kupio brašna za četiri dolara, krompira, šećera i drugih namirnica potrebnih domaćinstvu. Zatim je pozvao prodavčevog pomoćnika i kazao mu da tu robu odnese njegovoj kući. Međutim, pre nego je dečak pošao, Bejts je dodao:

"Možda će ti moja žena kazati da si se zbunio i da to nije za nju. Ali ti se na to ne osvrći, nego samo odloži robu pred ulaznim vratima."

Bejts je zatim otišao u štampariju i dogovorio s vlasnikom izdavanje traktata. Objasnio mu je da trenutno nema novca, ali da će pokriti nastale troškove čim ga dobije. Dogle, traktati će ostati vlasništvo štampara. Bejts se nije osećao zabrinutim, jer je bio siguran da će se isti Bog koji ga je pozvao da objavi svetu istinu o suboti pobrinuti i za sredstva i pokrenuti ljude da pošalju priloge.

Kada je završio razgovor u štampariji, Bejts se vratio kući. Da bi zamisao izveo do kraja, ušao je na sporedna vrata i neprimetno zauzeo mesto za radnim stolom. Posle izvesnog vremena, kada je primetila da joj je muž u sobi, Prudens ga je uzbuđeno prekinula:

"Džozef, da li si video šta imamo pred vratima? Odakle je to stiglo? Ja sam kazala dečaku da to sigurno nije za nas, ali on nije obraćao pažnju na mene sve dok nije ispraznio kolica?!!...."

"Pa, ja mislim da je dečko dobro uradio," - odgovorio je Džozef.

"Ali, odakle je to stiglo?" - navaljivala je Prudens.

"Eto, Bog se pobrinuo!"

"Ah, ti i tvoje 'Bog se pobrinuo!'" Džozef je tada izvadio iz džepa pismo i pružio ga ženi. Njen pogled je klizio s reda na red, a onda se oteo uzvik. Međutim, ovaj uzvik bio je mnogo drugačiji od onog pre nekoliko sati. Obuzeta posebnom radošću, suznih očiju, Prudens je zamolila muža da joj oprosti što nije imala dovoljno vere.

Više puta u svom životu Bejts je doživeo slično iskustvo: novac je stizao upravo onda kada se pojavila potreba za njim. često su pošiljaoci bili osobe koje on nije poznao. To je, između

ostalog, bio slučaj s traktatom A VINDICATION OF THE SEVENTH DAY SABBATH; konačna svota koju je trebalo uplatiti štamparu stigla je onog dana kada je posao bio završen!

Tek 1884. godine Dž. N. Lafboru (J. N. Loughborough), takođe jedan od vodećih ljudi adventnog pokreta nakon razočarenja, saznao je ko je bio plemeniti darodavac. Na žalost, Bejts više nije bio živ da sazna rešenje ove tajne. Da jeste, njegovoj radosti ne bi bilo kraja, jer je potrebnu sumu uplatio H. S. Garni, "raspevani evanđelista", Bejtsov saradnik u mnogim misioniskim poduhvatima. Naime, kada je Garni odlučio da napusti svoj posao i pođe s Bejtсом, njegov poslodavac se toliko razljutio na njega, da je odbio da mu isplati dotadašnju zaradu. Godinama kasnije, upravo kada je postalo neophodno, Bog ga je pokrenuo da ispravi već skoro zaboravljenu nepravdu i pošalje novac Garniju. Garni pak nije oklevao da ga prosledi Bejtsu, čiju je revnost i poštivost za širenje biblijskih istina vrlo dobro poznao.

Kada se veliko razočarenje u jesen 1844. godine stišalo, Bejts je zaključio da je njihova računica (Miler i njegovih saradnika) bila pogrešna i da će Isus ipak vrlo brzo doći na Zemlju. Međutim, već sledeće godine do njega je doprla vest o biblijskoj suboti, a godinu dana kasnije i istina o nebeskoj svetinji i Isusovoj službi u njoj. Krajem 1846. uverio se da je Elen Vajt pravi Božji prorok. Ta saznanja konačno su usmerila njegove sposobnosti na nesebičnu službu objavljivanja poruke trećeg anđela iz Otkrivenja 14. glave.

Naviknut na duga putovanja svetskim morima, Bejts nije mogao da sedi kod kuće. Njegov je cilj bio da svim Milerovim sledbenicima ukaže na nove dragulje u riznici spasonosnih istina. Za njega nisu postojale granice između saveznih država niti razlike između beskućnika i gradonačelnika. Dok su mu novčane mogućnosti dozvoljavale, putovao je vozom; kada su džepovi ostajali prazni, nastavljao je putovanje pešice. Svoje traktate delio je lično putnicima u vozu i saputnicima u pešačenju. Gazio je satima duboki sneg da bi posetio samo jednu porodicu. Događalo se da je stizao do kuće u kojima su bolesnici ležali na samrti, molio se kraj njihove postelje i gledao kako senka smrti odlazi s njihovog lica. Jednom prilikom vratio se kući nakon nekoliko meseci putovanja i zadržao se samo preko subote. Već početkom sledeće sedmice pošao je ponovo da obilazi "rasejano stado". Njegovoj ženi Prudens u početku je društvo pravila njena ostarela majka, a kasnije jedna od kćeri koja se udala i ostala s porodicom u roditeljskoj kući.

Iako je Bejtsov glas bio dovoljno snažan da ga čuje veliko mnoštvo, on se ipak najčešće obraćao malim grupama, jer je u radu s njima imao najviše uspeha. Nekada su to bile male crkve koje su mu dozvoljavale da propoveda, nekada su vrata gradskih i seoskih dvorana otvarana da prime zainteresovane, nekada su oduševljeni farmeri pozivali svoje poznanike i prijatelje s obližnjih imanja. Ali, bez obzira gde je propovedao, gotovo uvek je istina o biblijskoj suboti nalazila mesto u srcu nekog od slušalaca. Samom Bejtsu to je bila najveća nagrada za trud koji je ulagao.

Obdaren studioznim duhom, taktičnošću i karakteristikama istinskog vođe, Bejts je zajedno s Džejmсом i Elen Vajt bio nezamenljiv stub u građevini "novog" adventnog pokreta, koji je nakon razočarenja otkrio i prihvatio istine o nebeskoj svetinji i Božjoj suboti. On je organizovao i vodio najveći broj sastanaka adventista sedmog dana nakon 1844. godine, sve do organizovanja Generalne konferencije kao vrhovnog upravnog tela u Crkvi adventista sedmog dana, 1863. godine.

Bejts je revno saradivao i u "službenom" časopisu adventista, listu REVIEW AND HERALD ("Pregled i glasnik"). Iako je mnogo putovao, to ga nije sprečilo da napiše stotine članaka o različitim biblijskim temama. Ovaj rad mnogo je pomogao utvrđivanju vernih u biblijskoj istini,

posebno zato što su mnogi pretplatnici časopisa istinu o suboti saznali lično od njega. Tekst ispod kojeg je stajalo njegovo ime značilo je za njih veliku radost i podsticaj za dodatnu ustrajnost u borbi za božanska otkrivenja.

Osim navedenim duhovnim i intelektualnim prednostima, Bejts je bio obilno blagosloven fizičkim zdravljem. Odbacivanju alkohola i duvana sledilo je, nakon razočarenja, potpuno izostavljanje čaja, kafe, mesa i slatkiša iz ishrane. Dugo vremena Bejts je služio kao tihi svedok zdrave ishrane, najviše sopstvenim primerom. Ali kada je Elen Vajt 1863. godine dobila viziju o zdravstvenoj reformi, Bejts je počeo slobodnije da govori o ovom području. U svojoj 65. godini krstio je sedam osoba u reci na kojoj su morali da razbiju led da bi obavili obred; sve to odvijalo se na temperaturi od 30 stepeni ispod nule. Kada je navršio 79 godina, mogao je da se pohvali da ne oseća nikakvu tegovu ili bolest. Džejms Vajt, koji je, za razliku od Bejtsa, mogao na prste da izbroji dane kada je bio zdrav i slobodan od bolova, kazao je:

"Kad stoji, Bejts je uspravan kao spomenik; kad hoda ulicom, čini to lagano, kao lisica."

Kada je sklopio oči i pošao na privremeni počinak, Bejts je mogao da kaže: "Dobar rat ratovah, trku svrših, veru održah...." Mnoga srca bila su ožalošćena vešću o njegovoj smrti, ali i ta tuga bila je samo jedan vid radosti. Jer, među ožalošćenima su se nalazili mnogi koji su upravo od njega čuli radosnu vest da će Isus ponovo doći i podići umrle pravednike na večni zivot. A među njima, verovali su, i kapetana Bejtsa.

13. Šta poručuje treći anđeo?

Do 22. oktobra 1844. godine adventni pokret s Milerom na čelu ličio je na veliki brod koji je svojim putnicima nudio siguran dolazak do cilja i držao ih složnim i jedinstvenim uprkos njihovog ogromnog broja. Ali veliko razočarenje zbog Isusovog nedolaska delovalo je kao podmukli udarac podvodne stene, u vreme i na mestu gde se niko tome nije nadao, koji je razbio brodski pramac i ceo brod, s velikim delom putnika, povukao u propast.

U velikoj većini nekadašnji adventisti odrekli su se svake vere u Boga i Bibliju, ili se vratili u crkve čiji su članovi bili pre Milerovog poziva da izađu iz njih.

Drugi su došli do zaključka da se proročanstvo o Isusovom dolasku ispunilo, ali ne vidljivo, nego nevidljivo. čišćenje svetinje oni su protumačili kao čišćenje srca izabranih i uzdizanje istih na nivo bezgrešnosti. Obuzeti idejom da nijedno njihovo delo ne može da bude loše ili grešno, ovi ljudi su postepeno padali u lenjost i nemoral. Tako fanatični vrlo brzo su postali opasnost za iskrene duše koje su se, istina, razočarale zbog neispunjene nade, ali koje su nastavile da veruju da proročka reč ne obmanjuje i da je greška u njihovom tumačenju proročanstva. Iako se u početku žestoko opirala tom nalogu, mladoj Ellen Vajt bilo je stavljeno u dužnost da ih oštro ukori zbog širenja uništavajućeg uticaja.

Jedna manja grupa (negde oko 40 hiljada osoba) nastavila je da se nada Isusovom dolasku u skoroj budućnosti i da određuje moguće datume tog događaja. Oni su smatrali da je početak proročkog lanca od 2300 godina pogrešno izračunat i da on ne pada u godinu 457. pre Hrista, nego nekoliko godina kasnije. Već 1846. oni su izvršili sopstvenu organizaciju i nastavili da se održavaju kroz naredne godine sve do naših dana, u kojima ih je oko 30 hiljada (gotovo isključivo u Severnoj Americi), udruženih u Adventnu hrišćansku crkvu.

Od tih razočaranih ali ne deprimiranih adventista, nastala su prva jezgra "novog" adventnog pokreta, koji su prihvatili dalja otkrivenja božanske istine. Tih otkrivenja u prvim godinama nije bilo mnogo po broju, ali su svojom dubinom i značenjem predstavljali ogroman korak u potpunijem razumevanju Božje brige za čovečanstvo. Edson i Krožer (nauka o nebeskoj svetinji), Elen Harmon (takođe nauka o nebeskoj svetinji, dar proroštva) i Džozef Bejts (nauka o suboti) bili su oruđa preko kojih je Bog obasjao svet novom svetlošću.

Teško je kazati ko je od nekadašnjih Milerovih sledbenika prvi prihvatio nova otkrivenja biblijske istine. Smatra se, ipak, da je to bio Otis Nikols (Otis Nichols), koji je još 1845. godine otvorio vrata svog doma da primi Elen Harmon i njenu sestru Saru na jednom njihovom putovanju i koji je razumeo kakav je dar mlada Elen dobila od Boga. On je mnogo pre nje prihvatio biblijsku subotu kroz traktat Džozefa Bejtsa. U svojoj želji da pomogne bivšem vodi pokreta, napisao je pismo Mileru u kojem ga je pozivao da prihvati Elen kao Božjeg proroka i njenu viziju o nebeskoj svetinji. Ali, na žalost, Miler je bio suviše star da bi to razumeo. U međuvremenu Elen Harmon je promenila prezime u Vajt, jer se krajem avgusta 1846. udala za Džejmsa Vajta. Džejms je bio onaj evanđelista koji je održao seriju propovedi kojom je 1000 ljudi pokrenuto na obraćenje. U povremenim dolascima u Portland saznao je da pojedini propovednici pozivaju Elen da govori u njihovim crkvama o svom iskustvu s Bogom. Nakon razočarenja ponovo ju je sreo, upravo u vreme kada je ona primila viziju o "svadbi" na nebu. To ga je impresioniralo i potaklo da zajedno s njom, naravno u pratnji njene sestre Sare, Luiz Fos (Louise Foss) i nekih drugih vernika, pođe u obilazak obeshrabrenih adventista. Ubrzo je usledila odluka da se venčaju, iako su najčešće bili bez ijednog dolara u džepu. Međutim, roditelji Elen su ih pozvali da stanuju zajedno s njima, što su mladenci oberučke prihvatili.

Elen Vajt je saznala za Bejtsa u vezi s njegovom novom naukom o pravom danu za svetkovanje. Kada su se upoznali, početkom 1846. godine, Elen nije verovala u Bejtsovu subotu. S druge strane, Bejts nije verovao u vizije koje je Elen do tada primila.

Za mladu Elen, Džozef Bejts je bio ljubazni "drugi otac". Čudilo ju se samo to što on toliko naglašava četvrtu zapovest. "Zar on ne zna da u zakonu postoji još devet zapovesti?" - pitala se često.

Sa svoje strane Bejts je smatrao Elen divnom hrišćankom. Ali, iako u njenim vizijama nije nalazio ništa što se protivi biblijskoj nauci, nije ih prihvatao jer je smatrao da su one posledica njenog narušenog zdravlja i traženja u religiji podrške oslabljenoj ličnosti.

Međutim, u novembru te godine Elen je dobila viziju o zvezdama i planetama. Bejts je znao da je ona inače potpuno neupućena u to područje, za razliku od njega kojem je to bilo osnovno znanje, neophodno za putovanje morima. Kada je otkrio da se detalji vizije potpuno slažu s postojećim redom među nebeskim telima, priznao je da je njoj podaren istinski duh proroštva.

Kratko nakon toga Džejms i Elen su dobili jedan primerak Bejtsovog traktata o suboti i zaključili da je sedmi dan nedelje pravi Božji dan od odmora.

Početak zime iste godine Elen se teško razbolela. Roditelji, sestre i muž već su se pomirili s činjenicom da će umreti. Ipak, nastavili su da upućuju žarke molitve Bogu za njeno ozdravljenje. Saznavši vest o kritičnom stanju mlade Elen, Otis Nikols je poslao svog sina Henrija (Henry) u Gorhem da prenese njihovo saučešće. Henri se, pak, nakon što je stigao u dom Vajtovih, udružio s njima u molitvi za ozdravljenje Elen. Dok je klečao na kolenima i toplo molio Tvorca da se smiluje slaboj Elen, Božji Duh se spustio na njega i pokrenuo ga da ustane, dođe do bolesničke postelje, stavi ruke na glavu Elen i kaže:

"Sestro Elen, u ime Isusa Hrista ozdravi!"

Već sledećeg dana Elen je bila u takvom stanju da je sa Džejsom prevalila oko 60 kilometara da bi prisustvovala jednom sastanku s vernicima. Njeno zdravlje se toliko popravilo da se osećala bolje nego ikada u poslednjih nekoliko godina. Kada se, 26. avgusta 1847. godine, Vajtovima rodio prvi sin, dali su mu ime Henri Nikols Vajt, u znak sećanja na divno iskustvo Eleninog ozdravljenja.

Na prelazu iz 1846. u 1847. godinu Bejts je pregledao, preradio i proširio sadržaj svog traktata "Sedmi dan subota, večni znak" i štampao ga kao drugo izdanje. U njemu se malo više pozabavio porukom trećeg anđela iz Otkrivenja 14. poglavlja. Dva detalja nisu mu dala mira: činjenica da su Prebl, Kuk (Cook) i on bili pokrenuti da pišu o suboti gotovo nezavisno jedan od drugoga, kao i misao da se na taj način ispunjava vizija iz Otkrivenja 11,18.19 u kojoj prorok vidi otvoren Božji hram na nebu i u njemu Kovčeg zaveta. Iako se ustručavao da to sa sigurnošću ustvrdi, Bejts je imao veoma snažan osećaj da je treća anđeoska vest u stvari vest o suboti, koja pokreće čoveka da ponovo obrati pažnju na Dekalog.

Samo par meseci kasnije Bejtsova pretpostavka pokazala se pravilnom. U proleće 1847. godine Elen Vajt je primila dve vizije koje su se odnosile upravo na ovaj predmet. Pošto su po sadržaju bile slične, dovoljno je prepričati drugu viziju, koja nosi datum 03. aprila.

Bila je subota; jedna grupa vernih provodila je vreme u mestu Topshem/Mein (Topsham/Main) u proučavanju Biblije i molitvi za novu svetlost. U jednom trenutku tišinu je prekinuo uzvik koji je dolazio s usana Elen Vajt: "Slava! Slava!" Svi su u tom uzviku prepoznali silazak Božjeg Duha i početak objavljivanja poruke. U dubokom strahopoštovanju verni su zauzeli svoja mesta, radujući se što je njihova molitva tako brzo uslišena. Jer, niko od njih nije sumnjao da će Elen, kada vizija prođe i ona se ponovo vrati u ovaj svet, imati poruku ohrabrenja za sve njih.

Iako nesvesna okoline u kojoj se nalazila, Elen je ustala sa svog mesta i pošla prema stolu na kojem su se nalazile Biblije vernih. Bez žurbe, uzela je jednu od njih i podigla je u vis, toliko da nije mogla da vidi tekst. Zatim je listala stranice sve dok nije došla do nekog zapisanog obećanja (iako, ponavljamo, nije mogla da vidi stih). Nakon toga okrenula se prema osobi kojoj je bilo potrebno ohrabrenje upravo iz tih stihova, izgovorila naglas Božje obećanje, otvorenom Biblijom blago dodirnula njegovu glavu i konačno spustila Sveto pismo u njegove ruke. Dok je dotični sam čitao njemu namenjen tekst, Elen je uzela drugu Bibliju i ponovila postupak za drugog vernika u grupi. Učinila je to nekoliko puta u toku večeri, a zatim je sela na svoje mesto i umirila se. Njen pogled je bio upravljen prema gore, disanje nije moglo da se primeti. Tek nakon izvesnog vremena duboki uzdah najavio je kraj vizije.

Nekoliko trenutaka je proteklo dok su njene oči navikle na "ovozemaljsku" svetlost, a onda su je okružili uzbuđeni vernici u očekivanju da im ispriča šta joj je pokazano u viđenju.

"Elen, možeš li da nam ispričaš šta ti je Gospod otkrio?" - upitao ju je blago Džejs u ime svih.

"Svakako," - odgovorila je Elen i počela da prepričava ono što se do pre nekoliko trenutaka odvijalo pred njenim proročkim očima.

"Videla sam anđela kako leti prema meni, uzima me u naručje i odnosi u Sveti grad. U gradu sam zapazila hram i ušla u njega. Nisam se zadržala samo na ulazu, već sam zakoračila u svetinju, u kojoj se, kao da me čeka, nalazio Isus. Kada sam ušla, podigao je zavesu koja deli Svetište na dva dela i ja sam stupila u svetinju nad svetinjama. Tu sam videla Kovčeg zaveta, čiji je poklopac bio od najčistijeg zlata. Isus je stao pokraj njega, otvorio ga i u njemu sam primetila dve ploče zakona u položaju koji je ličio na sklopljenju knjigu. Isus ih je tada 'otvorio' i pred mojim pogledom ukazale su se zapovesti. Na jednoj ploči nalazile su se četiri, na drugoj šest. četiri zapovesti s prve ploče bile su sjajnije od ostalih šest, ali zapovest o suboti bila je sjajnija od svih; kao da ju je okruživao neki venac slave."

Na ove reči prisutni su se pogledali iznenađeno. Elen je zapazila njihovu reakciju.

"I ja sam se iznenadila kada sam to ugledala," - kazala je ona. "Nisam znala da je zapovest o suboti tako značajna u Božjim očima."

Nakon kratke pauze, nastavila je:

"Videla sam da subota jeste i da će biti zid odvajanja između pravog Božjeg Izrailja i nevernika, i da će se upravo na pitanju subote ujediniti srca Božjih dragih, vernih čekalaca."

Još jednom je uzdah iznenađenja ispunio prostoriju.

Razmišljajući nekoliko trenutaka o rečima koje su najpogodnije da opišu nebesku stvarnost koju je doživela u viziji, Elen je produžila:

"Videla sam da Bog ima svoju decu koja još ne poznaju i ne svetkuju subotu. Oni nisu odbacili svetlost o njoj. Ali, kada nastupi vreme nevolje, Božji Duh će nas ispuniti i osposobiti da izađemo i objavimo vest o suboti još potpunije. Ovo će razgnjeviti crkve i nominalne adventiste, sve one koji ne prihvate istinu o suboti kao Božjem danu od odmora. U to vreme Božji izabrani će videti da mi imamo istinu i zato će izaći iz svojih crkava i podneti nevolje zajedno s nama."

Nekoliko godina kasnije, kada je i sama bolje razumela ovo viđenje, Elen je dodala da joj je pokazano da "... treći anđeo, koji objavljuje Božje zapovesti i veru Isusovu, predstavlja ljude koji su primili ovu vest i podigli glas opomene svetu, pozivajući ga da pazi na Božji zakon kao na zenicu oka; kao odgovor na tu opomenu mnogi će prihvatiti istinu o pravoj, Gospodnjoj suboti."

U međuvremenu, Elen je odmah zapisala viziju koju je primila a Džozef Bejts u roku od nekoliko dana odštampao (u hiljadu primeraka) u obliku traktata (jednostavnog lista štampanog s obe strane). Džejms Vajt je posudio \$ 7,50 da izmiri troškove ovog poduhvata. Uskoro je Elen ponovo izdala ovu viziju, ali zajedno s još nekoliko drugih članaka, u obliku knjižice pod naslovom REČ MALOM STADU. Godine 1851. nekoliko vizija Džejms je uvrstio u sadržaj knjižice HRIŠĆANSKO ISKUSTVO I VIZIJE ELEN G. VAJT. Ovaj tekst danas je sadržaj knjige poznate kao RANI SPISI.

Kada su vernici čitali opis vizije od 03. aprila 1847. godine, mnogi od njih bili su zbunjeni. Po njihovom tadašnjem razumevanju, kada počne vreme nevolje, testiranje pojedinaca je završeno i slučaj svakoga odlučan. "Kakvog onda ima smisla propovedati istinu o suboti u to vreme?" - pitali su se. U sledećoj knjižici Elen Vajt stigao je odgovor:

"Izraz 'vreme nevolje' ne odnosi se na ono vreme kada zla počnu da se izlivaju na Zemlju, nego na kratak period ranije, dok je Isus još u Svetišću. U to vreme, kada je posao spasenja pri

kraju, nevolje će doći na Zemlju i narodi će se razgnjeviti jer neće moći da utišaju glas trećeg anđela. Tada će se spustiti 'pozni dažd', ili 'osveženje od lica Gospodnjega', koji će dati snagu glasnoj vici trećeg anđela i pripremiti verne da opstanu u vreme kada počnu da se izlivaju poslednja zla."

Tadašnji adventisti bili su takođe začuđeni izrazom "...i objavimo vest o suboti još potpunije." Potpunije nego ko? Potpunije nego šta? U kom smislu potpunije?

One godine kada je Elen dobila ovu viziju, odgovor je glasio: suboti treba dodati veće značenje i dublje lično iskustvo nego što to čine sabatarijanski anabaptisti njihovog vremena i baptisti sedmog dana od kojih su neposredno primili saznanje o suboti.

Navedene dve grupe poznavalaca subote, sabatarijanski anabaptisti i baptisti sedmog dana, smatrali su da je subota važna iz sledećih razloga: (1) zato što je deo Božjeg moralnog zakona, (2) zato što su je Isus i apostoli svetkovali i (3) zato što je otpala crkva svojim činom promene dana za svetkovanje ispunila jedno važno biblijsko proročanstvo. Da li je nešto pogrešno u ovim argumentima? Ne; oni su potpuno biblijski i svedoče o visokom stepenu poznavanja proroštva i njegovog ispunjenja kroz svetovnu istoriju. Ali, istina o suboti sadrži i nešto više. Ono što razlikuje adventiste sedmog dana od ostalih poštovalaca subote nije neki detalj, sitnica koja nema velikog značaja, već potpuno drugačiji način života i razmišljanja, mnogo dublje razumevanje razloga zbog kojih postojimo i šta se očekuje od nas da budemo i činimo.

U traženju ove razlike mi dolazimo do biblijskih izraza kao što su "pečat Božji", "trostruka anđeoska vest", "žig zveri", "svetinja", "sud" i slično. Adventisti sedmog dana prihvataju, u principu, sve ono što baptisti sedmog dana uče; ali na osnovu proučavanja Biblije oni su dodali svojoj nauci vrlo praktičan koncept života i rada u odnosu na proročanstvo o poslednjem vremenu.

Kada je nekoliko adventističkih pionira proučavalo trostruku anđeosku vest iz Otkrivenja 14, došli su do zaključka da su upravo oni odigrali posebnu ulogu u naročitom vremenu prorečenom u Bibliji:

- kao učesnici Milerovog pokreta ranih 1840-ih godina oni su sudelovali u objavljivanju poruke prvog anđela u vezi s časom suda i večnim evanđeljem (Otkrivenje 14,6.7);

- u godinama 1843. i 1844. oni su objavili vest drugog anđela da je Vavilon pao, pozivajući ljude da izađu iz crkava koje su predstavljene izrazom "Vavilon" (Otkrivenje 14,8; 18,1-4); - kratko nakon razočarenja zbog Isusovog nedolaska na Zemlju oni su zapazili da je poruka trećeg anđela u stvari poruka o svetkovanju subote, upravo ona istina koju su trenutno najviše proučavali (Otkrivenje 14,9-12).

U jednoj viziji primljenoj marta 1849. godine, Elen Vajt je saznala da je "... vreme da zapovesti zasvetle u svoj svojoj važnosti.... nastupilo onog momenta kada su otvorena vrata svetinje nad svetinjama, gde Isus i sada stoji kraj Kovčega zaveta." U drugoj viziji Elen je ugledala anđela koji citira treću anđeosku vest iz Otkrivenja 14 i dok to čini drži prst upravljen prema nebeskom Svetištu.

U ovome je napredak adventista sedmog dana u odnosu na baptiste sedmog dana! To saznanje omogućilo je adventistima novo razumevanje sopstvenog određenja, sigurnost da su pozvani da ispune jedno proročanstvo čije je vreme upravo nastalo.

No, Isus neće večno ostati u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta. Još u oktobru 1845. godine Elen je primila viziju u kojoj je doživela trenutak Isusovog izlaska iz svetinje nad svetinjama i stupanja na oblak slave koji će ga poneti prema Zemlji da donese sud svakom grešniku. Otkrivenje 15 i 16 predviđa ovo vreme i upućuje na zaključak da će se Božji sudovi izliti na grešnike u obliku sedam poslednjih zala.

Treća anđeoska vest ne govori samo o svetkovanju subote; ona takođe opisuje ljude koji će doživeti muku u nastupajućim zlima. To će biti oni koji nisu dovoljno razvili veru da bi prihvatili i poštovali svih deset Božjih zapovesti, i koji su, jezikom Otkrivenja rečeno, primili "žig zveri".

Prvim adventistima postalo je kristalno jasno da Otkrivenje govori o dva različita znaka koje će ljudi primati u vreme probe kratko pred Isusov dolazak: "žig zveri" i "pečat Božji". Pošto će "žig zveri" biti stavljen na one koji ne drže zapovesti, oni su zaključili da je "pečat Božji" predviđen za one koji drže zapovesti, uključujući i zapovest o suboti. Oni su takođe shvatili da je upravo subota "pečat Božji" i da ga primaju zahvaljujući "veri Isusovoj". U Otkrivenju 7 zapazili su da je Bog poslao naročitog anđela, čiji je zadatak bio da stavi taj "pečat" na verne Božje sledbenike koji su prihvatili subotu, kao i podatak da poslednja zla neće pogoditi Zemlju sve dok ne bude zapečaćen poslednji iskreni Isusov sledbenik. Ovaj zaključak bio je potvrđen istrajnim proučavanjem Biblije i ovom ili onom vizijom Elen Vajt.

Pioniri adventizma izgradili su upravo na ovom temelju novi osećaj važnosti vremena u kojem žive i hitnosti pripreme za Isusov dolazak. Isus u poslednjoj fazi svoje posredničke službe za ljude upozorava na važnost svetkovanja subote; jer, u tom periodu on uklanja greh iz izveštaja o životu vernika, a prekršaj subote je - greh.

Dok se tamni oblaci poslednje nevolje skupljaju na nebu i velika oluja samo što nije počela svoje dejstvo, velika borba između Hrista i Sotone dostiže svoj vrhunac na Zemlji. Dobri anđeli i demoni bore se da usmere pažnju ljudi na Boga ili na "zver". Karakter ljudi oblikuje se nepovratno ili prema Božjem obličju ili prema obličju "Zloga". Niko ne ostaje pošteđen, neopredeljen; svako će se naći na jednoj od dve strane. Samo oni koji su se odlučili za Božju istinu izbeći će delovanje poslednjih sedam zala i učestvovati u radosti Isusovog drugog dolaska. Ko to razume, izaći će i uložiti svu svoju energiju, materijalna dobra i sposobnosti u objavljivanju vesti. Neka vest poleti, vreme je kratko!

Kako je različit ovaj naglasak od onog koji je postojao u delovanju Rejčel Ouks (kasnije Preston) u mestašcu Vošington u koji se preselila! Kada je dobra baptistkinja sedmog dana to iznela Milerovim sledbenicima u vreme njihovog očekivanja Isusa, tadašnji adventisti odgovorili su da nemaju vremena niti potrebe da razmišljaju o tome jer je Isus blizu i nema smisla zamarati se nevažnim stvarima! Ali Bejts, Garni, Edson, Džejms i Elen Vajt, Dejvid Arnold, Stokbridž Haulend (Stockbridge Howland) i drugi adventisti sednog dana, zadubljeni u proučavanje Božje reči, došli su do zaključka da je upravo zato što je vreme kratko, potrebno držati zapovest o suboti i jasno je objaviti svetu.

To je, dakle, bar delimično, značilo za pionire adventista sedmog dana "... objaviti istinu o suboti još potpunije."

14. Stari, dobri PREGLED

Treći anđeo, čiju su vest pioniri adventizma shvatili kratko nakon razočarenja, objavljivao je svoju poruku "... jakim glasom". Da bi ostvarili ovu proročku sliku, sledbenici novootkrivene istine zaključili su da na njima leži odgovornost da tu poruku objavljuju drugima preko jednog

redovnog, stalnog časopisa. I zaista, kada danas pitate jednog adventistu u Severnoj Americi koji časopis u izdanju crkve najbolje poznaje, njegov odgovor glasi: "Stari, dobri PREGLED". Pod tim imenom krije se, u stvari, list kojeg je pokrenuo još Džejms Vajt daleke 1850. godine i čije je puno ime, bar prilikom "osnivanja", glasilo: ADVENTNI PREGLED I SUBOTNJI GLASNIK ("Advent Review and Sabbath Herald").

ADVENTNI PREGLED? Ako se pod izrazom "advent" podrazumevao Isusov drugi dolazak, kako jedan časopis može da bude PREGLED događaja koji se nije odigrao?

One godine kada je časopis pokrenut, odgovor je glasio: on je pregled velikog probuđenja u očekivanju Isusovog dolaska. Tematika nije bila nova; neposredno nakon prolećnog razočarenja 1844. godine Džozaja Lič je objavio THE ADVENT SHIELD, list koji je opisivao Božje providenje u ispunjavanju proročanstava kroz period adventnog pokreta, a na slični poduhvat odlučio se i Džozef Bejts tri godine kasnije. Osim toga, Elen Vajt je u prvom viđenju pokazano da svetlost ponoćne vike sija celim putem do svetog grada, a ponoćna vika nije bila ništa drugo nego upravo "advent", očekivanje Isusa.

Zašto SUBOTNJI GLASNIK? Novi časopis objavljivao je ključni deo istine o Isusu i njegovoj službi u svetinji na svetinjama nebeskog Svetišta, posao odvajanja ljudi od greha koje su učinili i priznali. Kao što je o svim značajnim događajima za život ljudi polazila vest preko određenih glasnika, tako je i vest o suboti trebala da bude objavljena preko SUBOTNJEG GLASNIKA.

Između otkrića istine o suboti i pokretanja PREGLEDA I GLASNIKA prošlo je, međutim, više od dve godine, koje su bile obeležene čestim okupljanjem vernika u domu nekoga od njih u toku jednog vikenda. Ovi tzv. "sabori" održavali su se u različitim predelima Sjedinjenih država, u kućama vernika koje su delimično bile još neizgrađene, tako da su se učesnici kasnije sećali ovih okupljanja kao "sabora u šupama, hodnicima, kuhinjama ili predsobljima." Iako su mahom sve izgledale slične, jedna od njih ipak može da se označi kao naročito važna.

Reč je o saboru koji je održan u Roki Hilu, država Konektikat (Rocky Hill/Connecticut), u kući Alberta Beldena (Albert Belden). Navikao na broj od 10 - 15 prisutnih, Džejms Vajt je bio duboko obradovan kada je mogao da pozdravi oko 50 pristiglih učesnika. Godinama kasnije on je vrednovao ovaj sastanak kao "... prvi opšti sabor adventista sedmog dana. I po broju posetilaca i po uticaju kojeg je kasnije izvršio, on bi mogao da se nazove prekretnicom u istoriji Božjeg dela."

Sastanci su obično trajali od petka do nedelje ili od četvrtka popodne do ponedeljka prepodne. Glavni govornici na njima bili su Džejms Vajt i Džozef Bejts. Džejms Vajt, neka vrsta "živog" ADVENTNOG PREGLEDA, iznosio je okupljenima događaje koji su se odigrali kroz period Milerovog pokreta i objašnjavao ih u njihovom pravom proročkom svetlu. Džozef Bejts, neka vrsta "živog" SUBOTNJEG GLASNIKA, govorio je o suboti, njenom značaju, odnosu prema ostalim zapovestima i obavezi ljudi da je svetkuju.

Učesnici ovih sastanaka bili su ljudi i žene dubokog iskustva, koji su prošli i kroz oduševljenje ponoćnog pokliča i razočarenje Isusovim nedolaskom. Sada, nekoliko godina nakon tog "uspona i pada", oni su se nalazili u stanju neizvesnosti, zbunjenosti. "Šta je sada istina?" "Šta se zaista dogodilo 1844. godine?" "Da li smo stvarno objavili prvu i drugu anđeosku vest?" "Da li je poruka o suboti istinski smisao vesti trećeg anđela?" U odbrani svoje "nepopularne" religije imali su mnogo neprijatnosti; da li da ih sada prevaziđu time što se neće tako ozbiljno pozabaviti pitanjem šta je Božja volja? S druge strane, bili su sasvim neiskusni u slobodnom

filozofiranju; njihova merila bila su ista ona koja je postavio Luter na Saboru u Vormsu (Worms) - Biblija, zdrav razum i čista savest. Prema tome, kada je Biblija jasno iznela svoj zahtev u vezi sa subotom, oni su se pokorili tome i tako uskladili svoj dalji život.

"Mnogi naši ljudi ne shvataju," - pisala je Elen Vajt 1904. godine, "kako su duboko postavljeni temelji naše vere. Moj suprug, braća Edson, Bejts, Pirs (Pierce) i drugi ozbiljni, mudri i ponizni ljudi.... tražili su istinu kao sakriveno blago. Ja sam učestvovala s njima i mi smo zajedno proučavali i molili se. često se događalo da ostanemo do duboko u noć, ponekad do jutra sledećeg dana, u molitvi za novu svetlost iz Njegove Reči. Uvek i uvek iznova braća su se skupljala da proučavaju Bibliju, kako bi mogli da otkriju njeno značenje i postanu osposobljeni da je iznose drugima sa silom."

Uloga Elen bila je ograničena, ali značajna: "Kada bi, u proučavanju Biblije, došli do mesta kada više nisu znali kako dalje, Duh Gospodnji bi sišao na mene," - izveštava Elen. "Ja bih tada primila viziju i u njoj jasno objašnjenje teksta kojeg smo proučavali, s uputstvom kako da radimo i delujemo uspešnije."

Istraživači Biblije tada bi ponovo pogledali tekst kod kojeg su zastali i razmotrili ga u svetlosti saveta poslanih preko Duha proroštva; oni su uvek bili takvi da su pružali stvarno objašnjenje za njih teškog biblijskog stiha. Ovaj doprinos Elen Vajt bio je utoliko značajniji, jer su "... braća znala da ja, osim ako nisam u viziji, nisam mogla da razumem materiju." Osnovni potezi biblijskih istina, naravno, bili su joj jasni; međutim, ona često nije mogla da prati oštroumno zaključivanje i duboko poznavanje Biblije koje je krasilo ove uporne istraživače.

"Ovo se događalo sve dok temeljne tačke naše vere nisu postale jasne svima nama, usklađene s naukom Božje reči." Očigledno je Božja namera bila da na taj način pouči vernike da je Njegova istina utemeljena na Bibliji, a ne, kako su neki smatrali, na snovima jedne mlade devojke.

Saboru u mestu Volni (Volney / New York, u leto 1848.), u kući brata Davida Arnoldsa, bilo je prisutno "... oko 35 osoba iz svih krajeva Sjedinjenih država," - čitamo u jednom od zapisa Elen Vajt. "Ali između nas nisu postojale dve osobe istog mišljenja. Neki su čak zastupali ozbiljne greške; ali svako je branio svoje stanovište, proglašavajući ga utemeljenim na Pismu."

U toku obreda Svete večere, jedan brat je ustao i izjavio da smatra da taj obred treba da se obavlja samo jednom u toku godine - u ono vreme kada je Isus to činio dok je bio na Zemlji. Jedan drugi brat je dodao da veruje da je milenijum već bio i prošao.

"Ova razlika u mišljenju stavila je veliki teret na moju dušu," - opisuje Elen Vajt situaciju tih godina. "Videla sam da se mnoge zablude proglašavaju istinom; to mi se činilo vređanjem Boga. Neka težina me je zahvatila i ja sam izgubila svest. Neki su se uplašili da umirem. Moj suprug, braća Bejts, čembrlen, Garni i Edson molili su se za mene. Bog je čuo njihove molitve i meni je postalo bolje. Tada se nebeska svetlost spustila na mene i ja sam se odvojila od ovozemaljske stvarnosti."

U viziji je Eleni Vajt bilo pokazano gde su se krile zablude i šta je istina. Bog joj je, osim toga, naredio da im kaže da se odreknu zabluda i ujedine u tako značajnim tačkama istine kao što su subota i nebeska svetinja. Rezultat ovog sabora bio je potpuni trijumf istine i nekoliko novih vernika koji su pristupili pokretu.

Odlasci na ove sabore nisu bili jeftini. Posebno je, međutim, Elen platila skupu cenu: osvedočena da je Bog poziva da prisustvuje okupljanjima, sa suzama u očima ona je ostavila

svog sina Henrija prijateljskoj porodici Stokbridža Haulenda, posećujući ga povremeno s poklonom u rukama, kao Ana Samuila. Njen suprug Džejms bio je zadužen za novčani oblik troškova; da bi mogli da stignu do kuće Arnoldovih, on je prihvatio da kosi travu na imanju jednog čoveka za 87,5 centi po jutru zemljišta!

Putovanja na sabore i sa sabora imala su i svoje anegdote. Tako se jednom prilikom Džozef Bejts vraćao sa sastanka u Port Gibsonu (u kući Hajrama Edsona) u društvu porodice Vajt; na putu se nalazila jedna reka koju je trebalo preći čamcem. Pre ulaska u čamac Džozef je već izvadio dolar iz džepa kojim je hteo da plati vožnju i držao ga u ruci; u drugoj ruci ostao mu je notes. Ali, kada je zakoračio da uđe u čamac, izgubio je ravnotežu i pao u vodu. Naravno da je nekadašnji kapetan odmah zaplivaio, ali je u isto vreme držao obe ruke iznad vode. Tada mu je još i šešir pao s glave i počeo da tone; da bi ga spasio, Bejts je morao nešto da žrtvuje. Jednom rukom uhvatio je šešir - onom u kojoj se nalazio dolar; ruka u kojoj se nalazio notes ostala je iznad vode. Srećom, u blizini su stanovali neki svetkovatelji subote, bračni par Haris (Harris), kod kojih je Bejts mogao da osuši svoju odeću.

Završni sabor za 1848. godinu održan je u Dorčesteru (Dorchesteru), 18. i 19. novembra, u kući Otisa Nikolsa. Na neki način i ovaj sabor je bio sudbonosan. Naime, u toku proučavanja i molitve, okupljeni su osetili da je Božja volja da se štampa istina koju su otkrili. Ali, ko treba to da učini? Džozef Bejts?

Nije čudo zato da je veliki deo njihovih molitava zauzimao upravo ovaj predmet. U nedelju je Elen dobila viziju u toku koje je glasno govorila o suboti kao Božjem pečatu (prema Otkrivenju 7), koja se, slično suncu, podiže s horizonta i postaje sve toplija i svetlija, do konačne besmrtnost pravednih. Nakon vizije, prenela je Bejtsu nalog da štampa ono što je upravo videla u viziji. Zatim se okrenula prema Džejmsu i kazala mu:

"Imam poruku za tebe. Moraš početi da štampaš jedan mali časopis i da ga šalješ ljudima!"

Mali časopis! Knjige su korisne i dobre, ali čovek ih često zanemari; časopis je otporniji!

"Neka časopis u početku bude mali. Ali, kako ga ljudi budu čitali, slaće ti sredstva kojima ćeš štampati dalje, i biće to uspeh od samog početka," - objasnila je Elen Džejmsu i dodala: "Pokazano mi je da će iz ovog malog početka poteći reke svetlosti da obasjaju svet."

Kakvo proročanstvo za grupu siromašnih pionira!

Nastupilo je vreme ispitivanja. Bilo je mnogo onih koji su želeli da se pojavi takav jedan časopis, ali koji su u isto vreme smatrali da troškove tog poduhvata treba da snosi neko drugi. Džejms Vajt nije imao sredstva da sam to učini. Potpuno posvećen službi, on je zavisio od povremenih poslova koje je preuzimao između dve evangelizacije ili malih priloga vernika ili slušalaca njegovih propovedi. Kada se osvrnuo da zatraži podršku za objavljivanje časopisa, ispunilo ga je teško razočarenje.

Područje objavljivanja istine o suboti nije ostalo zanemareno. Početkom 1849. godine Bejts je objavio knjigu pod naslovom PEČAT ŽIVOG BOGA; 144 000 ZAPEČAĆENIH BOŽJIH SLUGA; STANJE 1849. GODINE. U knjizi on pokazuje kakvo je stanje vladalo u vezi sa četvrtom zapovesti u Francuskoj, Britaniji, Rusiji i u zemljama istočno od Eufrata. Godinu dana kasnije (početkom 1850.), Džejms Vajt je objavio prvu zbirku pesama, 48-straničnu PESMARICU ZA BOŽJI POSEBAN NAROD, KOJI DRŽI ZAPOVESTI BOŽJE I IMA VERU ISUSOVU. I u njenom sadržaju našla se pesma koja je govorila o suboti kao Božjem pečatu.

Osim nje tu se nalazila pesma s naslovom PRIČA O DRUGOM DOLASKU, koja je opisivala pređeni put od prve i druge anđeoske vesti, do treće koja "... upravo najavljuje konačnu propast grešnika." Jednu pesmu napisao je V. H. Hajd (W. H. Hyde) i ona se temelji na najranijim vizijama Elen Vajt. Njene reči su u smislu: "čuli smo za svetlu, svetu zemlju, i naša srca su radosna zbog te vesti." Hroničari beleže da je Elen u poznim godinama svog života često pevušila upravo ovu himnu.

Još uvek je, međutim, važno: knjige su dobre, ali Bog je "tražio" časopis!

Spomenuto je već da je 1848. godine Džejs Vajt kosio livade za 87,5 centi po jutru da bi zaradio novac za sabor u Volniju. Kada je video da njegove molbe za finansiranje časopisa ne donose plod, odlučio je da sam pokuša kosidbom.

"Idem da probam da pronađem posao," - kazao je Džejs jednog dana svojoj ženi pri izlasku iz kuće.

Ali kako je zakoračio u dvorište, veliki teret je pao na dušu Elen i ona je izgubila svest. Džejs se vratio, klekao pored nje na molitvu i uskoro doživeo njen oporavak. Tada je došla vizija.

"O čemu je bila vizija?" - pitao je Džejs kasnije.

"O tebi!" - odgovorila je Elen.

"O meni? Šta si videla?"

"Bog mi je pokazao da te je prošle godine blagoslovio kada si išao da kosiš i kada si tako zaradio 40 dolara. Ali ako sada pokušaš isto, On će pustiti na tebe bolest. Tvoj zadatak je da pišeš, pišeš i pišeš, i da u veri koračaš napred."

Džejs je poslušao. Uzeo je olovku i papir, stavio pred sebe Bibliju i konkordans i počeo da priprema članke i uvodnike za budući časopis. Kada bi, nakon završenog rada, pregledao tekst, često mu se činilo da je teško razumljiv. Tada bi on i Elen pošli na molitvu i tražili od Boga da ih pouči kako da rade uspešnije. Tada bi ustajao i nastavljao posao.

U to vreme Džejs i Elen živeli su u novoj kući Alberta Beldena u Roki Hilu, u jednoj od onih nedovršenih soba poznatih kao mesto održavanja sabora. Iako već tri godine u braku, nisu imali ništa od nameštaja; svu svoju imovinu mogli su da stave u jedan oveći kofer. Svaki zarađeni cent odlazio je na potrebe dela. Ali, Bog je uzvraćao blagoslovima. Jednom prilikom javila se jedna devojka čija je majka nešto ranije umrla, s odlukom da im ustupi nameštaj, ali uz mogućnost da se ona preseli kod njih. Tako je ranč Beldenovih primio još jednu stanovnicu: mladu Klarisu (Clarissa Bonfoey). Ovakav zajednički život povezao je ove porodice još dubljim vezama: Sara Harmon, sestra Elen Vajt, udala se za Stivena, jednog od Beldenovih sinova i u braku s njim rodila Frenka E. Beldena (Frank E. Belden), jednog od najpoznatijih autora hrišćanskih himni.

U jednom mesecu porodica Vajt doživela je dva rođenja. Bio je juli 1849. kada je na svet došao njihov drugi sin, Džejs Edson, a tih dana počeo je da izlazi i časopis SADAŠNJA ISTINA ("Present Truth").

Ime časopisa poticalo je od teksta u 2. Petrovoj 1,12: "... ako i znate i utvrđeni ste u sadašnjoj istini." U uvodniku prvog broja, Džejms je napisao: "U Petrovo vreme postojala je 'sadašnja istina', ili istina koja je bila tada aktuelna. Crkva uvek ima 'sadašnju istinu'. 'Sadašnja istina' danas je istina koja objavljuje šta je naša sadašnja dužnost i gde se mi nalazimo u odnosu na 'vreme nevolje kakvog još nikada nije bilo.'" Naravno da je za njega 'sadašnja istina' bila poruka o suboti. Kada je materijal za časopis bio završen, Džejms je otpešačio u obližnji gradić Midltaun (Middletown). Putovanje nije bilo nimalo jednostavno; do Midltauna i nazad trebalo je da se prepešači preko 20 kilometara po vrelini jednog julskog dana, a uz to je Džejmsa pratio snažan bol u nozi. Ali on je išao, stigao do grada, pronašao štampariju gospodina čarlsa Hemlina Peltona (Charles Hamlin Pelton) i zatražio od njega da mu odštampa hiljadu komada.

Izdavač je namrštio čelo kada je bacio pogled na predvideni naslov časopisa i pročitao nekoliko redova Džejmsovog rukom pisanog uvodnika:

"Sedmi dan nedelje, subota, ustanovljena je još prilikom stvaranja, ne tek na Sinaju! - čitao je gospodin Pelton polako. "Da li je to ta 'sadašnja istina'?"

Ali, posao je posao. Iz fioke svog radnog stola izvukao je ugovor i pružio ga Džejmsu. Džejms je potpisao i upustio se u tešku borbu savladavanja desetak kilometara bolesnom nogom. Za to vreme, mala olovna slova Peltonove mašine davala su početni oblik uvodnog teksta: "Ratovi, glad i epidemije već su na bojištu. Sada je vreme, pravo vreme da potražimo zaštitu u istini živog Boga."

Materijal za prva tri broja časopisa, iako sasvim nov za gospodina Peltona, sadržavao je stara, dobro poznata učenja baptista sedmog dana. Tek od četvrtog broja Džejms je uvrštavao tekstove s "dostignućima" adventističke doktrine: naukom o nebeskoj svetinji, porukom trećeg anđela iz Otkrivenja 14, subotom kao Božjim pečatom i proročanstvom o obnavljanju starih "razvalina" (Isaija 58,12-14). "Nastalo je vreme," - objavio je Džejms, "da se istina o suboti objavi još potpunije."

Više puta tih dana Džejms se borio s bolovima u nozi dok je prevaljivao put od kuće do štamparije, da pregleda složene tekstove i izvrši potrebnu korekturu. Kada je posao konačno bio završen, uzeo je s farme Beldenovih jedna kolica i dovezao odštampani materijal. Listove časopisa odložio je u hodniku, a zatim pozvao vernike s okolnih rančeva da učestvuju u tako značajnom početku. Pre nego su išta poduzeli, okupljeni su sa suzama u očima klekli oko odštampanih listova i najusrdnije zatražili Božji blagoslov nad pisanim materijalom, kao i nad svima koji su odlučili da učestvuju u njegovom širenju. Tada su ustali, složili listove u časopis, poravnali stranice i uzeli svako onoliko koliko je mislio da može da uruči prijateljima, susedima ili poznanicima. Džejms je takođe uzeo nekoliko primeraka, odneo ih na poštu u Midltaun i poslao na adrese ljudi koje je poznavao. Vrlo brzo na njegovo ime stigla su pisma i priloge koji su ga ohrabрили da nastavi započet posao.

Prva četiri broja Vajt je izdao u Midltaunu, dok je stanovao na farmi Beldenovih. Međutim, nakon toga on i Elen preselili su se u Osvego (Oswego/New York), gde su od darovanog nameštaja vernika osnovali novo domaćinstvo. Naravno da su u međuvremenu proveli nekoliko dana sa Henrijem u Topshemu; Klarisa je takođe pošla s njima, spremna da vodi brigu o Henriju za vreme dok su Elen i Džejms na putovanju.

Tek što je našao novog izdavača, Džejms je morao da zaključi da je interes za finansiranje časopisa strahovito opao. Situacija je bila takva da je čak i on, inače osoba puna poverenja u Boga, odlučio da zaustavi svaki rad na ovom poduhvatu: "Trenutno sam u nedostatku novca; čak

sam nešto i dužan," - pisao je on tih dana. Džozef Bejts je, umesto reči podrške, smatrao da pripremanje časopisa zahteva mnogo vremena za pisaćim stolom i zato je bio protiv ovakvog rada (iako je kasnije promenio mišljenje). Uz to, Elen je dobila viziju: "Kada su mi pokazane jadne duše koje umiru od želje za 'sadašnjom istinom', a zatim oni koji kažu da veruju ali zadržavaju svoja sredstva i ne potpomažu Gospodnje delo, prizor je bio tako strašan, da sam molila mog anđela-pratioca da ga ukloni od mene."

Odjednom, novac je opet počeo da pristiže. Oduševljenje je zauzelo mesto malodušnosti, i Džejms je uskoro zatekao sebe kako uređuje čak dva časopisa!

Pored SADAŠNJE ISTINE svetlo dana ugledao je ADVENTNI PREGLED. Par meseci kasnije (novembra 1850.) Vajtovi su se ponovo preselili, prvo u Senterport (Centerport/New York) a zatim u Periz (Paris/Main), gde je izašao prvi broj prvog godišta lista pod tačnim nazivom PREGLED DRUGOG ADVENTA I SUBOTNJI GLASNIK (od avgustovskog broja 1851. godine samo kao ADVENTNI PREGLED I SUBOTNJI GLASNIK). Sada je već bilo moguće da se uz osnovne teme o Isusovoj službi na nebu i važnosti subote pojavljuju dopisi svetkovatelja subote iz svih krajeva Amerike, kao i izveštaji o radu i uspesima prvih putujućih misionara.

U početku je časopis bio besplatan, da bi nešto kasnije bila određena cena od \$ 1.- (jedan dolar) godišnje pretplate za one koji mogu da plate. Gotovo svaka adventistička porodica primala je po jedan primerak i gotovo svaka je plaćala traženi iznos, bez obzira na siromaštvo koje je u nekim slučajevima bilo veoma izraženo. Vernici su voleli i cenili PREGLED, jer je on predstavljao lanac ljubavi koji ih je povezivao u situaciji kada nisu mogli da budu fizički zajedno.

Međutim, uskoro je opet naišla kriza. Džejms Vajt je zaista mnogo radio, mnogo putovao, ali premalo zarađivao da bi mogao da snosi troškove izdavanja časopisa. Bilo je malo onih koji su ga podržavali u objavljivanju ove tako važne vesti. Pred kraj 1851. godine Džejms je postao tako obeshrabren izgledima za budućnost, da je već pripremio jedno kratko obaveštenje za sledeći broj PREGLEDA: taj broj trebao je ujedno da bude i - poslednji. Ali kada je pošao da odnese ovaj tekst izdavaču, Elen je ponovo izgubila svest i on se vratio da joj pomogne. Elen se oporavila, klekli su na molitvu, i Gospod je otvorio puteve da PREGLED nastavi da "živi".

U toku rada na časopisu Džejms je odlučio da smanji troškove njegovog štampanja tako što će nabaviti opremu i osnovati sopstveni izdavački ured. "Nije uopšte dobro," - razmišljao je on, "da časopis posvećen objavljivanju vesti o suboti bude štampan u subotu, kao što je to ponekad bio slučaj. Osim toga, osećam da će vernici poštenije i požrtvovanije raditi od onih kojima je to samo svakodnevni posao, a očekujem i da se nešto uštedi za druge potrebe dela."

Preko jednog broja PREGLEDA upućen je poziv vernicima da prilože sredstva za nabavku početne neophodne opreme. Uskoro je prikupljeno dovoljno novca da Džejms kupi jednu ručnu mašinu za štampanje, vrlo sličnu onoj koju je koristio još Gutenberg u 15. veku. Ali, za Džejmsa Vajta i njegove pomoćnike, ovo je bio skromni početak jednog poduhvata koji će uskoro postati dovoljno vidljiv i zapažen, i koji će izazivati plemeniti ponos u srcima vernika.

Džejms i Elen nisu mirovali; u traženju odgovarajućih uslova za svoj dom, oni su saznali da se u Ročesteru izdaje jedna stara kuća za godišnju kiriju od \$ 175.- Ne oklevajući mnogo, oni su je iznajmili, s namerom da njenu veličinu iskoriste i za potrebe časopisa. Kada je smeštaj bio završen, u kući su bili Elen i Džejms Vajt s dva sina, štamparija, skladište papira i nekoliko

pomagača. Kao nadoknadu za svoju požrtvovnu službu, oni su u kući imali po jednu sobu i obezbeđenu hranu, iako su se obroci često sastojali samo od hleba i pasulja.

Među onima koji su obeležili početni period adventističke štamparije, značajnu ulogu odigrala je Eni Smit (Annie Smith). Ona je pomagala gde god je bilo potrebno: kao fizički radnik u toku štampanja, kao otpremnik završenih časopisa, kao korektor i, ponekad, kao autor i izdavač, kada Džejmsa nije bilo u Ročesteru. Njen izraženi talenat bio je pesništvo: deset pesama mogu se naći i u današnjoj CRKVENOJ PESMARICI ("Church Hymnal"), koja se upotrebljava na bogoslužjenjima u Severnoj Americi, a mnoge od njih ukrašavale su prvu stranicu različitih brojeva PREGLEDA. Na žalost, njena služba bila je kratkotrajna: kada je imala 27 godina, obolela je od tuberkuloze i smrt ju je odvojila od posla kojem je posvetila celo svoje biće.

Kratko nakon Eni, u ekipu za rad na PREGLEDU ušao je njen brat Juraja Smit (Uriah Smith). Tada mu je bilo dvadeset godina i upravo je odustao od svojih planova da studira na Univerzitetu Harvard (Harward). S kratkim prekidima, on je služio na tom mestu u toku 50 godina! Već u 23. postao je glavni urednik, ali je uz to često obavljao posao korektora, lektora, knjigovođe i blagajnika. Slično sestri, imao je dar pesništva, ali njegova poznatija karakteristika bila je spretnost koja se granicila s umetnošću. Dugo godina on je bio jedini ilustrator časopisa drvorezom. Osim toga, patentirao je protezu noge, koja mu je prvo jednostavno zamenila nogu izgubljenu u detinjstvu, a koju je zatim tako usavršio da je mogao da klekne za vreme molitve. Kasnije je razvio model školske klupe pogodne za različite zadatke koje su učenici trebali da obavljaju.

Mnogo godina Juraja Smit je obavljao dužnost sekretara Generalne konferencije. Uveče, uglavnom između devet sati i ponoći, nalazio je vremena da piše knjige, od kojih mu je najpoznatija MISLI O DANILU I OTKRIVENJU, jedna od klasičnih i danas vrednih interpretacija ove dve velike proročke knjige. Prijatan, ljubazan i posvećen - to su bile karakteristike koje su ga krasile sve do njegove smrti. Umro je kada je imao 71 godinu, od srčanog udara, jednog martovskog dana 1903. godine, dok je išao na posao.

Ali da se vratimo na ranije godine, 1855. na primer. Tada su vernici iz Mičigena (Michigan) pozvali Džejmsa i Elen Vajt da se presele iz Ročestera u Betl Krik (Battle Creek), u kuću za koju su se oni obavezali da će je izgraditi. Džejms i Elen su zahvalno prihvatili ovaj poziv i uskoro se uselili u dvostpratnu drvenu kuću, koja je počivala na temeljima ljubavi i požrtvovanja mičigenskih adventista. U decenijama koje su sledile, malu i zastarelu mašinu za štampanje zamenila je nova i veća parna mašina. Malo po malo proširivala se i zgrada u kojoj su se nalazili, sve dok "Parna štamparija Adventista sedmog dana" u Betl Kriku nije postala najveća i najopremljenija izdavačka ustanova u celoj državi Mičigen. Šta više, ona je postala neka vrsta magneta za ostale aktivnosti crkve, koja je 1860. godine dobila svoje zvanično ime i počela temeljnu organizaciju: između 1863. i 1903. godine Generalna konferencija takođe je imala svoje sedište u Betl Kriku, zajedno s PREGLEDOM I GLASNIKOM.

Kako je mnogo simbolike u ovom razvoju! Crkva adventista sedmog dana nastala je na osnovu saznanja o naročitoj vesti za poslednje vreme. Njena uloga bila je da živi prema otkrivenoj svetlosti i da, preko knjiga i časopisa, a kasnije i na druge načine, upozna druge s biblijskom istinom i pomogne im u odluci da i oni žive u skladu s njom.

15. Šta adventisti duguju ostalim hrišćanima?

Pioniri adventizma imali su poseban izraz kojim su označavali svoju poruku: "istina". Njihov prvi časopis zvao se SADAŠNJA ISTINA. Za one koji su pristupali njihovim redovima govorili su da su "prihvatili istinu", a za one koji su napuštali crkvu - da su "ostavili istinu".

Elen Vajt je 1881. godine napisala: "Kao što je sigurno da Bog živi, tako je sigurno da mi imamo istinu; iako se Sotona trudi na sve moguće načine, on ne može da promeni božansku istinu u laž."

Ponekad ovakvi izrazi navode na zaključak da samo adventisti imaju istinu! Ali, takav zaključak je sasvim pogrešan. Šta više, adventisti su veliki "dužnici" čitavoj armiji ljudi i žena u svim vekovima i svim hrišćanskim crkvama koji su negovali i čuvali istinu od njenog potpunog nestanka sa ove Zemlje. Da bismo, međutim, utvrdili da je gornja izjava tačna, potrebno je da odgovorimo na pitanje: Šta je, u stvari, istina?

Isus je kazao: "Ja sam put, istina i život" (Jovan 14,6), i "Tvoja reč je istina" (Jovan 17,17). Prema tome, "istina" je Isus, "istina" je Božja reč, biblijska nauka.

Nauka znači "učenje". Biblija poučava istinu o Bogu. Isus je takođe poučavao istinu, tj. iznosio istinu o Bogu. U vreme kada su gotovo svi zamišljali Boga kao strogog, nemilostivog vladara svemira, Isus ga je predstavio kao biće puno saučešća, kao Oca ljubavi. "Jer Bogu tako omilje svet, da je i sina svog jedinorodnoga dao..." (Jovan 3,16). "Da se ne plaši srce vaše; verujte Boga i mene verujte. Mnogi su stanovi u kući Oca mojega.... I kad otidem i priprvim vam mesto, opet ću doći i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam ja" (Jovan 14,1-3). Pre odlaska sa Zemlje Isus je ostavio obećanje o Utešitelju, Svetom Duhu, koji će na posebno ličan način biti veza između ljudi i njega (vidi: Jovan 14,15-18.25-29; 15,26.27; 16,7-14). Da u ljudima ostane sećanje na ova obećanja, Isus je ustanovio jedan obred, Svetu večeru, koji će u vernima buditi želju da Isus postane deo njih, kao što hrana postaje deo tela.

Isus je takođe učio da čovek nakon smrti ne odlazi na neko nevidljivo, tajanstveno mesto, niti mu duša lebdi po svemiru, već da stupa u stanje naročitog mirovanja, iz kojeg će ga podići božanski oživljujući glas prilikom Isusovog dolaska (vidi: Jovan 11,11-14; 5,28.29).

Isus je dalje učio da Bog želi da svako biće bude slobodno u svome odlučivanju. Niko ne treba da bude primoran da postane hrišćanin. Oni koji to jesu, poučavaju Isusovoj nauci one koji je ne poznaju, a krštenje dolazi tek kada osoba odluči da prihvati Isusovu ponudu milosti (Matej 28,18-20; Marko 16,16). Ako želimo da postanemo njegovi prijatelji, naša je dužnost da držimo zapovesti, a On je obećao da će nam pomoći u naporu da naš život uskladimo s njegovom voljom.

Isus je izgovorio mnogo prekrasnih stvari o Bogu i Njegovom karakteru, tako da se ljudi "... divljahu rečima blagodati koje izlažahu iz usta njegovih..." (Luka 4,22). Iako u opasnosti da izgube posao, jednom su čak i službeni čuvari hrama propustili da izvrše nalog koji im je dan, jer "... nikad čovek nije govorio kao ovaj čovek" (Jovan 7,46).

Kada je Isus pošao sa Zemlje natrag na Nebo, dao je učenicima "duha istine" da nastave da poučavaju ljude istinitoj nauci - dao im je istinu o "Istini".

Na žalost, stvari su se razvijale u neželjenom pravcu. Upravo onako kako je Pavle prorekao (Dela 20, 28-31), pojavili su se lažni učitelji unutar crkve koji su u mnogim slučajevima uništili ili izopačili pravu nauku, izvrnuli Istinu. Doslovan, vidljiv Isusov dolazak, tako jasno obećan u Bibliji, tumačen je kao događaj koji se već odigrao, ili koji znači nevidljivo "useljenje" Isusa u

srce. Tek rođene bebe škropljene su vodom krštenja i proglašavane "hrišćanima" pre nego su išta mogle da shvate o životu u koji su ušli. Za kratko vreme prave nauke je nestalo, a na njenom mestu ostala je velika duhovna praznina.

Opravdanje verom, ta tako značajna istina za čoveka, nikada nije potpuno zaboravljena. U svakom veku postojali su ljudi koji su čvrsto verovali u Isusa kao Spasitelja. Ali, u tami mračnog srednjeg veka oni su poučavani da izraz "verovati" uključuje i ispovedanja, hodočašća, darovanja crkvi i slično. Posebno dobar odnos trebali su da imaju prema sveštenicima, jer se za njih, kao Božje predstavnike na Zemlji, smatralo da imaju ključeve od raja i od pakla. Pošto su mnogi od tih sveštenika i kaluđera bili pohlepni na novac i podmitljivi, prezir prema njima donosio je i prezir prema samom Bogu.

Za one koji su umrli a nisu bili kršteni, izvrnuta nauka je propisivala večnu muku u ognju pakla, dok su čak i pravednici morali izvesno vreme da provedu u vatri čistilišta pre stupanja u raj. Legende su izmišljene da podupru ovo krivoverstvo. Kada su u jednom mestu ljudi odlučili da saznaju kako da pomognu dečaku, čiji su roditelji umrli, da njihove duše izađu iz čistilišta, odgovor je bio: "Priložite dar!" Posle izvesnog vremena prikupljanja i žrtvovanja usledilo je pitanje: "Da li je dosta?" I odgovor: "To niko ne zna!"

Zapisi i dnevnicu kaluđera i "svetaca" otkrivaju da je za mnoge obred Svete večere bio čin naročite bliskosti sa Spasiteljem. Ali i tu je lažna nauka izvršila svoj uticaj. U jednostavnim Isusovim rečima "Ovo je telo moje...", na latinskom "Hoc est corpus meum", oni su prepoznali pretvaranje obrednog hleba u stvarno Isusovo telo i obrednog vina u stvarnu Isusovu krv. Tada je prilaz ovim simbolima bio dozvoljen samo svešteniku, dok je laik morao da se pomiri sa zabranom učešća u tom obredu. Izgovorena reč na bogoslužju smatrana je nevažnom; vrhunac je bio u kratkom momentu kada sveštenik izgovara "Hoc est corpus meum" i na taj način otkriva svu mistiku hrišćanstva. Nije zato čudo da su ljudi u svom sujeverju noću provaljivali u crkve i iznosili iz njih predmete koje su kasnije skrivali pod svojim ogrtačima, smatrajući da će im oni doneti sreću.

Možemo da zamislimo kako je žarko Bog želeo da se obnovi shvatanje o njemu kao Ocu punom ljubavi i brige za svoja stvorenja! Kako je morala biti velika radost na Nebu kada je u tom mraku srednjeg veka Džon Viklif (John Wycliffe) otvorio svoj um za prihvatanje istine!

Iako poslušan Katoličkoj crkvi, koju je kao teolog zastupao i branio, Viklif je zavoleo Isusa i shvatio da je On izvor svake istine. Pozivao je zato svoje poznanike i prijatelje da stave na stranu ljudske umotvorine i da dozvole Bibliji da bude njihov vodič.

Neprijateljima istine, a samim tim i njegovima lično, ovo nije bilo po volji i zato su odlučili da ga učutkaju. U 14. veku uobičajeni način za to bila je lomača. Pošto ipak nisu hteli da odmah iskoriste tu mogućnost, oni su se pojavili pred Viklifom u času kada je bio bolestan i ležao u krevetu; nadali su se, verovatno, da će ga u takvom stanju lakše navesti da se odrekne svog učenja. Ali, na njihovo iznenađenje Viklif se pridigao u postelji i izjavio: "Ja neću umreti, nego ću još živeti da i dalje žigošem vaša zla dela!"

Viklif je postao prvi čovek koji je preveo Bibliju na jedan narodni jezik. Stotine prepisa su načinjeni i svetlost Božje reči je počela da se širi Engleskom. Posebni propovednici, nazvani "lolardi", prepoznatljivi po naročitoj odeći koju su nosili, išli su iz kraja u kraj države i čitali Sveto Pismo narodu željnom prave nauke, učeći ih da tu knjigu uzdignu iznad ljudskih tradicija i filozofija.

Prošao je jedan vek do pojave Martina Lutera. Kao profesor katoličke teologije on je bio pozvan da iznosi nauku o Bogu, ali ne onako kako Biblije uči. Toliko je prepreka bilo postavljeno pred ulazom u "raj", čovekov izraz za večni život, da je Luter, na pitanje da li voli Isusa, govorio: "Da li volim Isusa? Mrzim ga!"

Luter je savijao svoja kolena pred Bogom u traženju prave, nekrivotvorene, jedine istine. Proučavajući Bibliju dublje, zaključio je da ona govori o Božjoj ljubavi prema grešniku i da se spasenje ne zarađuje delima, nego da je ono dar ljubavi ostvaren kroz život, smrt i vaskrsenje Isusa Hrista. Otkrio je takođe da Bog dozvoljava svakome da mu priđe i "zatraži blagodat" bez posredstva nekog drugog čoveka ili sveštenika. "Preda mnom su se široko otvorila vrata raja," - pisao je on, "i ja sam ušao kroz njih."

Ono što je Viklif pre njega učio u vezi s Biblijom, Luter je prihvatio i načinio idejom vodiljom pokreta reformacije - Biblija i samo Biblija kao pravilo vere i života. Na državnom saboru u Vormsu 1521. godine izjavio je s neočekivanom hrabrošću pred mnoštvom najviših predstavnika naroda: "Dok se ne uverim na osnovu Biblije i zdravog razuma, ne mogu da činim drugačije. Moja savest je potčinjena Božjoj Reči." Viklifovo shvatanje Svete večere Luter je takođe preuzeo, objašnjavajući svojim vernicima da ona pruža priliku svakom pojedincu da se uveri u Isusovu opraštajuću ljubav ukazanu upravo njemu.

Milioni širom Evrope radovali su se zbog pojave Martina Lutera. Mnogi od njih položili su svoj život u odbranu istina koje su ponovo zasvetlile jasnim sjajem. Iskra ove božanske vatre zahvatila je Francusku i Švajcarsku i u njima zapalila druge pobožne katolike toga doba da istražuju Bibliju i dozvole Božjem Duhu da preko njih otkrije svetu ostale delove duhovnog blaga, koje je tako dugo ležalo zakopano u mraku srednjeg veka.

Nakon Lutera, ulogu velikog mislioca i daljeg istraživaca Biblije preuzeo je skromni, tihi Calvin (Calvin), "otac" prezbiterijanaca i kongregacionalista. On je izvršio prvu sistematizaciju biblijskih istina i tako ih prikazao u jednom sasvim novom svetlu. Upravo on je dotakao "nedodirljivu" temu čovekovog predodređenja i dao nemerljivi doprinos u boljem shvatanju ove istine koja je u srednjem veku postala glavna zabluda. Istina, i danas mnogi imaju negativne asocijacije na spomen Kalvinovog imena, smatrajući da je on uzročnik nove zablude, tj. nauke da je Bog predodredio sudbinu ljudi još pre nego su došli na svet. Naravno, Calvin nije u svemu imao pravo, ali on je bio prvi koji je pitanje predodređenosti ljudi prebacio iz ruku sveštenika u Božje ruke! Za njegovo vreme to je bio neverovatna napredak!

Više nego Luter, Calvin se bavio mogućnošću pobede nad grehom. On je pozivao ljude da svakog dana žive bolje i plemenitije nego prethodnog. Dok je Luter izgrađivao nauku o promeni našeg statusa pred Bogom ("opravdanje verom"), Calvin je postavljao temelje nauke o promeni našeg karaktera pred Bogom ("posvećenje verom"), koju omogućuje svakodnevna povezanost sa Isusom.

Sledbenici Kalvina u Engleskoj postali su poznati kao puritanci, nazvani tako zbog svoje odlučnosti u otklanjanju svega što je prljalo čovekov život i pokazivalo nezrelo hrišćanstvo. Njima treba zahvaliti za obnovljeni prevod Biblije, poznat kao "Prevod cara Džejmsa". Godine 1603. car Džejms Prvi (James I) dao je nalog učenim ljudima svog carstva (ukupno ih je bilo 48 izabrano) da obnove prevod Džona Viklifa. Oni su to učinili u roku od osam godina; ko može da proceni blagoslove ovog poduhvata?

U Evropi su posvećeni anabaptisti ukazivali da je pravo krštenje samo ono koje učini osoba koja veruje. U odbranu svog učenja neki od njih morali su da žrtvuju svoj zemaljski život.

Izgleda da je prva mučenica bila jedna mlada devojka u Švajcarskoj, koju su utopili tako što su joj glavu zagnjurili u konjske jaslje napunjene vodom, rugajući se pritom njenom verovanju o ispravnom krštenju. Drugi su bili bacani u reke, spaljivani na lomačama ili živi sahranjivani u kovčezima premalim za njih. Slični njima bili su baptisti u Engleskoj i Americi, koji su, osim nauke da krštenje dece nije biblijski opravdano, otkrili da je ispravno krštenje, u stvari, krštenje uronjavanjem.

U 18. veku pojavio se Džon Vesli (John Wesley) da umiri srca uplašena prenatlaženom naukom o predodređenju (predestinaciji). Pred uznemirenim dušama on je ponovo čitao ohrabrujuće reči iz Jovana 3,16: "Jer Bogu tako omilje svet, da nijedan koji ga veruje ne pogine nego da ima život večni."

Vesli je "otac" Metodističke crkve, koja je prihvatila reformatorski princip "Biblija i samo Biblija", sveštenstvo vernika, simboliku Svete večere i doktrinu o posvećenom životu. Istina, on je do kraja života insistirao na krštavanju novorođene dece, ali nije zabranjivao krštenje uronjavanjem onih koji su to želeli. Kao primer za to služi Elen Harmon, koja je u ranoj mladosti krštena uronjavanjem upravo u Metodističkoj crkvi.

Kroz sve vekove postojali su ljudi koji nisu verovali da Bog muči duše ljudi nakon njihove smrti. Viklif je to stanje objasnio kao "besvestan san između smrti i vaskrsenja". Za Lutera je ono bilo "miran, sladak i dubok san" ako je umrli sklopio oči s verom u Hrista. Isto mišljenje izrazili su Frensis Blekbrn (Francis Blackburne) iz Anglikanske crkve, Metju Kefin (Matthew Caffyn) iz Baptističke, kao i pesnik-puritanac Džon Milton (John Milton). U Americi su ovu nauku zastupali Džordž Stors (George Storrs) kao nekadašnji metodistički propovednik i čarls Fič, kongregacionalista. Spominjanjem Storsa, a posebno Fiča, stigli smo u vreme međukonfesionalnog adventnog probuđenja, iz kojeg je izrasla Crkva adventista sedmog dana.

Da li se još uvek sećamo? Eni Smit bila je baptista, Rejčel Ouks baptista sedmog dana, Hajram Edson, Frederik Viler i Elen Harmon metodisti, Džozef Bejts i Džejms Vajt vernici Crkve hrišćanske zajednice, Stokbridž Haulend kongregacionalista.

Kada su ovi ljudi i žene, zajedno s mnogim hiljadama drugih, postali adventisti sedmog dana, oni se nisu odrekli predivnih istina o Bogu koje su otkrili u svojim nekadašnjim crkvama. Umesto toga, oni su se radovali novoj svetlosti koja ih je obasjala kroz dalja i dublja saznanja.

Adventisti imaju "istinu"; ali kada to kažu, onda misle na sve koji su čuvali i prenosili delove istine o Bogu i predali ih njima, kao osnovu za "sadašnju istinu", naročitu vest o biblijskoj suboti kao posebnoj vesti generacijama poslednjeg vremena. Istina o Isusovoj službi u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta nije bila poznata u vreme Martina Lutera; ali kada je došlo vreme za nju, ona je otkrivena i blagoslovi tog saznanja su neprocenjivi.

Kad adventisti danas pozivaju svoje prijatelje ili poznanike da napuste crkve kojima pripadaju i pridju Crkvi adventista sedmog dana, oni ne zahtevaju od njih da se odreknu svega što su saznali kao metodisti, baptisti, prezbiterijani ili katolici. Svaki deo istine o Bogu koji su primili u svojim ranijim crkvama oni treba da neguju još pažljivije, ali da svom novom verovanju dodaju ono što je Bog poverio adventistima: istinu o suboti, sa svim njenim zahtevima i posledicama.

Kada adventisti danas kažu da imaju "istinu", oni se ne hvale, jer to nije njihova istina, već Božja. Bog je autor i čuvar istine, On je taj koji je daje ljudima, sa željom da je svi prihvate i uđu u večni život.

Svoju dragocenu istinu Bog je poverio adventistima; od njih očekuje, čak zahteva da pođu po svetu i objave je "svakom narodu i jeziku i kolenu i plemenu."

16. Isus i "istražni sud"

Zamislimo pod imenom Mirko jednog današnjeg adventistu koji u subotnje jutro, umesto u auto kojim odlazi u svoju crkvu, seda u vremeplov i vraća se u godinu 1851. da prisustvuje jednom tamošnjem bogoslužju. čak ako bi cilj njegove posete bili najistaknutiji pioniri adventista sedmog dana, kao što su Haulend, Bejts, Belden, Vajt ili neko drugi, Mirka bi zatekla iznenađenja koja bi vrlo teško razumeo, i koja bi ga, ako se ne bi pripremio za to putovanje, možda i "sablaznila".

Kao prvo, bogoslužje ne bi bilo održano u crkvi. Prvu crkvenu zgradu adventisti sedmog dana podigli su tek 1855. godine u Betl Kriku. Kada je Džejms Vajt uvrštavao neke metodističke pesme u prvu adventističku pesmaricu (1850. godine, pod nazivom HIMNE ZA BOŽJI POSEBAN NAROD), iz jedne od njih izostavio je reči: "... ovog svetog dana, u ovom Tvom domu." Prvi adventisti okupljali su se u svojim domovima, po nekoliko porodica ili pojedinaca, na subotnja bogoslužja.

Drugo, Mirko najverovatnije ne bi čuo propoved. Godine 1851. propovednički "kadar" sastojao se samo od nekoliko osoba, uz već poznata imena Džozefa Bejtsa i Džejmsa Vajta; ali to nije bilo dovoljno da pokrije potrebe svih subotnjih bogoslužja "rasejanog stada". Poseta propovednika bila je izuzetak. Prosečna subota imala je sledeći tok: pesma uz pratnju harmonijuma (ukoliko ga je porodica-domaćin posedovala), čitanje Biblije i PREGLEDA, razgovor o pročitanoj tekstu, svedočanstva o slabostima i poredama, iskustva i, na kraju, molitve.

Treće, Mirko bi zapazio da, za razliku od Biblije koja mu je bila neophodna, novčanik uopšte nije morao da donosi! Neizbežni u savremenim adventističkim bogoslužjima, darovi su bili gotovo nepoznati 1851. godine. Podatak ne čudi ako se ima u vidu da je tek 1870-ih godina pokrenuta ideja misija u stranim zemljama, a da su propovednici u to vreme imali veoma neodređen status i da su svoju službu obavljali uglavnom dobrovoljno.

četvrto, a možda i najveće iznenađenje čekalo bi Mirka nakon bogoslužja. Ako zamislimo da ga je domaćin zadržao na ručku, ne bi bilo nikakvo čudo da se pred njim na tanjiru nađe komad svinjskog mesa, a da muškarci, dok čekaju da ručak bude pripremljen, zapale lule!?! Jer, prvu sveobuhvatnu viziju o zdrvastvenim principima Elen Vajt je primila tek 12 godina kasnije.

Jedno iznenađenje čekalo bi Mirka i na kraju posete. čak da je posetio bogoslužje u leto te godine, Mirko bi zapazio da vernici završavaju subotu tačno u 6 sati popodne, puna 24 sata nakon što su je počeli prethodnog dana! Tek 1855. godine pioniri su shvatili da izraz "... od večera do večera" (3. Mojsijeva 23,32) znači, u stvari, od zalaska do zalaska sunca.

Ako bi se, uz to, Mirko još bojažljivo uključio u razgovor o ovoj ili onoj karakteristici Laodikeje, nastalo bi obostrano nerazumevanje; sve do 1856. godine pioniri adventizma su pod izrazom "Laodikeja" podrazumevali nekadašnje učesnike Milerovog pokreta koji nisu prihvatili vest o suboti.

Ova kratka ilustracija treba još jasnije da istakne sledeću činjenicu: otkriće "velikih", "glavnih" biblijskih istina, kao što su subota, nebesko Svetište i slično, nije značilo kraj

otkrivanja nove svetlosti! Svako novi period donosio je značajan napredak u razumevanju božanske istine sadržane u Svetom Pismu. Ako je 1850-ih godina Bog dozvolio da zasja svetlost o suboti i svetinji na Nebu, 1860-ih je to bilo saznanje o zdravstvenoj reformi, 1870-ih o slanju misionara u vanameričke zemlje, 1880-ih vest o opravdanju verom, 1890-ih istina o ličnosti Isusa Hrista itd. Ovaj niz se nastavlja; adventisti 1990-ih godina takođe primaju novu svetlost iz Biblije kao što je to bio slučaj s pionirima iz 1850-ih godina.

Ali, da se vratimo na period oko 1850. godine. U to vreme jedan izraz, jedna teološka misao, provlačila se kroz mnoge govore i članke u časopisima adventističkih pionira - "istražni sud".

Kada se danas postavi pitanje jednom adventisti: "Šta radi Isus od 1844. godine?", odgovor će stići kao iz rukava: "Vrši istražni sud". U početku, međutim, u vreme velikog razočarenja zbog Isusovog nedolaska na Zemlju, kada je Krožer izneo novo razumevanja izraza "čišćenje svetinje", on je naglašavao Isusa u njegovoj službi uklanjanja greha iz nebeske svetinje i čišćenja ljudi; pojam "istražnog suda" uopšte nije bio poznat.

Naravno, ovo razumevanje bilo je sasvim ispravno. Prevažodni cilj Dana pomirenja zaista je bio uklanjanje greha iz zemaljske svetinje i čišćenje naroda. Ali, taj dan je ujedno bio i dan suda. Izraelci su bili pozvani da tog dana ispituju svoje duše. To znači da su trebali da uđu u najskrivenu dubinu svog srca i vide da li su se zaista pokajali zbog greha koje su priznavali iz dana u dan u toku godine. Svaki Izraeljac koji to nije činio, bio je uklonjen iz naroda (3. Mojs. 23,29).

Međutim, Dan očišćenja nije bio prvenstveno dan suda. On je bio odvojen, određen kao dan naročito bliske lične veze pojedinca s Isusom i, kao rezultat toga, definitivnog odvajanja od greha. Oni koji su uklanjani iz zbora nisu doživeli takvu sudbinu zbog toga što je bio Dan očišćenja, nego zato što je to bio dan naročite prilike za oprostjenje greha, a oni nisu marili!

Mnogi Milerovi sledbenici povezali su sud sa čišćenjem svetinje ne na osnovu starozavetnog Dana pomirenja, nego na temelju proročanstva o 2300 godina iz Danila 8,14 i njegovim povezivanjem s Danilom 7,9-14, događajem kojeg su oni protumačili kao Isusov dolazak. Ali, Džozaja Lič i drugi došli su kasnije do zaključka da Danilo 7 govori o sudu koji će se održati pre Isusovog povratka na Zemlju. Kada se 1844. godine Isus nije pojavio, neki mileriti (među njima i sam Miler) prihvatili su ideju o početku suda tog "bolnog" 22. oktobra, ali pošto su se nadali da će sud trajati kratko, a Isus se nije pojavljivao, odustali su od nje.

Manje od dve godine nakon razočarenja, Otis Nikols napisao je Mileru pismo u kojem ga je hrabrio da prihvati istinu o početku nebeskog suda. To isto činio je Džozef Bejts knjigama, traktatima i člancima u časopisima. Džejms Vajt je prvi upotrebio izraz "istražni sud" 1847. godine. Postalo je očigledno da, ako vest prvog anđela prethodi ostalim dvema, i njena poruka o "času suda" takođe prethodi Isusovom dolasku.

Važno je zapaziti da se starozavetni Dan pomirenja odnosio samo na Božji narod, tj. na one koji su u toku godine priznavali svoje grehe. Njihovi gresi, a ne gresi bezbožnika, trebali su da budu očišćeni; oni su, a ne bezbožnici, bili uklanjani iz zbora kada su prezirali ovaj centralni dan starozavetnog religijskog života.

Isus je u svojim parabolama ukazivao na ovaj naročiti sud koji obuhvata samo verne. On je govorio o ribarima koji uhvate razne vrste ribe (obraćenja) u svoje mreže (crkvu), a zatim sednu da odaberu vredne od bezvrednih (sud) /Matej 13,47-50/. Upotrebio je takođe ilustraciju o caru koji je pozvao goste na svadbu, svakome ponudio svadbenu odeću, a onda proverio da li je svaki

gost prihvatio ponudu. Kada je pronašao čoveka koji to nije učinio, izbacio ga je sa svečanosti (Matej 22,1-14). Sledeći primer je parabola o dva dužnika. Kada je "veći" dužnik molio za milost, dobio je ono što je tražio, iako je dug iznosio neverovatnih 10 000 talanata. Ali kada je on sreo osobu koja je njemu bila dužna, ne beznačajnu svotu, ali zanemarljivu u odnosu na dug njemu oprošten, nije imao milosti, nego ga je bacio u zatvor. "Tako će i vama učiniti Otac moj nebeski, ako ne oprostite svaki bratu svojemu...." (Matej 18,23-35).

Kada je Isus počeo svoj preadventni sud (prema Danilu 7), On je, u stvari, počeo da pregleda izveštaje o životu vernih, da bi proverio da li je svako od njih zaista uzeo na sebe haljinu njegove pravde, tj. da li je svaki pojedinac kojemu je oprošteno 10 000 talanata oprostio zatim svom bližnjem dug od 100 groša.

Ovako važna doktrina svakako je zauzimala dosta mesta u razgovorima i razmišljanjima adventista sedmog dana u godinama nakon njenog otkrića. Elen Vajt je često i jasno pisala o njoj. Njene reči su, na primer, da je Isusova završna služba u nebeskom Svetištu upravo vreme suda u kojem svako ime zapisano u "jagnjetovoj knjizi života" dolazi na red, pri čemu neka ostaju u njoj a neka nestaju (Otkrivenje 3,5; 21,27; 22,19).

Proročanstvo iz Danila 7,27 kaže da će sud dati "... carstvo i vlast i veličanstvo carsko pod svim nebom.... narodu svetaca Višnjega...." To znači da vrhovni smisao suda nije u potvrđivanju krivice optuženih, nego u opravdanju spašenih! Dokaz za to je "knjiga za spomen" (Malahija 3,16) u kojoj je zapisano svako pravedno delo, svaki pobeđen greh, svako nadvladano iskušenje, svaka žrtva i svaka nevolja podnešena Hrista radi.

Jasno je da Bog zna ishod "suđenja" svakom pojedincu. Ali, opis suda u Danilu 7 navodi prisustvo hiljada i hiljada anđela; Bog obavlja istražni sud da bi oni saznali kraj svakog pojedinca. On želi da svaki stanovnik svemira koji nije pao u greh postane ponosan na svakog stanovnika Zemlje koji je savladao greh s kojim će deliti večnost. "Božji sud," - pisala je Elen Vajt 1898. godine, "održava se u pristustvu drugih svetova da bi ljubav, poštenje i služba čoveka prema Bogu doživela priznanje na najvišem nivou."

čudi se, nebo! Divi se, Zemljo! "Ti će mi biti blago, veli Gospod nad vojskama, u onaj dan kad ja učinim...." (Malahija 3,17).

U svom procenjivanju karaktera Bog ne čini greške. Zapazimo reči Elen Vajt: "Kako je ozbiljna ova misao! Dan za danom naši postupci, naše reči, čak naše tajne pobude, imaju težinu u odlučivanju o našoj večnoj sudbini." Oni "vernici" koji nisu nastavili da rastu u milosti, neće moći da uđu u Sveti grad. Ali kada Isus vidi da se neko borio s grehom do kraja, On mu dodaje svoju pravdu, tako da može da stoji pred Ocem potpuno opravdan. O tom trenutku, kada će gresi vernih biti zauvek i sasvim izbrisani, Elen Vajt je pisala s mnogo topline: "Hristos želi da obuče verne u haljine svoje pravde.... Tada će se ispuniti novozavetno obećanje: 'Zaboraviću vaše nepravde i grehe vaše neću više spominjati.' 'U one dane i u ono vreme, govori Gospod, tražiće se bezakonje Izrailjevo, ali ga neće biti....' Jeremija 31,34; 50,20."

Zvuči neverovatno, zar ne? Kako može sveznajući Bog, pred kojim su otkriveni prošlost, sadašnjost i budućnost, da zaboravi nešto? Ali, pažnja! Biblija i ne govori o tome da li Bog može da zaboravi nešto ili ne; ona kaže da Bog neće hteti da se podseti greha vernih učinjenih u prošlosti.

Kako mnogo nam je ovde otkriveno o našem nebeskom Ocu! S koliko je samo strepnje Isus pristupio poslu brisanja greha! Kako je duboka bila njegova čeznja da otrgne iz čeljusti greha

svoja stvorenja na Zemlji i vrati ih u večnu zajednicu s ostalim svetovima koji se nisu udaljavali od njega. Kada završi delo spasavanja vernih, Bog se više neće sećati njihovih greha ne zato što to neće moći, već zato što to neće hteti. Spašeni se, sa svoje strane, neće hvaliti svojom pravdom; njihovo priznanje jasno će svedočiti da je njihov dolazak na Nebo zasluga Isusove pravde.

Sećanje na činjenicu da su padom u greh otišli daleko od Božje slave, zajedno sa svešću da je samo pouzdanje u Isusa ključ pobeđe, sprečiće verne da se oslanjaju na sopstvenu pravednost. Kada se, neposredno pred Isusov dolazak, završi vreme probe i nastane vreme "muke Jakovljeve", iako će "... imati dubok osećaj sopstvene nedostojnosti, oni neće moći da se sete nijednog nepriznatog greha." Njihovi gresu su izbrisani, prošli su na sudu. Oni su "... sakriveni u zemlji zaborava." Radosni vesnici Neba objaviće: "čisti ste pred Gospodom od svih vaših greha."

Ali, da li je stvarno moguće izbrisati svaki greh iz knjiga izveštaja na Nebu? Šta ako neko, čije je ime danas došlo na istražni sud i proglašeno čistim, sutra učini nešto pogrešno? Kakav je tada smisao čišćenja svetinje? Sa onima koji su u grobovima postupak je jednostavan, jer oni više neće grešiti; ali ostali?

Brisanje greha mora se obaviti u srcu vernih pre nego dođe do njihovog uklanjanja iz knjiga izveštaja. Elen Vajt je veoma ozbiljno pisala o tome u VELIKOJ BORBI: "Sada, dok naš veliki Prvosveštenik obavlja službu pomirenja, mi treba da čeznemo da postanemo savršeni u Hristu. Nijedna misao nije mogla da navede našeg Spasitelja da podleigne sili iskušenja.... U Njemu nije bilo greha kojeg bi Sotona mogao da iskoristi kao svoju prednost. U tom stanju moraju se naći svi koji žele da opstanu u vreme nevolje."

Iste godine kada je napisala ove redove, Elen Vajt je održala jednu propoved na čuvenom zasedanju Generalne konferencije 1888. godine u Mineapolisu. U toku govora u kojem je podsetila slušaoce da je "... Isus sada u nebeskoj svetinji..." , ona se obratila prisutnima pitanjem:

"Šta Isus radi tamo?"

"Obavlja službu pomirenja za nas," - stigao je odgovor, "tj. čisti svetinju od ljudskih greha."

Šta onda? "Mi moramo verom ući u svetinju s Njim, moramo početi isto delo u svetinji naše duše. Naša je obaveza da se očistimo od svake nečistoće i da uklonimo svaku 'poganštinu' tela i duha, usavršavajući sopstvenu svetost u strahu Božjem."

Da li smo to dobro razumeli; da se očistimo od svake nečistoće, da uklonimo svaku poganštinu?! Da li je ovakva izjava uopšte biblijski opravdana?

Za sumnjičave, odgovor je iznenađujući: da! Elen Vajt je samo citirala tekst iz 2. Korinćanima 7,1. Apostol Jakov dodaje: "... Očistite ruke, grešnici, popravite srca svoja, nepostojani" (Jakov 4,8).

Opisujući mnoštvo obučen u bele haljine, Jovan u Otkrivenju 7,14 govori o njima ne kao osobama kojima je Isus oprao haljine, već onima "... koji oprae i ubeliše svoje haljine". Gde su ih oprali? U Isusovoj krvi! Ne postoji drugi način opravdanja. Ali, oni su to učinili, ne Isus umesto njih. Godine 1882. Elen Vajt je pisala: "Mnogi žele da se zaogrnu pravdom kao ogrtačem. Ali oni koji su sačinjavali mnoštvo u belim haljinama pred Božjim tronom bili su oni koji su oprali svoje haljine i ubelili ih u Isusovoj krvi...."

Sve, dakle, zavisi od našeg odnosa, od našeg predanja volji i delu Spasitelja. Dok naš Prvosveštenik vrši službu pomirenja, mi, kao starozavetni Izrailjci, moramo najozbiljnije da ispitujemo naše duše. Ako to ne učinimo, bićemo, kao neki starozavetni Izrailjci, uklonjeni iz "zboru", ali ne zato što smo grešili, nego zato što je Isus činio mnogo za nas, a mi nismo marili.

Hvala Bogu da je Hristova milost tako snažan deterdžent. "Jer je On kao oganj livčev i kao milo bjeljarsko" (Malahija 3,2). A onda, govoreći o Isusovoj službi u nebeskom Svetištu, dodaje u sledećem stihu: "... i očistiće sinove Levijeve."

Očistiće sinove Levijeve? U starozavetnom Izrailju sinovi Levijeve bili su sveštenici. Pošto Novi zavet uči o "sveštenstvu vernih" (1. Petrova 2,9; Otkrivenje 1,6), ovo obećanje odnosi se na svakog hrišćanina koji prihvati Isusovu ponudu opravdanja. Tako čišćenje svetinje postaje čišćenje srca onih koji verom gledaju Isusovu službu u njoj. U procesu brisanja greha glavnu ulogu ne igraju izveštaji o grehu, već namera u kojoj je on učinjen; ne samo o količini priznatih greha, već o kvalitetu promenjenog života.

Ovo je trenutak kada na scenu stupa istina o suboti. Upravo subota zahveta svetost koja je uslov brisanja greha iz srca pojedinca u svakodnevnom iskustvu. Da bismo držali subotu svetom, moramo mi sami biti sveti. Kada je Bog dao zapovest Izrailju: "Sećaj se dana subotnjeg da ga svetkuješ....", dodao je kao objašnjenje: "Budite sveti jer sam ja svet" (2. Mojsijeva 20,8; 22,31).

Šta je svetost? "Svetost nije nagla, iznenadna promena; to je potpuno potčinjavanje naše volje Božjoj; to je život prema '... svakoj reči koja izlazi iz usta Božjih'; ... poverenje u Boga i u nevoljama; hodanje verom; počivanje (odmaranje) u Njegovoj ljubavi."

Da bi mogao potpuno da svetkuje subotu, hrišćanin mora ceo dan da bude u skladu s Božjom voljom. Može li to da postigne neko ko ne čini tako i svakog drugog dana u sedmici? Ne! Na taj način pravo svetkovanje subote postaje neraskidivo vezano za brisanje greha iz srca vernih.

Subota nije samo pokazatelj činjenice da nam je potrebna svetost, nego i uputstvo na njen jedini mogući izvor. "I dadoh im subote moje da budu znak između mene i njih, da znaju da sam ja Gospod koji ih posvećujem" (3. Mojsijeva 20,12).

Dok Isus stoji uz ploče zakona u svetinji nad svetinjama i briše naše grehe, On istovremeno izliva svoju dragocenu svetlost na svet da pomogne ljudima i ženama, mladićima i devojkama da dostignu takav nivo odnosa s Njim koji će ih održati u vremenu nevolje, kada Njega više neće biti u Svetištu na Nebu. "Iz svetinje nad svetinjama," - pisala je Elen Vajt 1887. godine, "polazi veliko delo poučavanja." Prihvatanje, verovanje i saradnja s ovim uputstvima deo je procesa pranja haljina i čišćenja srca od greha. "Paralelno s Isusovim čišćenjem nebeske svetinje mora postojati čišćenje srca među ljudima na Zemlji."

Subota i svetinja podsećaju nas, dakle, da Isus, dok uklanja grehe iz knjiga izveštaja u svetinji nad svetinjama, u isto vreme želi da ukloni greh iz čovekovog srca. Vest o zapečaćenju dobija svoj smisao onog trenutka kada, na osnovu veze s Isusom i pravilnog razumevanja subote i svetinje, Božji narod dođe u takvo poznanje istine da više ništa ne može da ga pomeri.

Doktrina o stanju "privremenog sna" umrlih sa svoje strane odražava smisao istine o sudu. Jer, ako nakon smrti duše umrlih odlaze u raj, čistilište ili pakao na osnovu svojih dela u toku zemaljskog života, čemu onda sud nad njima?

U ovom kontekstu Duh proroštva dobija svoj značaj. Preko ovog dara, kroz vizije i serije svedočanstava Elen Vajt, naš veliki Prvošvestenik obezbedio je svojim sledbenicima sigurno vodstvo stazom hrišćanskog posvećenja, prema vrhovnom cilju - izgradnji karaktera koji je Njemu ugodan.

Svi ovi elementi sačinjavaju zaista veličanstvenu građevinu istine o pomirenju i očišćenju, kroz koju Isus želi da se poveže sa svojim sledbenicima neprolaznim i neraskidivim savezom. Godine 1868. Džejms Vajt je pisao: "Adventisti sedmog dana s velikim oduševljenjem drže ovu istinu (o Isusu u svetinji).... Oni je zastupaju... u svojim propovedima i knjigama, nalaze joj mesto u tumačenju proročanstava. Ova istina je veliki centar oko kojeg se okupljaju sve ostale istine i tek tada, kada su dovedene u vezu sa spasenjem ljudske duše, one dobijaju svoju pravu vrednost i smisao."

Kada su, nakon 1850. godine, ove velike istine postale jasne, pokret je počeo da doživljava nagli razvoj i da se susreće s potrebama i problemima sasvim druge prirode. Zato će dalji tekst biti posvećen upravo njima.

17. Potreba za "evanđeoskim uređenjem"

"Draga braćo, moram da izjavim sledeće: nadam se da ćemo odlučiti koje ime da uzmemo, kako želimo da se nazovemo. Vrlo često srećem prijatelje koji me pitaju za naše ime, i ja se nađem u neprijatnosti zato što ne mogu da im odgovorim. Kad nam se rode deca, mi ih, nakon nekoliko dana ili sedmica, nazovemo ovako ili onako. U početku, kada smo ulazili u ovaj posao, kada je delo bilo u povelju a broj saradnika mali, nismo smatrali neophodnim ovakav korak. Ali sada mi se čini da je dete dovoljno odraslo i da je krajnje vreme da mu damo ime."

Tako je govorio Džejms Vajt tog nedeljnog jutra, 30. septembra 1860. godine na jednom od najznačajnijih sabora u istoriji adventista sedmog dana. Šesnaest godina nakon rođenja "pokreta svetinje i subote" on je bio toliko proširen da je pitanje njegovog imenovanja i organizacije postalo neizbežno.

Sastanak u vezi s ovim pitanjem počeo je u subotu uveče, neposredno nakon završetka subote i trajao je sve dok nije obrađena i poslednja tačka dnevnog reda u ponedeljak popodne. Delegati su se našli u drugoj po redu izgrađenoj crkvi u Betl Kriku. Prva, podignuta pet godina ranije, postala je već premala. Ova u kojoj se održavao sabor imala je 300 mesta i bila je prevelika za mesnu crkvu, ali su energični adventisti Betl Krika planirali da ona postane upravo centar za održavanje velikih skupova. Šta više, oni su maštali i o trećoj crkvi, dok su najsmelij planovi predviđali prostoriju za 4000 posetilaca.

Mnogi adventisti sedmog dana u početku su se opirali svakoj ideji organizacije. Takva reakcija nije bila neobična u religijskom svetu Amerike u tim godinama. Protestantske crkve uveliko su bile u diskusiji da li Sveti Duh može bolje da radi kroz nezavisne grupe ili organizovane crkve. Metodisti i prezbitarijanci smatrali su da je organizacija neophodna, dok su baptisti i kongregacionalisti odlučno zastupali autonomiju mesnih crkava.

Početakom 1850-ih godina Džejms i Elen Vajt, zajedno s nekoliko istomišljenika, insistirali su na starešinskoj (prezbitarijanskoj) formi crkvene organizacije, ali su imali dosta glasova protiv ove ideje. Poseban otpor pružali su nekadašnji učesnici Milerovog adventnog pokreta. U vreme očekivanja Isusovog dolaska oni su pripadali organizovanim crkvama i spadali su u red njihovih

najvernijih i najrevnijih članova. Međutim, crkve su im pokazale "izlazna vrata", kao reakciju na njihovo prihvatanje Milerovog učenja.

Tražeci objašnjenje za ovakav postupak crkava, oni su otvorili Sveto Pismo i u njemu našli tekstove kao što su Otkrivenje 14,6-8 i 18,1-4. Prateći poruku trojice anđela iz Apokalipse, zaključili su da drugi anđeo poziva na izlazak iz crkava koje su, odbacivanjem vesti o "času suda", postale otpale crkve i simbolički "Vavilon" iz kojeg je bilo potrebno izaći. Upravo taj grubi stav crkava prema njima ulio im je sigurnost da su one pale i da je izlazak iz njih sudbonosan korak. Sada kada se postavljalo pitanje organizovanja nove crkve, uhvatio ih je strah da će tim korakom i oni sami stati u red crkava koje nose zajedničko ime "Vavilon". Ali, šta je to što jednu grupu hrišćana čini "Vavilonom"?

"Greške, pogrešna učenja!" - reći će neko.

Tačno; ali, da li samo to?

Vodeći časopis Milerovog pokreta PONOĆNI POKLIČ, u broju od 15. februara 1844. godine doneo je članak Džordža Storsa koji je sadržavao opomenu sledbenicima pokreta upravo isključenima iz svojih matičnih crkava: "Pazite da ne zaželite da osnujete novu crkvu. Nijedna crkva ne nastaje ljudskom voljom; onog momenta kada se to dogodi, ona postaje Vavilon."

U jednoj drugoj prilici, Rosvel Kotrel (Roswell F. Cottrell), nekadašnji baptista sedmog dana, pažljivo je proučavao 1. Mojsijevu 11. poglavlje, izveštaj o gradnji Vavilonske kule. Tada je naročito zapazio reči: "Hajde da sazidamo grad i kulu, kojoj će vrh biti do neba, da stečemo sebi ime, da se ne bismo rasejali po Zemlji." Da načinimo sebi ime! U proleće 1860. godine, tačnije 22. marta, Kotrel je napisao u PREGLEDU da je po njegovom mišljenju davanje imena grupi vernih i ogranizovanje crkve postavljanje temelja Vavilonu.

Iako danas ovi argumenti zvuče strano i neopravdano, oni su u vreme oko 1860. godine imali svoje važno mesto u razgovorima o organizaciji. "Vavilon" ili "bludnica" iz Otkrivenja zaista predstavljaju crkvu ili grupu crkava; a crkva je jedna organizacija, udruženje hrišćana koji se drže istih normi i istih tačaka verovanja. Samim tim jasno je da će crkva nazivati jereticima sve one koji ne misle isto i nemaju iste tačke verovanja. U ekstremnim slučajevima crkva čak uzima pravo da progona jeretike. Sećanje na progonstva hrišćana u mračnom srednjem veku, kao i na stav mnogih crkava u periodu adventnog probuđenja prema Milerovim sledbenicima, samo je potvrđivalo uverenje da je organizacija - opasna.

činjenica je, međutim, da je i odsustvo svake organizacije takođe opasno.

Džejms Vajt, zajedno s nekoliko istomišljenika, kao što je već spomenuto, bio je pobornik organizacije. Još 1850. godine on je izrazio nadu da će se pokret uskoro ujediniti i preuzeti "evanđeosko uređenje". O tome je propovedao i na saboru u Osvegu godinu dana kasnije, da bi 1853. objavio seriju članaka o evanđeoskom uređenju u PREGLEDU. Izraz "evanđeosko uređenje" uzeo je namerno, s ciljem da pokaže kako crkvena organizacija treba da sledi principe evanđelja otkrivene u Novom zavetu.

Zastupnika organizacije bilo je manje u odnosu na protivnike. Tako je prošlo još nekoliko godina u kojima se pokret bavio drugim pitanjima, a za sebe koristio nazive kao što su "malo stado", "rasejano stado", "ostatak", "sveti", "prijatelji" i slično.

Postojalo je više razloga zašto je pokret bio jedinstven i složan iako nije imao razvijenu organizaciju. Kao prvo, svi njegovi učesnici bili su uvereni da imaju "pravu istinu", da su deo Božje crkve. Drugo, najveći broj njih pripadao je Milerovom pokretu i doživeo je bolan rastanak od svojih matičnih crkava. Zatim, iskustvo razočaranja ih je zbližilo. Ne treba zaboraviti ni česte sabore u domovima pojedinih vernika, a takođe ni požrtvovnu službu Džozefa Bejtsa, Džejmsa Vajta i mlade proročice Elen. Konačno, specifične doktrine o suboti i svetinji na svetinjama činile su ih različitim od velikog broja hrišćana, ali međusobno zbližavale.

Dok je pokret bio u takvom stanju, dok je brojao malo vernika i nije posedovao nijednu instituciju, možda i nije postojala potreba za promenom. Ali, 1850. godine pojavio se PREGLED I GLASNIK na mesto SADAŠNJE ISTINE, poduhvat koji je zahtevao osnivanje sopstvene štamparije. Broj vernika porastao je s nekih 200 na otprilike 3000, uz prosečnu stopu rasta od 30% godišnje. Uz to, postala je zapažena i geografska ekspanzija; vernika je sada bilo i na području Kanade, saveznih država Ilinoi i Viskonsin, a vrlo brzo adventna vest doprla je i do Kalifornije. Crkvi su počeli da pristupaju ljudi koji nisu učestvovali u Milerovom pokretu, koji nisu doživeli iskustvo isključenja iz svojih crkava i koji su zato imali sasvim druga razmišljanja o pitanju organizacije. Novembra 1851. godine redakciji PREGLEDA poslan je izveštaj o grupi adventista sedmog dana u mestu Vošington (Nju Hempšir), koji su izabrali "odbor sedmorice da vode računa o potrebama siromašnih." Vernici u Vošingtonu, dakle, nisu dozvolili da strah od organizacije spreči pomaganje siromašnima. Istina, oni ih nisu nazvali đakonima, objašnjavajući da ni u izveštaju u Delima 6 ne stoji izraz "đakoni"; ali, uskoro su se počeli množiti izveštaji o "odvajanju braće naročito za đakonsku službu", da bi stigli i iz gradica Ferheven, Bejtsovog prebivališta!

Značajnije od "rukopoloženja" đakona bilo je rukopoloženje propovednika. S rastom broja vernika rasla je i potreba za propovednicima, bez obzira kako će se nazivati: "učitelji", "putnici", "vesnici", "propovednici" ili drukčije. Na listama PREGLEDA iz 1851. i 1852. godine bilo ih je više od 45 na broju, gotovo dva na stotinu vernika. Pošto nije postojala organizacija koja bi ih "pozvala" u službu, oni su bili dobrovoljci, služeći se Edsonovim principom: preko leta raditi na farmi i tako se obezbediti za zimu u službi. Krstarili su od jednog kraja Sjedinjenih država do drugog, u posete svetkovateljima nedelje koji su bili zainteresovani za vest o suboti, pojedinim vernicima u udaljenim krajevima koji su se javljali redakciji PREGLEDA, na obrede krštenja u rekama i jezerima....

Neki propovednici bili su "rukopoloženi" još u svojim matičnim crkavama, kojima su pripadali pre pristupa Millerovom pokretu; Frederik Viler, na primer, Džozef Bejker (Joseph Baker), Džon Bajington (John Byington), Džejms Vajt.... Neki su do kraja ostali "laici"; J. P. Kelog, Otis Nikols, H. S. Garni i S. Haulend. Bilo je i takvih koji su bili rukopoloženi, ali nisu ostali dugo u službi, jer, iako su bili obrazovani za takvu službu, njihov rad nije pratio odgovarajući uspeh. Plemeniti E. L. H čembrlen (E. L. H. Chamberlain) jedan je takav primer; nakon jedne godine provedene u "delu", a na savet Elen Vajt, on je zaključio da je bolji zanatlija nego propovednik i vratio se nekadašnjem poslu. Ukupno posmatrano, bilo je jasno da bez rukopoloženja niko ne može da obavlja obrede Svete večere i krštenja; nedostatak rukopoloženih propovednika, međutim, sve više se pokazivao kao istinski hendikep delu koje je napredovalo.

Prvo poznato rukopoloženje propovednika koje su obavili adventisti sedmog dana izvedeno je u mestu Ist Betel (East Bethel, država Vermont) u leto 1851. godine. Jedna sestra poslala je izveštaj PREGLEDU da je "brat Vošington Mors (Washington Morse) 'odvojen', polaganjem ruku na njegovu glavu, za obavljanje obreda u Gospodnjoj kući." Ovaj čin obavio je brat Džordž Holt (George Holt), koji je spadao u grupu propovednika rukopoloženih u svojoj nekadašnjoj crkvi.

Mnogo poznatiji datum rukopoloženja jeste 05. septembar 1853. godine. Taj datum poznat je kao "potsdamski sabor", po okrugu Potsdam u saveznoj državi Njujork. Domaćin sabora bio je Džon Bajington sa svojom ženom, i on je zamišljen tako da počne u nedelju, da se održi pod senkom stabala pred kućom i da prihvati, ako bude potrebno, čak 300 posetilaca. Iako je u subotu doputovalo 80 vernika, Bajingtonovi su se osećali nagrađenima za svoj trud. Dve sestre došle su iz mesta udaljenog oko stotinu kilometara od mesta održavanja sabora, ali su bili srećne što su se "dobro nahranile na duhovnoj gozbi". Džejms i Elen Vajt takođe su bili među prisutnima; ali pošto se Džejms nije osećao dobro, glavni govornik bio je Džon Endrus (John Andrews), osoba čije će ime postati dobro poznato u adventističkom svetu. U nedelju uveče načinjena je poseta susednom mestu, gde je u tzv. "Veslijevoj crkvi" propoved održao Džon Bajington. Za njega je to bila posebna radost, jer je naišao na topao prijem vernika te crkve iz koje je on godinu dana ranije istupio da bi se pridružio svetkovateljima subote.

Vrhunac sabora, međutim, dostignut je u ponedeljak pre podne, najverovatnije u domu Bajingtonovih. "Shvatili smo važnost crkvenog reda i organizacije," - govorio je Džejms Vajt, koji se verovatno dovoljno oporavio da bi mogao da učestvuje u radu sabora. Elen je iznela "jasno svedočanstvo". Potekle su suze pokajanja i izmešale se sa suzama radosnicama zbog blagoslovene bratske zajednice. Događaj je "zapečaćen" polaganjem ruku na glavu posvećenog radnika Horasa Lorensa (Horace Lawrence). Ovaj mladić (nepunih trideset godina) postao je član "Hrišćanske crkve" krštenjem 1842. godine; godinu dana kasnije priključio se Millerovom pokretu, preživeo veliko razočarenje u jesen 1844. godine, doživeo isključenje iz redova onih adventista koji nisu prihvatili vest o suboti i radovao se ponovnom krštenju i prijemu među adventiste sedmog dana. Nakon krštenja, kojeg je obavio Džozef Bejts, Lorens se posvetio delu propovedanja biblijskih istina, a jedan od prvih njegovih uspeha bio je zadobijanje upravo porodice Bajington! Rukopoloženje je zaista dobro došlo; nekoliko sedmica pre ovog događaja on je već delio simbole Svete večere jednom broju udaljenih vernika.

Svi koji su poznavali brata Lorensa složili su se sa zaključkom da je vreme za njegovo rukopoloženje. Tako je Džejms Vajt kasnije pisao: "Sveti Duh i mi našli smo za dobro da odvojimo našeg dragog brata Lorensa za delo propovedanja evanđelja i službu obavljanja obreda u crkvi Gospodnjoj, polaganjem ruku na njega. Crkva je je bila istog mišljenja kao i mi."

Slučaj je hteo da su se na ovom činu, kojem su prisustvovali Džejms Vajt, Džon Bajington, H. G. Bak (H. G. Buck) i Džon Endrus, jedan pored drugog nalazila trojica koji će, kada za to nastane vreme, biti prvi predsednici Generalne konferencije!

Kao što je potreba za propovednicima bila velika zbog obavljanja obreda Svete večere ili krštenja, dakle svečanih i radosnih trenutaka u životu vernika, tako se ona produbila činjenicom da je među adventistima bilo i takvih koji su stvarali probleme i unosili nemir, odnosno sramotili crkvu.

Obično su tada Džejms Vajt ili neko drugi od poznatih i priznatih vođa dela odlazili u grad, u posetu "problematičnoj" grupi i pojedincu. Zajedno s vernicima situacija je pažljivo i uz molitvu razmotrena, a onda se izjašnjavalo o odluci. Ubrzo nakon toga u PREGLEDU su se mogli čitati izveštaji, da su "braća ta i ta posetili to i to mesto" i da su se "osećali pozvanima da iz zajednice vernih udalje ovoga ili onoga, koji je pao u greh ili uči opasnu nauku", ili pak da u nekom drugom gradu "vlada prilično loše stanje, kao posledica pogubnog uticaja tog i tog brata, kojeg smo morali da isključimo iz naše zajednice."

Kratko vreme iza takvih izveštaja, u PREGLEDU su se pojavila pisma otprilike ovakvog sadržaja: "Sada mogu da izjavim, da je ono što sam činio bilo pogrešno. Sada uviđam da je moja prednost, a u isto vreme i dužnost, da se pokorim glasu crkve...." Ili: "Osećam se veoma zahvalnim zbog blagog duha kojeg ste pokazali prema meni iako sam bio nedostojan toga zbog moje hule na Svetog Duha i nanošenja sramote Božjoj crkvi.... Priznajem da sam kriv.... Žao mi je što sam doneo neprilike Božjem narodu."

Ispod takvih pisama obično bi se našla primedba nekog od vođa dela: "Zbog toga se nadamo da će brat ili sestra.... uspostaviti takve odnose sa svojom braćom, kao da spomenuti problemi nisu ni postojali."

Da bi delo ipak održalo čistim, Bog je jednom prilikom reagovao direktno. Dogodilo se to u ranu jesen 1852. godine, u gradu Ročesteru, u zgradi u kojoj je tek nekoliko dana bila smeštena redakcija i štamparija PREGLEDA. Jedan od radnika na ručnoj štamparskoj mašini, Oswald Stouel (Oswald Stowell), oboleo je od upale pluća i ležao u jednoj od prostorija u zgradi. Odatle je mogao da sluša bogoslužjenja koja su se obavljala u sobi pored njegove. Te subote propovedao je Džon Endrus, tada mladić u 23. godini, upravo o biblijskoj istini o suboti. Nju je on prihvatio preko traktata kojeg je štampao Tomas Prebl, i preko kojeg je takođe i brat Stouel postao svetkovatelj subote.

Na bogoslužjenju je bio prisutan Džejms Vajt, ali i jedan mladi adventista koji je do tada svetkovao nedelju, po imenu Džon Lafboru (John Loughborough). Božji Duh je delovao na njega i on je prihvatio vest o biblijskoj suboti. Sutradan je Lafboru dirljivo posvedočio o svojoj odluci da potpuno sledi svetlost koju je upoznao. Okupljeni su osećali da Božji Duh prisustvuje ovom sastanku i radovali su se zbog toga. Sve ovo slušao je Oswald Stouel iz svoje sobe. Iako su mu lekari predvideli skorbu smrt, on je pozvao prisutne da se mole za njega. Džejms Vajt je pomazao uljem njegovo čelo i kleknuo takođe da se udruži u molitvi za brta Stouela. Ali kada su otvorili oči i počeli da ustaju, primetili su da Stouel sedi u krevetu i da mu lice sija neobičnim sjajem. Odmah zatim čuo se uzvik: "Ja sam potpuno zdrav! Sutra ću raditi na mojoj štamparskoj mašini!"

Jedino je Elen Vajt u tim trenucima još bila na kolenima. Džejms je bacio jedan pogled na nju, a onda je kazao:

"Elen prima viziju. Uvek kada je u takvom stanju, ona ne diše. Ako neko želi da se uveri, neka to slobodno učini sada."

Elen je klečala pred njima otvorenih očiju, pogleda upravljenog u nešto što je samo ona videla. Za tih osamdeset minuta koliko je trajalo viđenje nije se moglo zapaziti disanje, čak ni onda kada bi izgovorila neku reč ili rečenicu u vezi s onim što je gledala. Lice je imalo prirodnu boju, a povremeni pokreti šaka i ruku bili su blagi i odmereni.

Kada je viđenje prošlo, Elen se zagledala u mladog Džona Lafborua, kojeg je prvi put kratko videla tek na jučerašnjem sastanku, i iznela mu detalje o njemu samom za koje je on bio siguran da ih niko ne poznaje. Onda je progovorila o nekome koga još nikada nije sreća. Kazala je samo toliko da je ta osoba na putu i da mnogo svedoči o četvrtoj zapovesti, ali da krši sedmu, zapovest o braku. Istina, jedan od Endrusovih obraćenika upravo je bio u Mičigenu; ali za njega se znalo da je veran suprug i zato niko nije pretpostavljao da se vizija odnosi na njega.

Međutim, šest nedelja kasnije, kada se ovaj brat vratio kući, Elen ga je prepoznala odmah, pozvala još nekoliko osoba da budu svedoci, a zatim izjavila kao svojevremeno prorok Natan Davidu: "Ti si taj čovek!"

Grešni mladi obraćenik tada se, sa suzama u očima, spustio na kolena pred svojom suprugom, priznao da je sve istina što je Elen kazala za njega, i ponizno obećao da se to više nikada neće dogoditi.

Ali ako su se neki problemi koji su dolazili na "malo stado" i mogli rešiti člancima u časopisu, povremenim rukopoloženjima, tužnim isključenjima ili ponovnim krštenjima, za mnoge to nije bilo moguće. Zato je Džejsu Vajtu postalo jasno, kao što je citirano na početku poglavlja, da će, pre ili kasnije, "novorođenče morati da dobije svoje ime", tj. da se vernici organizuju u crkvu.

18. Davanje imena detetu

Pozovimo i u ovom poglavlju u pomoć maštu da bismo bolje razumeli sledeći događaj. Zamislimo pod imenom Marija jednu adventistkinju koja je nekoliko sati toga dana potrošila da opere prljavi veš njenog domaćinstva. I taman kada je bila gotova i prostrla ga da se suši na suncu, sused koji ju je neobično mrzeo zbog svetkovanja subote otvorio je prozor i na Marijino čisto rublje bacio pun lavor prljave vode.

"Ah, ti prokleti....!" - povikala je Marija očajna zbog uništenog truda.

Pošto nema događaja o kojem se ne prošire glasine, izveštaj o ovoj situaciji stigao je i do kovača Dena Palmera (Dan Palmer), vođe adventista u tom mestu. U ona jednostavna vremena, kada je prvi cilj svakog vernika bio čuvanje ugleda crkve, ovakav postupak zahtevao je sastanak "odbora". Njegovi članovi bili su, između ostalih H. S. Kejs (H. S. Case) i C. P. Rasel (C. P. Russell), dvojica manje-više samozvanih propovednika, koji su ozbiljno ukorili sestru Mariju i optužili je što je u rečenici upotrebila psovku. Marija se, međutim, odlučno branila da takav izraz nije izašao iz njenih usta.

"Hladnije glave" odbora predložile su molitvu. I dok je grupa klečala na kolenima, Elen Vajt, koja se tu slučajno našla sa svojim suprugom na proputovanju prema zapadu, primila je viziju. Na poziv i odobrenje Džejsa, Rasel i Kejs ispitivali su stanje Elen za vreme trajanja vizije sve dok nisu potvrdili da je iskustvo autentično. Kada je vizija prošla, Elen je ispričala da joj je Bog otkrio istinu u vezi sa sestrom Marijom, tj. da joj je pokazao da je Marija učinila nešto loše. Zamoljena da kaže nešto više o tome, Elen je slegnula ramenima, nemoćna da išta doda.

Kejs i Rasel su likovali. S posebnim naglaskom svedočili su o svom čvrstom poverenju u Elen Vajt i božanski dar proroštva koji joj je poveren, i zahtevali da sestra Marija bude isključena iz crkve!

U petak uveče, za vreme bogosluženja u jednom drugom adventističkom domu, Elen je ponovo dobila viziju o ovom slučaju. U subotu ujutro, za vreme propovedi koju je držala u kući kovača Palmera, ona se vratila na taj predmet. "Sestra Marija je postupila pogrešno", - kazala je Elen, "ali nije izgovorila psovku, kao što je braća optužuju. Šta više, Bog mi je pokazao da ga je duboko ožalostila neljubaznost ove dvojice propovednika i da očekuje njihovo pokajanje."

Reakcija je bila dramatična. Sestra Marija je briznula u plač, priznajući svoju grešku i moleći u isto vreme za oprostaj. Kejs i Rasel, međutim, sa zgražanjem su odbili upućenu kritiku i proglasili njene vizije potpuno nestvarnima!

Tako je, 1853. godine, došlo do prvog izdvajanja iz redova adventista sedmog dana. Dvojica predvodnika uskoro su osnovali sopstveni časopis preko kojeg su napadali Elen Vajt i druge vođe adventnog pokreta. časopisu su dali ime MESSENGER OF TRUTH ("Vesnik istine"), pa su prema njemu i oni bili nazivani "vesnicima". Upravo u to vreme Džejms Vajt je bio toliko iscrpljen radom, da je izgledalo da neće živeti još dugo. Tu činjenicu iskoristili su "vesnici" kao krunski dokaz da Bog nije na strani "velike zajednice". Kada je Džejms dobio u ruke tekst tog članka, učinio je isto što i stari Viklif kada su papski izaslanici došli da ga, na samrti, odvrte od njegovog reformatorskog puta; pridigao se na postelji i uzviknuo: "Neću umreti, nego ću i dalje živeti i objavlјivati dela Gospodnja, a možda i propovedati na njihovoj sahrani."

Gotovo dve godine nakon ovog događaja propovednici "velike zajednice" osećali su kao svoju dužnost da rečju i perom brane svoje vođe, Džejmsa i Elen. Ali jedne subote uveče juna 1855. godine Elen je primila viđenje na osnovu kojeg ih je poučila da više uopšte ne dodiruju taj slučaj, već da svu svoju snagu i znanje posvete objavljivanju "istine, sadašnje istine." Ako tako budu postupili, Bog će učiniti da vođe "otcepljenih" zapadnu u međusobne sukobe koji će, na kraju, upropastiti njihov pokret. U isto vreme, tvrdila je Elen, adventisti će zaključiti da se njihov broj udvostručio.

Neko vreme izgledalo je da se ovakvo predviđanje neće ostvariti. Još u jesen iste godine od adventista se odvojila još jedna grupa, koju su predvodili Stefenson i Hol (J. M. Stephenson i D. P. Hall). Njihovo učenje glasilo je ovako: čovek će imati prilike za spasenje i za vreme hiljadugodišnjeg carstva. Obojica vođa postali su adventisti radom Vagonera (J. H. Waggonera), koji je prelazio po 75 kilometara samo da bi ih posetio i proučavao s njima Bibliju. U početku su se protivili radu Kejsa i Rasela i njihov časopis nazivali MESSENGER OF ERROR ("Vesnik laži"); ali kada su došli u stanje da se protive vođama adventnog pokreta, ujedinili su se s prvim "otpadnicima" i nastavili da zajedno deluju. Izgledalo je, dakle, da delo protivnika raste, a ne propada, kako je to predvidela Elen Vajt. Međutim, nešto kasnije "vesnici" su se zapleli u svađe koje su ih "pojele". U isto vreme, 14. januara 1858. godine, Džejms Vajt konstatuje u PREGLEDU da se broj pretplatnika u poslednje tri godine popeo s hiljadu na dve hiljade, dakle - udvostručio.

Konačan kraj osnivača i urednika MESSENGERA bio je tužan. Pošto je časopis propao, on je potražio novo rešenje problema svog izdržavanja. Izgledalo je da je ono nađeno u otvaranju privatne škole. No onaj koji nešto nema, ne može to ni da podeli s drugima. Ko nema moć da vlada sam nad sobom, neće moći to da postigne ni kod drugih. U jednom nastupu gnjeva Kejs je potegao revolver na jednog svog nemirnog učenika, a da ga roditelji ne bi linčovali, pobegao je u nepoznatom pravcu.

Do sledećeg izdvajanja, 1858. godine, došlo je zbog neslaganja u praktičnom životu. Iako upotreba duvana nije bila službeno zabranjena, adventisti su je smatrali štetnom i izbegavali je. Međutim, nekoliko vernika, predvođenih propovednikom Gilbertom Krenmerom (Gilbert Cranmerom), pokušali su da istraju na svojoj zamisli da u isto vreme svetkuju subotu i koriste duvan. Zajedno s "vesnicima" i drugom grupom otcepljenih, "pušači" su takođe pokrenuli časopis (HOPE OF ISRAEL - "Nada Izrailja") u kojem su žustro negirali Duh proroštva u ličnosti Elen Vajt. Ali, nakon kratkog postojanja i oni su nestali s "pozornice".

Ostaci ove tri grupe dobili su pojačanje 1867. godine, kada su vođe adventnog dela isključili propovednike Snuka i Brinkerhofa (B. F. Snook i W. H. Brinkerhoff) iz službe. Obojica propovednika težili su nezavisnoj strukturi crkve, u kojoj će mesne crkve imati punu slobodu, i tako se žestoko postavili protiv Džejmsa i Elen Vajt. (Ovaj pokret još uvek postoji i naziva se "Crkva Božja sedmog dana", sa sedištem u gradu Denveru, država Kolorado.) Džon Lafboru je došao do interesantnog saznanja da su sva četiri pokreta izdavala svoje časopise na istoj ručnoj mašini za štampanje, i da je ona, u stvari, prelazila u vlasništvo sledećeg pokreta onda kada je prethodni propao.

Što se vernika "velike zajednice" tiče, oni nisu imali nikakvih zakonskih niti ekonomskih ovlašćenja nad onima koji su napuštali njihove redove. U stvari, oni ih ne bi ni koristili čak i da su imali prilike za to. Ali, postojale su ipak pojave koje je teško bilo prevideti. Na primer, vođe različitih otcepljenih grupa bili su poznati vernicima iz njihovih lojalnih dana preko članaka ili izveštaja u PREGLEDU. Kada su takvi pojedinci odlazili u udaljene crkve, oni su se predstavljali kao propovednici koji nose i podržavaju Božje delo. Ko je trebao i mogao da proveri da li je to zaista tačno?

Dalje, već 1854. godine ponovo je oživljena ideja propovedanja pod šatorima. U toku jedne evangelizacije u zgradi lokalne škole, koju je vodio Džon Lafboru i koja je privukla više zainteresovanih nego što je prostorija mogla da primi, braća su skupila prilog i za nekoliko dana podigla šator koji se zvao, jednostavno "naš šator". Uskoro se ova praksa proširila i u drugim područjima Sjedinjenih država, što je dovelo do ohrabrujućeg porasta broja krštenja. Ali, i vođe pokreta koji su se otcepili od "glavne zajednice" takođe su kupovali šatore i propovedali pod njima. Ko je trebao i mogao da im zabrani ovakav rad?

Još jedna pojava potkrepljivala je potrebu centralne organizacije. U početku je jedino časopis PREGLED bio sredstvo međusobnog komuniciranja vernika i propovednika. Ako bi neki propovednik osećao poziv da pođe u određeni kraj zemlje, on je objavljivao svoju nameru preko časopisa. Kada bi izašao sledeći broj, on bi pročitao pisma čitalaca, pogledao odakle dolaze, kakve su njihove potrebe i zatim se upućivao k njima, nadajući se da će tamo imati najviše uspeha. Ne bez razloga, propovednici su nazivani "putujućom braćom". Koristeći sva prevozna sredstva oni su krstarili uzduž i popreko kroz Ameriku, smatrajući da ih vodi Sveti Duh. Nema sumnje da je u najvećem broju slučajeva to zaista bilo istina, ali "Bog je Bog reda", - pisao je još Pavle u svojoj poslanici Korinćanima (1. Korinćanima 14,33).

Vođeni željom da što pre završe delo, propovednici su prihvatili poziv za pozivom, često ne čekajući da vide da li je posao u dotadašnjem području rada doneo plodove, da li su novokršteni vernici "očvrsnuli" u nauci koju su primili i da li možda neki drugi propovednik može bolje da zadovolji specifične potrebe nekog okruga. Ne treba zaboraviti da je uvek bilo i samozvanih, nesposobnih propovednika koji su mogli samo da nanesu štetu delu, kao i onih koji su bili na samom početku službe i kojima je bio potreban savet starijeg, iskusnijeg saradnika.

Sledeće važno pitanje bilo je obezbeđivanje plate propovednicima. U tadašnjoj uglavnom poljoprivrednoj državi malo je vernika posedovalo gotovinu. Naravno, uvek je bilo propovednika i vernika spremnih na žrtvu. Sara Harmon priložila je jednom prilikom pet dolara kao pomoć Džozefu Bejtsu, iako je taj iznos bio plata za pet nedelja rada! Kelog je prodao farmu, dok je Edson to činio dva puta, sa čitavim stadom ovaca, da bi pomogao širenje adventne vesti. Ali većina vernika smatrala je da samo propovednici treba da se žrtvuju. Oni koji su davali određeni prilog bili su slobodni da očekuju od propovednika pomoć u obrađivanju njihovih imanja, a mnogi jednostavno nisu prilagali ništa.

Opravdanje takvih vernika glasilo je otprilike ovako; pošto je Isus kao pravi Pastir spomenuo i "loše" pastire, koji beže i ostavljaju ovce kada se pojave vuci, to ni oni ne mogu da podržavaju takvu službu i takve pastire.

Posledica ovakvog stanja bio je mali broj propovednika koji su bili zaista u mogućnosti da pođu tamo gde su potrebe. Najčešće se događalo da propovednik radi na svojoj farmi, a da ono malo slobodnog vremena koje ima u toku "lepših" meseci i period jeseni i zime iskoristi za kraća putovanja i posete vernicima i zainteresovanima za biblijsku istinu.

Džon Endrus, na primer, postao je tako iscrpljen tim ritmom da je, iako još nije navršio trideset godina, skoro potpuno oslepeo, izgubio glas i doživeo da ga njegovi najmiliji već vide u grobu i prežale. Slično je bilo i s njegovim prijateljem i saradnikom, mladićem kojeg je on lično uputio u nauku o suboti, Džonom Lafboruom. I on je zapao u krizu i godinu dana nakon Džona Endrusa odlučio da se povuče u "običan život".

U stvari, Džon Lafboru zaslužuje malo više naše pažnje. Kratko vreme nakon što je saznao za istinu o subotu, on je osetio unutrašnji poziv da se posveti propovedničkoj službi. Svoje izdržavanje tada obezbeđivao je kao prodavac prozorskih brava i nije mogao da se požali na platu; za mesec dana rada on je dobijao onoliko koliko je jedan prosečan radnik zarađivao za šest do sedam nedelja rada. Zato se Džon isprva opirao ovom pozivu; međutim, uskoro je video da mu zarada sve više pada, dok nije doživeo da za jedan dan zaradi samo jedan cent. Tada je kleknuo na kolena i obećao Bogu da će mu dozvoliti da ga vodi tamo gde On smatra da je najpotrebnije.

Nekoliko dana kasnije, njegova supruga Meri zatražila je od njega novca da kupi ulje za lampu i šibice. Pomalo oklevajući, Džon je izvadio dva novčića, dva centa, i zamolio Meri da od svega kupi samo u vrednosti ovih novčića, kako bi im u kući ostalo bar nešto "gotovine".

"Džon, pa šta će biti s nama?" - pitala je kroz suze sirota žena.

"Ući ćemo u službu za Boga i imati poverenja u Njega," - odgovorio je Džon gotovo doslovno isto kao godinama ranije Džozef Bejts u sličnoj situaciji. I Meri je reagovala kao Bejtsova supruga; izašla je iz sobe jecajući neutešno.

Samo nekoliko minuta nakon što je žena otišla u trgovinu, na vrata njihove kuće stao je jedan nepoznati čovek i pozvao Džona.

"Vi ste, gospodine, nekada prodavali prozorske brave firme Arnoldžs Patent Sash Lock, zar ne?" - upitao je stranac kada je Džon izašao iz sobe.

"Da, jesam!"

U nekoliko rečenica stranac je objasnio šta su njegove namere. On je planirao da počne s tim poslom i zato je poželeo da od Džona uzme brava u vrednosti od \$ 80.-, s tim što će mu za svaku prodanu bravu dati odgovarajući procenat.

"Da li se slažete s tim?" - upitao je stranac kada je izneo svoju želju.

"Svakako," - odgovorio je Džon, već sada uveren da je stigao odgovor od Boga na njegovu potrebu.

Kada se vratila iz prodavnice, Meri je zatekla raspevanog muža. U međuvremenu Džon je izračunao: ako stranac proda sve brave, a u to nije trebalo sumnjati, njihov deo iznosiće \$ 26.- Meri je bila spremna da pođe s Džonom gde god Bog odluči da ih pošalje. Ili, bolje rečeno, skoro svugde gde ih Bog pošalje. Propovednikovoj ženi koja ostaje kod kuće dok je muž na putu, i koja ne vidi direktan plod propovedničkog rada u spašavanju duša teško je da održi punu posvećenost. Iako vernoj u svemu, to se dogodilo i Meri. Ona je primetila da mnogi propovednici napuštaju aktivni oblik službe i odlaze u predeo Vokon, u saveznoj državi Ajovi, da tamo svojim životom svedoče nevernom stanovništvu. U trenucima krize, 1856. godine, Meri je uticala na Džona da i oni pođu tamo. Razlog više bio je podatak da je godinu dana pre njih u taj kraj otišao Džon Endrus.

Međutim, kada su stigli u Vokon, Meri i Džon su zapazili da je stvarnost daleko od priče. Pre svega, vernika je bilo toliko da je ostalo vrlo malo takvih kojima je trebalo svedočiti o istini. Osim toga, Vokon nije bio izabran slučajno; u to vreme ostvarivao se projekat pretvaranja prerije u plodno zemljište, čiji su izgledi naveli mnoge vernike da zaborave na cilj zbog kojeg su tu došli. Na sve to nadovezala se iznenadna, neočekivano rana zima koja je onemogućila radove na polju. Vrlo brzo iz doma Lafboru počele su da se dižu molitve Bogu da im otvori vrata kroz koja će izaći iz ovog mesta.

U to vreme Elen i Džejms Vajt nalazili su se nekih 350 kilometara južnije, u državi Ilinoi. Jednog dana Elen je dobila viziju u kojoj joj je pokazano stanje vernih u Vokonu. Nakon vizije ona je izrazila želju da odmah pođu na put u pomoć ovoj grupi ohladnelih adventista. Međutim, rana zima pogodila je i Ilinoi i učinila putovanje gotovo nemogućim. Hladnoća je iznenada popustila i nastupili su dani kiše koji su od svakog mogućeg puta načinili duboku kaljužu. Elen i Džejms molili su se Bogu za pomoć. Uskoro se kiša ponovo pretvorila u sneg i tako omogućila prevoz saonicama.

"Ovo je znak od Boga," - bila je ubeđena Elen. "Gospod želi da pođemo na put."

Društvo na ovom putovanju pravili su im Džozaja Hart (Josiah Hart) i Elon Everts (Elon Everts), dvojica propovednika čije je rukopoloženje nekoliko godina ranije obavio upravo Džejms. Oni su bili svedoci daljih teškoća na ovom dugom putu. Jer, sneg se sada pretvorio u kišu i hladnoća je popustila. Trenutak je bio krajnje nezahvalan, jer je njihova namera bila da pređu Misisipi dok je zaleđen. Sada im je, međutim, glas razuma govorio: "Ne iskušavajte Misisipi!"

Zaustavivši konje na obali reke, brat Hart je sišao s kočija, stao pored njih, podigao ruke prema nebu i uzviknuo:

"Da li da idemo u Ajovu ili da se vratimo u Ilinoi? Došli smo do 'Crvenog mora'. Hoćemo li preći!?"

"Pođi napred, s verom u Boga Izrailjevog!" - doviknula je Elen.

"Poslušaj je!" - dodao je Džejms.

Od tada pa dalje njihove reči su bile samo reči molitve. Mraz je toliko popustio da je zaleđenu reku pokrivalo već nekoliko desetina centimetara vode. Svaki trenutak mogao je da bude poslednji u njihovom životu. Na drugoj strani reke okupilo se mnoštvo koje je bez daha pratilo dramu. Ali, kao nekada Izrailj preko Crvenog mora, verna četvorka srećno je stigla na drugu obalu.

Igra prirode se nastavila. Temperatura je pala, smrzavajući odeću pokislih putnika. Ipak, stigli su u Vokon.

Izgledalo je kao da je hladno vreme zamrzlo dobrodošlice stanovnika Vokona. Ljudi su znali zašto su Vajtovi došli: da ih ožive, da obnove njihovo hrišćansko posvećenje, da zapale u njima ugašenu prvu ljubav.

čak se i Džon Lafboru uplašio odgovora na sopstvenu molitvu. Nije se nadao da će Elen nečujno doći do lestava na kojima se upravo nalazio i postaviti mu bolno pitanje: "Šta ćeš ti tu, Ilija?"

Džejms i Elen pozvali su narod na sastanak, i nastavili tako iz večeri u večer više od jedne sedmice. Blago i strpljivo govorili su im i o "drugoj strani medalje"; stare adventne himne razbudile su potisnute uspomene; razgovori su povedeni o obećanju kojeg je Isus ostavio mlakoj Laodikeji: "Ako ko čuje glas moj i otvori vrata, ući će k njemu i večeraću s njim i on sa mnom." Podstaknuta jednom vizijom, Elen je ponovila reči neopisive Božje milosti: "Vratite se meni i ja ću se vratiti vama..."

Ovakva ljubaznost, strpljenje i blagost bili su previše za Meri Lafboru:

"Brate i sestro Vajt," - kazala je ona na jednom sastanku, "mislila sam da smo konačno otišli tamo gde nas nećete naći; ali ja se radujem što ste došli.... Neka mi Bog oprost! Ja otvaram vrata mog srca. Gospode Isuse, uđi!"

Vrhunac je sledio sledećeg dana. Sinoćno svedočanstvo Meri pokrenulo je mnoge. Njen suprug Džon podigao se s mesta i ozbiljno kazao:

"Ostavljam čekić! Bacam poslednji ekser! Od sada moje će ruke držati mač Duha da ga nikada više ne ispuste. Neka mi Bog pomogne!"

Kako je primetna bila razlika između dočeka i ispraćaja Vajtovih. Kada su Džejms i Elen seli u kočije i pošli na put, suze dirnutih vernika tekle su potocima.

Već u toj kočiji nalazio se i Džon Lafboru. Ostavljajući na kratko Meri, on se vratio u Ilinoi i uskoro išao od mesta do mesta propovedajući biblijsku istinu. Sve do svoje smrti, 1924. godine, radio je predano ne zaboravljajući obećanje koje je dao u Vokonu. U svojoj supruzi imao je podršku i pomoć. Džon Endrus se takođe ponovo uključio u propovedničku službu. Istina, prvih nekoliko godina mogao je to da čini samo po nekoliko meseci, ali kada mu se zdravlje povratilo, služio je kao ranije.

Međutim, problem plaćanja propovednika još uvek nije bio rešen; moglo bi se čak kazati da se stanje pogoršalo. Godina 1857. bila je veoma rodna i učinila je da se poljoprivredni proizvodi prodaju po vrlo niskim cenama. Nezavidna privredna situacija Sjedinjenih država još više je doprinela veoma slabom novčanom stanju građana. Ista situacija vladala je među vernicima. Rešenje je postalo neophodno.

U jednoj viziji Elen Vajt je bilo objavljeno da Biblija sadrži plan za ovakvu situaciju, ali da je njihova dužnost da ga pronađu i razviju. Aprila 1857. Džon Endrus se posvetio proučavanju Biblije s posebnim zadatkom da u njoj pronađe plan za pravilan odnos prema novcu.

Prvobitno i najstarije rešenje predstavljalo je kombinaciju starozavetnih tekstova o desetku i novozavetnog saveta apostola Pavla vernicima u Korintu: "Svakog prvog dana sedmice (to znači redovno), neka svaki od vas (dakle pojedinačno) daje... prema blagoslovima koje je primio od Boga (proporcionalno)". Ovaj plan nazvan je "sistematska dragovoljnost". U subotu 29. januara 1859. godine izglasan je zaključak kojim se preporučuje da "... svaki brat između 18 i 60 godina starosti stavlja na stranu svakog prvog dana sedmice između 5 i 25 centi", "... svaka sestra iste starosti između 2 i 10 centi" i "svaki brat i sestra da odvoje 1 do 5 centi na svakih sto dolara imovine koju poseduju." Ovako sakupljen novac trebao je da ostane u mesnoj crkvi i da posluži prvenstveno za isplatu propovednika kao i za pokrivanje troškova evangelizacija u njenoj okolini.

Ovakav plan još je bio daleko od stvarnog Božjeg plana opisanog u Bibliji, ali je predstavljao korak u dobrom pravcu. Sprovođenje "sistematske dragovoljnosti" urodilo je приметnim napretkom crkve u obavljanju njenog zadatka u svetu.

Nastupio je trenutak da i protivnici organizacije uvide njenu svrsishodnost i neophodnost. Bilo je onih koji su smatrali da je ideja organizacije pokrenuta samo za zadovoljavanje interesa propovednika; ali vrlo brzo pokazalo se da to nije tačno. Jedno za drugim pojavljivala su se pitanja čiji je logičan odgovor mogao da bude samo - organizacija.

Recimo, propovednici su privodili Bogu duše koje ga do tada nisu poznavale. Da li je to bila njihova lična korist? Ne, to je bila radost cele zajednice. Ali kako da propovednik obavlja taj posao ako mora da se brine za sopstveno izdržavanje? Osim toga, kako su vernici mogli da budu sigurni da propovednik kojeg potpomažu zaista iznosi biblijsku nauku pred "prijateljima"? Ko je mogao da garantuje da se propovednik, nakon što unapred pokupi novčani prilog za organizovanje evangelizacije ili kupovinu šatora, neće jednostavno izgubiti s novcem da se više nikada ne pojavi?

Otvoreno je bilo i pitanje vlasništva. Na neki način, adventisti između 1850. i 1860. godine posedovali su tri vrste imovine: šatore, nekoliko crkvenih zgrada i izdavačku kuću u Betl Kriku, računajući tu i papir, časopise, traktate, knjige i mašine. Ali, u suštini, oni nisu posedovali ništa od toga!

Već smo spomenuli da nije bio problem za nekog propovednika "otcepljenog" pokreta da dođe do šatora. Da li su vernici želeli da im se tako nešto događa? Za vreme Milerovog pokreta dvojica njegovih sledbenika su odustala od adventne vesti, a šator kojeg su poneli sa sobom pretvorili su u prodavnicu pića! Jedna od crkvenih zgrada u Betl Kriku podignuta je na privatnom posedu S. T. Beldena. Onima koji su se protivili organizaciji Džeјms Vajt je postavljao pitanje: "A šta ako jednog dana i ta zgrada postane prodavnica pića?"

Najviše briga samom Džeјmsu Vajtu zadavala je štamparija. Ona je bila jedina adventistička institucija. Ali, sve što je bilo vezano za nju, vodilo se na ime Džeјmsa, kao njegovo privatno vlasništvo, a on to nije želeo. Istina, od 1855 godine štamparija se nalazila pod upravom crkve, odnosno pod nadzorom "izdavačkog odbora", dok je odluku o kupovini parnih štamparskih mašina donela "generalna konferencija" 1857. godine. Ali to je bilo samo formalno, nominalno stanje; pravno gledano, sve je bilo Džeјmsovo vlasništvo.

Na saboru održanom septembra 1860. godine Džeјms je podsetio delegate da on "... svu imovinu smatra imovinom crkve. Ali, ja sam njen jedini pravni vlasnik i moja je velika želja da ona pređe u ruke službenika koje ćete vi izabrati i koji će je zakonski voditi i održavati."

Jer, postavljalo se pitanje; šta ako Džejms iznenada umre? Za državu Mičigen to bi značilo da svo njegovo vlasništvo ostaje "zamrznuto" dok sin Henri ne navrši 21 godinu; 1860. godine Henri je imao tek 13. Šta ako Henri umre? Da pitanje nije tada rešeno, sve bi izgledalo mnogo komplikovanije, jer Henri je zaista umro u 16. godini, ne dočekavši da postane punoletan. Postajalo je sve jasnije - potrebno je zakonski priznato telo.

Zakonski priznato telo? Kada je saznao za ovaj zaključak, R. E. Kotrel, onaj isti posvećeni brat koji je to protumačio kao "načiniti sebi ime", javio se PREGLEDU i u njemu objavio jedan članak otprilike ove sadržine: "Formiranje zakonskog tela dovešće do takve zavisnosti crkve od države da će sledeći korak biti ujedinjenje crkve i države, što će od adventizma načiniti tako autentičan Vavilon da će sam 'čovjek bezakonja' u njemu podići svoj presto!"

Kotrel je nešto kasnije shvatio da je "otišao predaleko"; ipak, bili su potrebni meseci strpljivog truda i mnogi članci u PREGLEDU da ublaže posledice ovog pogubnog mišljenja koje je ostalo u umovima vernika.

Džejms Vajt je bio zadužen da se brine za svu imovinu adventista. Krajem septembra 1860. godine on je sazvao vođe i vernike iz svih krajeva Sjedinjenih država u Betl Krik da tu porazgovaraju o potrebama i mogućnostima koje imaju. "Nikome od nas se toliko ne žuri, da ne bismo saslušali i sagledali sve argumente vezane za ovaj predmet," - izjavio je Džejms kada je odredio tri dana za savetovanje. Da bi svi vernici bili upoznati s tokom i dostignućima savetovanja, tri oktobarska broja PREGLEDA donosila su detaljan izveštaj o njemu.

Kada je izgledalo da se neće naći rešenje, pojavio se predlog Džona Endrusa.

Predlog nije bio sasvim nov; već nekoliko meseci ranije o njemu se na neki način govorilo, ali niko ga nije tako jasno formulisao kao sada Endrus. On je predviđao da se, umesto crkve kao zakonskog tela, formira "udruženje" određenih institucija, koje će biti legalno registrovano. To je u skladu s "evanđeoskim uređenjem", jer prva crkva je takođe izabrala sedmoricu đakona koji su vodili poslove crkve. Osim toga, ta pojava je već bila poznata u američkom hrišćanskom svetu; postojala su mnoga evanđeoska i dobrotvorna udruženja koja su delovala odvojeno od formalnih konfesija.

Nakon dva dana razmatranja, predlog je ostvaren formiranjem jednostavnog "izdavačkog udruženja" koje još nije imalo ime. Ali po zakonu države Mičigen nijedno udruženje nije moglo da bude registrovano bez imena. To je bio trenutak kada je Džejms Vajt bio prinuđen da izgovori već poznate reči: "... Ali sada mi se čini da je dete dovoljno odraslo i da je krajnje vreme da mu damo ime." Ali, koje?

Neko je predložio: "Crkva Božja!"

Drugi su dodali: "Zvuči uobraženo!"

Podigao se Dejvid Juit (David Hewitt): "Predlažem ime 'Adventisti sedmog dana!'"

Predlog je zvučao dobro. Ali, pošto je u glavama mnogih izraz "da uzmemo ime..." bio jednak izrazu "da načinimo sebi ime...", da bi se izbegli protesti najupornijih protivnika organizacije, konačan predlog je glasio "... da se zovemo adventisti sedmog dana."

Dalji razvoj, od "Izdavačkog udruženja adventista sedmog dana" do "Generalne konferencije adventista sedmog dana" više nije bio tako iscrpljujući i mukotrpan. Već 1861. godine učinjeni

su prvi koraci da se formira crkvena oblast Mičigen, čiji je prvi predsednik bio Džozef Bejts. Sledeće godine ova praksa je proširena i na još neke savezne države, da bi 1863. godine konačno bila formirana Generalna konferencija.

Ne treba mnogo pogađati ko je bio predložen za njenog prvog predsednika - Džejms Vajt. Ali on je ovu dužnost odbio, pokazujući u objašnjenju ovog koraka veličinu svoje hrišćanske poniznosti i odanosti Božjem delu. Od 1850. godine on je zastupao, branio i sprovodio ideju o organizaciji; kada bi sada zauzeo čelnu poziciju, to bi moglo da, u očima "slabih" vernika, dovede u sumnju iskrenost njegovih namera. Kasnije, kada je organizacija "zaživela", Džejms je prihvatio ovu odgovornu dužnost, i to u tri navrata, vršeći je ukupno deset godina: 1865-67.; 1869-71.; 1874-1880.

Kada je Džejms Vajt negativno odgovorio na poziv da posluži kao prvi predsednik Generalne konferencije, izbor je pao na Džona Bajingtona. To je isti onaj propovednik u čijoj kući je održano prvo rukopoloženje propovednika. Nekadašnji metodista pristupio je adventistima kroz čitanje PREGLEDA, 1852. godine. Na njegovom posedu izgrađena je jedna od prvih adventističkih crkava. Na sve načine podupirao je ideju svoje kćerke Marte da vodi celodnevnu školu za adventističku decu. Od 1858. živeo je u Betl Kriku i delovao kao "samoizdržavajući" propovednik koji je krstario državom Mičigen. S putovanjima je nastavio i za vreme svoja dva jednogodišnja mandata kao predsednik Generalne konferencije. "Niko ne poznaje Mičigen kao brat Bajington," - bila je poznata tvrdnja onog vremena.

Prvo zasedanje Generalne konferencije donelo je zaključke o statusu propovednika. Kao prvo bila je utvrđena njihova plata: pet dolara sedmično, iz fonda "sistematske dragovoljnosti". Propovednici su takođe dobili punomoć da služe kao zastupnici pokreta. Regulisano je i putovanje propovednika. Više nije mogao svaki propovednik da odlazi gde on ili neka lokalna crkva želi; odgovornost po tom pitanju preuzele su oblasti.

Od sada pa na dalje više nije postojala opasnost da crkva jednog dana postane prodavnica pića! Propovednici su mogli da se posvete svom pozivu s punim vremenom, dodajući tome i efikasnost koja je podignuta izbegavanjem dugih i neisplaniranih putovanja. Crkve su, na osnovu punomoći, mogle da budu sigurne da im služi posvećeni adventistički propovednik, a ne zastupnik ličnih ideja ili tuđih zabluda. Vernici su imali nekoga kome su mogli da se obrate u slučajevima kada im je nanošena nepravda. S puno ponosa mogli su da kažu: "Mi smo adventisti sedmog dana!"

19. Laodikeja!

Zvuči nerazumljivo i kontroverzno; ipak, adventisti sedmog dana dali su sebi ime pune četiri godine pre oktobarskog jutra 1860. i predloga Dejvida Juita! Bio je oktobar 1856. godine. Ime je poticalo direktno iz Biblije, a čitav događaj sasvim je aktuelan i za današnju Crkvu advenista sedmog dana.

Od samog početka, kao što smo se uverili, adventisti koji su svetkovali subotu smatrali su sebe narodom koji je imao razlog postojanja, pokretom providenja. Uvereni na osnovu iskustva i proročanstva da nose "sadašnju istinu" za svoje vreme, zaključili su da su oni prava Božja crkva poslednjeg vremena. Bili su duhovni Izrailj u modernoj pustinji, putnici iz "Vavilona" prema novom svetu, obnovitelji prave subote, kao što je to bio slučaj s Izrailjem na Sinaju. U sebi su gledali ostvarenje Malahijinog proročanstva o proroku Iliji koji će doći "... pre velikog i strašnog dana Gospodnjeg" i povratiti poslušnost Božjem zakonu na Karmelu otpalag hrišćanstva.

Jednom rečju, smatrali su se "šestom crkvom" iz Otkrivenja, "Filadelfijom", crkvom bratske ljubavi.

Ova ideja bila je široko rasprostranjena među adventistima. Pisma redakciji PREGLEDA koja su upućivali rasejani vernici u mnogo slučajeva bila su hvalospevi zbog poznavanja jasne svetlosti istine. Mnogi Amerikanci osećali su se ponosnima zbog saznanja da mogu da svetkuju pravi dan od odmora, iako najveći deo njih to nikada nije stvarno sproveo u život. A kako su padale predrasude prema adventistima nakon njihovog razočarenja, tako se počeo povećavati broj onih koji su im pristupali. Ne bez ponosa, Džejs Vajt je objavio da je broj vernika do početka 1850-ih porastao na oko 2000.

Kako je rastao broj adventista nakon razočarenja 1844. godine moglo je da se prati u prethodnim poglavljima; potrebno je, međutim, baciti pogled i na drugu stranu medalje, tj. zapitati se kako se razvijalo duhovno stanje ovih svetkovatelja subote. Zaključak Džejsa Vajta par godina kasnije: "Jasno je da rast broja vernika ne prati odgovarajući rast u posvećenju i milosti Duha."

U to vreme neki rukopoloženi propovednici, među njima Vošington Mors i Horas Lorens, napustili su službu i kupili farme, da na njima grade svoju egzistenciju. Ohrabreni materijalizmom vođa, mnogi vernici predali su se svojim poslovima ne vodeći računa o drugima. Čitave grupe evanđelista ostavljale su dotadašnji rad i tražile drugi posao. Traktati i knjige gomilali su se u magacinima PREGLEDA u nedostatku vrednih ruku koje bi ih ponele ljudima željnim istine. Štamparija je grcala u dugu, a izgledalo je da to brine samo nekolicinu. Naravno, nijedan vernik nije izvršio ubistvo niti opljačkao banku; ali kao narod koji je tvrdio da se sprema za preobraženje i da svetkuje jedan dan sedmično u skladu s Biblijom, nalazili su se u žalosnom stanju.

Džejs Vajt je, nenamerno, u jednom periodu čak doprinosa produblivanju ovakvog stanja. Suočen s kritikama da su tačke nauke koje je on objavljivao plod maštanja njegove žene, on je zatvorio stranice PREGLEDA za objavljivanje njenih vizija i poruka. Njegova namera bila je plemenita; na taj način želeo je da dokaže da su istine o suboti, nebeskoj svetinju i stanju umrlih biblijske istine. Efekat je, međutim, bio suprotan od očekivanog; Elen je sve ređe primala vizije, a njihov sadržaj postajao je sve manje poznat mnogim adventistima.

Kada su se Džejs i Elen doselili u Betl Krik, mesna crkva organizovala je sabor na kojem je došlo do probuđenja i pokajanja zbog stanja u proteklih nekoliko godina. Okupljeni vernici doneli su odluku da prikupe novac i omoguće štampanje poruka Duha proroštva. Tako je krajem 1855. godine ugledala svetlost dana prva knjiga SVEDOČANSTAVA ZA CRKVU. U stvari, bila je to knjižica od 16 stranica, kojoj su u sledećih 50-ak godina sledile daljih 36. U današnjim izdanjima one su sakupljene u devet svezaka serije poznate pod istim naslovom: SVEDOČANSTVA ZA CRKVU.

Kao što je poznato, Jovan je u okviru svoje knjige Otkrivenje bio pozvan da napiše pismo - poruku Vernog svedoka crkvama u Maloj Aziji. Ta pisma predstavljala su, osim stvarnih potreba onog vremena, presek stanja celokupnog hrišćanstva od prvog veka njegovog postojanja do Isusovog dolaska. Miler i njegovi sledbenici smatrali su sebe "Filadelfijom". Kada je, nakon razočarenja, otkrivena istina o suboti, oni koji su je prihvatili zadržali su ime "Filadelfija," dok su oni koji tu svetlost nisu prihvatili nazivani "Laodikejom". Izrazi iz "Otkrivenja" kao što su "mlak", "bogat sam i obogatio sam se i ništa mi ne treba..." tumačeni su kao stav tih adventista da im nije potrebna vest o suboti niti dar Duha proroštva.

Međutim, kako je duhovnost adventista - svetkovatelja subote opadala, tako je sve više padao u zaborav izraz "Filadelfija", dok se sve češće u razgovorima upotrebljavala "Laodikeja" kao neprijatan, ali pogodan opis opisivanja sopstvenog stanja.

Pri kraju prve sveske SVEDOČANSTAVA ZA CRKVU nalazi se poziv Duha proroštva u kojem ima više izraza preuzetih upravo iz poruke crkvi u Laodikeji. Na žalost, ove reči naišle su na vrlo slab odjek. Slično se dogodilo i maja 1856. godine s drugom sveskom SVEDOČANSTAVA ZA CRKVU, koja je ukazivala na negativnu pojavu prilagođavanja svetu rasprostranjenu u adventističkim domovima; iako su vernici Betl Krika jednoglasno odlučili da objave ovaj tekst Elen Vajt, koji je sadržavao i jednu viziju o ovom problemu, rezultat je bio neznan.

Oktoobra iste godine za Džejmsa Vajta više nije bilo dileme; kroz jednu seriju ozbiljnih članaka u PREGLEDU on je pokazao, na osnovu Biblije, da adventisti sedmog dana, prava Božja crkva poslednjeg vremena, pokazuju sve karakteristike mlake, samozadovoljne Laodikeje!

Tek sada su rezultati postali vidljivi. Između nekih 2000 pretplatnika PREGLEDA stiglo je preko 300 pisama zahvalnosti i podrške Džejmsu Vajtu za njegovo otvoreno predstavljanje stanja i poniznog poziva na probuđenje i ponovno posvećenje.

Uloga Elen Vajt u ovom probuđenju bila je značajna; njene vizije pripremile su put, njena putovanja sa suprugom omogućila su primenjivanje opšte poruke na konkretnu situaciju crkve u kojoj su se nalazili. Upravo tada i upravo to je bio slučaj s probuđenjem u Vokonu, kada je na osnovu slike Isusa koji kuca na vrata srca Meri Lafboru odlučila da ponovo dozvoli Bogu da vodi njen život.

Dva svedočanstva njegove supruge Elen iz godine 1857. utvrdili su Džejmsa u njegovom zaključku da je njihov pokret predstavljen u Bibliji kao Laodikeja. Elen je, naime, primila viziju u kojoj su joj bili pokazani mnogi detalji koje vernici treba da uklone s vrata svog srca: međusobno nerazumevanje, ljubav prema materijalnim stvarima, svetovni stil života, gnjev i slično. Na kraju vizije pažnja joj je bila usmerena na obećanja ostavljena Laodikeji. "Kako je divno to obećanje," - pisala je ona, "koje mi je bilo pokazano u viđenju: Isus će ući i večerati s nama i mi s njim!"

U stvari, poruka Laodikeji zaista je obilna obećanjima, ne samo po njihovom ukupnom broju, nego po kvalitetu koji sadrže u sebi - zajednici s Isusom koju nude. Iako nevidljiv, Isus je naročito prisutan u Laodikeji. On je "verni svedok" koji daje tačnu dijagnozu njenog stanja. On je, takođe, i "trgovački putnik", koji ide od vrata do vrata i nudi rešenja za prevladavanje takvog stanja. On, na kraju, daje kao nagradu prednost vernima da sede s njim na prestolu.

Ipak, On nešto očekuje i od nas. Mi moramo otvoriti vrata srca, jer Isus nikada neće ući u njega bez našeg odobrenja. Mi moramo "kupiti" ono što Isus nudi - njegovu pravdu "bez novca i bez plate...." (Isaija 55,1).

U drugoj viziji Elen je primetila dve grupe adventista, podeljene na osnovu reakcije prema poruci "vernog svedoka". Na jednoj strani bili su oni koji su odbili Isusov poziv. "Božji anđeli su ih napustili," - opisala je Elen. Drugu grupu sačinjavali su oni koji su poslušali Isusov savet. Marljivo su počeli posao čišćenja srca i uklanjanja svega bezvrednog iz njega; ne u svojoj sili, nego u traženju nenadmašne Božje jačine. Takvi su pobedili! Odbacivši kritizerstvo, sebičnost i sumnju, oni su se kretali u savršenom redu, kao vojska, ojačani blagoslovima poznog dažda. Njihovo svedočanstvo pred svetom donelo je nezamisliv uspeh; uskoro nakon toga Isus ih je pozdravio u svom drugom dolasku.

Kakva divna prilika!

Vernici su je delimično iskoristili. U svojim susretima oni su tražili i koristili prilike za razgovor, za izraze pokajanja i molitve oprostjenja. Roditelji i deca razgovarali su na nov, otvoren način. "Žrtva" više nije bila nepoznat pojam u ušima adventista; spremnost na žrtvu dovela je do toga da izdavačka kuća načini veliki skok od teških gubitaka do ostvarivanja zarade. Broj krštenja je rastao. Nova radost pojavila se na licu vernika kao posledica ovog novog preokreta i potpunog predavanja u Božje ruke.

Ovaj izveštaj, međutim, ne treba da u nama stvori pogrešnu sliku o probuđenju celog pokreta. Mnogi su ostali ravnodušni. Bilo je onih koji su pitali: "Zašto brat taj i taj, ili sestra ta i ta ne promene svoj život?" Neki su tražili nezavisnost i odbijali vođe pokreta; neki su već posle nekoliko pozitivnih dostignuća pomislili da su dostigli savršenstvo.

Vizija od 15. jula 1859. godine otkrila je gde se nalazio uzrok ovakvog stanja. "Zato što nisu doživeli da se Božje silno delo završi u kratkom vremenskom periodu, mnogi su izgubili već stečene dobrobiti poruke. Ali ja sam videla da vest neće obaviti svoje delo za nekoliko kratkih meseci."

Izgleda kao da je Bog namerno čekao da prođe uzbuđenje i da vernici počnu da izvršavaju Njegove savete na temelju principa. To je, ustvari, način kako Bog uvek postupa. "Da njegov narod ne bi sam sebe zavaravao, Bog mu daje vremena da uzbuđenje prestane, a zatim ga stavlja na probu da bi video da li će poslušati savet vernog Svedoka."

Postalo je očigledno da za istinsku promenu adventista 1850-ih godina nije bilo dovoljno nekoliko večeri molitve, nekoliko sedmica duhovnog probuđenja ili "nekoliko kratkih meseci". Traženje Božje sile uvek obuhvata dugačak period života, jer Božji narod treba da razvije karakter koji će dostići uzvišene ideale.

20. "Osećaj za misiju"

Sto devedeset i tri zastave! Uzbudljivo je bilo posmatrati ih kako, najrazličitijih boja, vijore pred zgradom kongresnog centra u Beču. Svaka zastava predstavljala je jednu zemlju u kojoj su adventisti sedmog dana zastupljeni organizovanim radom, odražavajući stanje do 52. zasedanja Generalne konferencije, odnosno do jula 1975. godine. Koliko ih je danas? Rad u toliko zemalja zaista je veliki uspeh; najuspešnija protestantska crkva pored adventističke može da se pohvali tek polovinom tog broja.

Između tog datuma i leta 1859. godine protekao je period od preko 100 godina. Da su tadašnji adventisti bili spremni za pozni dažd, da li bi stvarno trebalo da prođe toliko vremena da se uđe u ovoliki broj zemalja?

Adventisti su uvek imali "osećaj za misiju". član 5 prvog "Ustava Generalne konferencije" iz 1863. godine zahtevao je izbor tročlanog tela koje će delovati kao "misionski odbor". Pre te godine bila je kupljena štamparska mašina s ciljem da se na njoj štampaju tekstovi koji će objaviti svetu biblijsku istinu. Još ranije, 1848. godine, Elen Vajt je dobila viziju o tome "... kako da radimo i poučavamo još uspešnije." A pre svega, prvog dana nakon velikog razočarenja, Hajram Edson se podsetio slike iz Otkrivenja 10. poglavlja u kojoj je anđeo kazao proroku da mu "... valja dalje propovedati, svim jezicima i plemenima i koljenima i narodima."

Od najranijih početaka svog postojanja adventisti su bili više nego samo jedna religijska organizacija. Adventni pokret je uvek znao šta je aktuelna vest i imao osećaj za misiju. "Neka vest leti," - pisao je Džejms Vajt 1849. godine, "jer je vreme kratko!"

Zbog uverenja da je vreme kratko i da će Isus brzo doći, adventisti nisu odmah upoznali niti odmah objavljivali treću anđeosku vest. To je na neki način ometalo viziju prvih vernika; ali kada su "došli sebi", upotreбили su ono malo novca što su imali i izneli tu viziju putem štampanog teksta.

Još u decembru 1844. godine Elen Vajt je dobila jednu viziju o veoma velikom poslu koji Bog želi da se obavi pre Isusovog povratka. Elen je bila podignuta na nebo, a zatim je, po savetu anđela pratioca, pogledala na Zemlju. Kada astronauti danas iz svojih letilica pogledaju "dole", ostaju zadivljeni lepotom "plave planete"; ali ono što je Elen videla bila je tama - moralna tama.

Posmatrajući pažljivije, ona je opazila na zemlji "tačkice svetlosti, slične zvezdama" kako sijaju tu i tamo u pojedinim krajevima. Onda ih je videla još više, pa još više, kako "postaju veće i sjajnije, obasjavajući istok i zapad, sever i jug, ceo svet." Pravi izvor svetlosti ovih tačkica bio je Isus, a one su predstavljale ljude koji su imali istinu i koji su prihvatili treću anđeosku vest. Nešto kasnije, u novembru 1848. godine, zaspala je istina o suboti kao "reka svetlosti koja obasjava svet jasnom svetlošću."

Dok su slušali izveštaj Elen Vajt o ovoj viziji, mnogi su joj zamerali što izostavlja Isusov drugi dolazak. Ali bilo je i takvih koji su razumeli vrednost ovih poruka. Džozef Bejts dao je u štampu tekst koji je potvrđivao postojanje svetkovatelja subote u Rusiji, Francuskoj, na Bliskom istoku i Britaniji. Godinu dana kasnije (1849.) Džejms je bio ubeđen da će vest o suboti "odjeknuti Amerikom jačinom koju adventna vest nikada nije dostigla." Kakvo smelo predviđanje!

Istina, adventisti su jedno vreme verovali u teoriju "zatvorenih vrata", koja nije bila ništa drugo nego zamišljanje da je prošlo vreme milosti za grešnike. Vođe Milerovog pokreta su često govorili o "zatvorenim vratima". Sam Miler verovao je da su se vrata milosti zatvorila nekoliko dana pre 22. oktobra 1844. godine za sve one koji su odbacili vest prvog anđela. Nakon razočarenja mnogi čekaoci Isusovog dolaska nastavili su da veruju u ovu "istinu". Zna se, na primer, da je Elen Vajt bila tog mišljenja sve dok nije primila prvu viziju. Njen muž Džejms živeo je u tom uverenju nešto duže od nje, a Džozef Bejts duže od oboje.

Kada su otkrili "pravu istinu", Bejts i Vajt, zajedno sa svojim istomišljenicima, potrudili su se svim silama da podele svoju veru sa svima koji hoće da ih slušaju. Pri svemu tome oni su se najviše obraćali nekadašnjim učesnicima pokreta očekivanja Isusa u jesen 1844. godine; ali zbog predrasuda koje su mnogi mileriti gajili prema njima, rezultati njihovih napora bili su gotovo jednaki nuli.

Možda nama danas njihova koncepcija izgleda smešna i nelogična; ali ona je u dubini duboko biblijska. Izveštaj o životu i radu apostola kroz knjigu DELA APOSTOLA pokazuje da su Isusovi sledbenici takođe prvo ostali u Jerusalimu, ograničavajući se na vrlo stidljive pokušaje i u prilično uskom krugu da objave vest o prorečenom Mesiji. Preokret je nastao tek odlaskom u Samariju, Judeju i ostale krajeve, a posebno početkom progonjenja hrišćana. Tako je bilo potrebno da se i sada dogodi "Samarija", "dijaspora", a do toga je došlo početkom 1850-ih godina; 1850. Elen je pisala iz Osvega, Njujork, da ljudi "dolaze sa svih strana", da bi dve godine

kasnije Baptistička i Metodistička crkva takođe pokazale želju "da hodaju putem na kojeg ukazuju sve Božje zapovesti."

Kada su neadventisti počeli da izražavaju želju da pristupe redovima svetkovatelja subota, vernici su postupili vrlo mudro. Umesto da insistiraju na ponekad zamornom raspravljanju o svakom detalju Isusove službe u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta, oni su ispitivali ostale delove njihovog verovanja, da ne bi nešto prevideli. Međutim, njihovo shvatanje stvari je pokazivalo da razumeju Isusovu posredničku službu do 1844. godine i njegovu istražnu službu nakon 1844. godine, što je bilo ne samo biblijski ispravno, nego i osvežavajuće za "stare vernike".

Kako je sećanje na veliko razočarenje bledilo, tako su ljudi koji nisu učestvovali u Milerovom pokretu postajali sve više otvoreni za slušanje. U proleće 1852. godine takve osobe sačinjavale su više od polovine broja novokrštenih. Par godina kasnije, spomenuli smo to u prethodnim poglavljima, ponovo je "ušao u modu" šator kao mesto održavanja evangelizacija, a govornici kao što su bili Lafboru, Vajt, Endrus, Kornel i Vagoner mnogo su doprinosili da mesta za posetioce još pre početka propovedi postanu prava retkost.

Pa ipak, čak da je posetilaca na takvim sastancima bilo još deset puta više, na takav način teško da bi se ispunio Isusov nalog o propovedanju evanđelja celom svetu. Svetkovatelji subote nisu negirali evanđeoski zadatak koji im je bio poveren; šta više, uviđali su veliku sličnost između Isusovog naloga: "I propovedaće se ovo evanđelje o carstvu po svemu svetu...." (Matej 24,14) i vesti prvog anđela "... koji imaše večno evanđelje da objavi onima koji žive na zemlji, i svakome plemenu i jeziku i koljenu i narodu...." (Otkrivenje 14,6). Jedno vreme oni su smatrali da su ispunili zadatak time što su poslali adventnu vest u svaku misionarsku stanicu do 22. oktobra 1844. godine. Ali kada su se susreli s mnoštvom ljudi koji nikada nisu čuli za adventnu vest, a koji su sada dolazili pod njihove šatore, morali su da preispitaju svoju teologiju. Još dok su mnogi mislili da je prva anđeoska vest predviđena za ceo svet a treća samo za pravedne, Elen Vajt je poručila da je i treća anđeoska vest poslana "grešnom svetu". To se moglo zapaziti i iz opisa ova tri nebeska vesnika; oni su leteli uporedo, sve do Isusovog dolaska, navodeći na zaključak da sva tri dela ove velike poruke moraju biti objavljena svetu pre nego se Gospod pojavi u svojoj slavi.

Godine 1855. Džozef Bejts je ohrabrivao vernike da šalju literaturu u "... neke strane misionarske stanice, posebno na ostrva Srednje Amerike." Godinu dana kasnije Džejms Vajt je upozorio: "Misionarski duh treba još izraženije da podigne svoj glas u novim poljima, i da dozvoli da zvuk uzbune prođe kroz hrišćanski svet." Još jednu godinu kasnije R. F. Kotrel propovedao je pred Seneka Indijancima. Iste godine su dvojica kanadskih blizanaca, braća Bordije (Bourdeau) počela s propovedanjem na francuskom govornom području u predelu grada Vermonta. Džon Fišer (John Fischer), nekada baptistički propovednik, pošao je u rad na danskom jeziku za doseljenike u Mičigenu. Ohrabren ovakvim razvojem, Juraja Smit je u jednom broju PREGLEDA iz 1859. godine izjavio kako bi "možda" taj nalog o propovedanju svim narodima, kolenima, plemenima i jezicima mogao da se ostvari upravo u Severnoj Americi!

Tamo gde je Smit stavio "možda", Džozef Klars (Joseph Clarke), po zanimanju učitelj, iz države Ohajo je ostao bezuslovan. "Delo se ne sme deliti po područjima," - opominjao je on. "Irska nam je jednako blizu kao Ohajo, Rusija jednako draga kao Ajova!" Drugi su takođe bili dalekovidiji od urednika PREGLEDA i već su slali knjige i časopise rođacima koji su živeli s druge strane okeana. Ranih 1860-ih godina iz Irske je stiglo pismo od grupe vernika koji su počeli da svetkuju subotu i koji su zahvaljivali uredništvu PREGLEDA i Elen Vajt za njena

SVEDOČANSTVA. "Ja, moja deca i služavka," - stajalo je u jednom pismu, "svetkujemo subotu. Subotom je, naime, služavci 'zabranjeno' da radi u našoj kući."

Lako se može razumeti zašto je tada bilo jednostavnije slati literaturu u strane zemlje nego ljude. Propovednika je i inače bilo veoma malo; prenatrpani poslom, slabo plaćeni, bez nekoga ko će ih voditi, oni su jedva savladavali probleme i potrebe u "svojoj kući". Džejms Vajt je imao utisak da potrebe zahtevaju još dvadeset puta više propovednika nego što ih je bilo u aktivnoj službi. Osim toga, na takav korak nije bilo moguće odlučiti se bez odgovarajuće organizacije. Tako ponovo dolazimo do godine 1863. i već spomenutog tročlanog izvršnog tela kao "misionarskog odbora".

Ali, ako je to "telo" bilo misionarski odbor, zašto je onda proteklo punih jedanaest godina do slanja prvog misionara u jednu stranu zemlju?

Već je spomenuto da je propovednika bilo toliko malo da nisu mogli da pokriju ni potrebe Severne Amerike. S druge strane, jedna od prvih akcija ovog "misionarskog odbora" bila je slanje misionara, ali - na području Amerike. Ovaj ogromni kontinent, sastavljen od mnoštva saveznih država, takođe je imao područja gde adventna vest nije doprla, pa su zato propovednici koji su polazili u te krajeve nazivani i smatrani "misionarima." U stvari, to je bila praksa još iz ranih 1850-ih godina; 1853. godine Lafboru i Kornel proveli su nekoliko meseci na putovanju kroz slabo naseljene prerije saveznih država Viskonsin i Ilinoi kao "misionari". Desetak godina kasnije, evanđelista Sanborn (Sanborn) prevalio je oko 3600 kilometara za osam meseci objavljujući adventnu vest u državi Minesota; zatim ponovo Lafboru s jednim od braće Bordije 1868. godine u seriji propovedi pod šatorom u Kaliforniji, kada su, da bi došli do San Frensiske (San Francisca), prvo plovili Atlantikom do Paname, zatim nju prešli kopnom, pa dalje brodom do konačnog odredišta, i tako prevalili preko 10 000 kilometara....

Iako je od osnivanja "misionarskog odbora" Generalne konferencije do slanja prvog misionara u Evropu (J. N. Endrusa) proteklo jedanaest godina, to ne znači da ovaj odbor nije razmišljao i planirao slanje misionara u strane zemlje. Revni Džejms Vajt izvestio je da je ovo tek nekoliko dana staro "telo" donelo odluku da pošalje propovednika B. F. Snuka (B. F. Snooka) u Evropu kao "misionara" još pre isteka 1863. godine. Međutim, ideja nije ostvarena odmah, što se kasnije pokazalo kao pozitivno, pošto je Snuk okrenuo adventistima leđa i pridružio se "univerzalistima".

Godinu dana kasnije M. B. čehovski (M. B. Czechowski) zamolio je crkvu da ga ovlasti da pođe u Evropu kao misionar. Crkva je to u početku odbila, pošto je imala plan da on pođe u takav poduhvat, ali nešto kasnije, čehovski je obezbedio potrebna sredstva od adventista koji su još svetkovali nedelju i otišao u Evropu "na svoju ruku". Par godina kasnije u Ameriku je stigao izvesni Džejms Erzberger (James Erzberger), adventista iz Švajcarske koji se obratio radom čehovskog. Posle izvesnog vremena Džejms je rukopoložen u Americi i omogućeno mu je da se vrati u svoju zemlju "... da učestvuje u velikom delu propovedanja poslednje opomene ljudima." Nije bilo nikakve dileme da je, 1870. godine, on smatram "misionarem", a samim tim Evropa "misionarskim poljem".

U međuvremenu događalo se još nešto što će pokazati bogate rezultate već nakon nekoliko godina. Grupa žena u mestu Saut Lankaster (South Lancaster) u državi Masačusets, ohrabrena radom propovednika Stefena Heskela (Stephen Haskell) i pod vodstvom energične Roksi Rajs (Roxie Rice) oformila je 1869. godine BUDNO MISIONARSKO DRUŠTVO. One su nalazile vremena za molitvu, za posete prijateljima i susedima, za pomaganje starima i nevoljnima i za slanje stotina i hiljada knjiga, časopisa i traktata na adrese u Americi i inostranstvu. Za uzvrat,

primale su izvanredne izveštaje i dirljiva pisma. Sledeće godine, kada je izabran za predsednika Oblasti, Hessel je osnovao PODRUČNO I MISIONARSKO DRUŠTVO za državu Novu Englesku (New England), poznato pod engleskom skraćenicom "T & M" ("Tract and Missionary Society"). Njegovi naponi bili su usmereni na to da što je moguće više lokalnih crkava organizuje "T & M" na mesnom nivou. Godine 1873. Hessel je bio zamoljen da ovaj oblik rada proširi na celo područje Sjedinjenih država. U mnogo slučajeva trostruka anđeoska vest stizala je u udaljene krajeve i otvarala srca ljudi delovanjem "T & M" pre pojave ijednog propovednika ili misionara.

Ovo poglavlje počeli smo izveštajem o brojnosti zemalja u kojima se organizovano propoveda adventna vest, odnosno gde je zastupljena Crkva adventista sedmog dana, sa stanjem 1975. godine, na tadašnjem zasedanju Generalne konferencije u Beču. Jednu godinu ranije adventisti su obeležili stotu godisnjicu slanja prvog adventističkog misionara u jednu stranu zemlju. Nije postojala nikakva proslava, ali je obnovljena uspomena na ovaj važan korak u razvoju adventne vesti i Adventističke crkve kao njenog nosioca.

Ali, to nije jedina stogodišnjica koja je potvrđivala da je adventna vest uvek puna "osećaja za misiju"; 1959. godine navršilo se sto godina od kako je prvi Evropljanin upoznao i prihvatio trostruku anđeosku vest, da bi 1964. bio obeležen jubilej od stupanja u službu prvog dobrovoljnog misionara u jednoj zemlji izvan Severne Amerike - Mihaela Beline čehovskog (Michael Belina Czechowski).

21. Nekadašnji katolički sveštenik

"Oprosti, sine, ali da li bi mi dozvolio da pređem carinu sakriven pod ovim tovarom sena u tvojim kolima?"

Seljak je začuđeno pogledao stranca obučenog u sveštenečke haljine koji mu je uputio ovakvu molbu.

"Da, oče," - odgovorio je i pomogao mu da se zavuče na dno zaprege.

Sveštenik po imenu Mihael Belina čehovski spašavao je goli život. Franjevački kaluđerski red u centralnoj Evropi našao se na opasnom udaru nacionalne politike. Sada se nalazio na dohvata granice; kada bi samo uspeo da je pređe neprimećen.

Kada bi!

Zaprega u kojoj se našao bila je devetnaesta u jednom dugačkom karavanu koji je čekao na prelaz. Malo po malo približavali su se kontrolnom mestu. Izvirujući ispod slame, čehovski je zapazio jednog postarijeg oficira kako u svaki tovar zabada mač; energičnost kojom je to uradio kod prvih kola nije se promenila ni do osamnaestih!

Na dnu zaprege čehovski se usrdno molio. Tada je osetio kako se kola pomeraju i staju pred čoveka s mačem u ruci.

"Imaš li šta da prijaviš?!" - odjeknuo je grubi glas oficira-kontrolora.

"Verujte mi, gospodine, nemam ni komad hleba!" - odgovorio je vlasnik zaprege.

"Onda se miči odavde; nećeš valjda tu ostati ceo dan!"

Dok je zaprega polako odmicala, čehovski je još jednom provirio ispod tovara. Oficir s mačem u ruci upravo je zamahnuo da proveriti da li se neko krije u slami dvadesetih kola.

Mihael Belina čehovski, pionir treće anđeoske vesti na evropskom kontinentu, bez dvoumljenja je jedan od najživopisnijih, a u isto vreme najkontroverznijih, likova u istoriji adventizma. Događaji slični ovom upravo opisanom nisu bili retkost u njegovoj biografiji. Iako svaki njegov opis nije uvek odgovarao stvarnosti, ipak nije teško shvatiti zašto je, kada je jednom došao na ideju da se vrati u Evropu kao misionar, to i ostvario na sebi svojstven način.

Rođen 1818. godine u Poljskoj, Mihael Belina je stupio u franjevački red čvrsto uveren da su i savremeni kaluderi tako poštteni i nesebični kao što je to bio njihov osnivač Franjo iz Azizija. Kada je razumeo da je stvarnost drugačija, pokušao je da izvrši reformu reda, što ga je, međutim, samo vodilo iz jednog uzbuđenja u drugo. Kao kaznu zato što je pisao lično papi o zloupotrebama među franjevcima, dobio je godinu dana zatvora; iza toga uspeo je da pobegne u Francusku i tamo se zadrži tri godine, dok nije proteran u Švajcarsku. U toj zemlji, 1850. godine, napustio je sveštenički poziv i katoličku crkvu, oženio se i počeo da vodi redovan građanski život.

Sledeće godine čehovski je otplovio za Severnu Ameriku, gde je prvo radio zajedno s kanadskim baptistima; međutim, 1857. godine upoznao je trostruku anđeosku vest na jednoj evangelizaciji pod šatorom u i prešao u redove adventista sedmog dana. Već sledećeg proleća, na jednom saboru u Betl Kriku koji je razmatrao potrebe propovedanja evanđelja među etničkim grupama, čehovski je određen da sarađuje s braćom Bordije u radu s Amerikancima francuskog govornog područja.

Bilo je uzbudljivo imati u svojim redovima "živog" nekadašnjeg katoličkog sveštenika. Njegova ranija požrtvovnost i revnost često su opisivani na stranicama "Pregleda", a njegova skromnost u materijalnim dobrima izazivala je poštovanje među vernicima, uključujući tu i porodicu Vajt. Istina, Džejms Vajt je vremenom sve više postajao zbunjen položajem čehovskog; kao ocu troje dece nije mu bilo uvek jasno kako to da Mihael Belina, koji je imao četvoro dece, ima tako nesrazmerno velike potrebe za izdržavanje porodice. Posle samo godinu dana uspešnog rada u francuskom govornom području na granici između Sjedinjenih država i Kanade, čehovski je krenuo u skupi poduhvat rada sa strancima u Njujorku. Do guše u dugovima, ubrzo je zatražio od odgovorne braće da ga hitno prebace na staro područje.

Godine 1861. Džejms Vajt je obilazio istočni deo Sjedinjenih država pokušavajući da osnuje oblasti; međutim, sretao je otpor koji ga je bolelo. U takvom stanju nadao se da će ga čehovski, s kojim su se on i Elen prilično prijateljili, razumeti i podržati. Ali, bivši katolički sveštenik nastavio je da ide svojim sopstvenim putem.

Ovo je bio trenutak preokreta. čehovski je uskoro istupio iz propovedničkog kadra, pokušavajući da se izdržava kao samostalni pisac, da bi se konačno, suprotno savetu braće, vratio u blizinu Njujorka da tu živi i radi.

Stvarni cilj čehovskog bio je rad u Evropi. Još 1858. godine on je pisao Elen Vajt da je njegova duboka čežnja da "poseti svoju domovinu preko velike vode i kaže njenim stanovnicima sve o Isusovom dolasku, o slavnim obnavljanju i obavezi da drže zapovesti Božje i imaju veru Isusovu." Kada je Generalna konferencija osnovana 1863. godine i Džejms Vajt u PREGLEDU objavio nameru o slanju brata Snuka u Evropu kao misionara, čehovski se ponadao da je njegov san na pragu ostvarenja. U susretu s Dž. N. Lafboruom sledeće zime, zamolio ga je da spomene

njegovo ime pred Izvršnim odborom. Lafboru je smatrao da je još prerano i ubeđivao je čehovskog da se još malo strpi. Njegov argumenat je bio da crkva još nije u mogućnosti da ga izdržava, iako je u stvari mislio da je čehovski "prebrz" da bi poslužio kao misionar.

Elen Vajt je sa svoje strane napisala mnoga pisma čehovskom. U jednom, na primer iz 1861. godine, navela mu je da joj je pokazano kako je njegovo odbijanje saveta braće propovednika bio pogrešan korak. Ona ga je pohvalila kao "savesnog i iznad svega poštenog radnika pred Bogom" (kompliment koji je, inače, retko dolazio od Gospodnje sluškinje), ali i podsetila da je dao priliku braći da se razočaraju u njegovu skromnu moć rasuđivanja. Molila ga je da on sam ne napušta delo nego da sačeka odluku crkve; a iznad svega upozoravala ga je da ne dozvoli da ga opije lažna slava kojom su ga okruživali neadventisti.

Vođe crkve odbile su njegov zahtev za slanje u Evropu, smatrajući da je potrebno da još izvesno vreme provede s njima u učenju i sticanju osnovnih navika ekonomičnog života, da bi tek kasnije pošao preko okeana.

Tada je čehovski počeo da dozvoljava upravo ono na šta ga je Elen Vajt naročito upozorila; otišao je u Vilbreem (Wilbraham), Masačusets, na jednu evangelizaciju pod šatorom koju su vodili adventni hrišćani, izneo im svoju želju i požnjeo divljenja i hvalospeve oduševljenih posetilaca.

Adventni hrišćani bili su izdanak Millerovog pokreta, čiji su sledbenici odbijali istine o suboti i Svetištu na nebu, ali koji su verovali u besvesno stanje čoveka nakon smrti. Oni su takođe imali svoju organizaciju od 1860. godine, sa središtem u Bostonu.; Majls Grent (Miles Grant), izdavač časopisa WORLDŽS CRISIS ("Križa sveta"), bio je saglasan s tim da se čehovskom obezbedi stalna plata preko njihovog časopisa.

Glavna grana Milerovog pokreta, koja se takođe slagala s mnogima po pitanju stanja umrlih, 1858. godine prerasla je u "Američko milenijalističko udruženje", kasnije poznato pod imenom "Evangelistički adventisti". Urednik njihovog časopisa ADVENT HERALD ("Adventistički glasnik") takođe je bio naklonjen čehovskom. S takvom podrškom, Mihael Belina se, zajedno s porodicom i u pratnji Ane Batler (Anne Butler, sestre jednog od prvih predsednika Generalne konferencije Džordža I. Batlera), otisnuo na put prema Evropi, 14. maja 1864. godine.

Sledećih 14 meseci čehovski je vredno radio u blizini Tore Peliče (Torre Pellice) u valdenžanskim područjima italijanskih Alpa. Tu je zadobio nekoliko osoba za istinu o suboti: J. D. Gajmea (J. D. Geymet), Frensisa Besona (Francis Besson) i gospođu Katrin Revel (Catherine Revel), koja je postala prvi kršteni vernik u Evropi. Ali, kako je vremenom sve više nailazio na protivljenje, septembra 1865. preselio se u Švajcarsku.

Zajedno s Gajmeom, koji je pošao s njim iz Italije u Švajcarsku, Mihael Belina je išao od vrata do vrata, propovedao u javnim prostorijama, štampao i delio traktate i izdavao časopis L'EVANGILE ETERNEL ("Večno evanđelje"). Tri godine kasnije plodovi ovakvog rada videli su se u broju od oko 40 krštenih vernika, okupljenih u nekoliko grupa. Najveća crkva bila je osnovana u Tramelanu 1867. godine; to je ujedno prva adventistička crkva organizovana izvan Severne Amerike!

Da bi obezbedio novčanu podršku od svojih dobrovoljnih darodavaca, čehovski je slao izveštaje urednicima časopisa ADVENT HERALD i WORLDŽS CRISIS. Urednici su ove izveštaje uvrštavali u sadržaj pojedinih brojeva, dodajući uz njih poziv za pomoć u ovoj plemenitoj misiji.

Smatrajući da je engleski jezik strani jezik za novokrštene svetkovatelje subote, čehovski im tri godine nije kazao da postoje adventisti i u drugim krajevima sveta. Ali, sasvim slučajno, jedan od vernika našao je jednog dana krajem 1867. godine među stvarima koje su pripadale čehovskom jedan primerak PREGLEDA od 16. jula. čovek je toliko znao engleski da je mogao uz pomoć rečnika da odgonetne sadržaj nekih članaka. čitajući tako jedan od njih, pasus po pasus, s velikim uzbuđenjem zaključio je da u Americi takođe postoje adventisti sedmog dana. Odmah zatim napisao je jedno pismo (na francuskom jeziku) i poslao ga na adresu Betl Krika koju je našao u zaglavlju časopisa. Nakon izvesnog vremena, čitajući ovo pismo, vernici u Betl Kriku s velikim uzbuđenjem zaključili su da u dalekoj Evropi, u Švajcarskoj, takođe postoje adventisti sedmog dana!

Pisma su počela da putuju od Amerike prema Evropi i obrnuto. Ali velika radost zbog ovog otkrića ubrzo je pomračena: čehovski se odselio u Italiju da tamo otpočne misionarski posao! Za njim su ostali samo dugovi; kompletna oprema za štampanje časopisa VEČNO EVANĐELJE bila je pod hipotekom. Još jednom je njegova slabost odnela pobjedu.

Pošto su potraživaci postavili kraj januara 1869. godine kao krajnji datum za izmirenje dugova, braća iz Amerike pozvala su predstavnike Švajcarske u posetu i u međuvremenu pokrenuli akciju skupljanja novca za štamparsku opremu. U direktnom dogovoru postavljen je uslov: vernici iz Amerike uložice novac u opremu, dok se vlasništvo neće voditi na ime pojedinca, nego na vernike Švajcarske kao celinu. Međutim, čehovski je odbio ovaj uslov i oprema je izgubljena! Odmah nakon toga on je definitivno napustio Švajcarsku; zna se da je jedno vreme radio u Francuskoj, Nemačkoj i Mađarskoj, da je bio čak u Rumuniji, gde je takođe osnovao grupu adventista sedmog dana. Pod još nerasvetljenim okolnostima, umro je od iscrpljenosti, 23. februara 1876. godine u Beču, u 58. godini života. čehovski je, bez dvoumljenja, bio misionarski "opsednut", u pozitivnom smislu. Neverovatne su udaljenosti koje je on prevalio pešice. Nekoliko puta nalazio se na samoj granici života i smrti. Jednom prilikom zaspao je na snegu od velikog umora. Ali, uvek je verovao da ga je Bog pozvao u naročitu misiju. Kada je posetio jednu uglednu porodicu u Italiji, zaključio je da su domaćini bili pripremljeni na njegovu posetu kroz san prethodne noći.

Takođe se mora priznati da je čehovski temeljito obavljao službu. Duhovni nivo na kojem su se nalazili novokrštene vernici bio je prilično visok. J. D. Gajme, Frensis Beson, Johan Jones i još nekolicina drugih samo su čekali trenutak da postanu misionari, Alber Vulmje (Albert Vuilleumier), časovničar, služio je kao starešina i povremeno obavljao krštenja; Džejms Erberger je stupio u propovedničku službu i ostao lojalan adventistima sedmog dana do kraja svog života. Gospođa Revel ostala je svetkovatelj subote uprkos protivljenju rodbine punih šezdeset godina, dok nije sklopila oči u 99. godini; gospođa Pižeron (Pigueron), prva koja se krstila u jezeru Nojšatel (Neuchatel), premašila je gospođu Revel za više od deset godina u poštovanju biblijskog dana od odmora. Nekoliko mladih bračnih parova prenelo je svoje adventno verovanje na sledeću generaciju, tako da su neki od njihovih potomaka i danas aktivni članovi crkve.

Kada je do adventista prvog dana u Americi doprla vest da čehovski u Evropi propoveda istinu o suboti, zaustavljena je sva pomoć koja mu je bila namenjena. Međutim, adventisti sedmog dana su se oduševili; čehovski je postao "plemeniti, dragi čovek" kojem su oproštene sve greške u prošlosti i koji je izazivao u njima osećaj krivice što ga od početka nisu podržavali. Generalna konferencija je na svom zasedanju 1872. godine službeno priznala da je "Božja ruka učestvovala u presađivanju istine u Švajcarsku."

Međutim, kada je Endrus 1874. godine došao u Švajcarsku kao prvi poslani misionar za Evropu, susreo je ljude koji su imali samo negativne asocijacije na ime čehovski. Kao što su bili čvrsti u svetkovanju subote, tako isto su švajcarski adventisti bili uporni, gotovo tvrdoglavi, u osuđivanju čehovskog zbog njegove navodne preljube i potpunog otpada od istine. Iako su dočekali Endrusa dobrodošlicom, nikada mu nisu izašli u susret u vezi s nabavkom opreme za štampanje literature; Endrus je umro devet godina kasnije bez nje.

Zanimanje za ličnost i rad Mihaela Beline čehovskog probudilo se ponovo poslednjih godina, povodom stote godišnjice njegove smrti. Evropski istraživači s prilično uspeha dolaze do podataka da su njegova navodna preljuba i otpad od istine samo izmišljene glasine. "Jer imamo ovo blago," - kazao je apostol Pavle za evanđeliste svih generacija, "u zemljanim sudovima."

Elen Vajt nikada nije kazala da će se Bog okrenuti od čehovskog ako on pođe u Evropu kao što je zamislio! Očigledno je Bog i ovog puta sve "izveo na dobro" i blagoslovio rad nekadašnjeg katoličkog sveštenika. Ali, postavlja se pitanje: koliko više je moglo da se postigne? Koliko bi veći rezultati bili da je čehovski, naviknut u kaluđerskom životu da sve materijalne potrebe budu zadovoljene, poslušao savet vodeće braće u crkvi i nadahnute preporuke Duha proroštva? Da je to učinio, našao bi se broju onih koji složno grade čvrstu građevinu evanđelja na zemlji i koji učvršćuju ugled crkve u periodu njenog razvoja kada joj je to bilo neophodno. U tom slučaju bi on, ne B. F. Snuk, bio određen za misionara u Evropi deset godina pre nego što je Endrus stupio na švajcarsko tlo. Štamparija ne bi bila izgubljena. A u sećanju adventista s obe strane okeana ostalo bi zapisano: prvi "zvanični" adventni misionar u Evropi - Mihael Belina čehovski!

22. Misionari u Evropi

Polovinom 19. veka u Americi saglasnost vernika u pitanju subote kao dana za svetkovanje nije značila jedinstvo i u svim ostalim tačkama nauke. Vođe pokreta gledali su na adventni narod kao na mnoštvo dugmadi, svih mogućih oblika i veličine, s više različitih verovanja nego što ijedna proročka zver u Bibliji ima glava ili rogova.

Pogrešno bi bilo kazati da su u tom periodu vernici bili ujedinjeni u naporu da treću anđeosku vest prošire po celom svetu. Šta više, pre bi se moglo kazati da su bili prilično ravnodušni; u to vreme pada ona, već opisana situacija nagomilanih časopisa i knjiga, koja je nagnala Džejmsa Vajta da adventiste nazove "Laodikejom". čak ni prvobitni izveštaji o presađivanju evanđelja na evropsko tlo nisu doneli potrebno probuđenje.

Elen Vajt je, međutim, uvek iznova pozivala ljude da se probude i pruže drugima saznanje o najvećim porukama trojice anđela iz Otkrivenja. "Uložite naročite napore," - savetovala je ona, "posebno tamo gde vam anđeli Gospodnji otvaraju put. Ne selite se u udobne kolonije. Ne očekujte da svetlost istine vama pomogne pre nego se potrudite da je objavite drugima!" Ali, njene reči nailazile su na ogluvene uši.

Konačno, vesti o širenju dela u Švajcarskoj počele su da bude zanimanje vernika. Još više je to bio slučaj kada je u Ameriku stigao Džejms Erberger. On je bio student kada je prvi put čuo za svetkovatelje subote. Da bi im pokazao da ih smatra legalistima i da ništa ne drži do njihove religije, posetio je jedne subote u jutro njihovo bogoslužjenje obučen u - radno odelo. Godine 1868. on se ipak krstio; obred je obavio Alber Vulmije. U junu sledeće godine iskrao se iz broda koji je dovezao putnike na obale Amerike. Nesposoban da se odmah snađe u novoj zemlji i novom jeziku, već u pristaništu napravio je uočljivi transparent: "Dž. N. Endrus, Betl Krik, Mičigen."

Na neki način Erceberger je stigao u dom Elen i Džejmsa Vajta. Njihov sin Vili, kuvarica Edelajn Hou (Adeline Howe) i budući lekar Džon Kelog (John Kellog) po ceo dan poučavali su ga jeziku. Nakon pet sedmica Džejms Erceberger je progovorio engleski! Nije prošla ni deveta sedmica njegovog boravka u Americi, on je svojim pozivom na pomoć Švajcarskoj naveo učesnike jednog sabora na plač. Za uzvrat su adventisti sakupili ono što se i danas smatra prvim misioniskim skupljanjem - 76 dolara.

U međuvremenu osnovano je "Misionsko udruženje adventista sedmog dana" s ciljem da obezbeđuje sredstva za misioniski posao u svetu. PREGLED je sa svoje strane redovno objavljivao izveštaje o napretku evanđelja ili njegovom probijanju kroz saveznu državu Nova Engleska, Kalifornija, kao i na teritoriji države Švajcarske. "Izgleda da Bog očigledno otvara vrata za širenje svetlosti istine... Bog priprema put pred svojom decom čak brže nego što su oni spremni da odgovore." Ademar Vulmije, Alberov nećak, takođe je stigao u Ameriku i otišao u Betl Krik. Njegovim dolaskom počela je promena u načinu razmišljanja i delovanja odgovornih. Ali kada je Generalna konferencija 1873. godine donela odluku u slanju misionara u Švajcarsku, ipak nije ostvarila zaključak već te godine. "Polja su žuta i spremna za žetvu," - govorio je Džejms Vajt. "Mi moramo poslati čoveka za Evropu koji će tamo izgraditi delo propovedanja evanđelja. Preporučujemo stoga brata Džona Endrusa da se udruži s bratom Vulmijeom već ove jeseni."

Kao što smo kazali, odluka se nije ostvarila iste godine kada je donešen zaključak. Sledeća će se pokazati boljom; ali dok čekamo da ona nastupi, pogledajmo još jednom ličnost Džona Endrusa, iako je o njemu je bilo reči u prethodnim poglavljima.

Džon Nevins Endrus bio je petnaestogodišnji mladić one godine kada je Milerov adventni pokret prošao kroz teško iskustvo razočarenja. Kratko pre toga cela porodica Endrus prihvatila je Milerovu poruku o Isusovom dolasku 1844. godine, a od jeseni je na njihovom imanju porodica Stouel našla novi dom, jer je sve svoje imanje prodala u očekivanju Spasitelja.

Ova širokogrudost Endrusovih bila je bogato nagrađena. Slučajno ili ne, jedan primerak Preblovog traktata o suboti našao se na njihovom ranču. Reč je, ako se još sećamo, o istom traktatu koji je pokrenuo Džozefa Bejtsa na svetkovanje subote kao biblijskog dana odmora. Kćer Stouelovih, Merien (Marian), našla ga je negde i pročitala. Uzbudena, pokazala ga je starijem bratu Osvaldu (Oswald). Već sledeće subote njih dvoje svetkovali su taj dan kao stvarni Božji dan od odmora; naravno samo onoliko koliko su mogli i koliko su znali, jer je to bila njihova tajna koju, zbog straha od starijih ukućana, nisu smeli da otkriju.

U ponedeljak je Merien pokazala traktat Džonu, sada već sedamnaestogodišnjaku. Džon ga je pročitao i upitao:

"Da li tvoj tata zna za ovo?"

"Ne," odgovorila je Merien, "ali pokazaću mu. Da li bi i ti svetkovao pravu subotu s nama, Džon?"

Kraj naredni sedmice zatekao je obe porodice, roditelje i decu, u svetkovanju subote i obavljanju bogoslužjenja u jednoj od mnogih prostorija prostrane kuće.

Ova nova praksa na ranču Endrusovih nije ostala neprimećena, jer niko nije ni želeo da je sakrije. Uskoro se još sedam porodica priključilo malom jezgru sa željom da se sastaju radi

proučavanja Biblije i obavljanja bogoslužnja. Jedna devojka iz tog kruga postala je kasnije sestra Smit, tačnije supruga dugogodišnjeg urednika adventističke izdavačke kuće Juraje Smita; druga jedna devojka, njena sestra Angelina, udala se Džona Endrusa.

Septembra 1849. godina na Endrusovom ranču u mestašcu Periz održan je značajan sastanak vernika s tog područja. Džejms i Elen Vajt, Džozef Bejts, Stokbridž Haulend i još neki od istaknutih vođa "novog pokreta" bili su prisutni na tom malom saboru. U jednom trenutku, za vreme molitve, lice brata Haulenda je tako zasjalo nebeskom svetlošću da je prizor podsetio na Pedeseticu iz doba apostola i naveo prisutne da se ujedine u priznavanju greha i pokazivanju međusobne ljubavi. Na Džona, koji je takođe bio prisutan, ceo događaj je ostavio neizbrisiv utisak. Oduševljen vidljivim dokazom da Bog vodi "pokret subote i svetinje", ozbiljno je izjavio:

"Spreman sam da zamenim hiljadu zabluda za jednu istinu!"

Godinama kasnije Elen Vajt je izjavila da je Bog pokazao svoje prisustvo na tom sastanku posebno radi mladog Džona. "Gospod je odlučio da pripremi brata Endrusa za korisnu službu u budućnosti i zato mu je pružio iskustvo koje će mu biti dragoceno za dalji rad."

Krajem sledeće godine Džejms Vajt je pripremio i izdao prvi broj PREGLEDA; u impresumu, u grupi od tri imena koja su sačinjavala uređivački kolegijum, nalazilo se ime Džona N. Endrusa. Bilo je jasno da u ovog mladog čoveka Džejms Vajt ima puno poverenje.

Džon Endrus se nije dugo zadržao kod kuće, već je stupio u aktivnu propovedničku službu, deleći iskustva i žrtve "putujuće braće". Kada je štamparija i redakcija PREGLEDA preseljena u Ročester, Džon je provodio jedan deo svog vremena tamo, gde je, zajedno s ostalim saradnicima, najčešće radio preko granica izdržljivosti, nadoknađujući potrošenu energiju najčešće jednom mršavom porcijom pasulja dnevno. Ovakvi uslovi rada doprineli su narušavanju njegovog zdravlja. Slaba uteha bila je činjenica da nije bio sam u tome; sličnu sudbinu doživeli su još neki saradnici štamparije, dok je kraj Eni Smit (Annie Smith) bio najtragičniji.

Oktoobra 1851. godine, kada se redakcija i oprema PREGLEDA već nalazila u Saragota Springsu (Saragora Springs), Džon je pisao: "Usred problema i nevolja moja duša je radosna u Gospodu. Nikada nisam bio svesniji važnosti dela u kojem saradujemo. Srcem sam vezan za to delo i rado ću i potrošiti u tom svetom poslu. Propadaju duše koje bi mogle da se dosegnu. Vreme za rad je kratko; dolazi noć kada niko neće moći da radi. Nije li trenutak upravo sada, u poslednjim danima, da učinimo sve što možemo da privedemo spasenju još nekoga?"

Svaka Endrusova reč je izražavala duboku istinu. Posebno se to odnosilo na njegovu spremnost da " se potroši u tom svetom poslu..."; za kratko vreme on je podelio gotovo sve što je imao.

Elen Vajt je izjavila da Bog priprema Džona Endrusa za korisnu službu u budućnosti. Svoju korisnost on je iskazao na mnogim područjima: kao pisac, administrator, propovednik i na kraju kao misionar.

Godine 1855. Džon je došao do zaključka da su granice biblijske subote od zalaska do zalaska sunca, a ne od šest sati uveče do šest sati uveče sledećeg dana, kao što je to verovao Džozef Bejts. Tri ili četiri godine kasnije plod njegovog proučavanja na području davanja bio je princip "sistematične dragovoljnosti". Još par godina kasnije (1861.) pojavila se njegova studija ISTORIJA SUBOTE I PRVOG DANA NEDELJE, koja je, pregledana i revidirana, ostala

standardno delo adventističke doktrine sve do početka dvadesetog veka. Endrus je poznao sedam jezika, a tvrdio je sam za sebe da zna Novi zavet napamet.

U aktivnostima oko izbora imena crkve i njene organizacije ime Džona Endrusa je nezaobilazno. On je bio treći predsednik Generalne konferencije (1867-69). Godinama je služio kao urednik PREGLEDA, a 1863. godine je išao pred parlament u Vošington da objasni stav adventista u vezi s vojnom obavezom. Nije zato čudno da je Elen Vajt napisala vernima u Švajcarskoj (1878. godine): "Poslali smo vam najplemenitijeg čoveka iz naših redova!"

Jedna od naročito značajnih godina u istoriji adventizma jeste 1874. Tada je, 16. marta, osnovano "Vaspitno udruženje adventista sedmog dana", kao pripremni korak za otvaranje koledža u Betl Kriku još iste godine, prve adventističke visokoobrazovne institucije.

Pokretanje časopisa ZNACI VREMENA ("Signs of the Times") 04. juna otvorilo je put osnivanju izdavačke kuće PACIFIC PRESS, institucije koja i danas postoji.

Avgusta iste godine Generalna konferencija organizovala je sabor svih adventista sedmog dana u Mičigenu - najveći skup svetkovatelja subote u mnogo vekova unazad! Na tom saboru Džejs Vajt je ponovo uputio poziv da se ponese vest trećeg anđela u ostale krajeve sveta: "Naš zadatak je misioniranje celog sveta!"

Prvog dana aprila te godine, Elen Vajt je dobila veoma značajnu viziju. Odmah nakon toga ona je zapisala reči koje joj je uputio nebeski glasnik:

"Vaše ideje o evanđeoskom delu su suviše skučene. Vi pokušavate da ga planirate tako da možete da ga obuhvatite svojim rukama.... (Ali) vaše 'domaćinstvo' je celi svet." Zatim dolaze poimenično navedeni delovi sveta na koje se to naročito odnosi: Australija, Evropa i ostrva. Njena poruka vođama dela izražena je u sledećoj rečenici: "Vi morate proširiti reč života, tako da svima bude pružena prilika da prihvate istinu ako to žele." Naglašavajući reči nebeskog vesnika, dodala je: "Nikada ne gubite iz vida činjenicu da je vest koju nosite vest za čitav svet. Ona mora stići do svakog grada, u svako selo."

Za razliku od nekih vodećih ličnosti dela, Elen Vajt nije nikada izgubila iz vida razlog postojanja pokreta adventista sedmog dana. Isus je stupio u svetinju nad svetinjama da u njoj izvrši konačno čišćenje ljudi od greha. Da bi podržao proces posvećenja, Isus šalje na Zemlju svetlost o svetosti subote. Ali, On neće stajati kraj kovčega milosti večno; u jednom trenutku će svaka sudbina biti odlučena za život ili smrt, a Isus doći kao Car nad carevima.

Istina o suboti kao znaku poslušnosti Bogu i dubokom ličnom odnosu s Isusom mora doći do svakog ljudskog bića, tako da se svakome pruži prilika da izvrši potrebne promene pre vremena probe, izlivanja poslednjih zala i Sotonine završne okrutnosti u danima nevolje. "Ali nikoga," - pisala je Elen Vajt, "neće stići Božji gnjev pre nego istina bude iznešena njegovom srcu i savesti, i on je odbaci.... Svako će imati dovoljno svetlosti da svoju odluku donese na osnovu zdravog razuma. Subota će postati veliki ispit vernosti....."

Konačno, 14. avgusta 1874. Generalna konferencija odgovorila je na pozive Duha proroštva, Džejsa Vajta i vernih u Švajcarskoj. Pod saborskim šatorom doneta je odluka koja je adventnu vest i službeno uputila izvan Severne Amerike: "Zaključujemo, da Generalna konferencija.... ovlasti Izvršni odbor da pošalje brata Džona Endrusa u Švajcarsku čim to postane moguće."

Endrus je bio spreman. Samo mesec dana kasnije, 15. septembra, ukrcao se na brod koji je plovio iz Bostona prema Liverpoolu (Liverpool). U njegovoj pratnji nalazio se Ademar Vulivje, prevodilac na francuski jezik dok ga Džon ne nauči, i preostala deca: dvanaestogodisnja Meri i sedamnaestogodisnji čarls. Dvoje dece umrlo je još ranije, a supruga Angelina sklopila je oči marta 1872. godine. "Polovinu svoje porodice Džon je ostavio u tišini groba," - primetio je Džejms Vajt sa saučešćem na rastanku od požrtvovnog misionara.

Dalji događaji su pokazali da je nedostatak supruge i majke u domu Endrusa imao razorne posledice na zdravlje ove porodice; ali Džon je bio čovek koji nije uzmicao pred teškoćama. U svemu tome pomagali su mu sin i kćerka, naročito činjenicom da su i oni bili spremni da slušaju Božju volju.

čim je stigao, Endrus je prionuo na posao. Sazvao je sve vernike i predstavio im se. S Ercbergerom je otputovao u Prusku da poseti grupu svetkovatelja subote koji nisu poznavali adventnu vest. Ali, najveća njegova briga bila je pokretanje časopisa LES SIGNES DES TEMPS ("Znaci vremena"). Svestan da njegov francuski nije baš najprivlačniji onima kojima je to maternji jezik, dve godine on se trudio da ga dovede do savršenstva. Nije želeo da se pojavi bilo kakva prepreka širenju evanđelja koja bi mogla da se izbegne. I na ovom području deca su mu pružila podršku. U Endrusovoj kući govorilo se samo francuski; nemački je bio dozvoljen po želji, a engleski zabranjen sve dok se drugačije zaista nije moglo.

Posao oko izdavanja časopisa imao je mnogo zajedničkog s izdavanjem PREGLEDA u Americi. I ovde je dom Endrusovih bio istovremeno sedište redakcije i knjigovodstva, a članovi porodice glavni nosioci posla. Džon je sastavljao članke ili ih prevodio iz američkih izdanja, čarls je radio na slaganju slova, dok je Meri, koja je u međuvremenu vladala francuskim kao maternjim jezikom, pomagala u lekturi.

Pripremljeni časopisi štampani su uglavnom u Bazelu (Basel), koji je bio poznat po dobrim štamparijama. Ali, za perfekcionista Endrusa nijedan od njih nije bio sasvim pogodan za stalan ugovor; onaj koji je nudio dobar kvalitet štampe pokazao se nepoštenim, pošteni nisu nudili odgovarajući nivo. Jednom prilikom Džon je pedeset puta zaustavio štampariju da bi popravio greške neodgovornog tehničara. To je bio glavni razlog zašto je toliko čeznuo za sopstvenom mašinom za štampanje. Džejms Vajt je pokušao da organizuje skupljanje u Americi za tu svrhu, ali rezultati su bili vrlo slabi.

Endrus nije primao redovnu platu, već je svoje životne troškove pokrивao novcem kojeg mu je povremeno država isplaćivala. Za jednog čoveka, međutim, koji je bio pionir na području sistematskog davanja, više nije ni dolazilo u obzir. Džon nikada ne bi uzeo ni jedan peni iznad onoga što je stvarno neophodno. U praktičnom životu Endrusovih zaista je malo toga smatrano neophodnim. Mesecima u toku jedne godine obroci su se sastojali jedva malo više od samog hleba, krompira, pasulja i povremeno voća.

Uskoro se ponovio "Ročester", kada su (1878. godine) još dve porodice došle u Evropu da im pomognu u radu (Sisley i Ingses) i zaključili da Meri nije zdrava. Pojedini simptomi nagoveštavali su tuberkulozu, bolest koja je izazivala strah i trepet kod svih koji su slušali o njoj.

Te godine Džon je pozvan u Ameriku na zasedanje Generalne konferencije. Njegova molba bila je da povede sa sobom i Meri, s tim što će on, novcem koji mu je ostao od prodaje kuće, platiti troškove njenog puta. To putovanje bilo je za Meri poslednje. čak ni sjajni lekar dr. Kelog nije mogao da pruži pomoć. Meri je veoma patila zbog majčine smrti i molila je oca da je povede u Ameriku i, ako zatreba, sahrani je pored majčinog groba. Dr. Kelog je upozorio Džona na

opasnost ovakvog putovanja; ali Džon se setio kako je Meri bila spremna da ga prati na put u Evropu i zato sada nije želeo da je ostavi samu. Godina 1878. nije prošla, a Meri je pošla na počinak, u sedamnaestoj godini.

Otac, i sam načeto zdravlja nakon ženine smrti, nikada nije sasvim prežalio gubitak kćerke. "Ponekad mi se učini da me je Gospod pritisnuo svojom rukom," - uzdahnuo je kratko nakon što je sahranio Meri. Ali Bog mu je poslao znak ljubavi i u njegovoj usamljenosti. Elen Vajt je dobila viziju da su njegova žena Angelina, kćerka Meri i dve druge umrle bebe "u miru Gospodnjem" i da će ustati u novi život kada Isus ponovo dođe.

Sledećeg leta Endrus se vratio u Evropu. Kakva je to samo radost bila za čarlsa! S novim oduševljenjem osmislili su načine da privuku čitaoce. Koliko je uspeha imao ovaj poduhvat govori podatak da je tiraž časopisa porastao s pet stotina na pet hiljada! Ekpa koja je radila na pripremi časopisa brojala je šest osoba, dok im je kao kancelarija služila jedna velika, dobro osvetljena soba. Izdavanje časopisa ZNACI VREMENA na nemačkom i italijanskom jeziku teklo je punom parom. Odštampani brojevi odlazili su na različite adrese u Francusku, Italiju, Prusku, Mađarsku, Belgiju, Holandiju, Englesku, Vels, Španiju, Rusiju, Egipat, Indiju, i naravno Švajcarsku i Severnu Ameriku.

Endrus je takođe mnogo putovao, iako je već sam rad na pripremanju časopisa iscrpljivao njegovu snagu. Uskoro je i on sam počeo da zapaza u sebi simptome koje je svojevremeno pokazivala Meri. Kada mu se zdravstveno stanje pogoršalo, Generalna konferencija je proglasila dan molitve i zadužila Dž. N. Lafborua, koji je upravo radio na evangeliziranju Engleske, da ode u Švajcarsku i pomaže uljem obolelog Endrusa. Bolesnik se na kratko oporavio, ali konačan kraj njegovog života već se nazirao. U leto 1883. godine iz Amerike je mu je došla majka, zajedno s bratom B. L. Vitnijem, da se (po nalogu Generalne konferencije) "... nađu uz Džona u danima njegove slabosti."

I pored svih fizičkih patnji, Džonove misli ostale su bistre, a nada u Isusov ponovni dolazak čvrsta sve do zadnjeg daha. Ležeći u krevetu, naizgled kost i koža, diktirao je pomoćnicima gotovo do zadnjeg momenta. U predvečerje nedelje 21. oktobra 1883. godine je umro, ne napunivši ni 55 godina života.

Ko odluči da poseti njegov grob na jednom groblju izvan Bazela, gotovo da će čuti njegov glas koji dopire iz reči: "Propadaju duše koje bi mogle da se dosegnu. Vreme za rad je kratko; dolazi noć kada niko neće moći da radi. Nije li trenutak upravo sada, u poslednjim danima, da učinimo sve što možemo da privedemo spasenju još nekoga?"

23. Svetski misionarski pokret

Kada je umro Džon Endrus, PREGLED nije objavio nekrolog u njegovu čast. Ne zato što niko iz uredništva to nije hteo, ili se nije setio, već zato što je tako želeo preminuli. Ali poštovanje nije izostalo; jedino što se ono ogledalo u reci misionara koji su sa svojim domovima pošli u nepoznate krajeve da objave vest evanđelja.

Možda je ovo trenutak da se uporede Mihael Belina čehovski i Džon Endrus. Za razliku od čehovskog, Endrus je otišao u Evropu potpuno u saglasnosti s vodsvom dela u Americi. Zato je ono, kada je Endrus oboleo, potpuno stajalo iza njega pružajući mu svu moguću pomoć i podršku. Zalaganje i trud Endrusa s druge strane doprineli su dubljem razumevanju važnosti misionarskog posla u svetskim razmerama. Već sledeće godine nakon slanja Endrusa u Švajcarsku,

oformljen je tročlani Izvršni odbor u sastavu: Džejms Vajt (Betl Krik), Džon Lafboru (Kalifornija) i Džon Endrus (Evropa), koji je ujedno bio i prvi misionijski odbor crkve. Ovakva organizacija naročito se dopala Juraji Smitu, uredniku više adventnih časopisa, jer "... vest koju adventisti sedmog dana objavljuju jeste vest za ceo svet."

Naravno da je i Endrus bio samo "zemljani sud" u koji je bilo stavljeno blago evanđelja. Po svemu sudeći on nije morao tako rano da završi svoj životni put. Elen Vajt, kao nadahnuti Božji vesnik, često mu je savetovala da ne radi tako naporno i da obrati pažnju na svoje zdravlje. Endrus je više puta obećavao da će tako učiniti, ali je uvek iznova opravdavao padove višim potrebama dela. Iako na prvi pogled stiže samo naše simpatije, pažljivije razmišljanje o njegovim postupcima teško da bi moglo da pronađe istinsko opravdanje. Pred kraj života Endrus je sam to uvideo i pokajnički priznao da je činio pogrešno.

Žrtva koju je podnela njegova kćerka Meri takođe je izvršila veliki uticaj. Njena sahrana u Betl Kriku bila je najveća do tada održana u tom gradiću. Dodatne ozbiljne reči njenog oca na grobu pozvale su mnoge devojke i mladiće u Betl Kriku na školovanje, nakon kojeg će krenuti njenim stopama.

Nama koji živimo u vreme veoma brzog transporta zvuče prilično čudno reči koje je svojevremeno, kratko pred Endrusov polazak za Evropu, izgovorio Džordž Batler, predsednik Generalne konferencije. Gotovo izvinjavajući se zbog odluke nekih da pođu u misionarski rad, kazao je da će se "... naši mladi ljudi u takvom poduhvatu susretati sa strahom, da, skoro sa užasom."

Deset godina kasnije, dok je ponovo služio kao predsednik Generalne konferencije, on je toliko savladao strah od putovanja da je sam poduzeo putovanje u Evropu, na kojem je pomogao u osnivanju izdavačkih ustanova u Švajcarskoj, Engleskoj i Norveškoj, a takođe i u sveukupnoj organizaciji adventnog dela u Evropi. To putovanje Batler je sproveo samo godinu dana nakon Endrusove smrti, ali je već tada broj vernika u Evropi iznosio oko hiljadu, dok je misionara bilo ne samo u Italiji, Francuskoj i Švajcarskoj (u kojima su Endrus i čehovski započeli posao), nego i u Engleskoj (Džon Lafboru, Vilijam Ings) i Skandinaviji (Džon Mateson). Bilo je to dovoljno da se već 1882. godine, pod vodstvom Stefena Heskela, formira Evropski savez adventističke misije, u čiji sastav su ulazili Britanija, Skandinavija i Centralna Evropa.

Kada bismo sada opisivali kako je evanđelje ušlo u svaku od evropskih i drugih zemalja, ovo delo bi moralo da se protegne na mnogo knjiga. Svaki kutak sveta imao je svog "Džozefa Bejtsa", "Mihaela Belinu čehovskog" ili "Džona Endrusa". Ipak, neki od njih vredni su spomena po sopstvenom imenu i delu koje su izvršili.

Slično Endrusu, Džon G. Mateson poslužio se primerom štamparije u Ročesteru u početku svog rada u Skandinaviji. Još dok je bio u Americi, stekao je nešto znanja o veštini štampanja. U to vreme neki obraćeni iseljenici iz Danske zatražili su od njega traktate na njihovom maternjem jeziku, ali redakcija PREGLEDA nije mu pružila podršku. On je tada prikupio nešto novca od tamošnjih Danaca i Norvežana, otputovao u Betl Krik, upotpunio svoje poznavanje štamparske veštine i pripremio nekoliko traktata na danskom jeziku. Kada je prešao u Norvešku i tamo pokrenuo izdavačko delo, naišao je na neočekivani problem. Naime, norveške boje i druge hemikalije nije tako dobro poznao, jer su se razlikovale po sastavu od američkih, što je uslovalo da se kopije veoma sporo suše. Međutim, Mateson se nije obeshrabrio; uz pomoć članova porodice odštampane stranice okačio je na konopac za sušenje veša i tu ih držao čitavu sedmicu. Adventizam u Skandinaviji mogao je da načini svoje prve korake.

Među prve adventiste sedmog dana u Rusiji ubrajaju se Romualdo Bartola, Italijan, po zanimanju trgovački putnik, i Gerhard Perk, nekadašnji menonit. Nije sasvim sigurno ko je od misionara doprineo obraćenju Bartole, da li čehovski ili Endrus. Rođaci iz Amerike poslali su Perkovim prijateljima adventnu literaturu na nemačkom jeziku. Gerhard je bacio pogled na pošiljku i opomenuo ih: "Ova literatura je tako opasna da može da zavede čak i menonite." Za čudo, to se i dogodilo, upravo s Perkom. Sakriven u seniku čitao je primerak knjige TREĆA ANĐEOSKA VEST, prihvatio njenu poruku i obratio se e Betl Kriku s molbom da pošalje još više literature.

U Perkovo vreme na nemačkom području radio je L. R. Konradi (L. R. Conradi), mladi Nemač koji je svojevremeno otplovio za Ameriku, tamo prihvatio biblijsku subotu i u rekordnom roku završio školovanje na koledžu u Betl Kriku. Vrlo brzo Konradi se istakao uspešnim radom među nemačkim doseljenicima, što je potaklo vođe Generalne konferencije da ga zamole da se vrati u Evropu i pomogne bratu Erbergeru u službi. Dopisivanje koje je uspostavljeno s Perkom samo je potvrdilo ovu potrebu i Konradi je uskoro otputovao za Rusiju, gde je, zajedno s Perkom, otkrio, utvrdio i krstio mnoge svetkovatelje subote. Konradijeva služba obilovala je avanturama, uključujući i boravak u zatvoru. Ipak, on je u toku nekoliko decenija bio vođa adventnog pokreta u centralnoj Evropi, pa i šire, s obzirom da je učestvovao u evanđeoskim misijama u Africi, i pisac više značajnih knjiga.

Adventizam u Turskoj počeo je da se širi kroz rad Teodora Entonija (Theodor Anthony), takođe iseljenika u Ameriku, koji je daleko od domovine saznao istinu o suboti, prihvatio je, napustio posao obučara u Kaliforniji i poslušao nalog Svetog Duha da se vrati svome narodu i pomogne mu u prihvatanju evanđelja.

Hong Kong je postao misionarsko područje na zanimljiv način. Ebrem Laru (Abram LaRue), nekadašnji mornar i pastir, prisustvovao je propovedima Džona Lafborua o trećoj anđeoskoj vesti i osetio poziv da odnese tu vest u Kinu. Obratio se vođama dela s molbom da ga ovlaste da služi mnogobrojnom narodu te zemlje, ali je odbijen. Razlog - njegove godine; Laru ih je tada imao šezdeset.

Pogođen, ali ne slomljen, on je izdejstvovao ovlaštenje za "jedno od pacifičkih ostrva." S obzirom da je ranije živio na Havajima, svi su pretpostavljali da će tamo služiti. Istina, on je neko vreme zaista kolportirao u Honolulu, izazivajući takav uticaj da je evanđelista Vilijam Hili (William Healey), koji je došao iza njega, samo prikupio žetvu. Međutim, brzo nakon toga Laru je tiho otplovio u Hong Kong, jedino kinesko ostrvo u Tihom okeanu.

Afrika, kontinent na koji prvo pomislimo kada spomenemo misionare, primila je prvog adventistu-svetkovatelja subote još 1863. godine u ličnosti gospe Hane Mor (Hannah More), misionarke u državi Siera Leone. Za vreme jednog godišnjeg odmora u Americi, brat Stefen Heskeli poslao joj je adventističku literaturu, u kojoj se nalazio i primerak knjige Džona Endrusa ISTORIJA SUBOTE. Po povratku u Afriku, u matičnu misiju protestantsko-episkopalne misije za decu bez roditelja, ona ih je dobro proučila i zatražila uz to još dodatno štivo. Stefen Heskeli nije oklevao, nego joj je poslao poštom dalji materijal za čitanje.

Kao odanoj svetkovateljici nedelje bilo joj je teško da prihvati drugi dan kao stvarni biblijski dan za naročitu službu Bogu. Međutim, PREGLED je već u broju od 02. januara 1864. godine objavio njen izveštaj o ličnom prihvatanju subote, kao i odluci Aleksandra Diksona (Alexander Dickson), njenog saradnika da sledi njen primer. "Oh," - pisala je ona čitaocima PREGLEDA, "postoje mnogi iskreni adventisti sedmog dana u Africi." Opisujući dalje svoju radost zbog poznavanja biblijske istine, dodala je: "Ovde je leto; ptice cvrkuću, žabe krekeću, insekti zuje,

cveće cveta, cela priroda se smeši. Jedino je čovek iskvaren. Kako je žalosno to što još samo čovek mora da bude ozbiljan dok sva priroda peva!"

Kako je žalosno, takođe, objaviti tužan završetak životne priče ove odlučne žene. Kada su odgovorni u njenom matičnom misionarskom društvu saznali za njena nova ubeđenja, isključili su je iz svojih redova i otpustili. Pre povratka u Ameriku Hana je posetila neke misionarske stanice duž zapadne obale Afrike, ostavljajući u svakoj ponešto od adventističke literature. U Americi se krstila u Saut Lankasteru i posla prema Betl Kriku, nastavljajući da deli putem literaturu kao što je to činila i u Africi.

Međutim, u Betl Kriku naišla je na vernike čije su misli prilično bile vezane za zemaljske stvari i događaje. Džejms i Elen Vajt odselili su u drugi grad. Gospođa Mor, finansijski iscrpljena, čeknula je za podrškom, ali vernici se nisu brinuli. Prekasno je pronašla dom nekadašnjeg protestantskog misionara s kojim je radila u Siera Leone. Umrta je prerano, razočarana odnosom prema sebi, ali duboko u srcu osvedočena u adventnu istinu.

Kada je saznala za njeno gorko iskustvo, Elen Vajt je kao pravi prorok ukorila crkvu u Betl Kriku ne zato što je bila gora od drugih, nego zato što nije bila bolja, i što nije "primila anđela na konak."

Možda je upravo Hana Mor, misionarka u Africi, na osnovu njenog angažovanja u širenju adventne vesti i vere u Hrista, gospodara subote i zastupnika u svetinji, još 1863. godine, zaslužila da se nazove prvim prekomorskim misionarom adventista sedmog dana.

Baklju "sadašnje istine" na afričkom tlu ponovo je razgoreo Romualdo Bartoli, kojeg smo već spomenuli u kontekstu događaja u Rusiji. Doktor H. P. Ribton (H. P. Ribton) ju je preuzeo, engleski lekar koji je prihvatio subotu od Endrusa za vreme boravka u italijanskom gradu Napulju. Zbog bolesti kćerke Ribton se 1878. godine preselio u Egipat, gde je nastavio da širi vest evanđelja. Nažalost, za vreme socijalnih nemira u Egiptu 1882. godine u kojima je došlo eskalacije mržnje prema strancima, doktor je pogubljen, zajedno s još dvojicom svetkovatelja biblijske subote.

Južna Afrika mogla bi da nam priča o Vilijamu Hantu (William Hunt), rudaru koji je istinu o suboti nosio sa sobom od zlatnih polja u Nevadi (USA) do nalazišta dijamanta u Kimberliju (Južna Afrika). Kao Laru, Hant je prihvatio subotu od Lafborua i nastavio da služi Bogu o vlastitom trošku. Istovremeno su dvojica afričkih farmera, Peter Vesels (Peter Wessels) i G. J. van Druten (G. J. van Druten), samostalno došli do saznanja o suboti. Vesels, posvećeni vernik jedne holandske protestantske crkve, bio je toliko uznemiren pitanjem muže krava nedeljom da je zamolio svog suseda van Drutena da to pitanje zajedno prouče u svetlosti Biblije. Uskoro su obojica došli do zaključka da je sedmi dan posvećen, bez da su znali da iko drugi na svetu misli isto. Kada su se susreli s Hantom, oduševili su se saznanjem da postoji crkva adventista sedmog dana. Vest o suboti prihvatili su i ostali članovi porodice Vesels. Uskoro je otkriveno da je njihova farma bogato nalazište dijamanta. Peter Vesels je prodao svoj posed i dobijenim novcem mnogo doprineo da se ispiše jedno važno poglavlje adventnog dela u Južnoj Africi, Australiji, pa čak i u Americi, gde je pomogao dr. Kelogu da ustanovi rad s gradskim siromasima.

Tako je izgledao rad u pojedinim delovima Afrike, među doseljenicima hrišćanskog verskog uverenja, njihovim potomcima i drugim belcima. Prvi misionar poslan u Afriku prvenstveno radi crnaca-nehrišćana bio je Džordž Džejms (George James), engleski violinista koji je upoznao i prihvatio adventnu vest u Americi. Početkom 1890-ih godina on je izrazio želju da pođe u Afriku kao misionar, ali je Odbor Generalne konferencije za misiju u stranim zemljama odbio da ga

pošalje zbog nedostatka sredstava. Džejs je tada prodao sve što je imao, osim violine i odeće, i sam podneo troškove putovanja. Dve godine on je privlačio pažnju ljudi u srcu "crnog kontinenta" svojom "kutijom koja svira", kako su urođenici nazivali violinu. Veoma ga je obradovala vest da je crkva osnovala misionarsku stanicu u gradu Solusi, 1894. godine. Odlučio je da pođe tamo i pozdravi svoju braću pozdravom radosti. Međutim, na putu prema Solusiju, na palubi jednog malog parnog broda, Džejs je oboleo od malarije. Umro je ne dospevši do cilja i sahranjen u jednom usamljenom, neobeleženom grobu uz rečnu obalu.

Sledeće godine (1895.) otvorena je druga misionarska stanica za rad među nehrišćanima (Hindusima) u Kalkuti.

Ograničen prostor ove knjige ne dozvoljava nam da spomenemo sve detalje o širenju vesti evanđelja u mnoge druge krajeve sveta; Australiju, na primer, najveće ostrvo i najmanji kontinent, koja je poruku primila od Aleksandera Diksona. Hana Mor je zagrejala Diksonovo srce za evanđelje i on ga je propovedao 1860-ih godina, da bi, na žalost, doživljavao samo odbijanja, dok konačno nije odustao. Međutim, 1886. godine u Australiju se doselio S. N. Hesel s porodicom i nekoliko drugih vrednih vođa adventnog naroda; nekoliko godina kasnije došla je i Elen Vajt. Nabavljena oprema za štampanje i boravak E. G. Vajt na kontinentu od 1891. do 1900. godine učinili su da adventna vest pusti koren i na australskom tlu.

Ali, da se vratimo kratko Africi. Otprilike u isto vreme kada je Džordž Džejs svojevolutno pošao u Afriku, Generalna konferencija zadužila je Lorensa čedvika (Lawrence Chadwick) da istraži zapadnu obalu "crnog kontinenta" i proceni kakve su mogućnosti za misioniranje. Kada su vesla njegovog brodića dodirnula luku Apam u današnjoj Gani, pred njim je stajalo između 40 i 50 urođenika - adventista sedmog dana! Da iznenađenje bude još veće, njihov vođa, po imenu Frensis Dolfijn (Francis Dolphijn) iz plemena Fanti, potrčao je prema brodu još pre nego se zaustavio, postavljajući pitanje: "Da li to stiže brat čedvik?"

Isto se dogodilo u Siera Leone, gde je grupu adventista predvodio pastor Koker (Coker), kao i u Liberiji, s pastorom Gestonom (Gaston) na čelu. Kako su Dolfijn i Koker saznali za adventnu vest i dolazak brata čedvika? Najverovatnije preko traktata iz Amerike koji su na neki način stigili do njih. Geston je evanđelje čuo na putovanju u Južnu Afriku i to što je saznao podelio je svojim zemljacima nakon povratka.

Sve ovo spominjemo samo da bismo zapazili koliko je velika uloga laika u misionarskom životu adventističke crkve. Dolfijn i Geston nisu bili propovednici, ali su uspešno podelili svoju veru s bližnjima pre nego su uopšte susreli propovednika ili misionara. Ribton, Laru, Entoni, Bartoli i Hant ostavili su svoj dotadašnji način života i pošli u misiju iako nisu bili rukopoloženi za taj posao, pa čak ni plaćeni! Istina je velika i neporeciva: najveći broj osoba koje su upoznale i prihvatile Hrista kao Spasitelja i biblijske nauke o suboti i nebeskoj svetinji došle su do ovih saznanja ne zahvaljujući misionarskim naporima rukopoloženih propovednika ili naročito određenih evanđelista, već "običnih", jednostavnih, posvećenih vernika. Da ne zaboravimo doprinos naročitog oblika misionarsko-propovedničke službe koja je u mnogim krajevima odigrala ulogu pionira adventne vesti - literarne radnike, "kolportere".

Jedan takav primer je čile. Prvi vernici u čileu bili su doseljenici s francuskog govornog područja koji su prihvatili istinu o suboti nakon što im je u Alžiru u ruke dospeo LES SIGNES DES TEMPS ("Znaci vremena" na francuskom jeziku). Prvi "radnici" pojavili su se 1894. godine: Kler Naulen (Claire Nowlen), argentinski kolporter, Frederik Bišop (Frederick Bishop) i Tomas Dejvis (Thomas Davis), kolporteri iz Kalifornije. Kada su Bišop i Dejvis isplovili iz Los Anđelesa jedva da su imali nešto odeće na sebi i malo knjiga u koferu. O nekoj rezervi u

gotovom novcu nije moglo biti reči, a nisu poznavali ni jezik zemlje u koju su se uputili. Ipak, to nije zaustavilo njihov rad. Među obraćenicima našli su se braća Edvord i Viktor Tomen (Edward i Victor Thomann), koje je Bog u snu upozorio na pojavu Bišopa i Dejvisa. Braća Tomen postali su takođe kolporter, prolazeći povremeno kroz takvo siromaštvo da su u jednom trenutku imali samo jedan par cipela. Ali, i taj problem bio je rešen: dok je jedan od braće išao, s cipelama na nogama, od vrata do vrata s knjigama, drugi se, bosonog, molio kod kuće za uspeh. Nešto kasnije Edvord je postao jedan od vođa dela u svojoj domovini, i obojica su služili kao misionari.

Kazali smo da je Naulen pošao u čile (1894. godine) iz Argentine; Argentina je na neki način postala zemlja-kolevka strane misije u Južnoj Americi. Tako nešto nije bilo novo u istoriji adventističke misije. Italija je, na primer, bila baza misionarskog rada od 1865. godine kada je čehovski pozvao Gajmea da se udruži s njim u misioniranju Švajcarske. Erberger i Vulmije učinili su da Švajcarska postane baza za njihov rad u Nemačkoj. Godine 1890. Elen Vajt je predvidela da će i Australija postati jedan centar iz kojeg će se polaziti u misiju stranim zemljama.

Pod vodstvom L. R. Konradija (L. R. Conradi) Nemačka je postala središte iz kojeg su naročito bile obuhvaćene nemačke kolonije u Africi. Kada je Velika Britanija, u prvom svetskom ratu, preuzela vlast nad tim područjima, tada je ona postala veliki centar propovedanja evanđelja iz kojeg je u toku 1920. godine nekih dvadeset misionarskih parova pošlo na službu misionara, dok je dve godine kasnije broj mnogo povećan.

Tako se dogodilo da angažovanjem vernika prvenstveno iz Amerike broj svetkovatelja subote izvan Amerike nadmaši broj njihovih istomišljenika u zemlji-centru misije. Posmatrano sa sasvim savremenog aspekta, više od 80% vernika Crkve adventista sedmog dana živi izvan Amerike, zemlje u kojoj je crkva rođena. Dok je 1863. godine crkva brojala nekih 3500 vernika u mesnim crkvama gotovo isključivo u severoistočnoj i centralnoj Americi, 1980-ih godina broj vernika se popeo na 3 500 000 u više od 190 zemalja.

Pošto je Isus kazao: "I propovedaće se ovo evanđelje o carstvu po svemu svetu za svedočanstvo svim narodima, i tada će doći posledak" (Matej 24,14), zar nije prirodno očekivati Isusov dolazak vrlo skoro? Možda za nedelju - dve? Možda, ko zna, čak večeras?

Elen Vajt je 1892. godine upozorila adventiste sedmog dana tog vremena da ne očekuju Isusov dolazak u roku jedne, dve ili čak pet godina. Upravo te godine, 1892., kada je evanđelje prodrlo u toliko zemalja, adventisti su očekivali da Isus dođe odmah. Ovakvo uputstvo Duha proroštva nisu razumeli; da li ga danas razumeju?

Isus je kazao da se evanđelje mora objaviti svakom "narodu". Grčka reč upotrebljena na ovom mestu u najstarijim prepisima jeste "ethnos". Prevod ove reči na savremene jezike "krivac" je u mnogo slučajeva što su adventisti očekivali Isusov dolazak još mnogo ranije nego što su se stvarno ispunili uslovi za njega. Onako kako se upotrebljava tada, reč "ethnos" imala je značenje: "nacije", "ljudi", "grupa ljudi", "kasta", "pleme". Ova reč u množini (a tako je upotrebljena u Mateju 24,14.) - "ethne", znači "stranci", tj. "svi oni koji nisu Grci."

Prilično je očigledno da Isus ovom prilikom nije mislio na 200 ili više država, nacija, kolonija, republika, pokrajina i sličnih teritorijalnih i političkih jedinica. Isto tako Isus sigurno nije mislio da je onog trenutka kada je nosilac vesti evanđelja stigao u neku državu, republiku i slično i u jednom gradu objavio vest evanđelja ceo taj "narod" osvedočen u evanđelje! Svaka država ima različite etničke grupe, državotvorne narode, plemena, porodice i slično! U Indiji, na primer, jedna milijarda stanovnika podeljena je u preko 550 000 sela i 800 različitih jezika i

dijalekata. Slično je u Nigeriji, čijih 80 miliona stanovnika sačinjavaju 250 različitih etnickih komponenata, od kojih svaka ima svoj jezik i među kojima je veoma malo hrišćana.

"Nikada nemojte izgubiti iz vida činjenicu da je vaša vest poruka za ceo svet. Ona mora stići do svakog grada, do svakog sela," - kazao je nebeski vesnik. Širokogrudo i veoma milostivo Isus je odredio da evanđelje stigne do svakog Jevrejina, svakog Grka, svakog čoveka, da bi On tek onda došao na Zemlju.

Naravno; kako bi drugačije i moglo da bude ako je Bog kojeg evanđelje objavljuje Bog ljubavi koji je toliko "... voleo svet da je i svog jedinorodnog Sina dao da ni jedan koji ga veruje ne pogine nego da ima život večni"? Bog nije umro samo za Amerikance, niti za državu Kinu, već za svakog čoveka koji se nalazi pod senkom smrti zbog greha. On voli svaku dušu toliko kao da nema nikog drugoga na svetu osim nje. Zbog toga i ne želi da dođe ponovo na ovaj svet dok svaki čovek ne dobije priliku da čuje i, ako hoće, prihvati vest o spasenju. "...Propovedajte evanđelje svakome stvorenju," - naglasio je Isus (Marko 16,15).

Kao što je Elen Vajt upozorila verne da ne očekuju Isusov dolazak u sledećih pet godina, ona ih je isto tako opomenula da ga ne stavljaju niti tek za deset ili dvadeset godina u budućnost. Pokušajmo da zamislimo značenje ove misli, zabeležene 1892. godine. čini se kao da je Božja sluškinja, kojoj je svakako veoma ležao na srcu teret obaveza crkve u svetu, verovala da će kraj nastupiti deset ili dvadeset godina nakon te, 1892. godine.

"Ne silom ni krepošću, nego duhom mojim, govori Gospod," (Zaharija 4,6). Samo u jednoj intervenciji Bog je uklonio barijeru jezika, na dan Pedesetnice, i kad njegov narod bude spreman, On će to učiniti ponovo. Ali, Bog ne želi sam da završi posao; da je to hteo, odavno bi već učinio i osnovao svoje carstvo na Zemlji. Nalog glasi: "Idite vi po celom svetu i propovedajte evanđelje svakome stvorenju." Kada se Božji narod posveti misionjskoj službi, kako u svom susedstvu tako i u globalnim razmerama, kada oseti odgovornost i sažaljenje za izgubljenje duše, kada odbaci mlakost karakterističnu za Laodikeju i dozvoli Isusu da se nastani u srcu vernika, Njegov duh će ih ispuniti kao nikada ranije i delo će obuhvatiti stanovnike Zemlje kao što vatra zahvata osušenu preriju.

Isus je sada u poslu čišćenja ljudi od greha i uklanjanja sebičnosti iz njihovog srca. Kada ljudi dozvole da ih On očisti, tada će se On potpuno približiti njima. Ispuniće ih Svetim Duhom, ali ne kao što voda ispuni čašu, nego kao voda koja pod pritiskom struji kroz cevi vodovoda. Na taj način Bog će izliti svoju ljubav na svet. I tada, kada se bude formirao pokret ljudi i žena, mladića i devojaka, dečaka i devojčica, kao neprocenjivo vrednih oruđa u njegovim rukama, tada će se kazati: "Gle, pada pozni dažd. Sva Zemlja je puna slave Gospodnje."

"Gospod će obaviti delo," - pisala je Elen Vajt pri kraju svog života, "ako mi dozvolimo da postanemo Njegova oruđa!"

24. Žene - vođe

"Gde je to 'svako stvorenje' do kojeg evanđelje treba da stigne?" - pitao je energičan ženski glas na zasedanju Generalne konferencije 1899. godine u Saut Lankasteru, Masačusets. "Gde ćemo naći to 'svako stvorenje'?"

"U celom svetu!" - došao je odgovor iz mnoštva prisutnih.

"Da, da, u celom svetu," - složio se govornik, "ali gde konkretno? Svet je velik!"

"Odmah pored nas!" - čuo se drugi uzvik.

"Gde to 'odmah pored nas'?" - pitao je glas dalje i odmah nastavio. "U našem domu!"

Ovaj ženski glas ovog puta nije bio glas Elen G. Vajt, koja je u to vreme još vršila svoju službu u dalekoj Australiji. Okupljenim delegatima na Generalnoj konferenciji obratila se Sarepta Mirenda Ajriš Henri (Sarepta Myrenda Irish Henry), jedna od najznačajnijih ženskih ličnosti adventnog pokreta.

Sarepta Henri bila je jedan od najaktivnijih zagovornika umerenosti punih trideset godina pre nego se razbolela i otputovala u Betl Krik. Uz pomoć terapije i molitve, ona je ozdravila 1896. godine i prihvatila biblijsku subotu. Začudilo ju je to što adventisti i pored tako divne vesti koju poseduje ne teže savršenosti. Razočarane ali ne obeshrabrena, ostatak svog života provela je u efikasnom svedočenju o sili koju je Bog otkrio na njoj.

U situaciji koju smo naveli na početku poglavlja, ona je govorila o jednoj od svojih najomiljenijih tema. "Dom je srce crkve," - naglasila je Sarepta Henri, "a majka je centar života u domu." Pre nego se evanđelje odnese 'svakom stvorenju', vernici u domu moraju biti opremljeni snagom odozgo, koja je jednako pristupačna roditeljima i deci. Biblija tvrdi u Delima apostolskim da obećanje o sili Svetog Duha važi za "vas, vašu decu i sve ostale, blizu ili daleko, koje je Bog pozvao."

Iako istaknutija od ostalih, Sarepta Henri bila je, međutim, samo jedna od hiljade žena koje su svoje vreme, sposobnosti i snage posvetile napredovanju adventnog pokreta.

U dosadašnjem tekstu već smo se upoznali s nekoliko njih. Džoni Kouč (Johny Couch) bila je žena koja je svoju hrišćansku ljubaznost spojila s hrabrošću da prekine Džozefa Bejtsa u njegovom izlaganju pod šatorom i najavi Sejmjuela Snoua, koji je upravo stigao noseći vest o ponoćnom pokliču. Rejčel Ouks donela je vest o suboti adventistima u Vošingtonu. Eni Smit je razgaljivala srca vernika svojim radosnim pesmama. Hana Mor je prva odnela vest trećeg anđela na "crni kontinent". Eni Batler i mlada Meri Endrus bile su prve žene-misionarke u Evropi. Naravno, tu je i Elen Vajt, nezaobilazni vođa i učesnik pokreta koji ga je svojom proročkom službom usmeravao pravim putem.

Ali, bilo je još mnogo drugih žena koje su dale svoj doprinos kao sekretarice, učiteljice, medicinske sestre, misionarke, biblijske radnice, kompozitorke, spisateljice, blagajnice i propovednice. Najvećim delom njihova služba nije im donosila neko priznanje. Njihove plate bile su u pravilu mnogo niže nego plate muškaraca na istom poslu. Ali njihov duh je sve to podnosio; nikada se iz njihovih usta nije čuo glas primedbe ili zahteva za višim primanjima ili nagradama. Njihovo priznanje bilo je unutrašnje osećanje da su uradile šta su mogle.

Iako je današnje generacije adventista uopšte ne poznaju, Minerva Džejn čepmen (Minerva Jane Chapman), sestra propovednika Dž. N. Lafborua, bila je jedna od najpoznatijih žena adventnog pokreta svog vremena. Godine 1877. ona je izabrana za blagajnika Generalne konferencije. U isto vreme izdavala je časopis YOUTH INSTRUCTOR, obavljala službu sekretara izdavačke kuće i vodila blagajnu "T & M" udruženja! Punih devet godina, koliko je radila na časopisu YOUTH INSTRUCTOR, nije htela da primi nikakvu nadoknadu za svoj trud!

Sa svojim mužem, Džejn čepmen je doselila u Betl Krik 1866. godine, kratko nakon osnivanja Generalne konferencije i završetka američkog građanskog rata. U izdavačkoj kući PREGLED I GLASNIK počela je kao slovoslagač, da bi uskoro postala blagajnik kuće, a zatim prihvatila i ostale službe koje smo upravo spomenuli. Kada se povukla u penziju, 1893. godine, nastavila je da živi u Betl Kriku, zdrava i aktivna, sve dok je smrt nije savladala za vreme podnevnog odmora u njenoj 94. godini života.

Marija L. Hantli (Maria L. Huntley) bila je kćerka jedne od prvih porodica koje su prihvatile adventnu vest u Vošingtonu. Još kao devojka postala je sekretarica BUDNOG MISIONARSKOG DRUŠTVA (vidi kraj 20. poglavlja). Kada je, međutim, to udruženje preraslo u opšte "T & M" udruženje i obuhvatilo celu Adventističku crkvu, ona je postala njegov sekretar i obavljala tu službu do kraja života, angažujući prvo jednu, zatim drugu, treću i, konačno, jedanaestu saradnicu. Za vreme zasedanja Generalne konferencije 1888. godine ona je bila zamoljena da se obrati delegatima s opisom posla kojeg obavlja. Iz njenog izlaganja ostao je poziv u obliku tvrdnje da bi "se mnogi rado uključili u posao samo kada bi znali kako...", i molbe propovednicima da razviju uspešne planove za uključivanje vernih saradnika u evanđeoski rad. Za razliku od Džejn čepmen, koja je doživela duboku starost, Marija Hantli je imala samo 43 godine kada je umrla, baveći se upravo organizacijom evanđeoskih aktivnosti u čikagu.

Mod Sisli (Maud Sisley) je imala samo petnaest godina kada je došla u Betl Krik i prihvatila posao u PREGLEDU I GLASNIKU. Njen otac je umro nekoliko godina ranije, dok je cela porodica još živela u Engleskoj. Da bi obezbedio sredstva za život, stariji brat se otisnuo preko okeana, pripremio uslove i pozvao ostatak porodice k sebi. Kada su se ponovo sreli u Americi, stariji brat je svetkovao sedmi dan nedelje kao biblijsku subotu, a posle kratkog vremena u tome su mu se pridružili i ostali članovi porodice.

Porodica Sisli imala je, osim Mod i njenog starijeg brata, još petoro dece. Od ukupno četiri Sisli-devojčice, Džozefin (Josephine) je postala misionarka-učiteljica u Australiji, Marta je radila u štampariji PREGLEDA, Neli (Nelly) je, nakon obrazovanja u "Betl Krik Sanatorijumu", postala babica, udala se za Džordža B. Stara i pratila Elen Vajt u Australiju. A Mod? Mod je bila jedna od prvih adventista koji su davali desetak. Za vreme školovanja ona je znala da napravi prekid od pola godine i uključi se u dobrovoljni rad, bez primanja plate, u nekoj od humanitarnih akcija u državi Ohajo. Godine 1877. otputovala je u Švajcarsku da tamo radi kao misionarka. Iako nije poznavala jezik, prihvatila je posao slovoslagača tekstova na italijanskom. Kasnije se vratila u Ameriku, udala za C. L. Bojda (C. L. Boyd), predsednika jedne od oblasti i zajedno s njim pošla u Južnu Afriku kao član prve grupe adventističkih misionara koji su imali nameru da evangeliziraju nehrišćanska područja Afrike.

Zaslужan je spomena podatak da su tri Sisli-dečaka takođe postali saradnici u adventnom delu: Džon kao propovednik, Robert kao samostalni misionar a Vilijam kao arhitekta i građevinar koji je oblikovao nekoliko zgrada u Betl Kriku, Vala Vala koledžu (Walla Walla College), Junion koledžu (Union College) i drugim institucijama u Australiji, Južnoj Africi i Engleskoj.

Kada je Generalna konferencija 1879. godine osnovala "Misionski odbor za strane zemlje" i na njega prebacila odgovornosti koje je do tada nosio "Izvršni odbor", tri od devet članova odbora bile su žene, i to upravo one koje smo spomenuli: Minerva čepmen, Marija Hantli (tada tek 32 godine stara) i Mod Sisli (28 godina).

Dostignuća porodice Sisli prikaz su rezultata koje može da dostigne majčinska sposobnost i posvećenost. Hiljade drugih adventističkih majki privede su svoju decu Gospodu i na taj način dale svoj ogroman doprinos napretku dela.

Druga poznata adventistička porodica je porodica Renkin (Rankin), sa svojom naročitom zanimljivošću: sačinjavale su je devojčice, sve odreda riđe kose, i ukupno deset na broju! Najviše njih služile su kao učiteljice, neke čak naročito uspešno. Ali, najpoznatija je postala Helen, koju su nakon udaje za A. Druilara (A. Druillard) uglavnom zvali "mama D." ili "tetka Nel".

Prirodno obdarena za rad s novcem, Nel je bila izabrana za blagajnika Nebraska oblasti u Americi. Nekoliko godina provela je sa svojim mužem u misionarskom polju, a kada se vratila, postala je blagajnik novoosnovanog EMANUEL MISSIONARY koledža (nekadašnjeg "Battle Creek College"). Tri godine kasnije (1904.), nakon smrti supruga, kada je izgledalo da joj je kao šezdesetogodišnjoj bakici potrebna još samo penzija, Nel je zakoračila u drugu "karijeru"!

Te godine je Dr. Saderlend (Sutherland, sin Neline sestre Meri), zajedno sa svojim saradnikom Persi T. Megenom (Percy T. Magan), napustio službu predsednika "Emanuel koledža" i pošao u južne krajeve Amerike da i tamo osnuje adventističko vaspitno delo. Slučajno je i Elen Vajt boravila u tim krajevima, u poseti svom sinu Edsonu, koji je tu radio kao evanđelista. Edson je zaključio da bi bilo dobro da se svi nađu na jednom mestu i zato je organizovao sastanak na svom misionarskom parobrodu "Jutarnja zvezda" ("Morning Star").

U jednom momentu putovanje je moralo da se prekine, zbog male opravke broda. Elen Vajt je predložila da iskoriste pauzu tako što će otići do obližnjeg imanja o kojem je bilo reči kao o mogućoj investiciji za novu adventističku školu. Imanje je izgledalo prilično jadno, ali je Elen bila ubeđena da je Božja volja da ga kupe, ne samo za školu, nego i za sanatorijum. Kada su nastavili putovanje, Elen je tri puta molila Saderlenda i Megena da obezbede sredstva i obavezno kupe imanje.

Saderlend i Megen vratili su se još jednom na imanje da ga pregledaju; ovog puta ono im je izgledalo još jadrnije. Ali, iako im je došlo da plaću, odlučili su ipak da slede božanska uputstva. Dogovor je pao da Saderlend poseti svoju tetku, blagajnicu "Emanuel" koledža i zamoli je da učestvuje u obezbeđivanju sredstava.

Međutim, već nakon prvih rečenica svog nećaka, tetka Nel je reagovala zaključkom da je spomenuta ideja sasvim pogrešna, čak nerazumna. Saderlend je ustao i pošao prema vratima.

"Gde ćeš?" - upitala je tetka iznenađeno.

"Idem da nađem nekoga ko će biti spremniji da nam pomogne. Moja je dužnost da poslušam Gospoda, ma šta se dogodilo."

Veoma brzo nakon ove epizode, tetka Nel je stajala zajedno sa Elen Vajt na spomenutom posedu. Na osnovu tvrđenja Božje sluškinje o pravilnosti ovog poteza, ona se stavila na čelo akcije za sakupljanje potrebnih sredstava.

Ono što je nastalo na tom posedu oduševilo je sve učesnike ove akcije. Podignuti su tzv. MADISON COLLEGE i MADISON SANATORIUM, u kojima su svoje obrazovanja i oduševljenje za službu bližnjima stekle hiljade mladića i devojaka, i koji su postali primer nekim drugim institucijama uspostavljenima na isti način. Onog dana kada je tetka Nel došla da pogleda posed, Elen Vajt joj je kazala. "Nel, ti misliš da si sada upravo sazrela za penziju. Ali, ako se prihvatiš ovog posla, ako pristaneš da paziš na ova dva dečaka (Saderlenda i Megena, koji su već bili u svojim tridesetim godinama), savetuješ ih i podržavaš u onom što je Gospodnja volja, Bog

će obnoviti tvoju mladost i ti ćeš u budućnosti učiniti više nego što si postigla u celokupnom svom dosadašnjem životu."

Reči Elen Vajt ispunile su se dospelno. "Mama D" je ozbiljno prihvatila posao, a Bog joj je podario još dugotrajan život. Umrla je kada je imala 94 godine, nakon što je osnovala još jednu sličnu instituciju, ovog puta samo za crnce, tzv. RIVERSIDE SANATORIUM.

Kejt Lindsej (Kate Lindsay) je odrasla u velikoj porodici u istom kraju u kojem i devojke iz porodice Renkin. Kao dalja rođaka velikog misionara Dejvida Livingstona, ona je nosila u sebi želju da posluži bližnjima. Napustila je roditeljski dom i otišla u mali "Western Health Reform Institute" kojeg su adventisti podigli jednu godinu ranije. Uskoro je, međutim, napustila institut i prešla u Nju Džersi da završi školu za babice, da bi potom stupila na mičigenski Univerzitet kao član druge grupe devojaka ikada primljenih da studiraju u ovoj ustanovi. Kao jedna od svega deset devojaka među 1300 mladića brzo je uklonila sve sumnje u uspeh; učestvovanjem u raspravi o jednom važnom pitanju stekla je poštovanje ostalih studenata, a predviđeni školski program završila je kao prva u svom razredu.

Vrativši se natrag na Institut s kojeg je pošla na školovanje, dr. Lindsej se specijalizovala za ženske i dečje bolesti. Nekako u to vreme čuveni adventistički lekar, dr. Džon Harvi Kelog (John Harvey Kellogg), postao je medicinski direktor ove institucije. Dr. Lindsej je uspela da ga ubedi da je potrebno osnovati školu za obrazovanje babica, što je i ostvareno 1883. godine. Sve do 1897. godine, kada je pošla na rad u Afriku, Kejt Lindsey je neumorno vodila ovu mladu ustanovu. Hi-ljadama medicinskih sestara i babica ona je ostala u neizbrisivoj uspomeni kao tačna, promišljena, ali iznad svega blaga osoba. Za vreme tog boravka u Betl Kriku, čitav njen stan sastojao se od samo jedne sobe odmah pored kancelarije. Njena želja je bila da uvek bude blizu onih kojima je potrebna pomoć. Kada se danas dođe na "Loma Linda" univerzitet, hodnik u kojem je odeljenje budućih babica nosi ime - Kejt Lindsej.

Džordžija Ana Baras (Georgia Anna Burrus) otisnula se kao mlada, neudata devojka u daleku Indiju i postala jedan od prvih adventnih radnika na ovom potkontinentu. Bila je to velika hrabrost, koja je odmah nakon pristanka u jednu indijsku luku izložena teškom ispitu. Naime, kada je stupila na indijsko tlo, obuzela ju je neverovatna usamljenost; nije imala ni muža niti ikoga od rodbine, poznanika ili prijatelja. U dubokom očaju, uzela je budilnik, jedino što je još davalo nekakav glas od sebe, i tresnula ga o zid sobe. Budilnik je prestao da radi, izazivajući u mladoj Džordžiji još veću usamljenost. Kada bi bar opet mogla da ga čuje kako kuca! Klekla je pored kreveta i zavapila Bogu da joj povрати tog "prijatelja". I Bog je u svojoj ljubavi učinio ovu sitnicu. Kada je ustala s molitve i polako podigla sat s poda, on je radio!

I nikada više nije stao. A usamljenosti je nestalo. Kasnije je Džordžija upoznala Luthera J. Burgessa, takođe misionara, udala se za njega i provela još 32 godine uspešnog pionirskog rada među različitim grupama ovog podneblja. Nijedna žrtva nije bila velika za ljude Indije, koja joj je postala nova domovina. Jednom prilikom, dok su se nalazili u Americi s namerom da obnove zalihe medikamenata i ostalih potrepština, Generalna konferencija im je javila da nema dovoljno novca da im obezbedi povratak. Džordžija nije oklevala; izašla je na ulicu, prodala preko dvadeset hiljada primeraka jednog traktata i sama kupila karte za brod prema Indiji.

Kada je reč o misionarskom radu u Indiji, ne može se zaobići ime En Najt (Ann Knight), prve misionarke-crnkinje u tom delu sveta. Još kao dete ona je ovladala veštinom čitanja i pisanja, pre svih ostalih njenih vršnjakinja. Već tada je upoznala adventnu vest, preko časopisa ZNACI VREMENA i knjige PUT HRISTU. Kada je došlo vreme studiranja, otišla je na jedan adventistički koledž udaljen više od 500 kilometara od njene kuće. Svaki put kada bi dolazila na

raspust, nailazila je na rujanje meštana. Ali, njoj to nije smetalo; subotom bi uzimala u ruke Bibliju, časopise, psa i revolver i odlazila u šumu da proučava. Psa je vodila da je brani od divljih životinja; revolver je imala da se brani od zlih ljudi. Njena veština baratanja oružjem, stečena još u detinjstvu, očigledno nije bila zaboravljena. Kao mala devojčica En je sama pravila luk i strele i gađala mete koje su bile udaljene i do stotinu metara.

Za vreme studiranja u Betl Kriku, dr. Kelog ju je zapazio i predložio za delegata na čuvenom zasedanju Generalne konferencije 1901. godine. Te iste godine En se otisnula u Indiju.

U Indiji je radila kao kolporter, poučavala u školi, služila kao babica i ulazila u krugove kako bogatih tako i siromašnih slojeva širom države. Neumorna, podržavana stalnom molitvom, En je hodala životnom stazom na kojoj je osetila božansku ruku kako je vodi, leči i često čini čuda.

Jednom prilikom, dok je skoro izgladnela od dvodnevnog neuzimanja hrane putovala vozom, primetila je iznenada u svom kupeu komad hleba i flašu toplog napitka. Radosna zbog ovog neočekivanog poklona, sela je i počela da jede, očekujući svakog časa da neobično odeveni gospodin, koji je u hodniku nameštao svoje stvari i više puta prošao pored vrata kupea, pogleda u nju i zatraži da plati ono što je jela. Ali, kada je završila s jelom i pošla prema vratima kupea s namerom da vrati suđe, neobičnog gospodina nije bilo.

Po povratku u Ameriku, En Najt se angažovala u osnivanju prve ustanove za "obojene" studente u Atlanti. Njene ostale službe, kao i mesta rada, teško se mogu nabrojati. Ne računajući vreme provedeno u Indiji, prevalila je oko 800 000 kilometara, održala preko 10 000 sastanaka i predavanja, rukom ili pisačom mašinom ispisala oko 49 000 pisama.

Nije moguće proći ni pored Lore Klement (Lora Clement), kćerke Melise Renkin, koja je punih 29 godina uređivala časopis za mlade YOUTH INSTRUCTOR, preteču današnjeg INSIGHT. Rubrika koju je ona uvela, pod nazivom "Hajde da govorimo o....", bila je jedna od najprihvaćenijih u adventnim časopisima uopšte.

Flora Plamer (Flora Plummer), sekretarica Odeljenja Generalne konferencije za subotnju školu u periodu između 1913. i 1936. godine, napisala je mnoge knjige i svojim idejama i zamislima vodila bezbrojne saradnike mesnih subotnjih škola širom sveta.

Marti Emedon (Marthi Amadon) sledila je prava armija, sastavljena od hiljade učiteljica u osnovnim, srednjim i višim školama.

Ida Rigels Brden (Ida Riggels Burden), sekretarica Odeljenja subotnje škole jedne američke oblasti početkom dvadesetog veka, bila je omiljena kao govornik na bogoslužjenjima. Supruga propovednika E. B. Lejna (E. B. Lane) bila je široko poznata kao propovednik, iako nije doživela da rukopoloženjem dođe do vrhunca ove službe.

Rukopoloženje žena pokrenuto je još na zasedanju Generalne konferencije 1881. godine, pošto je upravo tada crkva Baptista sedmog dana učinila to u svojim redovima. Za vreme velike privredne krize u Americi 30-godina ovog veka, kao i u Evropi za vreme drugog svetskog rata, žene su služile kao nerukopoloženi propovednici u mesnim crkvama. Tek 1970-ih godina aktuelizovano je ovo pitanje, kada su u nekim crkvama u Americi žene rukopoložene kao starešine mesnih crkava. Tada kao da je ponovo "otkriven" citat Elen Vajt iz 1895. godine, koji je govorio o rukopoloženju žena za đakonske, odnosno dobrotvorne službe u delu: "Žene koje su spremne da posvete deo svog vremena u službi Bogu, treba da budu određene da posećuju bolesne, paze na decu i vode brigu o potrebama siromašnih. Neka ovakve osobe budu odvojenu za tu službu molitvom i polaganjem ruku na njih."

Kraj 19. veka u Americi bio je karakterističan po snažnom feminističkom pokretu, koji je u svojim najboljim zahtevima tražio obnavljanje zakonskih prava žena, a u najlošijim slobodni seks i pravo na abortus. Odgovor Adventističke crkve u dvadesetom veku na ovaj pokret bio je u naglašavanju uloge žena kao sposobnih vođa odeljenja, učitelja i vaspitača mladih, kako u crkvi i školi, tako naročito u domu. Konačno, nisu li i "neemancipovane" majke povezane lancima ljubavi prema biću koje su donele na svet, koja su i tako mala u broju "svih stvorenja" kojima treba odneti vest evanđelja, a koja i sama mogu da odnesu tu vest svetu kada odrastu i postanu zreli?

Elen Vajt je s puno razumevanja i stalno uzdizala ove plemenite aspekte ženskih bića, ali nikada to nije činila jednostrano. Njen poziv je uvek iznova glasio: u ime Gospodnje, vrednovati rad žena u skladu s poslom kojeg obavljaju. U knjizi EVANGELIZAM stoji: "Gospod je predvideo posao za žene koliko i za muškarce. One u njegovom delu mogu da zauzmu svoja mesta u ovom sudbonosnom vremenu i On će raditi kroz njih." "Bog je Bog pravde, i ako propovednici primaju platu za svoj posao, njihove žene, koje posvećuju sebe istom delu kao Božji saradnici, treba da budu plaćene u obliku dodatka na primanja svojih supruge, čak i ako one to ne zahtevaju." "To je pitanje o kojem ne treba da odlučuju ljudi. Gospod je o njemu već odlučio. Vaše je (misli se na vođe dela) da vršite svoju dužnost prema ženama koje rade u delu evanđelja, čiji rad svedoči da su one neophodne u objavljivanju istine porodicama."

Kada je Džejms Vajt svojevremeno, u leto 1867. godine, izvršio prvo rukopoloženje propovednika, pozvao je i suprugu propovednika da klekne pored muža kao znak da je ona odvojena za službu njegovog pomoćnika. Ideja je bila da se ta praksa nastavi u svim daljim obredima rukopoloženja. Kada je na zasedanju Generalne konferencije u Beču Robert H. Pirson prihvatio ponovni izbor za predsednika, pozvao je svoju suprugu da mu se pridruži na podijumu kao simbol supruge svih propovednika koje nose teret zajedno sa svojim bračnim drugovima.

Srećne su žene koje mogu da podele teret svojih muževa u direktnoj saradnji. Međutim, mnoge su to mogle, ili još uvek mogu, samo posredno, naročito dok su deca još mala. Zato s poštovanjem i danas čitamo redove koje je zapisala Angelina Endrus, u svojim kasnim tridesetim godinama, za vreme bolesti koja ju je savladala:

"Mnogo mi nedostaje suprug. čini mi se da ne bih mogla da izdržim još nekoliko meseci njegovog odsustva."

"Teško se mirim s njegovim dugim odsustvom. Kako mi srce teži da ga ponovo vidim! On jedan od najboljih i najljubaznijih muževa."

"Želim da Džon radi samo ono što je ispravno."

"Moja je najiskrenija želja da ga vodi Božja ruka."

"Postoji želja u mom srcu koja ostaje neispunjena. Ne mogu da budem zadovoljna samo time što ću primati ili pisati pisma."

"Moj dragi suprug je došao! Kako je dragocen trenutak susreta."

"Moj dragi muž je pošao jutros na put u Minesotu da učestvuje u evangelizaciji pod šatorom. Tužan trenutak, taj trenutak rastanka!"

25. Nadahnuti da spašava duše

Osim što je bila "majka u Izraelju", Elen Vajt je bila i stvarna majka u svome domu. Međutim, da bi mogla da odgovori na božanski poziv i putuje zajedno sa svojim mužem, morala je da ostavlja svoje sinove na brigu kuvarici ili kućnoj pomoćnici. Ovo stanje bilo je stalni izvor brige za nju, jer su njeni sinovi, Džejms Edson i mali Vilijam, kao što je to slučaj s mnogim drugim dečacima, koristili svaku priliku za nestašluke. Posebno Džejms Edson.

Pred sam Edsonov šesnaesti rođendan, majka mu je napisala jedno veoma ozbiljno pismo. "Kada svi oko mene utonu u san," - pisala je ona, "ja ostajem budna, u strahu zbog tvog duhovnog stanja..." i "mir dobijam jedino u tihoj molitvi." "Kada smo mi kod kuće, ti možda slediš naše želje; ali... kada smo odsutni, ti si neposlušan. Tada slediš sopstvenu volju i sopstvene planove. To si učinio mnogo puta, krijući to od nas i žalosteci nas, postupajući potpuno suprotno svim našim savetima, uputstvima, pa čak i zabranama, koje, na žalost, ne možemo uvek da stavimo na tebe... Umesto da nam budeš uteha, ti si postao izvor bolnog straha. Trnje i korov izrasli su u mome vrtu i zagušili seme koje sam pokušala da negujem. Još gore, tama kakvu ti ne mogu opisati okružuje moje misli kada god razmišljam o tvom uticaju na Villija. Ti ga navodiš na ponašanje u kojem ima neposlušnosti, nevaljalstva i prevare....

O, Edson, svest o ovome veoma boli i dovodi me u obeshrabrenje, koje može da me dovede čak do toga da napustim svoju javnu službu."

Dakle, kad Elen Vajt savetuje i upozorava roditelje da se mole za svoju decu, sa rukama stavljenim na Bibliju, uhvaćeni čvrsto za Božja obećanja, sa glasom molitve kakve samo roditelji mogu da upućuju, sa dubokom poniznošću, iskrenom pokornošću i nepokolebljivom verom, onda ona dobro zna o čemu govori.

Iz sopstvenog iskustva ona takođe zna šta znači pisati mladim ljudima, "studentima u našim školama", "mojim mladim prijateljima", Polu, Delbertu, En, Meri i svim drugim mladima, uključujući i sopstvene, koje joj je Bog stavio na srce. I dok je pozivala ove mladiće i devojke da predaju svoje srce Hristu, da se pripreme za njegov dolazak i više služe drugima nego sebi, mora biti da se mnogo puta pitala zašto tako malo mladih ljudi pokazuje interes za posao spašavanja duša kao što ga je ona pokazivala kada je bila mlada.

Da se vratimo u detinjstvo Elen Vajt. Da se prišunjamo s njenom mamom do vrata spavaće sobe koju je Elen delila sa sestrom, blizakinjom Elizabet, i oslušnemo.

"O, Gospode! Marta još nije spremna!" - dolazio je šapat iz sobe. "Molim Te, molim Te, otkrij mi šta bih mogla da učinim da joj pomognem."

"Ti si mi već mnogo puta pomogao da dovedem neke od mojih prijatelja Isusu," - nastavio je šapat posle kratke pauze. "Rebeka, Rejčel, Sjuzan, Viola i njen muž, En i njen muž, Lui, Fani, Pejšens... Ja sam tako srećna za svakoga od njih. Hvala Ti, hvala Ti mnogo.... Ja sam tako srećna što će Isus uskoro doći. Ali Marta mora biti spremna! Molim Te, pokaži mi šta treba da učinim da bih joj pomogla!"

Mama zna da je Elen čekala da Elisabet zaspi da bi se izvukla iz kreveta i klekla pored njega. Ona takođe zna da će Elen ostati celu noć na molitvi, da bi sutra, zajedno sa svojom sestrom Sarom, otišla u posetu Marti, i da se neće vratiti sve dok Marta ne odluči da preda svoje srce Hristu, čak ako za to bude potrebna cela noć. Ovakvi napori ozbiljno ugrožavaju ionako krhko

zdravlje mlade Elen, ali izgleda da ona o tome ni ne misli. Uskoro, veruje ona, svi će dobiti novo telo. Svi, što znači, oni koji su spremni za Isusov dolazak. I zato je s novim oduševljenjem nastavila da posreduje za Martu.

U prošlom poglavlju naša pažnja bila je usmerena na žene koje su dale svoj doprinos uspehu adventnog pokreta. Ali ono je veoma malo govorilo o najpoznatijoj ženi adventizma - Elen Vajt.

Za adventiste sedmog dana Elen je bila prorok, pisac, savetnik, ekonomista, osnivač institucija. Da bismo je, međutim, bolje razumeli, neophodno je da shvatimo kakva je bila suština njenog bića. Pre i posle svega, Elen je bila osoba koja je zadobijala duše. Ona je želela da gleda ljude u radosti spasenja - ne samo dok je bila mlada, nego kroz čitav svoj život.

Godinama nakon udaje za Džejmsa Vajta, ona se jednom prilikom, zajedno s mužem, izgubila u šumi. Šumareva porodica, na čiju kuću su naišli u lutanju, primila ih je, nahranila i pokazala put, a ona je njima ostavila literaturu koja je govorila o njenog veri. Mnogo godina kasnije ona je, na jednom sastanku pod šatorom, susrela istu porodicu kao obraćene adventiste sedmog dana. U jednoj drugoj prilici, primorana da čeka voz koji je kasnio pet sati, održala je proširenu duhovnu temu jednoj gospođi, a drugu uputila u proučavanje Biblije. U Švajcarskoj, u jednoj časovničarskoj radnji u koju je ušla da preda svoj sat na popravak, sreća je jednog mladog sveštenika i pozvala ga da je poseti kod kuće. Kada je sveštenik došao, dovela ga je do odluke da prestane da krši subotu i preda svoje srce Gopsodu.

Elen Vajt nikada nije shvatala svoju službu kao aktivnost ograničenu samo na dobrobit crkve. Šta više, ona je često uviđala da potrebe i zahtevi crkve ograničavaju njen rad na spašavanju duša i onemogućavaju je da ispuni svoju osnovnu misiju. "Ja nisam došla u ovaj deo Australije," - pisala je jednoj grupi vernika, "da posvetim svoje vreme i snagu održavanju vašeg duhovnog dobra... Moja je misija da idem u udaljenije predele, k onima koji sede u tami i do kojih nije stigla svetlost." Na zasedanju Generalne konferencije 1901. godine, obratila se okupljenim vođama sledećim rečima: "Moje srce gori u čežnji za spasenjem ljudskih duša."

Ali, da se vratimo opet u njenu mladost.

U svojoj sedamnaestoj godini Elen je primila prvu viziju, koja je povela vernike od velikog razočarenja prema drvetu života. Zajedno s anđelima ona je pevala "Aliluja" i postala željnija nego ikada ranije da vidi duše kako prihvataju dar spasenja. Ona je videla nebo! Svojim sopstvenim zapažanjem zaključila je da se nikakvo svetovno oblačenje, komfor, popularnost ili bogatstvo ne mogu uporediti sa životom u Božjem gradu.

Ali, biti misionar u mladim godinama bilo je mnogo lakše nego biti misionar-prorok. Kao prorok ona je bila pozvana na mnogo odgovorniji posao. Kao i proroku Jovanu, njoj je pružena radost da vidi stvarnost neba i razgovara s Isusom, ali, slično proroku Isaiji, od nje se takođe zahtevalo da "pokaže svom narodu grehe". Slično Jeremiji, ona je ponekad patila zbog neprihvatanja. Kao Pavle i ona je putovala kroz mnoge predele, često u opasnosti i oskudici. (Poznata su najmanje četiri fizička napada na Elen Vajt dok je govorila u javnosti. Međutim, ni u jednim od tih napada ona nije bila povređena; šta više, uvek bi, posle kratke pauze, nastavila propoved kao da se ništa nije dogodilo).

Dok su je s jedne strane mnogi voleli i prihvatili, bilo je, naravno, i onih koji su je smatrali fanatikom ili uobraženom osobom. Kada bi je, na primer, Bog uputio jednoj osobi da joj ukaže na njen greh, ona je ponekad pokušavala da taj greh ublaži, kako bi dotična osoba lakše prihvatila ukor. Tada bi joj se, međutim, pojavljivao Isus u punoj ozbiljnosti; ona bi pročitala

ljubav s njegovog lica i razumela da bi ljudi, ako bi nastavili da greše zato što ih ona nije upozorila, izgubili svoje duše za večnost. Zato se molila za njih, a često i s njima. Njena slabost pojavljivala se s vremena na vreme, naročito kada se osećala nesigurnom kako da prenese poruku u naročito teškim slučajevima ili naročito komplikovanim osobama. Jednom propovedniku, uspešnom ali slabom na jednom području, odnela je vest tek kada je on ležao na samrtničkoj postelji. Ali, najčešće je Elen savladavala otpore koje je osećala u sebi i iznosila ljudima božanske poruke. Nijedna žrtva nije bila prevelika, samo ako je cilj bio spasenje ljudske duše.

Kada se danas spomene ime Elen G. Vajt, prvenstveno se misli na njene knjige. Elen je bila veoma plodan pisac; ispod njenog pera izašlo je 40 000 stranica štampanog materijala i preko 50 000 stranica rukom pisanih ličnih pisama ili manuskripata. Pisala je o moralnim predmetima, o porodičnom životu i teologiji; o principima vaspitanja, upravljanja materijalnim dobrima i fizičkom zdravlju; o shvatanju svetovne istorije i tumačenju Svetog Pisma i još o mnogo čemu drugome. Da bi uspela sve to da postigne, ona je često odlazila rano na spavanje, kako bi mogla da ustane u ranim jutarnjim časovima, dok je u kući još tišina. Ponekad je to bilo u pet, ponekad u tri, a ponekad jedan sat posle ponoći.

Osim što je dobro poznata kao pisac, Elen Vajt zaslužuje da je malo bolje upoznamo i kao javnog govornika.

Još od mladih dana nju je pratilo hronično gubljenje glasa u situacijama kada bi ustala da nešto kaže okupljenoj grupi ljudi. Međutim, već nekoliko trenutaka kasnije situacija bi se potpuno menjala. Ovaj fenomen se često ponavljao u njenom životu. Naravno da je Bog mogao da je izleči; ali, On je očigledno želeo da joj obezbedi dokaz da je blizu nje kada bi ustala da progovori. Elen se pridržavala zdravstvenih principa najviše što je mogla i što je znala; ostatak je poveravala Bogu. Njena molitva je glasila: "Gospode, ja sam učinila sve što mogu, koristeći se tvojim sredstvima; sada od Tebe tražim da izliješ svoj naročit blagoslov na mene." često je znala da kaže Džejsmu, kada bi ostali nasamo: "Koliko bi mi samo bilo lakše i koliko bi mi značilo kada bih bila sigurna, pre nego ustanem da propovedam, da ću moći odmah da propovedam." Džejsm je na to odgovarao: "Bog do sada nikada nije propustio da te blagoslovi u onom momentu kada si ustala da govoriš. Bez obzira kako izgledaju tvoja osećanja, ti moraš nastaviti da se poveravaš u njegove ruke i dozvoljavaš da se tvoja bespomoćna duša uhvati za njegova obećanja." "Ovo sam pokušavala da činim," - govorila je Elen kasnije. "Naučila sam pri tome da mi moramo da učinimo naš deo u saradnji s Bogom, a On će nam dati snagu za svaku dužnost na koju nas je pozvao."

U najvećem broju slučajeva Elen je propovedala jasnim i snažnim glasom. Pre nego su uvedeni mikrofoni, njen glas su mogle da čuju grupe od preko pet hiljada slušalaca. Jednom je čak zabeleženo da je njenu propoved slušalo između petnaest i dvadeset hiljada prisutnih. Pacijenti sanatorijuma u Vošingtonu sedeli su na balkonu drugog sprata i potpuno jasno je čuli kako se obraća skupu u jednom šatoru podignutom pored sanatorijuma.

Elen nije vikala. Slušaoci u prvim redovima imali su osećaj da se obraća upravo njima. Ovu pojavu ona nije objašnjavala kao posebno čudo, iako nikada nije propuštala da Bogu oda hvalu za njegovo delovanje. Umesto toga, ona je praktikovala tada poznate naučne metode govora uz pravilno korišćenje dijafragme i veliku pažnju posvećivala artikulaciji glasa. Za nju je to bio sastavni deo duhovnosti. Jasno iznešena poruka povećavala je efektivnost u prenošenju i prihvatanju trostruke anđeoske vesti. Dubokim disanjem jačala je svoja pluća i produžila im životni vek. Na taj način, pravilnim govorom, pomogla je mnogim dušama da dođu do poznanja istine o spasenju. Šta više, govorila je da svako može da nauči da govori efektivno u javnosti, samo ako se pridržava pravila kojih se i ona pridržavala u svojoj službi. Oni koji su imali priliku

da je čuju kako govori, opsivali su kasnije atmosferu među slušaocima kao "pažnju punu poštovanja", "praćenje izlaganja bez daha", "naročitu tišinu" i "ozbiljan uzdah okupljenih dok je Elen stupala za propovedaonicu".

Dok je govorila, njen je glas bio svečan i ozbiljan, ali je lice uvek krasio blagi osmeh. Nakon jedne propovedi u Evropi, koja je bila osiromašena utoliko što je morala da bude prevedena, slušaoci su joj prilazili i, nesposobni da joj se obrate na engleskom jeziku, pružali ruku, sa suzama u očima koje su bile izraz zahvalnosti i dirnutosti. Reporter lista DETROIT POST opisao je jednu njenu propoved na zasedanju Generalne konferencije u Mičigenu kao "značajno i oduševljavajuće iskustvo". "Iako su slušaoci poznavali njene govorničke vrline," - pisao je on, "ipak su bili nepripremljeni za snažni, neodoljivi poziv koji im je uputila. Ona je zaista delovala skoro isto tako nadahnuta kao kad poziva grešnike da se mole za oprostjenje svojih greha. Rezultat njenog govora koji je privlačio kao magnet, a način kako ga je iznela bio je veoma zapažen."

Još plodonosnije od njenih propovedi bile su molitve koje je upućivala Bogu na javnim skupovima. U Koloradu, kao starica osamdesetih godina, govorila je tako jasno i ubedljivo, da su je slušaoci čuli kao kišu koja dobuje o metalni krov zgrade. Na kraju je pozvala prisutne da kleknu na molitvu. Poniznost i usrdnost kojom se obraćala Bogu i molila ga za dobro prisutnih do suza je dirnula prezbiterijane, metodiste, baptiste, adventiste i pripadnike ostalih verskih pravaca koji su bili okupljeni na proučavanju. Jedan mornar ovako je prokomentarisao njenu molitvu: "Ona je pozvala Boga među nas i predstavila nas njemu, tražeći njegov blagoslov za nas; ja moram da postanem bolji čovek."

Uz sve, Elen je imala i smisao za humor. Za vreme jedne propovedi u sanatorijumu Sent Helena, njen sin Vili, koji je sedeo na propovedaonici iza nje, zaspao je naočigled prisutnih. Kada je zapazila šta se dogodilo, Elen je na kratko prekinula propoved i objasnila: "Dok je Vili bio još beba, imala sam običaj da ga u korpi stavljam pokraj propovedaonice i nogom ljuljam dok govorim. Izgleda da se Vili još nije oslobodio te navike."

Neka ova kratka epizoda posluži kao uvod u jedan kratak izveštaj o Elen Vajt kao domaćici i majci u domu. Tim mislima počeli smo ovo poglavlje, jer je njena majčinska uloga najčešće zapostavljena u proučavanju njenog života. Knjige CHILD GUIDANCE, THE ADVENTIST HOME i MESSAGES TO YOUNG PEOPLE, nastale su ne samo na osnovu vizija koje je primala, nego i dubokog praktičnog iskustva kojeg je stekla. Ona je savetovala roditeljama da se ne razbesne na decu i kazne ih čim učine nešto loše, nego da sačekaju nekoliko sati da se stišaju njihova osećanja i tek onda ih pozovu na molitvu, a ako zatreba i kazne. Pre nego je dala ovakav savet drugima, Elen ga je prvo primenila u sopstvenom domu.

Njeno uverenje bilo je da domaćica koja pripremi obrok zdrave hrane isto tako služi Bogu kao i propovednik koji iznosi evanđelje s propovedaonice; zato je mnogo puta pozelela da ostane kod kuće i posluži Bogu na taj način, umesto da toliko putuje i propoveda po crkvama.

Kada im se rodilo prvo dete, Henri, Elen se ponadala da će sada duže ostajati kod kuće i posvećivati više pažnje novorođenčetu. Ali, Božji plan je bio drugačiji. Ona i Džejms sreli su se na jednom putovanju i ta činjenica kao da je obeležila njihov dalji način života. Bog ih je, naime, pozvao da nose svedočanstva vernicima rasejanim po celoj Americi, pa i šire. S tugom u srcu mlada majka je ostavila svoje čedo Stokbridž Haulendu, vraćajući se, kao nekada Ana, jednom godišnje da ga vidi i daruje ga poklonom. Jedan od njenih principa bio je da se nikada ne tuži na sudbinu koja joj je određena; ali kada bi čula komentare ljudi u smislu da je njoj lako jer ne mora

da ostane kod kuće i brine se za dete, nije mogla da izdrži a da se ne žali na teret koji joj je stavljen na leđa.

Zato što je sama veoma značajna ličnost u adventnom pokretu, često se zaboravlja da je Elen bila udata za čoveka koji je takođe bio izuzetno sposoban i potreban mladoj crkvi. Ako je Elen bila nadahnuti začetnik ideja o izdavanju časopisa i osnivanju prve adventističke izdavačke kuće, Džejms Vajt je bio neumorni radnik na ostvarivanju ovih vizija. Od prve, skromne štamparije koju je nabavio i opremio, razvio se današnji REVIEW AND HERALD PUBLISHING ASSOCIATION, s godišnjim obrtom od oko 20 miliona američkih dolara. Džejms je takođe osnovao i drugu izdavačku kuću, tzv. PACIFIC PRESS, gotovo jednake veličine kao REVIEW. Pod njegovom rukom nastali su prvo sanatorijum u Betl Kriku, a zatim i obrazovna ustanova na istom mestu.

Džejms je bio odličan pisac, uspešan govornik i veran prijatelj. Takođe se isticao i kao ekonomista. One godine, na primer, kada je bio bolestan i nije mogao da vodi poslove REVIEW-a, gubici su dostigli svotu od 3 000 američkih dolara. Sledeće godine, nakon ozdravljenja, zarada je iznosila oko 7 000 dolara. Ponekad ga je ometala fizička slabost, ponekad nestrpljenje zbog sporog napredovanja dela. Bolest ga je, međutim, navela na pokajanje. Preko njegove supruge stiglo mu je svedočanstvo od Boga u vezi s njegovim slučajem. Ono je počinjalo rečima: "U viziji od 25. decembra 1865. godine pokazan mi je slučaj sluge Gospodnjeg, a mog supruga, brata Džejmisa Vajta."

Sluga Božji, brat Džejms Vajt, oženio je Elen Hermon 30. avgusta 1846. godine. On je prvi zapazio Elen, par godina ranije, dok je ona na poziv propovednika posećivala crkve u Portlandu i iznosila svoje duhovno iskustvo u dobrim, starim danima "Milerovog pokreta". Elen je zapazila Džejmisa tek kasnije, kada su se zajedno našli na jednom putovanju s istim ciljem ohrabriranja razočaranih adventista. Ideja venčanja tada se nije pojavljivala, jer su oboje smatrali da je Isusov dolazak pred vratima. Ipak, Džejms je bio prvi koji je izneo ovaj predlog, "i tako smo se venčali", kako je prokomentarisala ovu epizodu Elen. S puno osećaja ona je dodala: "čini mi se da je Džejms najbolji čovek koji je ikad hodao ovom zemljom."

Mnogi su zadržali Džejmisa u veoma pozitivnoj uspomeni. "On je prijatelj najsiromašnijih; mnogi mogu to da potvrde zahvalnog srca," - pisao je B. F. Snuk (B. F. Snook) 1863. godine. Ljude koje je zapošljavao plaćao je više od dogovorene plata, uzimajući za sebe manje nego što mu pripada. često je sam plaćao kamatu na novac koji je posuđivao za REVIEW, da ne bi takvi troškovi opteretili blagajnu izdavačke kuće. Jednom je prilikom posudio novac bez traženja kamate nekom siromašnim propovedniku, iako je sam posudio taj novac uz kamatu od 10 procenata. često je odbijao da primi novčani prilog od ljudi za koje je bio siguran da sami nemaju dovoljno sredstava za život.

Da bi mogao da podnese sve ove troškove, uključujući i one koji su se odnosili na spremačice i kuvarice da bi Elen mogla da putuje s njim, Džejms je osim svog uobičajenog posla provodio još mnoge sate u dodatnom zarađivanju novca. Ali, sve je to još uvek bilo premalo u odnosu na ono što mu se činilo da treba pružiti ljudima. U jednoj od poslednjih šetnji s Elen, razgovarao je s njom o siromašnoj crnkinji koja je prala veš za novac, a pored čije kuće su upravo prošli. "Ženo," - kazao je Džejms, "moramo videti šta može da se učini za ovu sirotu ženu. Ne smemo dozvoliti da se toliko udubimo u naše poslove i obaveze da ne primetimo siromahe koji se bore za goli život.... Kada bih imao dovoljno novca, saziđao bih jednu pristojnu kuću... za odmor tih jadnih ljudi. Videćemo šta može da se uradi za njihovo dobro."

Vajtovi su imali četvoro dece, tj. četiri dečaka. Henri se vratio u njihov dom kada je imao pet godina kao "dobro vaspitan dečak, naučen da se moli." Porodica Haulend opravdala je njihovo poverenje. Dečaci su preboleli sve uobičajene dečje bolesti, za koje tadašnja medicina nije imala leka. Ali, Elen je naučila da ceni vrednost čiste vode, sunčeve svetlosti i svežeg vazduha. Osim toga, dobro je savladala lekciju molitve za decu u trenucima kada se senka smrti približi njihovoj postelji, kao i dubokog odmora koji dolazi iz potpunog poverenja u Božju doborotu i mudrost. Međutim, iako su mnogo puta bili svedoci pravih Božjih čuda u izlečenju dece, dva dečaka su umrla. Najmlađi, Džon Herbert (John Herbert), imao je samo tri meseca kada ga je smrt odnela u grob; prvenac Henri doživeo je šesnaesti rođendan. Po prirodi vesele naravi, on je vrlo često i veoma lepo pevao; njegova smrt predstavljala je za Džejmisa i Elen strašan gubitak.

Od najranijih dana Vili se razvijao ispravno. Kada je Džejms umro od malarije i iscrpljenosti 1881. godine, Elen je pozvala Vilija da bude njen stalni pratilac i pomoćnik. U jednoj viziji Bog joj je otkrio da je opremio Vilija "duhom mudrosti i oštroumnosti." Po uzoru na oca, Vili je postao uspešan službenik adventnog pokreta.

Edson, rođen otprilike u vreme kada je počeo da izlazi časopis PRESENT TRUTH, bio je sin koji je godinama zadavao glavobolje roditeljima. čak ni ono ozbiljno pismo, koje mu je majka napisala kratko pred njegov šesnaesti rođendan, nije uticalo na njega da se promeni; u prvi mah je čak izgledalo da ga je još više udaljilo od roditelja.

Mladi Edson nije mogao da se smiri na jednom mestu, u jednom poslu. Oprobao se prvo kao izdavač, osnivanjem štamparije veće nego što je bila očeva, ali sa ciljem da na njoj zarađuje. Izdao je nekoliko pesmarica u saradnji sa svojim rođakom Frankom Beldenom. Zatim je pokušao da eksperimentiše s fotografijama, u vreme dok je ova grana bila još u povojima. Jedno vreme boravio je i radio na jednom rečnom parobrodu. Iako nominalno uvek adventista, Edson nikada nije osetio šta zanči predati sebe Hristu. Ali, odjednom, kratko nakon što je Elen otputovala u Australiju, mladi Edson je na divan način pronašao sebe i put do Spasitelja.

Gotovo slučajno njemu su u ruke dospela neka već zaboravljena i zanemarena svedočanstva njegove majke u kojima je upućivala poziv za rad među crncima na američkom jugu. U njima je stajalo da crnce prvo treba naučiti da čitaju, kako bi se sami snalazili u Bibliji, a zatim postupati prema njima kao prema pravoj Božjoj deci.

Iskustva koja je Edson sticao u raznim pokušajima životnog zvanja sada su odjednom dobila svoj smisao i punu vrednost. Parobrod kojim je plovio opremio je štamparijom, foto-laboratorijom, kapelom i uredio nekoliko soba za sebe i pomoćnike, a zatim se otisnuo duž reke Mississippi. Da bi mogao da finansira ovo putovanje, Edson je naručio i prodavao knjigu koju je nazvao "evanđeoskim bukvarom", koja je nudila osnove pismenosti na temelju biblijskog teksta. Da bi privukao i zadržao pažnju nepismenih slušalaca pripremio je ilustracije i štampao ih takođe u Betl Kriku, a svojom priručnom štamparijom izdavao je različite prigodne traktate.

Nakon obavljenih priprema, Edson je mogao da počne s radom na poučavanju crnaca kako da čitaju i kako da razumeju Bibliju. Rezultati su bili fantastični; za pet godina rada osnovano je pedeset crkava!

Naravno da nisu svi jednako primali Edsonov uspeh. Jednom prilikom jedan razbešnjeli belac skoro je do smrti prebio jednog Edsonovog saradnika; najgore je sprečio jedan drugi belac, veći prijatelj crnaca od prethodnika, zapretivši razjarenom izgredniku - revolverom. Na prelazu iz 19. u 20. vek problem rasizma u Americi nimalo nije bio jednostavan; vrlo često situacija je bila

okrenuta u odnosu na prošlost, tj, belci su osećali da im crnci ugrožavaju bezbednost. Ali Proviđenje se pobrinulo da treća anđeoska vest dođe i do crne rase.

Edsonova "ploveća štamparija" postala je vremenom tzv. SOUTHERN PUBLISHING ASSOCIATION, treća adventistička izdavačka kuća koju su osnovali Vajtovi u Americi. "Evandeoski bukvar" prodan je u milion primeraka. Kaže se da je to bila prva knjiga takve vrste uopšte u Americi, jedinstven doprinos adventista napretku američkih crnaca.

Kao što smo videli, rane godine službe Elen i Džejmsa Vajta bile su obeležje putovanjima i selidbama. Nešto kasnije, 1872. godine, dospeli su i do Californije, gde su par godina kasnije pokrenuli ZNACI VREMENA i osnovali PACIFIC PRESS.

Džejms Vajt je umro 1881. godine. četiri godine kasnije Elen je otplovila na "misionarsko putovanje" u Evropu u pratnji Villija (avgust 1885. / avgust 1887. godine). Još četiri godine kasnije, 1891. dakle, otisnula se u Australiju, gde je radila kao pionir adventnog pokreta punih devet godina. Po povratku se nastanila blizu sanatorijuma Sent Helena, gde je uselila u kuću prozvanu "Elmshaven", dovoljno veliku da smesti i njene sekretarice i spreči stvaranje gužve od mnoštva posetilaca koji su dolazili da traže njen savet.

Kada je bilo normalno očekivati da se povuče u "penziju", Elen je s puno entuzijazma i nadahnuća radila dalje u Gospodnjem delu. Iako u sedamdesetim i osamdesetim godinama života, pomagala je osnivanju nekoliko značajnih institucija, sanatorijuma i škola, između ostalih i čuveni centar Loma Linda.

U "Elmshavenu" je dovršila seriju VELIKA BORBA, napisala brojne članke i pisma i pripremila nekoliko knjiga. Odatle je poslednji put otputovala na zasedanje Generalne konferencije, u Vošingtonu 1909. godine, s čije govornice se, kao obično, čuo njen jasan, snažan glas. Na povratku je još jednom otišla u Portlend, da se potseti svog detinjstva, gde je očekivala Isusov dolazak 22. oktobra 1844. godine i dobila prvu viziju nekoliko sedmica kasnije.

U časovima predaha od napornog rada, Elen je uživala u pričanju priča deci, pevanju pesama o Isusovom dolasku i posećivanju prijatelja i suseda. Porodice u okoline dugo su se sećale "male starice bele kose, koja je uvek tako toplo pričala o Isusu." I tada, na rastanku od ovozemaljskog života, ona je težila da privede ljude Spasitelju.

Jednog sunčanog petka, 16. jula 1915. godine, Elen je sklopila oči, s poslednjim rečima sinu: "Znam kome sam verovala!" Ona je bila svedok brojčanog rasta pokreta adventista sedmog dana od nekoliko sledbenika nakon razočarenja do 137 000 u času svoje smrti. List NEW YORK INDEPENDENT zabeležio je: "Živela je životom dostojnim proročice, obavila je delo dostojno proročice."

Svoj poslednji javni nastup Elen je imala u kapeli "Pacific Union" koledža. Slaba i drhtava, uz pomoć dva propovednika, stala je za propovedaonicu i pozvala mlade adventiste da ustanu i završe delo zadobijanja duša za Spasitelja, kako bi Isus mogao skoro da dođe.

26. Srećni, posvećeni i zdravi

UMRLICA: "Jessie Alvira, deset meseci i petnaest dana, umrla od difterije. Ovo je već drugo dete koje brat i sestra Ross gube ove sedmice od iste bolesti...."

UMRLICA: "Dorcas Z., supruga brata Alfreda Hurlburta, 31 godinu, umrla od upale pluća. Iza sebe je ostavila muža i petoro male dece...."

Objave o smrti dece, mladića i devojaka i ljudi i žena u najboljim godinama nalazile su mesta u gotovo svakom broju PREGLEDA sredinom devetnaestog veka. Iako su u pravilu sadržavale reči "zaspao u Gospodu...", njihova učestalost, naročito uočljiva u odnosu na današnji procenat smrtnosti u adventnom svetu, govorila je da nešto važno nije u redu. Bog je svakako nameravao da njegova verna deca žive, a ne "spavaju", u Gospodu.

Svetlost o Isusovoj službi u svetinji nad svetinjama brzo je osvedočila pionire adventnog pokreta da Isus želi da njegovi sledbenici postanu sveti i da, potpomognuti Njegovom milošću, budu njegovi saradnici u procesu posvećenja, kroz pažljivo držanje principa Božjeg moralnog zakona. Međutim, saznanje da je Bog spreman da im pomogne i na području fizičkog zdravlja, pod uslovom da se pridržavaju fizičkih zakona, došlo je tek godinama kasnije.

Već smo videli da su u to vreme Džon Endrus i Džejms Vajt bili ozbiljno bolesni. Oni nisu bili jedini pioniri pokreta koji su izgubili zdravlje. U stvari, jedino je Džozef Bejts bio zdrav. U svom dugom životu samo je nekoliko dana ležao bolestan, ne računajući kratku borbu pred smrt. On je znao tajnu svoje vitalnosti: nije pio čaj ni kafu, hranio se odabranom vegetarijanskom hranom i provodio mnogo vremena na čistom vazduhu, na svojim misioniskim i pastoralnim putovanjima.

Iako su znali šta se događa s njima, iako su sami osećali delovanje bolesti na sebi, ljudi najčešće nisu znali šta je uzrok bolesti. Šta više, ni tadašnji lekari nisu imali takva saznanja. Evo jednog "klasičnog" slučaja:

"Karlos Bimen (Carlos Beeman) umro je jutros oko pet. Već nekoliko dana imao je upalu grla. Juče je izgledalo da mu je dobro i da će provesti mirnu noć. Večerao je prilično dobro. Oko jedanaest sati žena mu je dala dozu morfijuma kojeg je doktor propisao. Zaspao je odmah i više se nije probudio. Neki pripisuju njegovu smrt ovome, neki onome. Doktor misli da je razlog gnojna upala grla."

Teorija bakterija još je bila u budućnosti. Sredinom devetnaestog veka lekari su još uvek puštali krv pacijentima, smatrajući da previše krvi izaziva bolesti. Hirurgija je bila još u povojima, anestetici tek u početku upotrebe. Rentgenskih aparata, antibiotika ili bolnica nije bilo; čak ni za aspirin se još nije znalo. Opijum, arsen, živa, morfijum i strihnin bili su uobičajena sredstva borbe "protiv" bolesti. Ali, izgleda da su lekari na ovaj način izazvali smrt više bolesnika nego što bi to bio slučaj da ih nisu lečili. Najveći broj ljudi jeo je i pio šta je hteo i koliko je hteo, ne obraćajući pažnju na to koje je doba dana ili noći. Prozore su retko otvarali, u strahu od prehlade. Kupali su se neredovno, povremeno. Radili su ili previše ili poslove za koje nisu bili fizički pripremljeni. Nisu uviđali vezu između ishrane i bolesti, između svojih ograničenja i zdravstvenog stanja. Gotovo niko nije primećivao da je takav način života prilično siguran put prema ranoj i teškoj bolesti, čiji je kraj obično bila smrt. Kako je primetio jedan od njih kasnije: "Mi nismo imali drugu predstavu o glavoboljama, groznicama, prolivima, grčevima i sličnim bolestima osim te da su one, najvećim delom, potpuno izvan naše kontrole i da ih je Bog poslao."

Naravno, adventisti nikada nisu odobravali upotrebu alkohola. Već pedesetih godina prilično je jasan bio štetan uticaj nikotina; zbog toga gotovo da nije bilo vernika koji nije spalio ili polomio svoju lulu. Ali, dogodilo se i ovo: jedan bračni par je, istina svadljiv i buntovnički raspoložen, pokušao da pozove vernike na ostavljanje svinjskog mesa (1858. godine), na šta je

došao odgovor u obliku svedočanstva Elen Vajt da anđeli Božji vode crkvu onako brzo kako ona može da ide i da pojedinci koji idu ispred crkve treba da povuku svoje korake.

"Bog vodi svoj narod, ne nekoliko pojedinaca, tu i tamo, od kojih jedan veruje ovo, drugi ono," - pisala je Božja sluškinja. Glavni problem vernih tog perioda bilo je pitanje organizacije crkve. Bog je u svom providenju želeo da se vernici povežu u jednu zajednicu koja će imati poverenja u svoje vođe i koja će biti ujedinjena u Hristu, kako bi im dalje otkrivao potrebnu svetlost. Ali, kada je organizacija Generalne konferencije izvršena, očigledno je Bog dao uputstvo svojim anđelima da prenesu vest ne samo o svinjskom mesu, nego i o mnogim drugim zdravstvenim temama.

Organizacija crkve ostvarena je u četvrtak, 21. maja 1863. godine. Svetlost o zdravstvenim zakonima zasvetlela je samo petnaest dana kasnije, u petak 5. juna, kroz viziju danu u Betl Kriku.

Okolo pedeset kilometara udaljen od Džejmisa Vajta, u jednom šarolikom pejzažu, brat A. Hilar (A. Hilliard) je imao svoju farmu iznad sela Otsego. Merit Kornel (Merritt Cornell) i R. J. Lorens (R. J. Lawrence) održavali su u selu seriju propovedi pod šatorom, ali pred primetno malim brojem posetilaca. Možda je razlog ležao u američkom građanskom ratu, koji se bližio svom vrhuncu (jula te godine). Džejms i Elen Vajt, zajedno s još nekoliko vernika, odlučili su da vikend provedu kod Hilarovih, da im pomognu u propovedanju i ohrabre ih molitvama. Za početak subote svi su se nalazili na bogoslužju u Hilarovom domu. Pri kraju molitvenog dela, Elen je stavila ruke na Džejmsovu glavu i molila za njegovo ozdravljenje. Tada se odjednom prolomio njen uzvik: "Slava! Slava! Slava!" Taj uzvik je nagoveštavao viziju. Okupljeni su tiho zauzali svoja mesta i čekali šta će se dalje dogoditi.

četrdeset i pet minuta kasnije, kada je vizija prošla i Elen počela normalno da diše, usledilo je pitanje o čemu je bila vizija. Ali, Elen je odgovorila samo toliko da je vizija bila veoma važna i nova da ne bi mogli odjednom da shvate njenu poruku.

Nešto kasnije Elen Vajt je objavila sadržaj ove vizije, dopunjenu još nekim dodatnim vizijama, koja je obuhvatala čitavu listu zdravstvenih tema. Početak je bio u opisu lepote Adama i Eve u savršenim uslovima Edema. Vrlo ozbiljno i saasvim određeno, životinjsko meso označeno je kao glavni uzrok degradacije ljudskog roda. Naročito je bilo naglašeno svinjsko meso, ali ni sve ostale vrste mesa nisu bile pošteđene.

U viziji je ponovljena štetnost upotrebe alkohola, duvana i bogatih slatkiša. Duvan je nazvan "otrovom najrazornije i najštetnije vrste"; čaj i kafa imaju "slično dejstvo kao duvan", ali u manjoj meri. Uzimanje velikih količina čak i zdrave hrane, jedenje između obroka, kao i jedenje neposredno pred spavanje, takođe je navedeno kao nezdravo. Preteran rad je veliko zlo. A na području lečenja bolesti Elen Vajt je pokrenula "alarm" protiv upotrebe takvih "droga", kao što su bili arsen, živa, strihnin i slični. Eliminacija nezdrave hrane, pogrešnih praktičnih postupaka i štetnih medikamenata sigurno bi pomoglo nekima da žive bolje i duže. Ali, vizija je pružala uvid i u pozitivnu stranu ovog područja: piti mnogo vode, kretati se na čistom vazduhu, izlagati suncu, provetravati sobe i svakodnevno se kupati.

Sva ova područja bila su vrlo osetljiva za ljude onog doba. Nama danas je možda teško da razumemo zašto Elen Vajt nije mogla odmah da kaže šta je bio sadržaj vizije. Međutim, ovakve vesti zvučale su zaista novo i neobično u ušima njenih savremenika.

Naravno da nije sve što je Elen Vajt primila u ovoj viziji bilo potpuno novo i nepoznato čovečanstvu uopšte. Adventisti nikada nisu izjavljivali da je tek njihova proročica Vajt otkrila šta je dobro za zdrav fizički život. Godinama pre ove vizije dr. Rasel T. Trel (Russell T. Trall) je pokrenuo časopis u kojem se bavio postupcima lečenja vodom. Sigurno se zna da su Džon Lafboru, Eni Smit, Dž. P. Kelog i Dž. N. Endrus bili upoznati s nekim praksama hidroterapije. Šta više, poznato je da su Elen i Džejms Vajt koristili tretmane vodom, a jedno vreme je u njihovoj sobi prozor noću bio otvoren. Džejms je čak pre ove vizije pokrenuo seriju članaka u PREGLEDU koji su se bavili pitanjima zdravlja.

Koliko je korisna mešovita kupka hladnom i toplom vodom bilo je poznato još Rimljanima. Arnold Vilanova (Arnold Villanova), kojeg smo spominjali kada je bilo reči o razumevanju proročanstva o 2300 godina, poučavao je u petnaestom veku o primeni vode i vegetarijanskoj hrani u papskoj palati u Avinjonu (Avignon). Slične ideje širio je u Italiji Luiđi Kornaro (Luigi Cornaro). Krajem osamnaestog i početkom devetnaestog veka sledbenici Džona Veslija veoma su cenili njegove savete o zdravom načinu života. U okviru Milerovog pokreta dr. Koulz (L.B. Coles) iznosio je mnoge ideje slične onima koje je Elen Vajt dobila u spomenutoj viziji; ne smemo zaboraviti ni poznatog zagovornika vegetarijanske ishrane Silvestra Greema (Sylvester Graham).

Ukratko, osnovne misli o važnosti upotrebe vode, vegetarijanske hrane, hleba od celog zrna i ostalih vodećih principa zdravlja bili su poznati u Americi još pre 1863. godine. Kada je Elen Vajt, nakon svoje vizije, počela više da se bavi ovim područjem, zapazila je mnoge paralele između onoga što je čitala u drugoj literaturi i što je sama videla. U svojoj knjizi KAKO ŽIVETI ona je zato preuzela mnoge članke drugih autora i uvrstila ih zajedno sa svojim. Njena namera je bila da na taj način pomogne drugima ljudima, koji nisu bili sledbenici adventnog pokreta, da prihvate njene vizije.

Zašto je onda ipak bilo potrebno da Elen Vajt dobije viziju o ovom predmetu? Znanje koje su imali vernici o zdravom načinu života u najboljem slučaju bilo je fragmentarno, "u delovima", bez opšte slike o celom području. Osim toga, i pored sve vrednosti koju su imali doprinosi ostalih zagovornika zdravlja, prilično česte bile su i zablude koje su se provlačile. Na primer, već spomenuti dr. Trel, koji je dobro razumeo važnost upotrebe vode i dobre hrane, potpuno je "prokleo" so i šećer, smatrajući da je so "mineralni otrov", a šećer "nije uopšte hrana". Elen Vajt, u skladu sa svojom vizijom, nije odlazila u ovakve krajnosti.

Ono što adventisti danas koriste iz ove sveobuhvatne vizije Elen Vajt jeste a) preporučivanje samo dobre hrane ili navika, uz potpuno odbacivanje ili opominjanje protiv štetnog, i b) davanje inteligentne religiozne motivacije naporu za uravnoteženim i zdravim načinom života, koji će olakšati duhovnu pobedu.

Govoreći o adventistima i njihovom odnosu prema zdravstvenim principima, jedan od najpoznatijih adventističkih teologa i evanđelista, Dž. H. Vagoner (J. H. Waggoner), još 1866. godine je izjavio: "Mi ne smatramo da smo pioniri na području opštih načela zdravstvene reforme.... Ali mi tvrdimo da nam ih je Božji glas (vizije E. G. Vajt) rasvetlio i snažno razvio, donoseći rezultat (opšte prihvatanje ovih načela u redovima adventista) koji ne bismo postigli na druge načine." Po mišljenju Vagonera, vizije o zdravstvenoj reformi stavile su ovu istinu "na isti nivo na kojem su i ostale velike istine treće anđeoske vesti", kao "sredstvo pomoću kojeg slabi pojedinac može da postane jak da pobedi i spreman za preobraženje."

U tadašnjoj terminologiji ovaj novi način života nazvan je "zdravstvena reforma". Uopšte, reč "reforma" je bila veoma popularna. Amerika tih dana nalazila se u "eri reformi": reforma

poljoprivrede, reforma braka, reforma vaspitanja, reforma u zatvorima i sl. Jedan pisac ovako je izrazio smisao ovog doba: "Ko nije 'reformator', taj ne zna šta je pravi život."

Da je svetlost o zdravstvenoj reformi došla jedan vek kasnije i da se pojavila 1960-ih godina, ona bi verovatno nosila oznaku "revolucije", možda čak "fitness-revolucije", jer je to vreme bilo vreme "revolucija". Ali, ni to ne bi bio pogrešan izraz za zdravstvenu vest; Bog zaista želi da revolucionira čovekov način života i pomogne mu da bude zdraviji, svetiji i, samim tim, srećniji.

27. Božićni poklon

Novi naglasak na zdravlju i zdravstvenim principima izazvao je pravu revoluciju, ali konačan cilj ovih saznanja bio je uzvišeniji od samodokazivanja pojedinaca. Vrednost zdravstvene reforme ogledala se tome što je pomagala ljudima da se osećaju dobro da bi na taj način mogli da čine dobro. Postojala je direktna veza između ove svetlosti i zadatka crkve da objavi evanđelje "svakome stvorenju". U stvari, zdravstvenom reformom postavljeni su temelji adventističkog medicinsko-misionskog dela.

Medicinsko-misionsko delo obuhvata čitav spektar aktivnosti, koji se prostire između dva pola: na jednoj strani su najobrazovaniji stručnjaci na području zdravstva, uključujući i par odgovarajućih ustanova te vrste u okrilju crkve, dok su na drugoj strani "obični" vernici, koji svojim malim postupcima, ljubaznostima i pomoći skidaju deo tereta s leđa savremenih ljudi i vode ih ka Hristu.

Elen Vajt je naročito naglašavala i sprovodila ovaj drugi vid medicinsko-misionske službe. Često su ona i njen suprug, a kasnije ona sama, uvodili u svoj dom bolesne, hranili ih i negovali dok se njihovo zdravstveno stanje nije popravilo. Mnogo puta pozivali su svoje susede da im daju neka sredstva za olakšavanje bolesti njihove dece ili su sami odnosili hranu onima koji je nisu imali dovoljno.

Godine 1902. pisala je: "Nastalo je vreme kada svaki vernik treba da učestvuje u zdravstveno-misionskom radu." Kroz svedočanstva i članke u časopisima ubeđivala je vernike da mogu u tome da sudeluju, tako što će učiti ljude kako da kuvaju, kako da se oblače, kako da koriste prirodne lekove i, iznad svega, da se mole s njima za njihovo ozdravljenje. Na zasedanju Generalne konferencije 1901. godine apelovala je na medicinske radnike i propovednike evanđelja da "nikada, nikada" ne rade odvojeno.

Zašto? Jednostavno zato što je zdravstveno-misionski rad u stvari praktično evanđelje. Učinjena malenkost blišnjemu prikaz je Božje ljubavi. Ona je upravljena ne samo da nauči ljude da se suoče s problemima bolesti ili siromaštva, nego da i u takvom životu pronađu dublji izvor radosti. Konačan cilj svakog rada za bližnje uvek je bio i ostao - dovesti dušu Hristu.

Iako od velike važnosti, sanatorijumi, bolnice i medicinske škole ipak nisu vrhunac zdravstveno-misionskog programa crkve. "Bog ne zahteva brojne institucije, velike zgrade ili raširene usluge; On želi skladnu aktivnost posvećenih, izabranih, dragocenih ljudi. Svaki vernik ima dužnost da na mestu na kojem se nalazi razmišlja, govori i deluje u skladu s Božjim duhom," - pisala je Elen Vajt.

Ne slučajno, nova svetlost pokazala se kao naročiti blagoslov upravo osobi kroz koju je objavljena. Elen Vajt je doživela duboku starost od 87 godina, što nije malo za osobu kojoj su u

njenoj 17. godini dali još samo tri meseca. Jedna epizoda iz poslednjih godina njenog života možda najbolje oslikava šta je za nju značila vest o principima zdravlja.

U posetu staroj Elen došao je brat Artur Spalding (Arthur Spalding), poznati adventistički pisac i istoričar. Na kraju razgovora, kada je Elen pošla da ga isprati, Artur se ponudio da joj pomogne da siđe niz stepenice.

"Ah, ne, hvala," - odgovorila je Elen s osmehom. "Ja još mogu sama da se penjem i silazim. čak mogu da kažem da se, uprkos mnogih godina, osećam kao devojka..."

"Kao devojka," - ponovila je Elen i dodala s još širim osmehom. "Bilo bi dobro da je tako. Ali, kad sam bila devojka, bila sam bolesna i slaba. Međutim, Bog mi je povratio snagu i deo zdravlja i ja se osećam bolje, mnogo bolje, sada nego kada sam bila mlada."

U prvim godinama braka Džejms i Elen često su osećali tegobe u zdravlju, što je dolazilo kao posledica napornog rada, malo spavanja i slabe, neredovne ishrane. Drugačije nisu mogli, jer su nosili na svojim leđima teret odgovornosti i brige za malo, rasejano adventno stado. (Tek kasnije su došli do saznanja da Bog ne zahteva takve žrtve od radnika u delu.) Posebno je Elen bila podnožna slabostima, što nije nikakvo čudo s obzirom da se na nju, kao naročitog Božjeg vesnika, okomio sam Sotona u pokušajima da je slomi i pokoleba (naročito u vreme kada je počela da radi na VELIKOJ BORBI, u vezi s odgovarajućom vizijom iz 1858. godine).

U početku službe Elen je često doživljavala da tegobe nestanu odjednom, kao rukom odnešene. Ali kako su prolazile godine, ona je naučila da ne gubi veru onda kada Bog ne upotrebi čudo da bi je izlečio. Šta više, neki od najlepših redova u knjizi ČEŽNJA VEKOVA nastali su u "poverenju koje sam imala uprkos patnjama" uzrokovanim reumatičnim artritismom u Australiji.

Vizija o zdravstvenoj reformi nije ostala bez uticaja na njene navike u različitim sferama svakodnevnog života. Ranije je Elen bila "teški mesojed", a ukus crnog hleba nije mogla da podnese. Međutim, posle 05. juna 1863. godine odlučila je da se pokori Božjoj volji i služi mu najbolje što može. Prvi koraci koje je učinila bili su pripremanje bezmesne hrane i hleba od punog zrna.

Istina, početak je bio veoma težak. Elen je mislila da neće moći da jede ono što je pripremila. Ali tada je, kako sama priča, kazala svom stomaku: "Ako sada nećeš, čekaćeš sve dok ne postaneš toliko gladan da moraš da uzmeš ovu hranu. Od sada, ili ćeš uzimati jednostavnu hranu, ili nećeš dobijati ništa." Nakon dva ili tri obroka situacija je počela da se menja; Elen se svrstala u tabor vegetarijanaca, uzimajući meso samo povremeno, za vreme svojih dugih, napornih putovanja. Ali i to je trajalo samo do 1894. godine; od tada do svoje smrti više uopšte nije koristila mesnu hranu, čak ni na putovanjima, jer je na osnovu svetlosti koju je primila postala ubeđena da to nije mudro.

Džejms Vajt je izabran za predsednika Generalne konferencije 1865. godine. Američki građanski rat bližio se svome kraju, a zajedno s njim kraju se približavala i Džejmsova snaga; jedno vreme bio je čak delimično paralizovan.

Ni druga "vodeća braća" pokreta, Lafboru i Juraja Smit, nisu mogli da se pohvale svojim zdravljem. Tako su sva trojica odlučila da odu u bolnicu koju je osnovao i vodio Dr. Džejms C. Džekson (James C. Jackson) na padinama jednog brežuljka u Densvilu (Dansville, New York). Elen i Džejms imali su dovoljno iskustva da se ne mogu poveriti u ruke svakog lekara, a dr.

Džekson je bio poznat kao jedan od najvećih stručnjaka u korištenju vode i sunčeve svetlosti u lečenju bolesnika.

Juraja Smit se prvi oporavio i brzo se vratio svojim dužnostima. Uskoro je Lafboru pošao njegovim stopama. Jedino se Džejmsovo stanje pogoršavalo. Da situacija postane još teža uticala je i činjenica da je Elen Vajt počela da sumnja u neke metode dr. Džeksona.

Doktor Džekson je, naime, zahtevao do svojih pacijenata da se oporavljaju uz muziku i ples. Za brzi proces ozdravljenja takođe je, po njemu, bilo neophodno da se pacijenti potpuno odvoje od religije i apsolutno ništa ne rade. Za čoveka uzvišenih principa, duboke religioznosti i samopregorne požrtvovnosti ovo su bili drastični zahtevi. Zato su, polovinom decembra, Vajtovi napustili Džeksonovu kliniku i uputili se prijateljima u Ročester, nadajući se da će se Džejms tamo bolje osećati.

Dve nedelje nakon njihovog dolaska u Ročester, vernici su odlučili da prvi božićni dan, 25. decembar 1865. godine, odvoje kao dan naročitog posta i molitve za Džejmsa. Bog je odgovorio, podarivši njima, a samim tim i celom svetu, značajan božićni poklon u vidu jedne vizije Elen Vajt.

U viziji je Božjoj sluškinji otkriveno da je metod lečenja koji se sastoji od odmora bez uticaja religije sasvim pogrešan i da adventisti treba da osnuju sopstvenu instituciju u kojoj će se pružati uravnotežena kombinacija lečenja vodom i vegetarijanske prehrane koja će, vođena u strahu Božjem, biti dostupna ne samo vernicima nego i ljudima uopšte i koja ih neće samo lečiti, nego im pružati osnovna znanja o tome kako se brinuti o sebi i sprečavati pojavu bolesti.

Dva neposredna rezultata ove vizije veoma brzo su postali vidljivi: na primeru Elen i Džejmsa Vajta mnogi domovi su naučili kako žena može da utiče na ozdravljenje muža primenjivanjem pravilne ishrane, a samo godinu dana kasnije osnovan je, u jednoj preuređenoj zgradi u Betl Kriku, tzv. WESTERN HEALTH REFORM INSTITUTE.

Osoba koja je najviše radila na podizanju ovog instituta i širenju zdravstvenih principa po celom svetu, bio je jedan adventistički lekar po imenu Džon Harvi Kelog.

Džon Harvi je rođen u porodici koja je, one godine kada je otac prihvatio adventnu vest (1852.) ukupno brojala 16 dece, Tri godine kasnije stari Kelog je dao četvrtinu novca potrebnog za opremanje štamparije PREGLEDA, da bi se sledeće godine i sam preselio u Betl Krik.

Kao desetogodišnji dečak, Džon Harvi se uključio u očev posao, a u četrnaestoj postao korektor adventističke izdavačke kuće. Te godine počelo se s podizanjem zdravstvenog instituta, a Kelog-otac je bio prvi donator s prilogom od 500 američkih dolara. Tada niko još nije mogao da pretpostavi kakvu će ulogu odigrati Betl Krik u budućnosti ove institucije, pošto on nije krio da mu je želja da postane prosvetni radnik.

Životni put mladog Keloga tekao je, međutim, drugačije. Godine 1872. upisao je studij medicine u Nju Džersiju, ali se ubrzo prebacio na tzv. BELLEVUE MEDICAL koledž u Njujorku, najboljoj školi te vrste u Americi. Jednom prilikom Džejms Vajt mu je poslao 1000 dolara da pokrije jedan deo svojih troškova; Kelog, međutim, gladan znanja, uglavnom ih je utrošio tako što je privatno, izvan nastave, lečio pacijente čije je poverenje stekao.

Kada je završio školovanje, s najkvalitetnijom medicinskom diplomom u džepu, Kelog se 1875. godine vratio u Betl Krik i uskoro prihvatio mesto medicinskog nadglednika nad

"Institutom". U to vreme na "Institutu" se nalazilo 20 registrovanih pacijenata. Kruži priča da ih je 6 otišlo kući kada su zapazili da je brigu o njima preuzeo 24-godišnji mladić.

Ali, njihovi ispražnjeni bolesnički kreveti brzo su popunjeni. Mnoštvo pacijenata je želelo da dođe u Betl Krik upravo zbog dr. Keloga. Vremenom je "Institut" promenio ime i veoma se proširio; u vreme kada se dogodio veliki požar u toj instituciji (1902. godine), u njemu je bilo mesta za nekoliko stotina, a možda čak i preko hiljadu pacijenata.

Doktor Kelog je bio izvanredan stručnjak. Pošto je poznao nekoliko stranih jezika, pratio je preko stručne literature najnovija dostignuća medicine, koja je usvajao i na brojnim svojim putovanjima po Americi i Evropi. Izvršio je bezbroj operacija i tako savladao tehniku zašivanja rana, da je to postao poseban zaštitni znak, "made by Kellogg". Napisao je preko pedeset knjiga, od toga nekoliko debelih, stručnih tomova koji su se bavili složenim medicinskim problemima. Uveo je nove prakse u lečenju, od koji su neke još danas u upotrebi. Neumoran je bio na predavanjima na kojima je prosvećivao posetioce po pitanju pravilne prehrane. Pravu revoluciju u jutarnjim obrocima izveo je svojim izumom kukuruznih pahuljica ("cornflakes"), čiju je proizvodnju poverio svom bratu Vilu 1906. godine i tako ga katapultirao u red najbogatijih ljudi svog vremena. Neki pripisuju njemu i ideju namaza od kikirikija, što je često stavlja pod znak pitanja, s obzirom na podatak da Indijanci Južne Amerike već vekovima poznaju veoma sličan oblik hrane. Za njegovo ime takođe se vezuje i opšti naziv za zdravu hranu "Granola", tako popularan u Americi 1970-ih godina.

Nakon tragičnog požara u "Kelogovoj" bolnici u Betl Kriku, ustanova je obnovljena i rad je nastavljen s novim entuzijazmom. Naročito između 1910-ih i 1920-ih godina bio je visok stepen popularnosti ove institucije u učima pojedinaca i naroda uopšte. Predsednici Kulidž (Coolidge) i Henri Ford (Henry Ford), pijanista Persi Greiner (Percy Grainer), kompozitor evanđeoskih pesama Homer Roudhiver (Homer Rhodeheaver) i drugi istaknuti ljudi Amerike bili su Kelogovi pacijenti. Admiral Byrd tražio je mišljenje dr. Keloga u vezi sa svojim ekspedicijama u polarne krajeve. Sanatorijum u Betl Kriku postao je najpoznatije mesto gde se moglo izmršaviti, odmoriti, smiriti i oporaviti. Ljudi su govorili da je sanatorijum ustanova u kojoj se uči kako "da nam bude dobro". I pored velikog broja pacijenata, ovo mesto je uvek više ličilo na hotel nego na bolničku ustanovu. A na njenom čelu, uvek obučen u belo odelo, belu košulju, bele čarape i bele cipele, s belom kravatom - Džon Harvi Kelog, neumoran u sedmičnom okupljanju pacijenata da im prenese nova saznanja medicine.

Godina 1907. donela je prekid povezanosti dr. Keloga s crkvom, postupak koji je tinjao još od 1890-ih godina. Doktor Kelog se nije slagao potpuno s vođama pokreta po pitanju organizacije i koncepcije zdravstvenog dela uopšte. Osim toga, pošto se sam nije pridržavao principa kojima je učio svoje pacijente, zbog svog premora često je nekontrolisano reagovao prema propovednicima, naročito onima koji nisu shvatali vrednost svetlosti o zdravom načinu života. Najveći razlog, međutim, nalazio se u njegovoj teologiji.

Biblijski koncept tela kao "hrama Svetog Duha" (prema 1. Korinćanima 6,19) on je doveo do krajnosti, približavajući se sasvim panteizmu, verovanju da su delići božanstva u svakom delu stvorene prirode, ubrajajući tu čak i silu gravitacije ili sunčevu svetlost. Ovakvo učenje umanjuje ulogu Hrista u životu grešnika, dok ga konačno potpuno ne učini nepotrebim, jer "u kome je delić božanstva, on ne može da čini ono što je pogrešno." Iako sam Kelog nikada nije došao do takvog zaključka niti se igde izjasnio tim rečima, bilo je takvih vernika koji su osnove njegovog pogleda na svet iskoristili da povedu naivne u fanatizam. činjenica je da se on borio s ovom idejom više od deset godina i da je u tom periodu primio nekoliko ozbiljnih, gotovo majčinskih

pisama od Elen Vajt. Ali kada je 1903. godine objavio knjigu ŽIVI HRAM, postalo je jasno da je konačno odvajanje od crkve samo pitanje vremena.

Odnos prema Duhu proroštva takođe je bio jedan od značajnih elemenata njegove odluke da se odvoji od crkve. Kao mladić, on je slušao savete Elen Vajt i jedno vreme ih primenjivao u svom životu. Ali kada ga je ona savetovala da napusti ideju panteizma, da ne preteruje u radu, da smanji svoje ambicije i da jednako veliku pažnju posveti duševnom dobru svojih pacijenata kao što to čini prema njihovom telu, sve više je počeo da se udaljuje i zanemaruje ove poruke. Svako ko danas čita korespondenciju Elen Vajt s dr. Kelogom osetiće koliko je za nju bio bolan trenutak njegovog istupanja iz redova adventnog pokreta.

Da je Kelog ostao u pokretu, ko zna koliki bi bili dalji blagoslovi njegove službe. Skupimo toliko hrabrosti da zamislimo kako pod njegovim uticajem predsednik Kulidž, na primer, prihvata adventnu nadu i odlučuje da svetkuje subotu!

Nakon Kelogovog odvajanja, nametnulo se pitanje daljeg razvoja medicinsko-misionskog rada. Sanatorijum u Betl Kriku više nije mogao da ulazi u planove i računice vođa pokreta. Providenje je uputilo Džejms Vajt na područje južne Kalifornije kao područje pogodno za izgradnju nekoliko manjih zdravstvenih ustanova. Džon Harvi je u svom daljem radu ustanovio mrežu od ukupno 27 sanatorijuma širom sveta, od kojih je svaki specijalizovao jedan od oblika lečenja (hidroterapija, masaža, vežbe), odnosno nudio uglavnom samo fizički oporavak i ozdravljenje. Adventisti su, prema savetu Duha proroštva sa zasedanja Generalne konferencije 1903. godine, sledili princip: sanatorijumi i slične ustanove graditi izvan gradova. Po tom principu, kao moguće lokacije za ovakve ustanove izabrana su imanja u mestima Glendejl (Glendale, blizu Los Anđelesa), Nešenel Siti (National City, kod San Diega) i Loma Linda (u blizini tri grada). Dok su se vođe pokreta molili Bogu za odgovor na njihove planove, došlo je do naglog pada cena ovih imanja. Božja sluškinja apelovala je na odgovorne da iskoriste ovu priliku i ne oklevaju. Potrebna sredstva su konačno pristigla, uključujući tu i jednu veću svotu od darodavca s drugog kraja Amerike, koja je stigla onog dana kada je isticao rok konkursa za zemljište.

Sledeća poruka Duha proroštva odnosila se na Božju želju da studenti adventističkih ustanova steknu takvo obrazovanje koje će im omogućiti da zadovolje proveru na bilo kojoj instituciji u zemlji. Tako se, usred voćnjaka idilične Loma Linde, rodila prva adventistička medicinska škola, čiji je je prvi dah bio molitva, a prvi plač vera u Božje vodstvo. Uspomena na prve dane Loma Linde sačuvana je do danas u programima studija medicine i obrazovanju budućih babica.

Godine 1975. otvorena je druga adventistička ustanova te vrste u Montemorelosu, Meksiko.

I danas Crkva adventista sedmog dana pomaže ljudima da budu zdravi, srećni i posvećeni Bogu. U tom pravcu rade dve visokoškolske medicinske obrazovne ustanove, nekoliko fabrika zdrave hrane, čitav niz različitih zdravstveno-prosvetiteljskih seminara i mreža od preko 400 bolnica i klinika. U njima služe hiljade najobrazovnijih lekara, zubara, babica, negovatelja i negovateljica, da ne spominjemo ekonomiste, zanatlije, sekretarice i domare. Crkva kao celina, sastavljena od preko tri miliona vernika, neguje koncepciju fizičkog zdravlja kao osnove za duhovno dobro i sprovodi zdravstveno-misionsko delo kao jedan deo svoje religijske odgovornosti.

Ko bi, zaista, kazao da će takve biti posledice jedne vizije od 05. juna 1863. godine u skromnoj kućici nedaleko naselja Otsego, ili jednog "božićnog poklona", podarenog grupi

vernika ujedinjenih u molitvi i postu za zdravlje Džejmsa Vajta, 25. decembra 1865. u Ročesteru?

28. Radost u službi

"Najveći moj nestašluk sastojao se u tome da se, tajno ili javno, nasmešim voljenoj devojci. Tek sada, kada sam mnogo stariji, čudim se kako je uopšte bilo moguće da u takvim uslovima izaberem sebi ženu. Ali isto tako sada vidim da je to vreme, provedeno u školskom internatu, bilo jedan veliki blagoslov za mene...."

Ove reči, uzete iz dnevnika jednog od polaznika jedne adventističke škole krajem 19. veka, postale su zajedničko dobro i jedinsteno iskustvo gotovo svih mladića i devojaka koji su prošli kroz takve ustanove. Upravo ta "mala pravila" predstavljala su bitnu razliku između adventističkih i neadventističkih škola. Možda je zato dobro da se malo vratimo u prošlost i vidimo kako je došlo do toga da se ona uopšte pojave; konačno, malo je bilo potrebno da od svega ostane samo jedna dobra ideja koja se nikada neće ostvariti.

Sve oči bile su uprte u Sidnija Braunsbergera (Sidney Brownsberger).

Elen Vajt se upravo vratila sa svojim mužem iz Kalifornije gde je pokrenula časopis ZNACI VREMENA i intenzivno je dovršavala pisanje opširnog svedočanstva o Božjim idejama za adventističko vaspitno delo. Prva adventistička institucija višeg obrazovanja, Betl Krik koledž, nalazila se u fazi nastanka, prostorije za nastavu bile su u izgradnji, a upravni odbor održavao je sednicu za sednicom u razvijanju daljih planova i traženju Božje volje za taj posao. Prvi visokoobrazovani adventista, profesor Sidni Braunsberger (diplomirao na univerzitetu "Mičigan"), pozvan je da svojim mišljenjem i stručnošću doprinese uspehu ovog smelog poduhvata.

"Brate Braunsberger," - obratio mu se jedan od članova odbora, "šta misliš, šta treba da uradimo u vezi s uputstvima koje nam je Elen Vajt upravo dala?"

Pogledi puni nestrpljenja upravili su se prema bratu Braunsbergeru u očekivanju njegovog odgovora. Ono što su čuli, iako sasvim iskreno, nije bilo ohrabrujuće, :

"Braćo, ja nemam pojma kako se vodi jedna takva ustanova!"

Ipak, ovo nije bio baš sam početak adventnog vaspitnog dela. Još jedno vreme nakon razočarenja, oko godine 1852. na primer, mnogi roditelji su zanemarili obrazovanje svoje dece opravdavajući se rečima: "Isus će brzo doći". Džejms Vajt ih je oštro ukorio zbog toga i kao svoj doprinos pokrenuo prvi adventistički časopis za decu i omladinu, YOUTH INSTRUCTOR.

Sledećih godina situacija se popravila utoliko što je priličan broj porodica osnovalo kratke dnevne škole u svojim domovima. Najpoznatija je bila ona koju je vodila 19-godišnja Marta Bajington (Martha Byington). Ali, već za godinu-dve ova ideja je zamrla. Na žalost, mora se priznati, jer je na taj način došlo do još većeg gubitka za crkvu. Već tada su mnogi mladići i devojke podnosili neprijatnosti i ruganja u "svetovnim" školama zbog svojih posebnih ideja, kao što je bilo svetkovanje subote i slično; iako se veliki broj borio i čuvao za skori Isusov dolazak, ipak su mnogi odustali od borbe i odvojili se od crkve.

Par godina nakon što su se Elen i Džejms Vajt doselili u Mičigen (1855. godine) i tu preneli uredništvo časopisa PREGLED, crkva je donela odluku da otvori adventističku školu u Betl Kriku. U narednih šest godina škola je promenila nekoliko učitelja; u tom periodu sagrađena je nova zgrada i škola je postala prva adventistička javna ustanova.

U početku su roditelji imali običaj da šalju decu u tu školu samo da završe osnovno obrazovanje. Čim bi deca odrasla, koliko god je to bilo moguće obezbeđivano im je radno mesto u Betl Kriku u štampariji ili WESTERN HEALTH REFORM institutu, ustanovama koje su ubrzano rasle i širile se.

Edson Vajt je takođe bio jedan od takvih mladih radnika u Betl Kriku. Jednog dana primetio je jednog njemu nepoznatog radnika štamparije kako seče drva i priprema ih za peć kojom se zagrevala voda i stvarala vodena para za pokretanje mašine za štampanje. Nakon završenog posla, u pratnji svog druga Džordža Stejtsa (George States) i još nekih mladića, prišao je vrednom drvoseči i saznao da je njegovo ime Gudlou Bel (Goodloe Bell).

Do pre nekoliko godina Bel je, tako im je pričao, pohađao jednu školu u državi Ohajo, po imenu OBERLIN COLLEGE. Ta škola je važila za jednu od najboljih u zemlji, možda i najnapredniju, jer je ona bila začetnik ideje da se paralelno obavlja i teorijsko i praktično učenje, u vidu rada u polju ili savladavanja određenih zanata. Osim toga, škola je bila vrlo religijski usmerena. Međutim, zbog neumerenog rada Bel je oboleo i tada je čuo za REFORM INSTITUTE u Betl Kriku. Zbog prideva "reformni" u nazivu instituta, koji mu se činio sličnim karakteru njegove škole, Bel je odlučio da tu zatraži pomoć.

Lekar koji ga je pregledao nije mu, kao što je to bio uglavnom običaj tog doba, propisao lečenje kininom ili drugim medikamentima, već mu je preporučio hidroterapiju, tretman hladnom i toplom vodom, uz dodatak fizičkog rada izvan bolničkih prostorija. REFORM INSTITUTE je odličan, rezimirao je Bel svoju priču pred okupljenim mladim slušaocima, i on se raduje što je dosta toga naučio o adventistima sedmog dana.

"Gospodine Bel, da li biste hteli i nas da poučavate kao što ste to činili nekoliko godina nakon vašeg školovanja? Mogli bismo to da ostvarujemo uveče, posle radnog vremena!" - odmah su se javili neki mladići oduševljeni idejama Gudloua Bela.

Predloženo - ostvareno. U dugim, toplim, letnjim večerima 1868. godine Bel je imao pred sobom razred "odabranih" - dvanaestoricu dečaka, uključujući tu oba sina Elen i Džejmsa Vajta i dva sina iz porodice Kelog. Bio je dobar učitelj, metodologijom rada ispred svog vremena. Zahtevao je od dečaka da gradivo savladaju solidno, ali ne silom i bez razumevanja onoga što uče. Osnovni princip je glasio: učenici treba tako da shvate izloženi predmet da mogu u svakom trenutku da ga objasne.

Pošto dobar glas daleko ide, već u jesen te godine stiglo je još mnogo dodatnih prijava za "Belovu školu". Zato je odlučeno da se u tu svrhu iskoriste prostorije zgrade koja je praktično dozidana na zgradu u kojoj je bila štamparija PREGLEDA. Prizemlje je iskorišteno za smeštaj Bela, njegove žene i četvoro dece, dok je sprat služio kao učionica.

Uskoro je stigla i zvanična potvrda Belovog rada. Generalna konferencija je 1872. godine donela odluku da novčano podupre ovu odabranu školu kao prvu zvaničnu školu adventista sedmog dana. Iste godine Elen Vajt je primila opširno svedočanstvo o prirodi pravog vaspitanja. Prve od nekoliko stotina stranica posvećenih ovom predmetu pojavile su se u "Svedočanstvu br. 22", s početnom rečenicom: "Najlepši posao ikada poveren ljudima i ženama jeste posao s mladim umovima." Najlepši posao! Ne u smislu najprijetniji ili najradosniji, iako je i to često

prisutno u takvom radu, nego u smislu u kojem se ta reč upotrebljavala u 19. veku: "zahteva promišljen izbor, taktično postupanje, brižljivo proučavanje i tačno vođenje." Drugim rečima, vaspitanje nije razonoda za nepripremljene učitelje i nekvalifikovane roditelje, nego uzvišen posao koji zahteva ozbiljnu pripremu i potpunu posvećenost.

Već druga rečenica u pomenutom svedočanstvu to potvrđuje: "Najveći napor u vaspitanju mladih treba da se uloži u traženju najrazličitijih metoda koje će izazivati uzvišene i plemenite snage uma."

Molim vas, pročitajte ovo još jednom! Šta znači tražiti metode koje će izazivati "uzvišene i plemenite snage uma"? Njen odgovor glasi: iskreni i pošteni hrišćanski učitelj treba da bude zainteresovan "... za fizičko, duševno, moralno i duhovno vaspitanje svojih đaka". Poučavanje je najlepši posao zato što ono na uravnotežen način mora da obuhvati celo biće svakog pojedinačnog učenika, uzimajući pri tome u obzir činjenicu da je svaki pojedinac različit od drugoga. Učitelj je, dakle, dužan da obrati naročitu pažnju na (1) spasenje svojih đaka, (2) njihovo fizičko zdravlje, (3) sticanje praktičnog znanja u različitim oblicima svakodnevnog života, (4) razvijanje sposobnosti učenika da zdravo i samostalno razmišljaju i (5) vođenje učenike u pravcu posvećene službe za druge.

Ako je ovo smisao vaspitanja, onda je jasno da ono ne može da se ograniči samo na učionicu. To znači da se svedočanstvo za učitelje jednako odnosi i na roditelje. Spasenje dece treba da postane "prvi i najuzvišeniji cilj" svakog roditelja. Isto tako, njihova "prva i stalna briga" treba da bude fizičko zdravlje dece. Ova dva "prva cilja" su tesno povezana i jednako važna upravo zato što duhovno zdravlje veoma zavisi od fizičkog stanja. U svetlu ovih odgovornosti, majke treba da shvataju domaće dužnosti kao svete, mnogo važnije od poslova jedne sekretarice ili pijanistkinje. Zaista, nema važnijeg posla od posla domaćice.

Dobro organizovana škola (da se vratimo na dužnosti učitelja) svakako treba da obezbedi "poljoprivredne i zanatske objekte" u kojima studenti treba da provedu "svakog dana deo vremena" u fizičkom radu. Ali ne samo da rade rukama i telom; njihov posao treba tako da bude usmeren da mogu da pokažu kvalitetne proizvode. Potrebno je "poučavati ih i radu i nauci."

Proučavanju Biblije, naravno, treba da se pokloni najvažnije mesto, ali to ne isključuje potrebu sticanja ostalih znanja.

Šta je cilj ovakvog vaspitanja? "Uzvišeni cilj vaspitanja jeste da nas osposobi da koristimo snage koje nam je On dao na način koji će najbolje predstavljati religiju Biblije i objavljivati Božju slavu." "Istine Božje reči najbolje može da prihvati intelektualni hrišćanin. Isus se najviše proslavlja kroz one koji mu služe inteligentno, razumom."

Kasnije je Elen Vajt rezimirala i proširila svoje viđenje vaspitanja sledećim poznatim rečima: "Pravo vaspitanje znači više nego savladavanje određenog nastavnog programa. To je više nego pripremanje za sadašnji život. Ono se bavi celim čovekovim bićem i odnosi se na celo razdoblje njegovog postojanja. Vaspitanje znači skladno razvijanje telesnih, duševnih i duhovnih sila. Ono priprema učenika za radosnu službu u ovome svetu i za uzvišeniju i radosniju službu u svetu koji će doći."

Ne samo da pravo vaspitanje nije obično sticanje znanja, nego je ono tesno povezano s crkvom adventista sedmog dana. Crkva treba da ohrabruje i podiže ljude i žene koji razumeju, veruju i žive u skladu s Božjom porukom za poslednje vreme, da bi mogli da ispune svoju misiju objavljivanja tih istina svetu koji ih ne poznaje. Zaključno rečeno, za crkvu je pravo vaspitanje

najbolji način da se ostvari postavljeni zadatak. Ono se ne ograničava samo na obrazovanje propovednika, biblijskih učitelja ili zdravstvenih radnika, nego priprema svakog pojedinca da bude uspešan spasavalac duša bez obzira na njegovo zvanje i posao kojim se bavi. "Jedan od važnih ciljeva naših škola jeste osposobljavanje mladih za službu u različitim granama dela i u našim ustanovama." Ali svi "mali" adventisti treba da dožive prednosti istinskog vaspitanja da bi kasnije zauzeli "odgovorna mesta u privatnom i društvenom životu." Pravo vaspitanje je, prema tome, "... misionarsko obučavanje. Svaki sin i kći Božja pozvani su da budu misionari."

Nedugo nakon što je prihvatila Belovu školu kao prvu zvaničnu vaspitnu ustanovu crkve, Generalna konferencija formirala je "Udruženje za vaspitanje" i pripremila planove za dalje podizanje škola i kombinovanje njihovih različitih nivoa.

Kao prvo, moralo se obezbediti zemljište. "Neka bude dovoljno obradivog zemljišta za poljoprivredu i fizički rad", - poručivala je Elen Vajt u Božje ime. Njen predlog bio je da se škola sagradi uz obalu jezera, nekoliko kilometara izvan grada.

Gradsko sajmište, nešto bliže gradu, takođe je nudilo određeni deo zemljišta na prodaju, oko 20 hektara. Elen Vajt je bila saglasna s tim predlogom; ali pošto je sa suprugom Džejsom morala da otputuje za Kaliforniju, ostavila je braći iz uprave da posao dovrše.

"Ah, da je ova parcela sajmišta samo malo bliže našem Institutu!" - uzdahnuo je jednog dana jedan zabrinuti član odbora. "Tada bi studentima bilo lakše da rade u njemu. Ako školu sagradimo tako daleko izvan grada (iako je razlika u udaljenosti bila mnogo manja nego što se stiže utisak na osnovu ovog uzdaha), doći će dan kada ćemo poželeti da Institut približimo školi. Zamislite koliko bi to koštalo!"

Betl Krik je u ono vreme više bio selo nego grad. Ulice su bile nepopločane; ono što je trebalo da bude pločnik, više je ličilo na provizorni drveni kej pored morske obale. U jesen su iz obližnje šume dopirali glasovi šumskih životinja. Slično Lotu koji je bežao iz Sodoma i ugledao Sigor, braća su gledala u Betl Krik i opravdavala svoju savest istim rečima: "Eno grad blizu... a mali je."

Iznenada je čovek po imenu Erastus Hazi (Erastus Hussey) odlučio da proda 5 hektara zemljišta tačno preko puta Instituta. Odbor je uložio novac, kupio zemljište, od toga prodao 2 hektara a tri zadržao i - čestitao sebi što je uštedio toliko mnogo novca iz Božje kase.

Elen Vajt je, sa svoje strane, razmišljala o tome koliki su deo Božje volje odbornici odbacili. Ali savladavajući svoju brigu, pojavila se te jeseni na sednici odbora i ponovo iznela Božju volju za školu. Dogodilo se to na istoj sednici na kojoj je brat Braunsberger izjavio rečenicu s početka poglavlja: "Braćo, ja nemam pojma kako se vodi jedna takva ustanova!"

Naravno da je brat Bel bio jedna mogućnost za vođu ovakve ustanove. Ali svima je bilo jasno da su njegovi talenti mnogo izraženiji na području poučavanja nego administracije. Drugog rešenja nije bilo; osim toga, izgledala je privlačna ideja da na čelu škole stoji osoba sa visokom titulom. Tako je Braunsberger izabran za upravitelja škole, dok je nominalnu ulogu predsednika prihvatio Džejs Vajt.

Uskoro se, međutim, pokazalo da su Braunsbergerove reči potpuno odgovarale stvarnosti; on zaista, iako visoko obrazovan, nije imao pojma o vođenju škole. Kao stručnjak za klasične jezike, grčki i latinski, ne samo da nije obraćao pažnju na važnost fizičkog rada i obrađivanja zemlje, nego je zapustio i poučavanje Biblije. Postojao je neki biblijski kurs kojeg je vodio Juraja

Smit, ali je njega pohađao najviše svaki peti učenik škole. Najveći broj učenika opredeljavao se za predmete koji su ih pripremali za neko od građanskih zvanja ili škola.

Ipak, bilo je i onih koji su prihvatili poziv da se pripreme za propovedničku službu ili za neko od upražnjenih mesta u oblastima. Bog je blagoslovio ono što je imao i "izvukao" najbolje što je mogao iz škole i njenog vodstva. S vremena na vreme kroz školu bi prošao talas probuđenja. činjenica da je nekoliko stotina mladih adventista bar po par meseci provelo u školi u društvu istomišljenika doprinela je razvijanju novog osećaja pripadnosti jednoj velikoj porodici. Godine 1881. nagomilani problemi škole naveli su brata Braunsbergera da podnese ostavku na mesto direktora škole. Smatrajući svoju dosadašnju ulogu promašajem, odlučio je da se povuče severnije u državu Mičigen i nastavi karijeru "običnog" učitelja. Ali već sledeće godine na njegovu adresu stigao je poziv iz uprave kalifornijske oblasti da preuzme vođenje novoosnovane Heldsburg škole (akademija i koledž)! Braunsberger je poziv prihvatio, izložio planove za organizovanje zanatskih i biblijskih predmeta i ubrzo zaključio da je u nekoliko prethodnih godina naučio da vodi takvu vrstu škola!

Nakon odlaska Braunbergera, školi u Betl Kriku zatrebao je upravitelj, ali su odgovorni u školi ponovo zaobišli ime Bela. Umesto njega pozvan je slatkorečivi Aleksander Meklrm (Alexander McLearn), bez obzira na to što nije bio kršteni vernik crkve! Smatralo se da je dovoljno što svetkuje subotu, posećuje bogoslužjenja i ima titulu na području teologije.

Novi upravitelj je izdržao jednu godinu, koja se završila tako što se kolektiv škole, u svadi, podelio u dva tabora. Sledeće školske godine (1882/83.) nije bilo nastave, jer su vodeće osobe odlučile da uzmu malo vremena i dobro promisle o situaciji koja je zavladała. Na poziv Stefena Heskela Bel je odlučio da pomogne u podizanju i učvršćivanju nove škole, tzv. SOUTH LANCASTER AKADEMY

Kriza koja je dosegla svoj vrhunac u jednogodišnjem zatvaranju vrata škole ipak je urodila korisnim plodom. Uprava, osoblje i studenti podsetili su se i vratili izvornim principima vaspitanja. Kada je počela sledeća školska godina, u jesen 1883. godine, učionicama je vladao sasvim drugi duh, a crkva uopšte imala je, umesto jedne, tri škole: u Masačusetsu, u Mičigenu i Golden Vestu.

Novi predsednik škole u Betl Kriku postao je V. H. Litldžon (W. H. Littlejohn), slepi propovednik koga je Džordž Batler (G. I. Butler), predsednik Generalne konferencije, zamolio da prihvati tu dužnost dok ne pronade trajno rešenje. Kasnije se ispostavilo da je to postao Vilijam Voren Preskot (William Warren Prescott).

Preskot je bio visoko obrazovan. Osim toga, imao je iskustva kao izdavač novina i reporter. Na poseban način inspirisao je učenike da poštuju i teže vrlinama samopoštovanja i samokontrole. Bio je dobar adventista, s dubokom željom da sledi nadahnute ideale iz pera Elen Vajt. Pod njegovim vodstvom poučavanje Biblije dobilo je naročito mesto u nastavnom programu škole, zabeleženo je nekoliko izuzetno vrednih duhovnih probuđenja i uvedeno pripremanje za nekoliko zanimanja.

Ali već 1889. godine upravni odbor škole ukinuo je obučavanje za zanate. Uskoro je stigla opomena Elen Vajt o opasnostima zamenjivanja korisnog fizičkog rada nekim oblicima razonode i takmičarskim sportovima.

Dve godine kasnije (1891.) osnovana je još jedna škola u državi Nebraska, a sledeće godine u Vošingtonu. Predsednik ove dve nove ustanove bio je - Preskot. U isto vreme Preskot je

pomagao Elen Vajt u ostvarenju jedne ideje - prvom skupu svih adventista-učitelja koji su radili u adventističkim ili drugim javnim školama širom Sjedinjenih država. Na tom sastanku, kojem je pristustvovalo preko stotinu učitelja, tema je bila: "Hrišćansko vaspitanje".

Kada je 1894. godine Preskot pozvan da svoja iskustva podeli i u drugim delovima sveta, na mestu upravitelja škole u Betl Kriku nasledio ga je profesor Kevines (G. W. Caviness). Verovatno je i on pozeleo da bude reformator sličan Preskotu, ali, na žalost, nije znao kako da to ostvari. Njegov je zahtev bio da svaki stanovnik školskog imanja uzme bar jedan biblijski predmet. Elen Vajt se javila iz Australije pismom u kojem je jasno izrazila da je za svakog studenta utoliko bolje ukoliko što manje vremena provede u Betl Kriku pod tim okolnostima. Mesec dana kasnije pisala je ponovo. Ako je na taj način Bogu i Bibliji ustupljeno centralno mesto u vaspitnom sistemu škole, onda studenti mogu "rastegnuti" svoje obrazovanje koliko god to žele.

Ipak, u crkvi je bilo nekoliko osoba koje su ne samo želele da se izvrši reforma adventističkog vaspitanja, nego su imale predstavu i kako da se to postigne. Doktor Džon Harvi Kelog je bio jedan od njih, zatim Persi Megen (Percy Magan), pa Ed Saderlend (Ed Sutherland)). Dok je predavao istoriju u Betl Kriku, Saderlend je (1892. godine) oduševio studente da zatraže da se iz jelovnika izbriše meso. To je bila novina. Par godina kasnije postao je predsednik WALLA WALLA koledža, izuzetno aktivan u postavljanju zanatskih predmeta u školski program, širenju verskog oduševljenja i jačanju odlučnosti studenata da se nakon obrazovanja iskreno posvete službi Bogu. Za to vreme Elen Vajt je u dalekoj Australiji, u podizanju Ejevondejl (Avondale) koledža usred siromaštva i eukaliptusa, na praktičan način pokazala šta znače njena svedočanstva o pravom vaspitanju.

Godine 1897. Generalna konferencija postavila je Eda Saderlenda za predsednika koledža u Betl Kriku, a Persi Megena za upravitelja nastave. Kelog je klicao od radosti. Konačno su izvršene promene. Vreme klasika i vreme diploma je prošlo, misioniski orijentisani predmeti došli su na red. Biblija je postala udžbenik iznad svih udžbenika, čak i na časovima matematike. U jednom simboličnom činu, profesor Lemson (Lamson) je seo na plug, Saderlend je uhvatio ručke pluga a Megen poveo zapregu u prvu brazdu školskog imanja, kao znak da je nova administracija zainteresovana da zemlja donese dobar rod. Sve u svemu školsko osoblje je obrađivalo preko 30 hektara zemljišta. Studenti su sticali znanja o propovedničkoj i kolporterskoj službi, ali isto tako i o medicinskoj i negovateljskoj vrsti pomoći slabima i bolesnima. Izraz "misioniski" najčešće se čuo u Betl Kriku, a značio je nesebično posvećenje, stalnu volju i neprestanu aktivnost u spasavanju duša.

Vođeni idejom Elen Vajt da svaka crkva koja ima najmanje šestoro dece osnuje svoju crkvenu školu, Saderlend i Megen su organizovali studente tako da oni služe kao učitelji najmlađima. Poneko od njih našao je vremena i snage da potraži i poseti one adventiste koji su bili razbacani po okolini i čija su deca pohađala javne škole, pozivajući ih da nastave svoje obrazovanje u crkvenim školama. Veliki broj je prihvatio ovakav poziv.

Mnogi studenti podneli su žrtve u pravom smislu reči. Jedna devojka, za koju je bila zainteresovana jedna lokalna crkva da je zaposli kao učiteljicu u crkvenoj školi, odbila je poziv kada je shvatila da crkva nema sredstava da joj obezbedi ni platu ni mesto za stanovanje. Ali jedna druga devojka odmah se javila na njeno mesto. Ona je bila spremna da spava u nezagrejanom potkrovlju zgrade u kojoj se održavala nastava, služeći se, u nedostatku novca za odgovarajuće udžbenike, knjigom ČEŽNJA VEKOVA i starim primercima časopisa YOUTH INSTRUCTOR da bi deci prenela znanja engleskog jezika, geografije, istorije i sličnog. Volela je decu, deca i njihovi roditelji su zavolela nju i posao je mogao da napreduje. Kada se nakon

letnjeg raspusta vratila da počne novu školsku godinu, u sobici ju je čekala peč i zidovi ukrašeni stranicama INSTRUCTORA.

Jedan mladi par u Pensilvaniji započeo je svoj bračni i učiteljski život u jednom starom stanu koji je osim njih štitio od kiše i hladnoće još devet učenika (od ukupno petnaest), dva pomoćnika i tri člana školskog odbora, služeći istovremeno i kao učionica!

Između 1897. i 1900. godine osnovano je oko 150 osnovnih škola koje su vodili uglavnom nekadašnji studenti Betl Krik koledža. Kroz njih je prošlo oko 4000 mališana.

Upravni odbor Betl Krik koledža i Generalna konferencija doneli su odluku 1901. godine da se zatvori postojeća škola u gradu i pronađe drugo mesto u unutrašnjosti. Saderlend i Megen uzeli su bicikl, kupili voznu kartu do najdaljeg mesta kojeg su poznavali u državi Mičigen i krenuli u potragu za mestom koje će odgovarati za izgradnju nove škole. Jednog dana, nakon nekih 40 kilometara vožnje biciklom, dah im je zastao kada su ugledali imanje E. F. Garlanda u Berien Springsu (Berrien Springs). Nedugo nakon toga, na ovom skoro 120 hektara velikom prostoru nastao je "Emanuel Missionary" koledž, koji je danas deo "Endrus" univerziteta.

Prve godine nastava se održavala uveče, jer su preko dana studenti i osoblje škole bili zauzeti obrađivanjem zemlje ili pripremanjem građe za nove zgrade. Elen Vajt je insistirala da se ovakva praksa nastavi, jer je smatrala da je saradnja između učenika i učitelja toliko važan deo hrišćanskog vaspitanja da "ni u kom slučaju" ne sme da se zanemari.

Školski raspored bio je tako sastavljen da je svaki student uzeo samo jedan predmet koji je trebao dobro da savlada. U isto vreme podignute su četiri zgrade, od kojih su tri bile bez grejanja, čak i zimi, pružajući studentima priliku da se naviknu na sve uslove misionarskog života. Služila su se samo dva obroka dnevno i, naravno, škola nije davala nikakve titule.

Ovo je ipak bilo previše, ili premalo, kako se uzme. Postojale su i druge škole koje su davale samo dva obroka dnevno, ali koje su studentima na kraju školovanja davale titule iz područja koje su savladali. "Union" koledž je bio takva jedna škola. Godine 1903. Džon Kelog je obnovio školu u Betl Kriku. Sve to uticalo je da priliv učenika u novootvorenu "Emmanuel Missionary" školu ostane prilično mali. Počele su se pojavljivati kritike. Saderlend i Megen, ubeđeni da je tip škole kakva je ta u Berien Springsu ispravan i jedini pravilan, zatražili su savet od Elen Vajt da li da uđu u posao otvaranja još jedne škole na jugu, i kada su dobili njen pozitivan odgovor, napustili su "Emmanuel" školu, vodeći sa sobom i nekoliko predavača iz nje.

Može se kazati da su Saderlend i Megen otišli jedan korak predaleko. Džejms Vajt ipak nikada nije bila protiv toga da studenti nakon završenog školovanja dobiju titule. Šta više, kada je 1910. godine otvorena škola za evanđeliste-medicinare u Loma Lindi ona je posebno preporučila svakom polazniku da bude spreman da dostigne svaku odgovarajuću akademsku kvalifikaciju. Ona je, istina, preporučivala dva obroka dnevno, ali je u svakom slučaju dozvoljavala i treći, kao što je to bio slučaj u Australiji u Ejvondejl ili sa njenim direktnim saradnicima i pomagačima.

I pored grešaka, Saderlend i Megen su ostavili veoma dubok trag u istoriji adventnog vaspitanja, posebno u "Emmanuel Missionary" školi. Oni su pokazali vrlo visok stepen hrabrosti, vere i spremnosti da obave dobar posao. Pod njihovom rukom škole su se gradile izvan gradova i obezbeđivale učenicima mogućnost da se bave obradom zemlje ili nekim zanatom. Biblija je postala centar svih poučavanja, udžbenik iznad svih udžbenika, a studenti i osoblje škole ne samo da su zajedno radili na školskom imanju, nego su se jednom sedmično održavali njihovi zajednički sastanci na kojima su postavljana i tumačena pravila školskog života.

Kasniji predsednici i dekani dovršili su posao koji su započeli Saderlend i Megen. U periodu između 1918. i 1925. godine na čelu škole nalazio se profesor Frederik Grigs (Frederic Griggs). Obradivanje zemlje i drugi oblici zanatstva počeli su da donose prihode. Odeljenje za biblijske predmete naglo je postalo popularno i traženo. Na kraju školovanja dobijale su se titule, ali je svaka aktivnost bila usmerena na uspeh u spasavanju duša. Studenti su bili oduševljeni i odlazili su iz škole dobro obrazovani, odlučni da služe Bogu gde god ih On pošalje.

U međuvremenu osnovane su još mnoge adventističke škole u različitim delovima sveta: u Kanadi, Africi, južnoameričkim zemljama, Evropi, Indiji. U Sjedinjenim državama, "Heldsburg koledž", smešten u početku izvan grada, odjednom se, zbog priliva stanovništva, našao u samom gradu i zato je odlučeno da se izvrši njegovo premeštanje. Danas je to jedan od najpoznatijih adventističkih koledža, tzv. "Pacific Union koledž". Kada je sagrađena nova upravna zgrada Generalne konferencije u Takoma Parku, Vošington, pored nje podignuta je škola za obrazovanje misionara u prekookeanskim zemljama. Kelogov "American Medical Missionary" koledž u Betl Kriku ustupio je mesto "Medical Evangelists" školi, danas jednom delu čuvenog "Loma Linda" universiteta.

Kada je škola u Betl Kriku počela svoj rad, 1874. godine, Džejms Vajt govorio o svojoj viziji da se u najskorijoj budućnosti osnuju još četiri takve škole koje će povezivati atlantsku s pacifičkom obalom Amerike. Da ima tu mogućnost da pogleda sadašnje stanje, sto godina kasnije, zaključio bi da se njegov san višestruko ispunio, i to ne samo na području Amerike, nego u razmerama čitavog sveta. Kako je vreme prolazilo, tako su se događale mnoge promene u adventističkom obrazovnom i vaspitnom sistemu. Dvadesetih godina našeg veka poduzete su aktivnosti da se Loma Linda priključi opštem "Američkom medicinskom udruženju". U tu svrhu bilo je potrebno organizovati pripreme nivoa školovanja za medicinska zvanja (u smislu srednjih medicinskih škola). Nekoliko ozbiljnih i iskusnih vernika crkve poslano je na različite univerzitete da bi na njima stekli odgovarajuće titule, neophodne za podizanje adventističkih škola na nivo priznatih u američkom obrazovnom sistemu. Desetak godina kasnije "Pacific Union" koledž postao je, blagoslovom generalne konferencije, prvi "Adventistički teološki seminar".

Godine posle drugog svetskog rata donele su dalje promene. Generacija zrelih, oženjenih, materijalno obezbeđenih vernika došla je u obrazovne institucije s namerom da stekne najviše titule na raznim područjima. U to vreme, početkom šezdesetih godina, došlo je do proširivanja nekih škola i stvaranja naziva i stanja koji su i danas poznati: "Emmanuel Missionary" koledž postao je "Andrews University", "College of Medical Evangelists" udružen sa "La Sierra College" - "Loma Linda University."

Zaključno, može se kazati da ni jedna druga verska zajednica ne ulaže toliko sredstava u vaspitanje i obrazovanje mladih kao što to čini adventistička crkva. Odeljenja Generalne konferencije za subotnju školu, za omladinu, za vaspitanje i slično, postoje isključivo radi stvaranja zrelih adventista od sadašnje dece i omladine. Adventistički sistem osnovnih i srednjih škola najrazvijeniji je od svih protestantskih crkava u svetu; 1980. godine postojalo ih je oko 5 000, s ukupnim brojem od oko 600 000 đaka, kojima je pomagalo oko 24 500 učitelja.

I danas adventisti ulažu ogromne napore i materijalna sredstva u programe za decu i omladinu. Razlog je jednostavan i uvek isti; mladi su budućnost, oni treba da postanu ljudi i žene koji će razumeti Božju poruku, živeti po njoj i objaviti je onima koji je još ne poznaju.

29. Isusova neodoljiva privlačnost

Jednog zimskog dana 1868. godine, Džon Meteson (John G. Matteson) pokucao je na vrata kancelarije baptističkog propovednika, takođe danskog emigranta, po imenu C. Nelson (C. Nelson), i upitao ga da li može da ga poseti. časni Nelson je odgovorio: "Ne!"

"Bilo mi je žao njega," - pričao je kasnije Meteson. "Tiho sam otvorio Bibliju pred njegovim vratima i, stojeći na snegu, počeo da čitam stihove o Bogu i divnoj zajednici koju imamo u Hristu. Propovednika je ovo duboko dirnulo; otvorio je vrata i pozvao me unutra. Sa suzama u učima čitali smo Sveto pismo i molili se". Te večeri pastor Nelson je prihvatio adventnu vest, a samim tim postao i adventistički propovednik.

Hristova ljubav, koju je Elen Vajt predstavila u jednoj propovedi 1853. godine kao "neizmernu ljubav razapetog Spasitelja", omekšala je srce mladog Elberta Lejna (Elbert Lane) i povela ga u službu Bogu koja će trajati do kraja njegovog života. Iznoseći istu temu pet godina kasnije, nakon vizije o "velikoj borbi između Hrista i Sotone", Elen Vajt je izazvala probuđenje u crkvi u Betl Kriku kakvog još nije bilo u njenom postojanju.

Ove činjenice ne treba da izazivaju čuđenje. Adventni pokret je od samog svog nastanka imao Isusa u središtu pažnje. "Isus dolazi!" - bio je uzvik Milera i njegovih sledbenika. "Isus je u sveti-nji nad svetinjama i tamo vrši službu pomirenja za nas!" - zaključili su Edson i saradnici nakon razočarenja 1844. godine. Srž poruke koju adventisti sedmog dana nose svetu jeste Isus i njegova služba za grešnike.

Ono što nas čudi, međutim, jeste činjenica da su 1880-ih godina adventisti izgubili Isusa iz vida! Istina, O. A. Olson (Olson), kasniji predsednik Generalne konferencije, na jednoj evangelizaciji pod šatorom u gradiću Linkoln 1885. godine, okarakterisao je tadašnji način svetkovanja subote kao legalizam i pozvao slušaocce da obnove istinu o Hristovoj pravednosti. Ali, Olson je bio samo izuzetak. Mnogi drugi adventisti sedmog dana toliko su naglašavali obavezu svetkovanja subote, da se misao o ličnoj vezi s Isusom, za koju je subota predviđena, gotovo potpuno izgubila. Elen Vajt je često govorila o "Isusovom šarmu", ali njene reči, koje su tridesetak godina ranije imale tako velikog uticaja, sada su padale na neplodno tlo. Urednici PREGLEDA trudili su se da pravilno napišu da nam je spasenje omogućeno samo kroz Hrista i da niko ne može svojom snagom održati zakon. Ali, nešto je nedostajalo. Ili, bolje rečeno, neko je nedostajao. Isus je i dalje bio centar doktrine, ali više nije bio lični prijatelj mnogih adventista kao što je to bio slučaj godinama ranije.

Crkva je imala veliku potrebu za novim aspektom učenja o Isusu, kao i za novim, posvećenim ljudima koji će ga izneti. Umetnici određeni za ovaj posao otkrili su novi portret Isusa na zaseda-nju Generalne konferencije 1888. godine u Mineapolisu. Mineapolis.

1888. godina.

Ova dva pojma nerazdvojna su u istoriji adventnog pokreta, kao što su muž i žena nerazdvojni u bračnoj zajednici. Zahvaljujući njima, to zasedanje postalo je najvažniji sastanak Generalne konferencije u periodu između 1863. i 1901. godine. Za razliku od drugih zasedanja, poznatih po svojim zahvatima u pitanja organizacije ili reorganizacije mlade crkve, sastanak u Mineapolisu ostao je u sećanju po objavljivanju istine o opravdanju verom.

Zasedanje u Mineapolisu, 22. po redu u dotadašnjoj istoriji crkve, nije bili veliko u odnosu na ono što se doživljava danas. Ukupan broj adventista tada je iznosio oko 27 hiljada, a njih je

predstavljalo okruglo 90 delegata. Kao mesto održavanja sastanaka poslužila je potpuno nova zgrada Adventističke crkve u Mineapolisu, a zasedanje se proteglo od 17. oktobra do 04. novembra.

Sledeće teme bile su na dnevnom redu ovog zasedanja: otvaranje novih misionarskih polja, unapređivanje posla, evangeliziranje gradova, brod kao misionarska stanica za ostrva Južnog mora i slično. Međutim, najveći broj tih tačaka danas je potpuno zaboravljen: ostalo je zapamćeno da je "... Bog u svojoj velikoj milosti poslao najdragoceniju istinu svom narodu preko braće Vagonera i Džonsa.... Ta istina predstavlja opravdanje verom u Sigurnoga. Ona poziva ljude da prihvate Hristovu pravednost, koja se ogleda u poslušnosti svim božjim zapovestima."

Ali, to nije bilo sve što je ostalo u sećanju nakon ovog zasedanja Generalne konferencije. Elen Vajt je takođe zapisala: "Bog mi je pokazao da je strašno iskustvo Mineapolisa jedno od najtužnijih poglavlja u istoriji sledbenika sadašnje istine."

Slično "laodikejskom pozivu" iz 1850-ih godina, Mineapolis je predstavljao drugu veliku mogućnost da vernici prihvate Božju ponudu, koju su, nažalost, samo neki prihvatili a neki odbacili. Još jednom je jedan Otac ostavljen da strpljivo čeka svoju decu koja oklevaju. Na sreću nas, današnjih vernika, s mogućnošću da je i mi još prihvatimo.

Dva "umetnika" koja su dala najveći doprinos izrađivanju novog Isusovog portreta u Mineapolisu bili su Alonzo T. Džons (Alonso T. Jones) i Elet Vagoner (Ellet J. Waggoner). Džons je rođen u državi Ohajo 1850. godine. Kao dvadesetogodišnji mladić otišao je u vojsku i služio u njoj tri godine. Da bi prekratio vreme, kojeg je nekada imao i suviše na raspolaganju, proučavao je istoriju, Bibliju i adventističku literaturu koja mu je nekako dospela u ruke. Kada je istupio iz armije, krstio se i oženio; žena mu je bila rođena sestra propovednika koji ga je krstio. Tokom vremena, Džons je pozvan da zajedno s Vagonerom uređuje časopis ZNACI VREMENA, a kasnije i AMERIČKI STRAŽAR, časopis koji se bavio pitanjem verske slobode. Uopšte govoreći, Džons se vremenom razvio u stručnjaka za pitanja odnosa crkva - država i ispunjenja proročanstava.

E. J. Vagoner je bio pet godina mlađi od Džonsa i imao je nešto drugačiji životni put. On je završio studijum medicine na "Bellevue Medical" koledžu u Njujorku (na kojem je studirao i Dž. H. Kelog) i jedno vreme na sanatorijumu u Betl Kriku. Kasnije je, međutim, stupio u propovedničku službu, da bi se 1884. godine njegov put spojio s Džonsovima.

U međuvremenu, jednog oblačnog dana 1882. godine, na jednom sastanku pod šatorom u Hildsburgu (Kalifornija), Vagoner je doživeo jedno značajno iskustvo. Dok je sedeo u jednom uglu, "iznenada me je okružila svetlost i šator mi se učinio mnogo sjajnijim nego što može da izgleda pri uobičajenoj sunčevoj svetlosti. Tada sam, " - pisao je Vagoner kasnije, "video Isusa kako visi na krstu, razapet zbog mene. U tom trenutku obuhvatilo me je prvi put osećanje da Bog voli mene i da je Isus umro za mene." Mnogi koji poznaju Vagonera tvrde da je ovaj doživljao bio odlučujući za sve njegove dalje aktivnosti u evanđeoskoj službi.

Džons i Vagoner su se dosta razlikovali međusobno, ali je ta razlika uglavnom bila spoljašna; Džons je, naime, bio mršav i koščat, Elet Vagoner niži i temeljan. Ipak, to im nije smetalo da postanu toliko dobri prijatelji, da je često izgledalo kao da isto misle. Obojica su postali veoma uspešni govornici. Jednom prilikom čak bili su stavljeni na raspored za propoved u jednoj crkvi u dve uzastopne subote. Iako se nisu dogovarali niti su imali prilike da čuju jedan drugoga, ispostavilo se da su govorili potpuno isto!

Naravno da nas sada zanima, u prvom redu, poruka koju su ova dvojica propovednika izneli na zasedanju u Mineapolisu. Želimo, međutim, i da objasnimo zašto je delegati zasedanja nisu prihvatili u onom obliku u kojem im je ona predstavljena. Iako u suštini samo obnovljena, za mnoge vernike je vest koju su propovedali Džons i Vagoner bila nova istina o Isusu i njegovoj službi za ljude. Zato nisu bili sigurni da li je ispravna i da li je mogu bezrezervno prihvatiti. Vagoner je u svojim propovedima, koje je uvek nazivao "tumačenjima pojma 'zakon' u Pavlovim poslanicama Rimljanima i Galatima", polazio od ideje da se ljudi spašavaju na osnovu Hristove, a ne sopstvene pravednosti. U tome su se svi slagali. Ali u razvoju teme, Vagoner je neke ključne stihove o zakonu, koje su vernici do tada shvatali kao stihove o ceremonijalnom, Mojsijevom zakonu, prime-njivao na Božji moralni zakon, što je izazivalo nedoumicu. Na primer, stih u Galatima 3,24.25 govori da "... nam zakon bi čuvar do Hrista, da se verom opravdamo; a kad vera dođe, više nismo pod čuvarom." Mnogi adventistički propovednici, uključujući i vodeće pionire pokreta, gledali su u tom stihu Mojsijev, ceremonijalni zakon; za Vagonera, međutim, taj stih je jasno govorio o Božjem moralnom zakonu, Dekalogu.

Možda se na neki način duh odbojnosti prisutan kod delegata za vreme Vagonerovih izlaganja može objasniti strahom da se novom istinom umanjuje značaj subote, kao četvrte zapovesti Dekaloga. Ali to ne može opravdati nepravilnu reakciju slušalaca. Elen Vajt je pisala kasnije: "Mnogi su izgubili Isusa iz vida. Godinama je crkva upravljala svoj pogled na čoveka..... a ne na Isusa." Vagoner je, za razliku od tih "mnogih", imao dosta toga da kaže o Isusu upravo u vezi s moralnim zakonom. Za mnoge, očigledno, i previše. Svet treba da čuje istinu o Isusu, to je tačno, slagali su se protivnici Vagonerove teme, ali je sadašnja istina vest o suboti i ako se ne stavi naglasak na četvrtu zapovest, ljudi će misliti da je moguće dospeti u Božje carstvo bez nje.

Osim što je taj novi, još nepoznati pristup temi opravdanja verom izazivao otpor slušalaca, postojala je jedna druga pojava koja je, svim delegatima dobro poznata, mnogo doprinela negativnoj atmosferi zasedanja u Mineapolisu - rasprave. Teološke javne rasprave su danas retkost, ali su krajem 19. veka one bile veoma rasprostranjen i uticajan oblik širenja "teologije". Adventisti se nisu plašili takvih rasprava, jer se njihovo dobro poznavanje Biblije i čvrsto argumentovanje istina o suboti i stanju umrlih nakon smrti pokazalo kao nenadmašno.

Ali, u isto vreme, rasprave su "hranile" duh borbe u čoveku. Mnogi delegati su u Mineapolisu izazivali Vagonera na raspravu, umesto na razmenu argumenata. Vagoner i Džons su takve pozive odbijali, jer, kako su sami govorili, oni su došli da proučavaju Bibliju i govore o Isusu.

Propovednik koji je jednog jutra bio zadužen za propoved iskoristio je priliku da napadne učenje Džonsa i Vagonera.

Sledeći termin Vagoner i Džons su iskoristili da uzvrate, ali na način kojeg će se delegati sećati dokle su živi.

Oni se nisu upuštali u raspravu. Umesto toga, Vagoner je izašao za propovedaonicu i pročitao jedan biblijski stih. Kada su svi očekivali da to bude samo uvod u njegovu temu, on je jednostavno seo, bez reči komentara. Odmah za njim ustao je Džons i pročitao drugi tekst iz Biblije koji je takođe potvrđivao opravdanost naglašavanja Isusove uloge u planu spasenja. Na taj način, naizmenično stih po stih, Vagoner i Džons su pročitali ukupno 16 biblijskih citata, a zatim pozvali skup na molitvu. To je bilo sve, ali je ostavilo dubok utisak.

Još se jedan detalj pokazao veoma važnim u stvaranju negativnog duha na zasedanju - razlika u godinama između Džonsa i Vagonera s jedne strane i vođa dela s druge strane. Te godine Juraja Smit je ušao u 56. godinu života dok je Vagoner imao samo 38, a Džons tek 33.

Bilo bi ipak nepravedno pripisivati preveliki značaj samoj razlici u godinama. Postojalo je nešto drugo što je bilo mnogo bitnije u razvijanju i održavanju duha neslaganja i sukoba u Mineapolisu, nešto što se može slobodno pripisati "mladalačkoj" netaktičnosti Džonsa i Vagonera prema "staroj gardi". Naime, Džons i Vagoner su bili potpuno svesni da nose božansku poruku, da imaju "istinu"; ali iako su do tih saznanja došli nekoliko godina pre zasedanja u Mineapolisu, oni ih nisu objavili u obliku knjige ili članaka u časopisima crkve. Iako su znali da se vođe dela ne slažu s njihovim mišljenjem, oni su bili odlučni da u javnosti zastupaju svoje stavove bez obzira kako će na to reagovati vodstvo u Betl Kriku.

Da su pokazali samo malo više taktičnosti, uštedeli bi mnoge neprijatnosti sebi i crkvi kojoj su pripadali. Ovako, svojim postupkom izazvali su vođe dela da više gledaju na njih sa dubokom zabrinutošću, kao na rivale i protivnike, nego da slušaju predivnu poruku koju su ovi mladi propovednici izneli u Mineapolisu. Kada su Džons i Vagoner konačno objavili svoja razmišljanja, Elen Vajt je bila u Evropi. Odatle, ona im je pisala: "Ne oklevam ni trenutka da vam kažem da ste ovde učinili grešku. Vi ste sada dali primer drugima da se i oni osećaju slobodnima da svoje različite ideje tako iznose u javnost kao što ste to vi učinili. Ovo će dovesti do stanja koje sada ne možete ni da zamislite." Zatim je zaključila: "Pred svetom moramo biti jedinstveni. Sotona će trijumfovati kada uoči razmimoilaženja među adventistima sedmog dana."

Naravno, nisu svi prisutni na zasedanju u Mineapolisu odbacili Džonsovu i Vagonerovu poruku. Za neke delegate ovaj skup je postao početak izuzetnog iskustva. Jedan od njih, na primer, vratio se u svoj okrug tako oduševljen idejom opravdanja verom, da je tim oduševljenjem "zarazio" jednog vernika-farmera, koji je prodao svoju farmu, veliki deo prihoda poklonio crkvi, a sam stupio u propovedničku službu. Jedan mladi propovednik koji je u Mineapolis, prema sopstvenoj tvrdnji, došao "pun predrasuda", bio je toliko oduševljen novim naglaskom na Isusovu službu da je odmah, još u toku izlaganja, izašao iz dvorane, otišao u obližnju šumu, proveo vreme sam u razgovoru s Bogom i proučavanju Biblije i upravo tu doživeo svoj lični susret s Isusom kao Spasite- ljem. Brat S. N. Heskell (S. N. Haskell), predsednik Generalne konferencije u vreme zasedanja u Mineapolisu, zatim brat Luis Džonson (Louis Johnson), pa brat J. O. Korliss (Corliss), bili su obilno blagosloveni porukama koje su slušali. Neki propovednici su shvatili da je njihov novi odnos s Isusom nešto potpuno drugačije od starog i izrazili su želju da to novo iskustvo označe ponovnim krštenjem.

U par godina koje su sledile Mineapolisu, povećao se broj onih koji su uviđali i prihvatili lepotu "nove vesti", nakon što su u Mineapolisu bili njeni protivnici. Jedan od njih bio je Juraja Smit. Kratko nakon što je Elen Vajt otputovala za Australiju (1891. godine), on se ne samo izvinuo lično njoj i nekim drugim osobama kojima se ranije protivio, nego je smogao hrabrosti da svoju grešku prizna pred velikim skupom vernika u Betl Kriku!

Izgledalo je kao da se nakon zasedanja u Mineapolisu u adventnom narodu pojavila žeđ za novim saznanjem o opravdanju od greha. Propovednici Džons i Vagoner, a rame uz rame s njima i Elen Vajt, proveli su mnogo vremena u organizovanju i sprovođenju brojnih časova probuđenja u crkvama širom Amerike. Samo u periodu od godinu dana, između dva zasedanja Generalne konferencije, Elen Vajt je, u društvu jednog ili obojice mladih propovednika, sedam puta posetila Betl Krik, Potervil, De Moin, Saut Lankaster, Bruklin, Vošington, Viliamsport i Njujork dva puta, čikago, Otavu, Veksford, Kalamazu, Sodžinou, državu Kolorado, Heldsburg i Ouklend. Ovo nisu bili uobičajeni kontakti, već natčovečanski napor u propovedanju, pozivanju, savetovanju, istraživanju, molitvi, borbi s protivnicima. Suze su tekle potocima, gresi su priznavani, ruke pružane u znak bratske ljubavi i poverenja, lica se širila u pobedonosni osmeh novog rođenja. Jednog petka uveče, pri kraju serije proučavanja u Saut Lankasteru, okupljeni su

počeli da iznose svoja svedočanstva i taj sastanak je potrajao nekoliko sati. Elen Vajt je ovako doživela taj skup: "Nikada do sada nisam doživela da pokret probuđenja napreduje takvom ozbiljnošću, a ipak oslobođen svakog beskorisnog uzbuđenja." Jula 1889. godine dodala je: "Od završetka Generalne konferencije u Mineapolisu, na svakom sastanku žedne duše su željno prihvatale dragocenu vest o Hristovoj pravdi." Još nekoliko meseci kasnije: "Oni (delegati zasedanja 1889. godine) kažu da im je prošla godina bila najbolja godina u životu."

Ugled Džonsa i Vagonera veoma je porastao u očima vernika. Za Džonsa se govorilo da je vodeći teolog adventnog pokreta, a ništa manje priznanja nije primao ni Vagoner, koji je poslan kao misionar u Englesku. Crkva je počela da raste i to stopom od gotovo 10% godišnje, da bi se broj vernika u 1901. godini skoro utrostručio u odnosu na broj 1888. godine. Mnogi su u ovom napretku dela videli delovanje Svetog duha u obliku poznog dažda. I stvarno, Elen Vajt je pisala: "Delovanje pod kojim sad živimo je..... delovanje Svetog Duha..... To je vreme poznog dažda."

Da obratimo sada pažnju malo na sam sadržaj vesti koju su iznosili propovednici Džons i Vagoner na zasedanju u Mineapolisu 1888. godine.

Kao što je već spomenuto, Vagonerove propovedi u Mineapolisu bile su usredsređene na Isusa Hrista. U nekoj vrsti zahvalnog i oduševljenog rezimiranja ove teme, Elen Vajt je sažela sledeći izraz: "Hristova neodoljiva privlačnost."

Nažalost, mi danas nemamo originalne zapise Vagonerovih propovedi. Ipak, moguće je da steknemo prilično jasnu sliku njegovih razmišljanja pažljivim proučavanjem knjiga koje je pripremio i objavio pre i posle zasedanja. Jedna od njih nosi naslov: HRISTOS I NJEGOVA PRAVEDNOST. Cela knjiga govori o Isusu. Isus je naš Spasitelj u punom smislu te reči. "Nema drugog imena pod nebom danog ljudima kojima bi smo se mogli spasiti." Isus je ispunjen svakom puninom Božanstva i zato želi da i nas ispuni svojom božanskom silom (Kološanima 2,8; Efescima 3,19).

Taj predivni Isus nudi nam oprostjenje svih naših greha i pravo da se obučemo u njegovu pravednost. Pravda koju nam On nudi je nešto posebno. Bog nam ne oprašta grehe tako što dozvoljava da ostanemo isti kao dok nismo dobili oprostjenje. On "nije uredio neko smetlišće greha, nego uklanja grehe potpuno.... Oprostjenje greha je više nego samo jedna formalnost, više nego samo zapisivanje u knjigu života na nebu.... To je realnost; to je nešto što je životno važno za svakog pojedinca." Grešnik kojem je oprašteno postaje novo stvorenje.

Ali šta ako neko pomisli da je suviše malo vredan da bi bio dostojan Isusove ljubavi i da zbog toga ne veruje da ga Isus prima kao svoje dete? Vagoner je mislio na to pitanje i pružio odgovor u protivpitanju: da li će čovek uzeti, poneti iz prodavnice ono što je kupio?

"Zamislimo čoveka", - navodio je Vagoner, "koji zatraži od prodavca nešto i plati onoliko koliko taj predmet košta. Da li će se čovek iznenada predomisli i otići iz prodavnice bez kupljenog predmeta? Teško! Ako je nešto platio, poneće to sa sobom; i što je više novca dao za taj predmet, utoliko je sigurnije da će ga i poneti na izlasku iz prodavnice. Da to primenimo na naše pitanje: Isus je platio cenu za nas, 'kupio nas', 'otkupio'. Šta više, kupio nas je za cenu od koje nema veće, svojim životom i svojom krvlju (1. Petrova 1,19; Titu 2,14). Zato možemo da budemo sigurni da će nas Isus prihvatiti takve kakvi jesmo."

Ali zašto je Isus platio tako veliku cenu otkupa za nas potpuno bezvredne? Vagonerov odgovor je glasio: upravo zato što smo nedostojni, da bi kasnije, kada nas preobrazi i pokaže bez mane celom svemiru, mogao da se raduje veličanstvenoj promeni koju je izvršio u nama.

Međutim, opravdanje verom je mnogo više od samog oprostjenja greha; ono je pobjeda nad grehom. U ljudskom obličju Isus je proživio pravedan život i, po rečima Vagonera, "ti, ako želiš, možeš da dobiješ istu silu koju je Isus imao na raspolaganju." "Kakve divne mogućnosti se pružaju jednom hrišćaninu!.... Bez obzira kako snažni bili Sotonini nasrtaji, bez obzira kako uporna bila njegova kušanja najslabijih delova ljudske prirode, hrišćanin može da stoji pod senkom Svemoćnoga, ispunjen puninom Božje sile." Isus, koji je toliko nadmoćniji od Sotone, može stalno da živi u njegovom srcu; "a on (hrišćanin), posmatrajući Sotonine napade kao iz nekog neosvojivog utvrđenja, govori: 'Sve mogu u Isusu Hristu koji mi moć daje!'"

Iako na prvi pogled nelogično, ipak mnogi hrišćani dožive takvo iskustvo da upravo tada kada se mole za pomoć da savladaju neki svoj greh izgleda kao da padaju u još teže stanje nego što su bili kada se nisu molili. Zašto? Da li čine nešto pogrešno?

Takvi hrišćani prave grešku u tome, objašnjavao je Vagoner, što ukazuju Bogu na svoje probleme pre nego su obratili pažnju na Božja obećanja. Molitva za probleme skreće našu pažnju na naše slabosti i tako nas čini još slabijima. Ako stvarno želimo da dobijemo pomoć odozgo, onda je neophodno da usmerimo pažnju na Božju snagu i Njegova obećanja. A "prosečan" hrišćanin se toga seti tek kada je iscrpio sve druge mogućnosti, da "... Isus Hristos dođe na svet da spasi grešnike, od kojih sam prvi ja" (1. Tim. 1,15). Umesto toga, molitva treba da počne navođenjem obećanja i upravljanjem pažnje na njih. Ko tako radi, imaće veru.

"Jer," - kazao je Vagoner, "setimo se: ako je Bog dao obećanje, onda je to već polovina ispunjenja. Na taj način.... mi osećamo da je pobjeda već ostvarena u nama i počinjemo da zahvaljujemo Bogu za Njegova divna i veličanstvena obećanja. Kada se rukom vere uhvatimo za Božja obećanja i doživimo ih kao stvarnost, ne možemo se zaustaviti u zahvaljivanju Bogu za Njegovu veličanstvenu ljubav; i dok tako činimo, misli se potpuno odvajaju od zla, a pobjeda postaje naša."

Elen Vajt je takođe bila govornik na zasedanju u Mineapolisu, i to u više navrata. Naročito značajnom pokazala se njena propoved u subotu 13. oktobra. Osnovni tekst je glasio: "Vidite kakvu nam je ljubav otac dao....", a poruka - da treba da postupimo upravo u skladu s ovim tekstom: da vežbamo um da "gleda", odnosno da misli o Božjoj ljubavi za nas. Ako to uporedimo s Vagonerovim izlaganjima, zaključak je da su oba govornika upućivala istu poruku: razmišljati o Božjoj ljubavi, a ne o sopstvenoj slabosti.

"Kako je moguće da lokvanj ostane tako čist i beo usred žabokrečine i prljavštine jedne močvare?" - pitala je Elen Vajt. Zato što za svoju prehranu crpi samo ono što će održati njegovu belinu. Isto tako, savetovala je okupljenim delegatima, "ni vi ne razgovarajte o slabostima i gresima koji vladaju svetom, nego uzvisite svoje misli razgovorima o Spasitelju..... Govorite o onome što će izvršiti pozitivan uticaj na vaš um."

Ako ste obeshrabreni, savetovala je nadahnuta proročica, ne žalite se zbog mraka koji vas okružuje. Gundanje neće doneti svetlost. Izadite iz tog mračnog podruma! "Popnite se mraka u gornju sobu u kojoj sija svetlost s Hristovog lica."

Ne žalite se takođe ni zbog trnja i korova koje nailazite na svom životnom putu. Skupljajte cveće! "Razmišljajte o onome što ohrabruje."

"Neka se čuje odjek onoga što je Hristos uradio za mene."

Slično Vagoneru, koji je pokazao da se opravdanje verom ostvaruje kada tražimo da Bog ispuni dana obećanja, Elen Vajt je pisala: "Želim da prisvojite bogata Božja obećanja i njima ispunite prostore svog sećanja.... O, tako želim da ta obećanja postanu žive slike na zidovima vašeg pamćenja, kako biste mogli uvek da ih gledate. Tada će vaše srce ispuniti Njegova milost i vi ćete uzvisivati Isusa."

Zadržavajući dah, okupljeni u Mineapolisu slušali su završetak propovedi. "O, kako ga volim! Volim ga, jer i On mene voli. Vidim u Njemu neodoljivu privlačnost, i kako žarko želim da uđemo kroz vrata obećanog grada.... Želim da vaspitate srca i usne da hvale Njega, da govore o Njegovoj sili i slavi... Neka nam Gospod pomogne da ga slavimo još više i da nas nađe bez mane."

U jednoj drugoj velikoj propovedi, Elen Vajt je govorila o Isusovoj službi pomirenja koju obavlja za nas u nebeskom Svetištu. Dok On "čisti" Svetište, mi treba da čistimo "svetinju naše duše" tako što ćemo ulaziti u nebesku svetinju s Njim, priznavati grehe i verom ići dalje kroz život zajedno s Njim.

U takvom odnosu s Isusom leži tajna ne samo oprostjenja greha, nego i pobeđe nad grehom. "čujem od mnogih primedbu koja glasi ovako: ja ne mogu da živim na ovaj ili onaj način..." - kazala je Elen Vajt u toku izlaganja. "Ali šta znači to: 'na ovaj ili onaj način'? Znači li to da je Isus na Golgoti prineo nepotpunu, nedovoljnu i nesavršenu žrtvu, tako da ipak postoji manjak milosti i sile koje su nam obećane da bismo pobedili naše prirodne mane i grešne sklonosti?"

Kratko nakon Mineapolisa Elen Vajt je napisala i objavila knjigu PUT HRISTU, u kojoj je nastavila da objašnjava u čemu se sastoji i kako deluje opravdanje verom. Na primer, govoreći o tome kako divno i potpuno Isus oprašta grehe: "Ako predate sebe Njemu i prihvatite ga kao svog Spasitelja, tada, ma kako bio grešan vaš dotadašnji život, On vas prima kao pravednike. Hristos stavlja svoj karakter na mesto vašeg i Bog vas prihvata kao da nikada niste sagrešili."

čudesno! Ali to još nije sve. Mi možemo da iz dana u dan da budemo sigurni u Njegovu ljubav i da se ne brinemo za naše spasenje. Konačno, vest je o opravdanju verom, ne opravdanju brigom. "Ne treba da stavimo sebe u centar rasmišljanja i da se brinemo i plašimo da li ćemo biti spašeni," - pisala je Elen Vajt.

Da li to onda znači da mi ništa ne treba da radimo? Ne, nikako. Postoji nešto što je naš deo: mi moramo odlučiti da prihvatimo Božja obećanja. "Preпустите Bogu brigu o vašoj duši, poverite je Njemu. Govorite i razmišljajte o Isusu.... Odbacite sve sumnje.... uklonite strah.... odmorite se u Gospodu.... "

Zar Biblija ne poziva hrišćane da straže, poste i mole se? Da, svakako; dovoljno je pogledati tekstove u Mateju 26,41 i Luki 13,24. Ali Elen Vajt objašnjava adventistima 1892. godine da je mnogo više u pitanju borba da razmišljamo o Isusu nego borba protiv greha. "Ovde treba da stražimo, da postimo i molimo se, da nas ništa ne navede da izaberemo drugog gospodara, iako smo slobodni da to učinimo. Ali upravimo pogled na Isusa i On će nas sačuvati. Dok gledamo u Njega, sigurni smo.... i 'preobražavamo se u isto obličje, iz slave u slavu, kao od Gospodnjeg duha' 2. Korinćanima 3,18."

Ova nova vest, ovo ponovno ukazivanje na Isusovu neodoljivu privlačnost, delovalo je na crkvu kao blagi, osvežavajući povetarac.

30. Šesnaest godina krize

"Dajem vam svoju časnu reč," - obratio se A. G. Deniels okupljenim zidarima, limarima i fizičkim radnicima, "da ćemo vam u maju mesecu, kada dobijemo sredstva od Generalne konferencije u Americi, odmah isplatiti sva zaostala dugovanja."

Sam Deniels nije mogao da zna da li će ove njegove reči izazvati negodovanje i muku, ili pak radost i oduševljenje.

Bilo je proleće 1899. godine. Pet godina ranije, serijom očiglednih čuda vernici u Australiji ohrabreni su da osnuju koledž koji će, u daljoj budućnosti i po uzoru na adventističke škole u Americi, poslužiti za obrazovanje misionara čija će dužnost biti da propovedaju evanđelje u stranim zemljama. Ideja je izgledala gotovo neostvariva, čak suluda, kada je Elen Vajt govorila o njoj u mestu Midl Brajton (Middle Brighton) u blizini Melburna, januara 1894. godine. Kako da grupa od hiljadu vernika sazida i vodi školu? Osim toga, Australija se, slično Americi, upravo nalazila u periodu teške ekonomske krize.

Ali, Elen Vajt je odlučno zahtevala da se pođe napred, a vođe dela su je u tome podržali.

Uskoro je odabrano 580 hektara zemljišta po fantastično povoljnoj ceni od oko 7,5 dolara po hektaru. Ali čak i svota od 4 500 dolara, potrebna za kupovinu ovog imanja, izgledala je neostvariva. Osim toga, vladin stručnjak koji je bio određen da učestvuje u prodaji poseda, ustvrdio je da je zemljište neplodno. "čak i kriminalac koji bi odlučio da pređe ovo zemljište," - opisao je on, "morao bi da ponese ručak sa sobom."

Međutim, u jednoj viziji Elen Vajt je saznala da Bog, kao odgovor na veru braće, može da učini zemljište plodnim. Bio je 24. maj 1894. kada su braća izašla na lice mesta da pogledaju imanje. Zaključili su da na njemu ima dosta eukaliptusovih stabala, koji su pogodan građevinski materijal. Sledećeg jutra, dok su s velikom ozbiljnošću tražili Božje vodstvo, brat Stephen McCullagh, koji je ležao na samrti od tuberkuloze, odjednom je osetio kako je jedan trzaj prošao njegovim telom. Odmah iza toga on je potpuno ozdravio; ovaj događaj ostavio je dubok utisak na verne i poslužio kao znak Božjeg prisustva među njima.

Ipak, sumnje su još uvek postojale. Bilo je neophodno da Elen Vajt i dalje poziva i ohrabruje vernike da imaju poverenja u Boga i njegovo vodstvo i da kupe zemljište. Nekako je pronađeno nekoliko dobrovoljaca spremnih da ulože potreban iznos. Tada, u januaru 1895. godine, članovi bogate porodice Vesels (koju smo sreli u 23. poglavlju) stigli su iz Afrike, gde su tražili dijamante, i priložili svotu od 5 000 dolara. Već 6. marta otvorena je neka vrsta privremene škole s nekoliko studenata. Jula meseca iste godine, u nameri da pokaže svoju veru u ovaj poduhvat, Elen Vajt je uzela 25 hektara imanja da na njemu podigne zgradu u kojoj će stanovati ona i njeni pomoćnici.

Ali kada je, u oktobru ili novembru, mesecima koji označavaju početak leta u Australiji, došao kraj školske godine, projekat je gotovo potpuno zaustavljen. Da stvar bude još teža, njihovi opunomoćenici izgubili su jednu sudsku parnicu, čiji su se troškovi popeli na neverovatnih 2 000 dolara.

Sledećeg jula Elen Vajt je usnila san u kojem su joj otkriveni novi razlozi koje je trebala da iznese vodećoj braći dela u Australiji i ubedi ih u potrebu nastavka gradnje. Posao je nastavljen. Omladina i stariji vernici obarali su stabla i obrađivali ih u daske i grede, drugi su vadili korenje,

treći zasađivali voćnjak. Svi zajedno radili su do duboko u noć. Dok su jedni držali baklje, drugi su zakucavali eksere.

Početakom 1897. godine, nakon što je sazidan ženski internat i trpezarija počela s radom, i nakon što je utrošen sav potreban novac, Elen Vajt je potražila dobrovoljce koji bi bili spremni da rade - besplatno. Odazvalo ih se trideset. Aprila iste godine Ejevondejl škola počela je s nastavom, obuhvatajući četiri profesora i deset učenika. Ali njihov broj naglo je rastao. Osetila se velika potreba za izgradnjom crkve za subotnja bogoslužjenja. Pojavili su se neki bogati neadventisti koji su svojim prilogom pomogli podizanje ove zgrade.

Godine 1899. godine broj stanovnika Ejevondejl koledža iznosio je 100. Bilo je potrebno izgraditi nove prostorije da se dovrši školski kompleks. Ali, ponovo je došlo do nedostatka sredstava.

A. G. Deniels, predsednik australsko-azijskog polja, dobio je zadatak da prikupi potreban novac. Uz podršku Elen Vajt, on je poslao pismo Generalnoj konferenciji u Betl Kriku s molbom da misle na Australiju i prikupljaju dolar po dolar za potrebe australskog polja. Vođe dela u Americi složili su se s Denielsovim predlogom. Sigurni u pomoć braće iz Amerike, australski vernici ponovo su se žrtvovali, neki čak i preko granica svojih realnih mogućnosti, jer su želeli da, bez obzira na cenu, njihovoj deci bude pružena prednost hrišćanskog vaspitanja.

Tada, kada su vernici došli do kraja svojih mogućnosti, brat Deniels se obratio radnicima rečima navedenim na početku poglavlja. Očekivani termin za stizanje sredstava iz Generalne konferencije bio je u mesecu maju te godine, kada je obično stizala pošta iz Amerike.

U utorak, 02. maja 1899. godine, stigao je veliki koverat na čijoj je poledini stajalo: Generalna konferencija adventista sedmog dana, Betl Krik, Mičigen. S kakvim je nestrpljenjem i iščekivanjem pismo otvoreno!

Ali, kakvo razočarenje: u koverti nije bilo novca!

Deniels je ostao skamenjen. U propratnom pismu braća iz Amerike objašnjavala su kako su se susreli s mnogobrojnim potrebama u Americi u vreme kada je duboka ekonomska kriza pogađala ovu ogromnu zemlju. Verovali su da će vernici u Australiji pokazati razumevanje za njihove potrebe i zato su im poslali jedan praktičan savet, s obzirom da se i Australija nalazila u sličnim problemima koji su potresali Ameriku; preporučivali su, naime, da se izgradnja školskog kompleksa zaustavi i sačeka bolje dane.

Kada se ova vest proširila, neki vernici osećali su se tako kao da su zaboravljeni i prevareni. Učinilo im se da to nije prvi put da vođe dela u Americi zaborave Australiju. Nekoliko godina ranije, 1894. godine, kada je novac za kupovinu imanja bio preko potreban, Elen Vajt je u Božje ime zamolila Stefena Heskela zamolila da pronade darodavce u Kaliforniji. On se odazvao na molbu Elen Vajt i odmah raspisao sakupljanje s ciljem da se obezbedi 10 000 dolara. Kada je prvih (i ujedno poslednjih) 1 000 dolara ušlo u kasu, jedan blagajnik sa Zapadne obale Sjedinjenih država, potpuno bez osećaja za potrebe u Australiji, iskoristio ih je za potrebe dela u Kaliforniji! (Kada je saznala šta se dogodilo, Elen Vajt je ozbiljno ukorila ovog blagajnika i on se potrudio da svoju grešku ispravi.)

Ali iako braća u Americi nisu uvek imali na umu vernike u Australiji, Bog ih nikada nije zaboravio. Godine 1895. uticao je na porodicu Vesels da uputi potrebnu pomoć Australiji. četiri godine kasnije pripremio je dalja čuda da pomogne bratu Denielsu.

Kada je shvatio da očekivana pomoć iz Amerike nije stigla, Deniels je proveo sledeću noć na molitvi pod jednim eukaliptusom. Molio se sve dok nije zabelela zora i dok se po njegovom srcu, kao što je to decenijama ranije bio slučaj s Hajramom Edsonom, nije raširio osećaj sigurnosti da će Bog odgovoriti na njegovu molitvu i rešiti problem.

U osam sati narednog jutra Deniels se nalazio na putu prema Sidneju, Melburnu i Edelejudu da potraži novac za koji je bio siguran da ga je Bog već pripremio za njega.

Samo što je napustio školsko imanje, stigao je telegram iz Novog Zelanda s pitanjem da li im je potrebno 2 500 dolara!

Sledeće dve sedmice Deniels je doživljavao višestruko ispunjenje svoje molitve. Na primer, u četvrtak ujutro je pročitao tekst koji je ostavio snažan utisak na njegove misli: "Bog tvoj, kojemu služiš bez prestanka, neka te izbavi" (Danilo 6,16). Pored stiha napisao je: "05.04.1899. Jutro, 07.30 sati." Kada su on i njegov prijatelj pošli u banku oko četiri sata popodne, pun sat vremena nakon zatvaranje banke, zapazili su da su vrata otvorena. Ušli su i našli vlasnika banke okruženog svojim pomoćnicima s gomilom novca, čekova i vrednosnih papira, ali bez odgovarajuće službe obezbeđenja. Vlasnik banke je prebledeo kada je ugledao Denielsa.

"Kako ste ušli?" - upitao je kada mu se snaga malo povratila.

"Vrata su bila otvorena," - odgovorio je Deniels.

"Ali to nije moguće! Ja lično sam postavio lanac i zaključao, svojim rukama!"

Osećajući da se nešto neprirodno dogodilo, bankar je blago upitao:

"Mogu li nešto da učinim za vas?"

Naravno da je mogao! Jedan sat kasnije vlasnik banke je, s osmehom na licu, isplatio bratu Denielsu 300 australskih dolara, bez ikakve garancije, zadovoljan samo usmenim obećanjem da će novac uredno biti vraćen.

Te večeri Deniels je ponovo otvorio Danilo 6,16 i pored teksta zapisao: "05.04.1899. Ispunjeno u 05.00 sati popodne."

Ostatak novca stigao je na druge, uglavnom iznenađujuće načine. U roku od dve sedmice isplaćeni su svi zaostali dugovi. Ejvondejl je postao sve ono što je Bog obećao da će biti: izvanredan koledž, ustanova za obrazovanje stotine misionara i poljoprivredno dobro tako uspešno i plodno da su stručnjaci iz najdaljih predela Australije dolazili da vide i nauče tajnu uspeha.

Ali šta se događalo u Americi? Zašto se dogodilo, ne samo jednom, nego dva puta u nekoliko godina, da vodstvo dela zaboravi mlado australsko polje?

Ne postoji jednostavan odgovor na ovo pitanje. Naslov ovog poglavlja "Šesnaest godina krize" (od 1888 - 1904. godine) sugerise jedno od rešenja problema. "Kriza" se može definisati kao period kada bitne odluke utiču na sve buduće događaje, ali kada se međusobno različiti elementi oštro suprotstavljaju jedan drugome. Tokom 1890-tih godina crkva je prošla kroz vreme

odluka, ali isto tako i kroz period sukobljavanja kako pozitivnih tako i negativnih elemenata u svom okrilju.

Na prvom mestu da spomenemo one pozitivne. Zasedanje Generalne konferencije u Mineapolisu 1888. godine donelo je novi naglasak na Isusa i temu opravdanja verom i stavilo ga u središte posmatranja više nego ikada ranije u istoriji crkve. Nakon ovog, koje je na neki način zacrtalo put, ostala zasedanja (a da ne spominjemo još mnoge druge sabore, sastanke pod šatorima, propovednička okupljanja, lokalna probuđenja) pružala su priliku da se naročito razradi ova centralna tema evanđelja. Opravdanje verom je postalo poruka koju je trebalo objaviti svetu. Tekstovi o ovoj istini objavljeni u dnevnom biltenu Generalne konferencije ili u PREGLEDU grejali su srca mnogih vernika u misionarskim stanicama hiljadama kilometara udaljenim od mesta gde se sve to događalo.

Dodatni podsticaj ovakvom raspoloženju pružila je i pojava remek-dela Duha proroštva, knjiga ČEŽNJA VEKOVA. Ne mali doprinos pružili su naslovi PUT HRISTU, MISLI S GORE BLAGOSLOVA i HRISTOVE PRIČE.

Kao što smo već primetili, 1890-e godine bile su godine naglog razvoja obrazovnog dela. 1891. otvoren je prvi institut za učitelje "hrišćanskog vaspitanja." Uskoro su počele da se šire srednjoškolske ustanove, a 1897. godine broj učenika u hrišćanskim školama iznosio je na stotine. Ulazak u nove zemlje, uspostavljanje prve misionarske stanice za nehrišćansko stanovništvo takođe pada u ovaj period. Sve to dovelo je do drugog po vrednosti procenta rasta crkve od 9,8% godišnje. Osim toga, izvršene su i neke administrativne reforme o kojima će biti više reči u narednom poglavlju.

Šta je onda bilo loše, negativno? Posmatrano s jednog stanovišta - ništa! Nijedan adventista nije uhvaćen u nekom kriminalnom činu. Ako stavimo na stranu nekoliko slučajeva kažnjavanja adventista zbog toga što su radili nedeljom, opšta ocena može da bude samo to da su adventisti bili zaista dobri i lojalni građani. Ipak, u člancima i pismima koja su stalno objavljivana u seriji SVEDOČANSTVA ZA PROPOVEDNIKE, Elen Vajt je uvek iznova ukazivala na neke veoma negativne pojave u crkvi.

Nakon što bi u svojim pismima predstavila veliku lepotu Isusa Hrista, Elen Vajt bi tada, u snažnom kontrastu, iznela činjenicu da je vođama, institucijama, oblastima, misionarskim poljima i mnogim vernicima, dakle crkvi u celini, neophodna reforma. Uvek iznova ona je naglašavala da su "ne neki, nego mnogi" izgubili iz vida svoju duhovnu revnost i okrenuli se od svetlosti. U krugu Božjeg naroda postoji "veliki otpad", crkva je "hladna"; njene prve ljubavi je nestalo. Vođe pokreta u Betl Kriku okrenuli su leđa Gospodu, a po njihovom primeru to su učinili i vernici crkava. Predsednici oblasti ponašali su se kao srednjevekovni biskupi zato što su "cele oblasti", "sve institucije" bile podložne istim principima. Neke vođe čak su se javno hvalili da ne žele da slede SVEDOČANSTVA. Veliko slepilo zahvatilo je predsednika Generalne konferencije, tako da je čak i on počeo da deluje suprotno svetlosti koju je imao. Situacija u izdavačkoj kući u Betl Kriku bila je tako ozbiljna da je "celo nebo bilo ogorčeno". Zaista, Bog je bio "u sukobu sa svojim narodom" i uskoro će se "obrušiti na institucije koje nose njegovo ime."

Ali šta je stvarno bilo trulo u Božjem delu? Evo odgovora iz knjige SVEDOČANSTVA ZA PROPOVEDNIKE, strana 441: "Ako negujete ponos, samoljubivost, ljubav prema vladanju, taštinu, nesvete ambicije, gundanje, gorčinu, ogovaranje, laž, prevaru.... vi pokazujete da Hristos ne živi u vašem srcu, nego dokazujete da imate um i karakter Sotone.... Vi možete da imate dobre namere, dobre pobude, možete čak da razumljivo razlažete biblijske istine, ali vi niste spremni za nebesko carstvo."

Dakle, umesto da saradaju s Hristom u čišćenju svojih greha, umesto da osvetljavaju svet svetlošću Isusove lepote, slavu Njegovog karaktera objavljenu kroz svetost subote, umesto da se sami pripremaju uz pomoć Božje milosti da očiste svoje sudove za primanje sile Svetog Duha u poznom daždu, oni su živeli i delovali kao hrišćani samo po spoljašnjosti.

Oni su primili veličanstvenu svetlost koja se može uporediti sa svetlošću Milerovog pokreta. Sa suzama u očima, suzama radosnicama, oni su svedočili na bogoslužjenjima da vole ovu svetlost, Ali bilo je suviše mnogo takvih koji su odbijali da žive u skladu s njom. "Neka naši propovednici i radnici u delu shvate da nova, veća svetlost nije ono što im je potrebno.... koliko život u skladu sa svetlošću koju već imaju," - pisala je Elen Vajt. Već spomenuta S. M. I. Henri analizirala je situaciju na Generalnoj konferenciji 1899. godine na ovaj, slikovit način: "I najslade voće kada se pokvari postaje opasno, otrovno; na isti način okretanje od velike svetlosti istine znači padanje u najdublju tamu i zlo. Ova generacija ima predivnu svetlost." Kaže se da đavo, kada ne uspe da savlada nekoga porocima, učini to isto njegovim vrlinama.

Biblijski poziv vernicima da se odvoje od sveta (1. Korinćanima 6. glava) neprijatelj je preokrenuo tako da su adventisti počeli da stvaraju kolonije, naročito u Betl Kriku. Na primer, 1879. godine u tom mestu je bilo između 700 i 800 vernika. Vodstvo dela je preko časopisa PREGLED uputilo poziv vernicima da se više niko ne doseljava u Betl Krik bez prethodne konsultacije s njima. Ali uzalud. Već 1890. godine broj vernika popeo se na 2 000. Tako zajedno, umesto da nose vest evanđelja svetu oni su se iscrpljivali međusobnim ukazivanjem na greške i nedostatke. Oko 1900. godine među vernicima je kružila šala da čak ni anđeo Gavriilo, kada bi se doselio u Betl Krik, ne bi bio pošteđen kritika tamošnjih vernika.

Velika želja vođa pokreta da stvore "dobru sliku Božjeg dela" dovela ih je do toga da su počeli da zidaju i modernizuju institucije koje su uskoro svojom veličinom i opremom potisnule u zaborav stvarnu nameru i manenu ovih institucija. Izdavačka kuća REVIEW & HERALD postala je, na primer, najveća izdavačka kuća u Mičigenu. Ali niko se nije pitao da li je to stvarno bilo potrebno. Uvek je, međutim, bilo neophodno posedovati dovoljno sredstava za održavanje takvog "giganta". Zbog toga su ekonomski savetnici ove izdavačke kuće prihvatili gotovo svaku ponudu koja je obezbeđivala zaradu. Svetovne priče, reklame alkoholnih pića, pa čak i spiritistička dela izlazila su ispod štamparskih mašina u Betl Kriku. Elen Vajt je govorila doktoru Kelogu da Bog želi da on svoje pacijente pridobije za Isusa i "sadašnju istinu"; ali njegov sanatorijum, sa svim svojim hodnicima i spratovima dozidanim jedni na druge, uzimali su toliko njegovog vremena da više nije mogao da dostigne cilj zbog kojeg je sanatorijum osnovan.

Prpratna pojava megalomanije bila je posvetovljenje, snižavanje merila rada u adventnim institucijama. Godine 1897. Kelog je zahtevao da se sanatorijum odvoji od crkve. Ekonomisti izdavačke kuće REVIEW & HERALD vodili su poslove tako da se njihova zarada jednim delom temeljila na malim platama zaposlenih. Jednostavnost i požrtvovnost osnivača ove institucije pala je potpuno u zaborav.

Jedna od najvećih mrlja u tih šesnaest godina adventnog pokreta bila je serija sudskih parnica između vernika. Elen Vajt je vratila u sećanje hrabru odluku apostola Pavla: "I to je već vrlo sramno za vas da imate tužbe među sobom. Zašto radije ne trpite nepravdu? Zašto radije ne pregorite štetu?" (1. Korinćanima 6,7) Ogorčena ovakvim ponašanjem vernika ona je, kao Božji glasnik, objavila da se Bog gadi na njihove molitve i da mogu slobodno "da prestanu da se mole Bogu jer On ne želi da ih sluša." Bar za jednu parnicu poznato je da je Elen Vajt poznavala krivca. Ona je molila osobu kojoj je učinjena nepravda da ne traži zadovoljenje svojih potreba

pred svetovnim sudom. "Božja je osveta," - pisala je Elen. "Veruj u Boga, jer On je obećao da će uslišiti molitvu vere."

Dalje, neprijatelj je preokrenuo Isusove reči poziva na jedinstvo (Jovan 17. poglavlje) jednom vrstom preterane centralizacije, poznate ljudima onog vremena kao "carska sila", koja se naročito ogledala u osnovnoj strukturi crkve onog vremena.

Sećate se da je prva organizacija koju su uspostavili adventisti sedmog dana bila izdavačka kuća. Dve godine kasnije ustanovljena je Generalna konferencija, ali odvojeno od izdavačke delatnosti. Kada je 1866. godine osnovan WESTERN HEALT REFORM INSTITUTE, on je takođe postao ustanova odvojena od Generalne konferencije. Tako su želeli vernici. U kasnim 1890-im godinama štamparija je još uvek bila samostalna, kao i HEALTH INSTITUTE, koji se razvio u lanac od 27 sanatorijuma, pod upravom međunarodnog medicinsko-misionarskog i dobrotvornog udruženja, dakle takođe nezavisnog od Generalne konferencije. THE INTERNATIONAL TRACT AND MISSIONARY SOCIETY i INTERNATIONAL SABBATH SCHOOL ASSOCIATION, nastali između kasnih 1860-ih i ranih 1870-ih godina, zajedno s INTERNATIONAL RELIGIOUS LIBERTY ASSOCIATION, iz 1889. godine, dalji su primeri institucija koje se bile izvan uprave crkvenog vodstva. Na osnovu toga možemo da kažemo da je 1890-ih godina bilo i premalo i previše "organizacije". Premalo zato što je bilo mnogo nezavisnih jedinica koje su povremeno dolazile u sukob i prelazile kompetencije drugih institucija. Previše zato što su se u organizovanom delu sve važne odluke donosile u jednom centru, u Generalnoj konferenciji sa sedištem u Betl Kriku. Oblastima i lokalnim crkvama bilo je ostavljeno zaista malo slobodnog prostora za ostvarivanje sopstvenih potreba.

Šta više, postojala je tendencija dalje centralizacije. Na primer, izdavačke kuće REVIEW & HERALD i PACIFIC PRESS vodile su pregovore o ujedinjenju. Elen Vajt se snažno usprotivila ovakim planovima i one i danas postoje kao odvojene ustanove. Poruka koju je dobila od Boga glasila je: potrebno je povećati, a ne smanjiti broj osoba koje donose odluke. Tri su razloga za takvo razmišljanje: 1) smanjivanje opasnosti da se zbog slabosti jedne osobe nanene šteta celom delu, 2) razvijanje i formiranje većeg broja vođa i 3) izazvati kod ljudi potrebu da se oslanjaju na Boga a ne jedni na druge.

Godine 1896. Elen Vajt je pisala iz Australije: "Ovakvo uređenje kakvo sada imamo, da sav novac mora da prođe kroz Betl Krik, gde se nalazi nekoliko osoba koje vrše kontrolu, pogrešan je način upravljanja sredstvima.... Šta znaju ti ljudi o potrebama dela u dalekim zemljama?" U istom dokumentu ona je predlagala da se u svakoj državi izaberu predstavnici Generalne konferencije, tako da se odluke donose tamo gde se ljudi stvarno nalaze. Ovi predstavnici, objasnila je dalje Elen Vajt, mogu da budu jednostavni vernici koje bi podržavao tim savetnika.

Običaj donošenja svih odluka u Betl Kriku bio je štetan posebno zato što je odbor za donošenje odluka bio relativno mali. Na primer, 1863. godine u Izvršni odbor GK izabrana su tri čoveka koji su predstavljali oko 3 500 vernika. Istina, odbor je postepene proširivan, tako da je 1897. godine brojao 13 članova; ali te godine crkva je u svetskim razmerama brojala 70 000 vernika! Takva situacija uzrokovala je dolazak prazne koverta u Australiju 02. maja 1899. godine. Jer, uprkos centralizma u odlučivanju i nedostatka osećaja za potrebe stranih misionarskih polja, finansijska situacija bila je sve drugo samo ne povoljna. Godine 1901. Generalna konferencija bila je primorana da pozajmi novac da bi isplatila misionare. Sanatorijum u Betl Kriku imao je 200 000 dolara duga. Ukupan dug nekih škola i koledža iznosio je 330 000 dolara. Izdavačka kuća u Oslu u Norveškoj bila je toliko "načeta", da je postojala neposredna opasnost da je kreditori zaplene.

U ovakvom stanju Elen Vajt je uputila molbu deci u crkvama da utiču na svoje roditelje da im ne kupe božićne poklone nego da taj novac prilože za potrebe dela. Aprila 1901. godine, posmatrajući sa žalošću i ozbiljnošću lica vođa okupljenih na zasedanje Generalne konferencije, kazala je s tugom u glasu: "O, moja duša je ranjena.... Prošla su vremena kada su ovi ljudi stajali na 'tajnom mestu' i kada su vernici bili uvereni da je Generalna konferencija glas Božji. Ono što nam je sada potrebno, ono što sada želimo, jeste reorganizacija. Mi želimo da počnemo od teme-lja, da bismo nastavili da zidamo na novim, drugačijim principima."

31. Krugovi ljubavi

Kao što smo već zaključili, vođe adventnog dela nisu uvek donosili pravilne odluke, ali je velika većina njih bila potpuno predana službi u kojoj su se nalazili, spremni da urade sve što je u njihovoj moći. Njihovi radni dani nisu bili kratki; ponekad su čak uzimali na sebe više posla nego što je to odgovaralo njihovim fizičkim i drugim snagama. Što se blagajnika tiče koji nije poslao 1 000 dolara u Australiju, nema ni govora o tome da ih je on zadržao za sebe ili na drugi način proneverio; ali, jednostavno, nije razmišljao o potrebama misionarskih polja, iako je, kao i ostali, bio mnogo puta suočen s dramatičnim pozivom za pomoć.

Kada se s današnje perspektive posmatra period kraja prošlog veka, kada se izveštaji o životu, radu i odlukama crkve uporede s tadašnjim potrebama dela, čitaoca može da zahvati razočarenje. Ne zbog onoga što je pogrešno urađeno, koliko zbog onoga što nije učinjeno, jer su nedostajali jasni planovi, dalekovidnost i hrabrost. Ali, ko je od nas toliko pravedan da bi imao pravo da prvi baci kamen na "grešnike" iz prošlog veka?

Možda je dobro da se uvek iznova podsećamo faktora koji su uticali na stvaranje takve atmosfere koja je dovela crkvu u period od "šesnaest godina krize" - porast broja vernika, osvajanje stranih misionarskih polja, osnivanje institucija, novi naglasak u teologiji s pratećom pojavom mnogih "hristocentričnih" propovedi u mesnim crkvama. Elen Vajt, Božja sluškinja koja je zahvaljujući otkrivenjima ponekad znala šta se nalazi u duši pojedinih osoba, nije bila razočarana stanjem! Za braću koja su vodila delo, ona je pisala da su to "poštene i pravilno usmereni ljudi". Crkvu kao celinu je naročito branila, posebno od onih koji su vidljive slabosti crkve koristili da bi opravdali svoje neispravne stavove. Iz Australije, u kojoj je provela nekoliko godina predane službe u poslu osnivanja i organizovanja Božjeg dela, pisala je da je "... Hristova crkva, oslabljena i puna grešaka, jedini predmet Božje naročite pažnje na Zemlji."

Elen Vajt je lično, svojim primerom, potvrđivala reči koje je izgovarala ili pisala. Kada je 1891. godine primila od Generalne konferencije poziv da pođe u Australiju, nije joj se išlo. Bila je udovica, umorna od životnog dela i već u 65. godini života. Ali pošla je. Dolazak na ovaj najmanji kontinent značio je za nju susret s mnogim fizičkim bolovima, naročito zbog reumatskog artritisa koji ju je mučio. Mnogo puta u noćnim satima, dok su svi ostali mirno spavali, njoj je dolazilo da više od muke. Govorila je sama sebi: "Elen, šta ćeš ti ovde? Zar ne zbog toga što si smatrala da ti je dužnost da ideš tamo gde te Generalna konrerencija pošalje? Zar nisi uvek tako činila?"

Odgovor na pitanje bio je potvrđan i misli su išle dalje:

"Zašto onda dozvoljavaš da se osećaš zaboravljeno i obeshrabreno? Nije li to sotonino delo?"

"Da, jeste!"

"Onda je dovoljno; ne želim više da posmatram mračnu stranu života. Životom ili smrću ja ću da služim onome koji je umro za mene."

"Kad god nisam bila sama sigurna šta da radim, poslušala sam glas Generalne konferencije," - pisala je Elen Vajt iz Australije 1892. godine. "Sada sam u Australiji i verujem da Bog upravo to želi."

Bila je u pravu. Daleko od tzv. "središta dela", od vođa koji su bili tako spori da prihvate promene, ona je učestvovala u podizanju škole koja će postati ugled svim budućim adventističkim vaspitnim ustanovama.

Kada bi neko došao da poseti Ejvondejl i uveri se u napredak dela u Australiji uopšte, Elen je sa toliko žara govorila o darovima koji su s vremena na vreme stizali od vernih adventista iz Amerike i Afrike da su gosti ostajali oduševljeni. Mogućim darodavcima ona je iznosila pouku da "... smo mi, ovde u Australiji, dužni da damo sebe u službu Božjem delu i vaspitamo i obučimo mlade ljude i žene da i oni služe Bogu u svojoj ili nekoj stranoj zemlji."

Izvan granica dela nije bilo ni reči o neispunjenim obećanjima i brigama s neuviđavnim administratorima. čak i pred onima koji su dobro poznavali situaciju unutar dela širila je svoju duboku uverenost da će Bog voditi delo kojem je ona posvetila svoj život. "Nema potrebe da sumnjamo ili da se plašimo da će delo doživeti neuspeh. Bog je na čelu dela i On će sve postaviti na svoje mesto.... Verujmo da Bog pažljivo upravlja brodom koji nosi njegov narod i da će ga sigurno dovesti do luke."

Dalji događaji su uglavnom potvrđivali tačnost ove izjave. Ali zbog nekih ranijih grešaka delo je moralo da trpi, u nekim slučajevima i vrlo dugo, možda čak do naših dana. Na primer, zbog centralizacije i koncentrisanja "vlasti" samo na Generalnu konferenciju.

Severnoameričke oblasti bile su podeljene u 6 područja, od kojih je svako bilo pod direktnim nadzorom "izaslanika" Generalne konferencije. Takvo stanje vladalo je 1889. godine. Dve godine kasnije (zasedanja Generalne konferencije od osnivanja do 1889. godine održavala su se jednom godišne, od 1889 - 1905. jednom u dve godine, 1905 - 1970. jednom u četiri godine, danas jednom u pet godina) A. T. Robinson (A. T. Robinson) poslan je u Južnu Afriku da organizuje tamošnje misionarsko polje. Plan je bio da se, po dotadašnjem običaju, formiraju "grupe" i "udruženja", "ogranci". Ali, šta se dogodilo? Robinson je zaključio da nema dovoljno ljudi da svaku takvu grupu ili udruženje predstavlja odgovarajući odbor. Zato je odlučio da formira "osnovnu oblast" u kojoj će svaku grupu zastupati po jedan predstavnik kao "odeljenje". Za takav plan zatražio je odobrenje braće u Betl Kriku. Njihov odgovor je bio "Ne"; ali pošto ga nisu odmah poslali, i s obzirom na činjenicu koliko je vremena pošta putovala od Amerike do Južne Afrike, kada je pismo stiglo do Robinsona njegov sistem je uveliko funkcionisao i više nije menjan.

U međuvremenu je Australija bila proglašena "područjem broj sedam". Tu se dogodila prva značajna promena u organizaciji adventnog dela tog perioda. Naime, različite australske oblasti udružile su se u tzv. "Australsko-azijsku uniju", kojoj na čelu nije stajao "izaslanik" Generalne konferencije iz Amerike, nego odbor formiran od predstavnika lokalnih oblasti. Tri godine kasnije (1897.) Robinson je poslan na mesto predsednika Centralno-australske oblasti. Kada je stigao, takva organizacija koju je zatekao ličila mu je na "jato udruženja i grupa". Prema iskustvu iz Afrike, on je podelio oblast u "odeljenja". Artur Deniels i Vili Vajt u početku su se zgražali nad ovakvom idejom, ali su kasnije uvideli da ona donosi pozitivne rezultate i dozvolili su da se čitava Australsko-azijska unija reorganizuje po Robinsonovom sistemu. Na svom zasedanju

1901. godine Generalna konferencija je donela zaključak da je ovaj program, nazvan "Victoria plan", dobar.

Nešto ranije (1897. godine) proširen je upravni odbor Generalne konferencije na 13 članova, u nameri da se obezbedi bolja zastupljenost područja na kojima postoji adventni narod. Inače, nakon osnivanja odbor je brojao tri člana, 1883. godine je povećan na pet članova, a 1886. godine na sedam. Te godine izvršena je izvesna modifikacija sistema odbora, podeljena je odgovornost predsednika na više osoba, omogućena je izvesna samostalnost australskom i evropskom delu "polja", ali su još uvek glavne potrebe ostale nezadovoljene.

Zasedanje 1899. godine bilo je rutinsko i ni po čemu nije ostalo posebno zabeleženo. Sledeće, međutim, iako se niko nije nadao tome, donelo je zapažene promene.

Elen Vajt je posle zasedanja napisala: "Nisam želela do dođem u Betl Krik na to zasedanje. Plašila sam se da će me teret koji sam trebala da nosim slomiti i da ću platiti svojim životom." Na poziv braće da dođe u Betl Krik već je odgovorila da ne može, ali kada je kroz viziju Bog zatražio od nje da ode, poslušala je.

Jedan dan pre zvaničnog početka zasedanja Elen se srela s vođama dela u biblioteci škole. U različitim vizijama njoj su bili pokazani izveštaji o životu mnogih od njih; mnogima je napisala svedočanstva iz kojih je bilo vidljivo da poznaje njihovo stanje bolje od njih samih. Sada je sedela zajedno s njima, kao istinska "majka u Izrailju", s velikom ljubavlju prema svakome od njih.

Duboko ozbiljna, izložila im je suštinu poruke koju je nameravala da postupno iznese pred delegate Generalne konferencije za vreme nekoliko sedmica zasedanja. Na taj način želela je da pruži prednost vođama da saznaju kakve su njene namere, da ne bi bili iznenađeni i zatečeni u toku samih zvaničnih izlaganja. Sa svoje strane vođe su shvatile težinu tereta koji je počivao na njenim leđima i odlučili su da ga ponesu zajedno s njom.

Zasedanje je počelo sutradan ujutro, u najvećoj i najimpozantnijoj crkvenoj dvorani koju su adventisti uopšte imali, u "novoj" zgradi koja je mogla da primi i udobno smesti oko 2500 posetilaca. Ne samo u sećanju delegata ili pisanim izveštajima, nego i na mnogim fotografijama, ostao je zabeležen karakterističan prizor tih dana: Elen Vajt na podijumu s kojeg se obraća prisutnima, u prostoriji najmanje 4000 osoba koje su zauzele i najmanje slobodno mesto za stajanje ili sedenje, u pozadini klavir, obezbeđen kao odgovor na želju vernika Betl Krika da imaju velike orgulje, ali i poziv Elen Vajt da se ne izlažu takvom trošku za sebe, nego da taj novac uštede za potrebe stranih misija.

Predsednik Irving (Irwing) otvorio je zasedanje prigodnim rečima i pozvao Elen Vajt da dođe napred. Bilo je to prvo zasedanje kojem je prisustvovala nakon punih deset godina odsustva.

Njena vest bila je jasna, neuvijena: "Vi nemate pravo da upravljate ako ne upravljate prema Božjim naredbama."

"Bog nikome od nas nije dao carsku vlast."

"Prošlo je vreme.... kada određeni ljudi treba da stoje na svetom mestu kao 'Božji glas'".

"Ono što nam je sada potrebno jeste reorganizacija.... po drugom, novom principu."

Ovaj "novi" princip bio je, u stvari, već poznati princip ljubavi - one koju je Isus pokazao prema nama, koja treba da povezuje članove jednog doma, da čuva svakog radnika u delu od gundanja i nezadovoljstva, koja "uzima na sebe odgovornost da izvrši božanski nalog: 'Idite po svemu svetu i.....'"

"Došlo je vreme da ljude dožive novorođenje," - govorila je Elen Vajt. Upravljaajući pogled u mnoštvo pred sobom koje je ispunilo svaki kutak prostorije i napeto pratilo njeno izlaganje, dodala je: "Ja želim da živim u domu s blagoslovenim osobama, i to isto želim i vama. Moja je želja da živim u skladnoj zajednici s vama." "Neka svako od nas pođe kuće s odlukom ne da brblja, brblja i samo brblja, nego da se iskreno moli Bogu."

Nakon pauze okupljenima se obratio A. G. Deniels. On je proveo nekoliko godina u Australiji u pratnji Elen Vajt i kroz mnoga iskustva stekao je duboko poverenje u njena svedočanstva. Njegov savet delegatima bio je da stave na stranu sve uobičajene formalnosti i predrasude i da formiraju jedan veliki odbor koji će se baviti pitanjem reorganizacije crkvenih struktura, nadajući se da će tako biti ostavljeno najviše prostora Svetom Duhu da obavi svoje delo.

Iz časa u čas, iz propovedi u propoved, iz dana u dan skup je sve više postajao mesto na kojem su se slušali izveštaji o napretku Božjeg dela u svetu. Između ostalih, doktor Saderlend je uputio snažnu poruku o važnoj ulozi medicinsko-zdravstvene službe u radu na zadobijanju duša. Brat Deniels se još jednom javio za reč i, osvrćući se na podatak da Sjedinjene države Amerike daju samo dvadeseti deo ukupnog svetskog stanovništva, prsta uprtog u kartu sveta iza njegovih leđa, izgovorio rečenice koje su zapamćene: "Devetnaest dvadesetina svetskog čovečanstva živi izvan Sjedinjenih država.... Ali, od ukupnih 75000 sledbenika treće anđeoske vesti čak 60 000 žive u Americi! Od ukupno 1 400 000 000 stanovnika sveta, najmanje dve trećine su neznabošci. U svetu danas živi preko 1 000 000 000 neznabožaca!"

Ustala je i Elen Vajt da svojim svedočanstvom i iskustvom iz Australije naglasi značaj izazova koji su stajali pred delegatima. "Polje rada je ceo svet!" - uzviknula je. "Ali šta je poduzela Generalna konferencija?... Kazala sam Gospodu da ću vas, kad dođem u Betl Krik, pitati zašto ste zadržali sredstva koja su bila neophodna nama u Australiji.... Želimo da se na ovom zasedanju delo tako organizuju da se slične stvari nikada više ne dogode. Dve ili tri osobe, koje nikada nisu videle 'bezvodna polja'.... ne treba da odlučuju o potrebama tih polja."

Dalje, Elen Vajt je ponovila poziv lekarima i propovednicima da rade udruženim snagama i ne dozvole da ih ljubomora, nerazumevanje ili nesuglasice podele. "Želim da vam kažem," - rekla je na kraju Gospodnja sluškinja, "da će uskoro nastati vreme kada će zdravstveno-misionarski posao biti jedini oblik propovedničkog rada."

Ovakve poruke potpuno su omekšale srca delegata. Ogromne promene su izazvane u tim danima zasedanja i toliki je bio broj delegata koji su hteli javno da izraze svoje viđenje tog sastanka da je predviđeno vreme za iznošenje svedočanstava - udvostručeno.

Zacrtnane promene pokazale se veoma važnim. Na primer, "područja" u Americi reorganizovana u unije prema australsko-azijskom modelu. Kao rezultat toga pojavili su se mnogi do tada još nepoznati propovednici ili vernici koji su zauzeli odgovarajuća i odgovorna mesta u crkvi. Polja rada, tzv. misionarska polja, vodile su osobe koje su bile iz tog kraja, slobodne u donošenju odluka nezavisno od Generalne konferencije, naravno pod pretpostavkom da Generalna konferencija i dalje ostane nadležna za donošenje smernica budućeg rada. Kada se delo nešto kasnije još više proširilo, ovaj sistem pokazao se kao proveren i dobro prilagođen uslovima u kojima je nastajao.

Drugo, proširen je Odbor Generalne konferencije (koji je na tom zasjedanju iznosio 25), tako da se više nikada nije dogodilo da "dva ili tri čoveka" donose odluke bitne za crkvu u celini. Novi broj nije bio statičan. Odlučeno je da predsednik svake unije automatski postaje član Odbora GK. To je značilo da je jedan propovednik iz najudaljenijeg dela sveta, kojem je poverena dužnost vođenja unije u tom kraju, bio punopravni član Odbora GK kao i svaki predsednik unije u Sjedinjenim državama! Sedamdesetih godina 20. veka broj članova upravnog tela GK premašio je broj 300! Nikada, zaista nikada više nije se dogodilo ni to da velike i važne odluke donose uglavnom ljudi iz američkih krajeva.

Postavljena su pravila i u vezi s protokom novca iz "bogatijih" oblasti u "siromašne". Konačno, počeo je proces prerastanja nekih dotadašnjih "udruženja" (npr. "Udruženje za subotnju školu", "Track and Missionary udruženje") u "odeljenja" za ta područja, na svim nivoima: od lokalnog do Generalne konferencije. Sve ove promene imale su samo jedan cilj: usmeriti novac, ljude i autoritet u posao objavljivanja adventne istine svetu.

Na žalost, nije sve prolazilo bez teškoća. Kada je proces pretvaranja "udruženja" u "odeljenja" uzeo maha, "Medical Missionary" i "Benevolent Association" su počeli da oklevaju. Iako su se lekari i propovednici vidno približili jedni drugima na zasjedanju u Betl Kriku, ostao je jaz međusobnog nepoverenja. Neka vrsta privremenog kompromisa ostvarena je u predlogu da se u Odboru GK nalazi šest predstavnika zdravstvenog dela.

Sledeće zasjedanje Generalne konferencije održano je dve godine kasnije (1903.) u Ouklendu u Kaliforniji. Osnovne promene zacrtane odlukama o reorganizaciji bile su završene i sva pažnja mogla je da se posveti uređenju zdravstvenog dela. Međutim, pokazalo se da je jaz između propovednika i zdravstvenih radnika, koje je predvodio dr. Kelog, postao još veći u odnosu na prethodni skup GK. Glavna rasprava vodila se oko pitanja da li da se sve adventističke ustanove stave pod nadležnost crkve, bez obzira da li na lokalnom, oblasnom ili globalnom nivou, ili da im se omogući polu-samostalan status. Doktor Kelog je sa svojim istomišljenicima bio uporan u traženju samostalnosti, ali 80% delegata glasalo je za prvu verziju uređenja; samo su sanatorijum u Betl Kriku i još jedan, kasnije izgrađen, u Meksiku ostali izvan crkvene administracije.

Na istom zasjedanju Generalne konferencije donešena je odluka o premeštanju upravne zgrade i izdavačke kuće REVIEW & HERALD iz Betl Krika. U februaru 1902. godine izgorela je glavna zgrada sanatorijuma. Dok je dr. Kelog bio u punom poslu obnavljanja objekta, 30. decembra iste godine do temelja je izgorela zgrada u kojoj je bio smešten REVIEW & HERALD. Savet Elen Vajt o potrebi preseljenja iz Betl Krika odjednom je ponovo postao aktuelan i odmah se pristupilo njegovom ostvarenju.

Tako je završena ova srednjoročna reorganizacija crkve. Kada je uprava izašla iz Betl Krika i ušla u glavni grad Sjedinjenih država, proširila se i njena vizija o potrebama sveta i učešću crkve u zadovoljavanju tih potreba, ali u isto vreme i mogućnost uravnoteženog odnosa sloboda i samostalnosti u odlučivanju pojedinih područja i potrebne koordinacije tih odluka s osnovnim smernicama i potrebama Božjeg dela u celini.

Kada je već reč o reorganizacijama adventnog dela, dobro je da se spomenu još dva veća zahvata na tom području koja su usledila nešto kasnije. Na podsticaj dela u Evropi, Generalna konferencija je na svom zasjedanju 1913. godine donela odluku da se osnuje nova administrativna jedinica, "divizija", koja bi trebala da predstavlja Generalnu konferenciju u tom delu sveta. Vremenom se pokazalo da je potrebno da crkva na svim nivoima ostane jedna celina; bez divizija događalo se da je delo na jednom kontinentu dosta udaljeno, odsečeno od upravnog tela,

Generalne konferencije. Zato je ideja "divizija", kao predstavnika GK u tom delu polja, bila pozitivno rešenje.

Drugi veći poduhvat na području organizacije crkve bavio se pitanjem "obojenih" vernika, konkretnije crnaca u Severnoj Americi. Početkom dvadesetog veka broj takvih vernika iznosio je svega nekoliko stotina, ali je sve više rastao. Istovremeno rastao je i broj "crnih" propovednika i Elen Vajt je apelovala na vođe dela da uključe i njihov glas u projekte i planove crkve. Ovaj savet je naišao na dobar odjek na nivou Generalne konferencije. Oko 1940. godine neke oblasti odlučile su da u određene odbore izaberu crnce, koji bi zastupali crnačko verništvo. Na zasedanju GK 1944. godine omogućeno je crncima da formiraju svoje oblasti u okviru već postojećih unija. Ovaj predlog je gotovo bez izuzetka primenjen i to je donelo dvostruku korist: mnogo crnaca pozvano je na vodeće službe dela, a broj crnaca koji su prihvatili adventnu vest rastao je ponegde eksplozivno.

Elen Vajt je mogla da bude i bila je zadovoljna rezultatima zasedanja 1901. i 1903. godine. Iako je jednom u prošlosti bila primorana da kaže da je prošlo ono vreme kada se Generalna konferencija predstavljala Božji glas na zemlji, 1909. godine napisala je: "Kada Generalna konferencija na svom zasedanju, na kojem učestvuju predstavnici dela iz svih krajeva sveta, donese određeni zaključak ili sud, privatna nezavisnost i lično mišljenje ne smeju se tvrdoglavo braniti i nastavljati, nego potčiniti." Nešto kasnije (1913. godine) dodala je: "Osećam se ohrabrenom i blagoslovenom kada vidim da Bog Izrailjev još uvek vodi svoj narod i da će nastaviti da bude s njim sve do kraja."

Ipak, jedna senka je pala na zasedanje 1901. godine. Ne na osnovu nečega što se dogodilo, nego na osnovu nečega što se nije dogodilo. Kratko nakon zasedanja Elen je jednog dana u podne sedela za stolom s namerom da napiše neka zapažanja u vezi sa proteklim sastancima. Tada je došla vizija, u kojoj je gledala kako delegati potpuno, celim srcem odgovaraju na Božji poziv na ponovno obraćenje. čas izražavanja obraćenja i pokajanja trajao je do kasno u noć. Radost kakva do tada nije bila poznata nijednom od prisutnih delegata zavladała je skupom. Onda je vizija prekinuta i Elen je zatekla sebe kako još uvek sedi pred listom papira, s perom u ruci. Sledile su božanske reči: "Celo nebo čekalo je da se tako nešto dogodi." "Ovo je trebalo da se dogodi." Dah razočaranja uvlačio bi se u dušu verne Božje sluškinje svaki put kada bi pomislila na tu viziju.

Iako je, sve u svemu, zasedanje 1901. godine značilo veliki uspeh za crkvu i delo u celini, ostala je jedna velika rana, koja se zvala odnos između propovednika i medicinskih radnika. Kada je mislila o dr. Kelogu, Elen Vajt je mogla, slomljenog srca od tuge, samo da ponovi reči cara Davida u vezi s Avesalomom: "Avesalome, sine moj! Avesalome, sine moj!"

Polarizacija odnosa propovednici - lekari postajala je sve veća i izraženija, naročito nakon zasedanja 1903. godine. Ulje na vatru dolio je dr. Kelog svojom knjigom ŽIVI HRAM, u kojoj je iznosio svoja panteistička gledišta, i svojim upornim traženjem da se medicinske ustanove izdvoje iz crkvenog sistema i dozvoli im se samostalnost. Veliki broj propovednika potpuno je okrenuo leđa Kelogu. U isto vreme Ed Saderlend i Persi Megen, vođe pokreta reformnih vaspitnih radnika, postali su nestrpljivi i netrpeljivi prema propovednicima koji nisu odmah prihvatili sve njihove ideje na "Emmanuel" koledžu. Na saboru mičigenske oblasti 1904. godine, održanom na kampusu "Emmanuela", 16-godišnja kriza došla je do vrhunca.

"Majka Elen", kako su s puno topline nazivali Elen Vajt u Betl Kriku, pružala je ruke pomirenja prema svim trima zavađenim grupama, ali bez uspeha. Na spomenutom saboru, na jednom od sastanaka jednog popodneva govorio je dr. Kelog. Međutim, u toku govora, primetio je da se

pažnja slušalaca okrenula od njega i da sve oči prate nekoga ko je bio iza njegovih leđa. Kada se okrenuo, video je ostarelu Elen kako se penje na podijum. U znak poštovanja ustupio joj je mesto za govorničkim pultom, a sam se povukao do zida iza njenih leđa. Kelogov brat Vil takođe je prisustvovao sastanku. Elen je stupila na podijum i pred svima obnovila sećanje na dan kada je majka Kelog, pre svoje smrti, zamolila Elen da povede i njena dva sina sa sobom u Božje carstvo. Vil je zaplakao; ali Džon je ostao neosetljiv. Samo je pogledao na časovnik, zaključio da još može da uhvati voz za Betl Krik i izašao iz dvorane.

Majka Elen nije se predavala do svoje smrti. Istina, Keloga više nije mogla da povрати, ali je ponovo podmetnula svoja ostarela leđa u cilju spasavanja drugih. Ona je bila začetnik škole za "zdravstvene evanđeliste" u Loma Lindi i nosilac ideje odbora u kojima su bili zastupljeni i propovednici i zdravstveni radnici. Deniels, predsednik Generalne konferencije, prihvatio je izazov, lekari takođe. Izgledalo je da stare rane zarastaju. Saderlend i Megen pristali su da ih Elen prati na jug, gde im je uputila poruku prekora koja ih je pokrenula na pokajanje i pomogla im u podizanju "Madison" koledža i sanatorijuma tako što je, jedini put u svom dugom i bogatom životu, prihvatila da bude aktivni član odbora.

Vreme i događaji u godinama između 1901. i 1904. zaista su bili uzbudljivi. Ali usred njih, kao u sredini jednog trougla, stajala je "majka Elen" i povlačila krugove ljubavi, dovoljno velikog prečnika da ih obuhvati sve i zadrži u atmosferi međusobnog podnošenja i prihvatanja.

32. Obasjani Njegovom slavom

U subotnje jutro 21. oktobra 1944. godine, jedan dan pre stote godišnjice velikog razočarenja, grupa adventističkih vođa održala je svečano bogoslužje u čast pionira adventnog pokreta. Sutradan, u nedelju, ista grupa uputila se na grob Viliama Milera, u blizini njegove kuće.

U času kada su stigli do cilja, posetioци su se setili da je upravo vreme za radio-emisiju VOICE OF PROPHECY ("Glas proroštva") koja je tekla već drugu godinu na radio-talasima. Uključili su radio u jednom automobilu i otvorili prozore da bi dobro čuli sve što je pripremljeno, zajedno s uvodnom pesmom grupe KING'S HERALDS.

Na nadgrobnom kamenu ugledali su urezanu godinu 1849., godinu kada je Miler sklopio svoje oči i pošao na privremeni počinak. Skoro sto godina! Zar je moguće da je prošlo skoro već sto godina od kako je u grobu čovek koji je do svoje smrti bio uveren da će Isus brzo doći?! Uz godinu, pročitali su reči iz Danilove proročke knjige, iz 8. poglavlja 9. stih, takođe uklesan u nadgrobnu ploču: "... jer će u određeno vreme biti kraj." U tom momentu do njih je dopirala poruka pesme iz radio-emisije: "Glasnici, trubom oglasite znak: Isus nam dolazi sad!"

Radosna vest: Isus dolazi ponovi!

Ali kada?

Adventisti su često i rado citirali jednu misao Elen Vajt zapisanu u knjizi HRISTOVE PRIČE: "S dubokom čežnjom Isus čeka da se pokaže u svojoj crkvi. Kada Njegov narod bude savršeno odražavao Njegov karakter, tada će On doći da ga proglasi svojim." Ove nadahnute reči Duha proroštva komentar su, u stvari, Isusovih reči, Njegovog obećanja iz Marka 4,28.29: "Jer Zemlja sama od sebe najpre donese travu, potom klas, pa onda ispuni pšenicu u klasu. A kad sazri rod, odmah pošlje srp, jer nastaje žetva."

Zemljoradnici ne žanju kada spaze da je iznikla zelena vlat, niti to čine kada vide da se formira klas. Oni posmatraju proces rastezanja i sazrevanja, registrujući svaku promenu u veličini, obliku i boji biljke i očekujući onaj ključni trenutak kada je taj proces na vrhuncu. Tada izlaze kombajni i sakupljaju žetvu, u jednom dahu.

Isus željno očekuje trenutak kada će se u Njegovom narodu savršeno održavati Njegov milostivi, blagi i strpljivi karakter. Kao prvosveštenik u nebeskoj svetinji On je više od sto godina obasjavao polja ovog sveta i svog naroda svetlošću subotnjeg posvećenja i neumorno radio na uklanjanju greha ne samo iz izveštaja o životu ljudi, nego i iz njihovog stvarnog života. Kako je divno misliti o tome da će jednog dana san biti ostvaren u Njegovom dolasku! Kako je, u isto vreme, tužno misliti o tome da na taj dan Isus tako dugo čeka!

Sledeći citat iz knjige HRISTOVE PRIČE dopunjuje prethodni: "Celo nebo čeka da se otvore kanali kojima će se sveto ulje izliti na ljudska srca da im donese radost i blagoslov."

U nastavku čitamo: "Prednost je svake duše da postane živi kanal kroz koji Bog može da izliva na svet riznice svoje milosti, neistraživa blaga Hristova. Najviše što Isus želi jesu oruđa koja će predstavljati svetu Njegov duh i karakter. Najveća potreba sveta jesu ljudska bića kroz koja će se pokazivati Spasiteljeva ljubav."

čekanje da jedna osoba formira savršen karakter i postane kanal za prenošenje Božje milosti nisu dva različita procesa. Pre bi se moglo ustvrditi da su to dva aspekta jednog istog procesa. Bog čeka na ljude koji će formirati savršen karakter s određenim ciljem, namerom. Kada očekuje da ljudi pobede greh, onda Bog to ne misli samo radi njihove radosti, nego zato da bi mogli korisno da posluže u predstavljanju Njegovog karaktera onima koji ga još ne poznaju i koji su daleko od Njega.

Koliko bi brže adventisti sedmog dana objavili istinu o Bogu svakom gradu, svakom selu i svakom pojedincu u svetu kada bi svakog dana praktično živeli životom Božje ljubavi u domu, susedstvu, na radnom mestu ili bilo gde se nađu?

Koliko dugo će Isus još morati da čeka?

Još 1884. godine Ellen Vajt je pisala: "Da su svi koji su tako složno radili u delu propovedanja istine o Isusovom dolasku 1844. godine prihvatili treću anđeosku vest i propovedali je u sili Svetog Duha, Bog bi se moćno uključio u njihove napore. Bujica svetlosti izlila bi se na svet. Godinama ranije stanovnici sveta bili bi opomenuti, poslednja faza plana spasenja završena i Isus bi došao da spase svoj narod."

"Godinama ranije" znači još godinama pre 1884.! Pretpostavimo da su stotine hiljada Millerovih sledbenika u Americi i hiljade adventista u Evropi i ostalim krajevima sveta prihvatili i objavili istinu o suboti i nebeskoj svetinji. Prema ovoj izjavi Duha proroštva, Isus bi već bio na Zemlji! Građanski rat u Americi ne bi se odigrao, milioni ljudi ne bi izgubili život u prvom svetskom ratu, Hirošima i Nagasaki ne bi doživeli iskustvo prvih atomskih bombi! S obzirom da poznajemo s koliko brige i sažaljenja nebeski Otac saoseća sa svakim siročetom i udovicom, možemo samo da zamišljamo kako je žarko želeo da pošalje Isusa na Zemlju pre nego su se odigrale ove strahote.

Otac koji očekuje, deca koja oklevaju.

Oni adventisti koji su prihvatili treću anđeosku vest, oko 1850. godine s posebnim intenzitetom suočeni su s porukom Laodikeji. Isus je zakucao na vrata njihovog srca, tražeći neizostavno da mu otvore. Reke poznog dažda bile su spremne da se izliju na žedan svet. Konačna pobjeda bila je na dohvatu ruke. Vernici su prevalili jedan deo puta, a onda su, zadovoljni postignutim, zastali da se odmore.

Otac koji očekuje, deca koja oklevaju.

U Mineapolisu 1888. godine Sveti Duh je otkrio svoju neposrednu blizinu. Još jednom se ukazala prilika za izlivanje poznog dažda. Ali umesto da "stupe u svetinju nad svetinjama s Isusom", kako je pisala Elen Vajt, mnogi adventisti odlučili su da zakorače u tužan period šesnaestogodišnje krize.

Otac koji očekuje, deca koja oklevaju.

Pomislim često na "majku Elen". U Božje ime ona je povlačila krugove ljubavi dovoljno velike da obuhvate svu decu koja oklevaju. Ti krugovi ljubavi, osnaženi neprolaznim istinama Biblije i dragocenim "Svedočanstvima za crkvu", podigli su talase koji iz godine u godinu zapljuskuju svakog adventistu sedmog dana i predstavljaju neprocenjivo blago crkve u celini. Nesuglasice su se pojavljivale, ali je prevladavala sloga. Učestvovao sam na zasedanju Generalne konferencije u Beču, 1975. godine: 1 700 delegata, crnih i žutih, belih i crvenih, iz svih kultura i političkih sistema ovog sveta. Sedeo sam u odboru za imenovanje koji je brojao 173 člana. Video sam, čuo i osetio kako duboko ispod rebara naših sitnih sukoba i nesporazuma funkcionišu pluća dubokog poverenja i sloge.

U ovoj knjizi bavili smo se prvenstvenom idejom nastanka adventnog dela. To je važno, jer tek na osnovu jasnog poznavanja početka možemo bolje da shvatimo smisao adventnog dela danas. Značaj istine o Isusovoj službi na nebu, ubeđenje, hrabrost i požrtvovnost pionira adventne vesti najbolje nam objašnjavaju zašto ta vest i danas postoji. Suprotno mnogima koji smatraju da je taj deo najbogatiji period adventnog pokreta, siguran sam da bi još mnogo više vremena i prostora bilo potrebno da se opišu događaji, žrtve, dostignuća i otkrića nove svetlosti koja su se dogodila u novijoj istoriji crkve, u 20. veku. I taj period obeležili su ljudi koji širokog srca, spremni da posvete i polože svoj život na oltaru službe propovedanja radosne vesti u najtežim uslovima, na najnepristupačnijim terenima.

V. R. Smit (W. R. Smith) krstario je Korejom pešice, biciklom i na konju, danju i noću, kroz kišu, mraz i sneg, smrznutih ruku i nogu, s povremenim odmorima na najtrvrđim posteljama, rušeći svoje zdravlje ali gradeći crkve i škole s jednim ciljem - da pruži priliku narodu Koreje da upozna Spasitelja.

Dž. P. Enderson (J. P. Anderson) ceo svoj radni vek proveo je u Kini, spreman da ostane u području najžešćeg rata samo da sačuva misionarsku bolnicu. Godinama kasnije, kada je rat prošao, on je ponosno i radosno vratio crkvi ovu ustanovu bez ijednog izgubljenog peškira ili čaršava za krevete.

C. C. Krajsler (C. C. Crisler) pevao je nežno pesmu "Svim stazama vodio me je moj Spasitelj" dok je ležao na samrtnoj postelji u gradu Kona u Kini slomljen teškom upalom pluća.

V. H. Enderson (W. H. Anderson) povratio se k sebi u trenucima dok je bio na umoru od strašne dizenterije koju je stekao u neprohodnim krajevima Afrike, da bi čuo kako "njegovu" pleme Matabele peva pesmu "Ne, nikada sam".

Dž. Meklaren (G. McLaren) doživeo je da njegov brod opkole neprijateljski raspoloženi starosedeozi Solomunskih ostrva. Zapevao je pesmu "Svuda s Hristom sigurno ću ići" i - bezbedno se ukotvio.

Beni Tavonde, rođen na Fidži ostrvu, posle deset godina neumornog rada na Papui doživeo je iskustvo prvog obraćenja dok je ležao u samrtnoj agoniji od ujeda zmije.

Fika Mitieli, Benijeva sunarodnjakinja s Fidžija na radu u Papui, izbegavala je i vadila koplja ratničkih urođenika, šireći i među njima, u njihovim selima, osnovna znanja pismenosti zajedno s veću o Isusu u nebeskoj svetinji.

Biliat Sapa (Billiat Sapa), jedan od prvih afričkih misionara koji je rođen u Africi, počeo je delo propovedanja evanđelja u močvarnim dolinama Malavija. Godinama su on, njegova žena i dvoje dece živeli na provizornoj platformi u granama jednog drveta, jer mu meštani nisu dozvolili da se useli među njih. Kada su mu umrla oba deteta, on i njegova žena odbili su pomisao da odustanu i vrate se u svoje rodno mesto. Kada mu je umrla žena, odbio je pomisao da odustane i vrati se u svoje rodno mesto. Konačno su se meštani uverili da ih ne samo Belliat voli, nego da ih i Bog voli. Pozvali su ga da živi zajedno s njima i on je vremenom osnovao nekoliko škola.

Danas su okolnosti drugačije. Danas deca u Africi i na Fidžiju gledaju TV kao što to čine deca u Evropi ili Americi. Zato adventistička misija mora da se meri prema tehničkim dostignućima današnjice. Ipak, još uvek ima katastrofa i nepogoda koje zahtevaju istu požrtvovnost koju su pokazivali misionari u potpuno primitivnim područjima. Kada je velika suša pogodila Rusiju 1920. godine i zajedno s tifusom zapretila da prepolovi broj stanovnika, L. H. Kristijan (L. H. Christian) je tri nedelje krstarilo ovom ogromnom zemljom, hrabrio vernike da izdrže i osvedočavao ih da u drugim krajevima sveta njihova braća i sestre poste i mole se Bogu za njih. Pedesetak godina kasnije suša i glad su ponovo posetili Sovjetski Savez; tada je jedan upravitelj škole, pokrenut ljubavlju i brigom za 1 000 đaka za koje je bio odgovoran, uložio nadljudske napore da obezbedi dovoljno pirinča da se prehrane.

Adventizam dvadesetog veka predstavljali su mnogi mladići i devojke u najstrašnijim ratovima koje je zabeležila istorija čovečanstva tako što su slušali glas svoje savesti i sledili Božju zapovest o poštovanju života drugog ljudskog bića, odbijajući da se, i pored svih mera prisiljavanja i kažnjavanja, uključe u te prljave aktivnosti. Poznat je slučaj četrnaestorice mladića koji su stavljeni u samice zato što nisu hteli da prekrše Božji zakon ni u ratnim uslovima. Svakome od njih rečeno je da su se svi ostali odrekli svojih principa i subote kao posebnog obeležja. Ali uveče svakog dana, svako od njih mogao je da čuje kako iz trinaest drugih samica dopiru zvuci pesme upućene Bogu. Jedan drugi adventista, po imenu Dezmond Dos (Desmond Doss), dobio je čak Orden časti od Kongresa za pokazanu hrabrost kada je u jednoj borbi izvukao 75 ranjenika, iako ga je neprijateljska vojska nekoliko sati zasipala mecima, bombama i ručnim granatama.

Adventizam dvadesetog veka ogledao se i u ličnosti V. A. Spajsera (W. A. Spicera), u periodu od 1922. do 1930. godine predsednika Generalne konferencije. Omiljen, neumoran putnik za kojeg se kaže da je poznavao po imenu svakog saradnika u Božjem delu, uvek spreman da udeli neki poklon deci misionara, skroman toliko da je kupovao uvek najjeftiniju voznu kartu. Kaže se da je jednom prilikom, kada su ga saradnici ukorili što stalno putuje trećom klasom iako njegovoj službi i ugledu pripada mnogo više, odgovorio: "Oprostite što sam opet kupio kartu treće klase. Nisam znao da postoji i četvrta!"

Adventizam dvadesetog veka ogleda se najviše u mnogo većem broju posvećenih laika - ljudi i žena koji su uz svoja zvanja ili porodice učinili mnogo za razvoj adventnog dela u svetu. Bez obzira da li je reč o pripremanju i podeli hrane ugroženom stanovništvu, skupljanju odeće za siromašne, vođenju seminara, kurseva, tečaja i ostalog - njihov doprinos je izuzetan.

Neki posvećeni laici doživeli su čudesne dokaze Božjeg vodstva. Jedan od njih bio je čarls Eškroft (Charles Ashcroft) iz mestašca Karmel (Carmel) u Australiji. Njega je odjednom počelo da zanima da li bi bilo dobro da pokloni svoj veliki voćnjak kao zemljište za podizanje adventističke srednje škole. Pošto nije bio siguran, zatražio je od Boga da mu to pokaže i to tako što će u jednom vedrom, sunčanom danu te sedmice odjeknuti grom nad njegovim imanjem. Te iste sedmice, na vedrom, plavom nebu pojavio se jedan crni oblak iza obližnjeg brda, došao iznad Eškroftovog imanja, zasvetleo bljeskom munje, odjeknuo praskom groma i izgubio se na suprotnoj strani horizonta. čarlsov brat koji se zatekao na farmi uzbuđeno je dotrčao:

"čarls, jesi li video? Šta se to dogodilo?"

"Video sam," - odgovorio je čarls mirno. "To mi Bog šalje znak da poklonim svoj voćnjak za potrebe njegovog dela.

Ovo se zbilo 1906. godine. I danas, međutim, na tom mestu stoji tzv. "Karmel" škola.

Statistika potvrđuje ohrabrujući razvoj. Ukupna svota darova porasla je od 500 000 američkih dolara 1895. godine do 300 000 000 dolara 1975. godine. Dok je 1890. godine bilo svega 1300 učenika u našim školama, oko 1980. godine taj broj je iznosio preko 400 000. časopis THESE TIMES štampan je u 200 000 primeraka mesečno, SIGNS OF THE TIMES u 540 000, a EL CENTINELLA (na španskom jeziku) u 600 000 primeraka. Emisiju THE QUIET HOUR prihvatilo je preko 500 TV stanica u Americi, dok je THE VOICE OF PROPHECY preuzelo oko 800 različitih programa. Knjige za decu koje prenose osnovne vrednosti hrišćanskog života i najdragocenije poruke Biblije iz pera "čika Artura" (Arthur Maxwell) štampane su, uključujući i prevode na više od 30 jezika, u više od 7 000 000 primeraka. Isto tako u milionskom tiražu izlazi iz štampe knjiga PUT HRISTU Elen Vajt, za sada na preko 100 jezika. Posmatranje kretanja broja vernika takođe je veoma zanimljivo. Godine 1863. ukupno je bilo 3 500 adventista, dok je broj stanovnika Zemlje iznosio oko 1 000 000 000. To je značilo da jedan adventista dolazi na 3 000 000 ljudi. Nešto više od sto godina kasnije, 1975. godine, kada je broj stanovnika u svetu porastao na 4 000 000 000, prosek je iznosio 1 : 1 600 (jedan adventista na 1600 neadventista). Ako bi godišnji rast crkve iznosio samo 5,5% godišnje, 2 000. godine svet bi broja 6 500 000 000 stanovnika, od kojih bi 10 000 000 bili adventisti i odnos bi bio 1 : 650.

Ovakav napredak je dobar, ali ne dovoljno dobar. Nedostatak je u tome što je suviše spor. Da je crkva nastavila da raste po stopi od 11,1% kao što je to bio slučaj između 1870-ih i 1880-ih godina, danas bi u svetu bilo ne 3 500 000 adventista, nego 275 458 110! "Celo nebo", čeka na taj doživljaj, ali očigledno već predugo čeka. Delo mora početi da se širi kao "vatra kroz slamu". To će se dogoditi tek kada se, po rečima Elen Vajt, "božanska sila udruži s ljudskim naporima." "Bog je spreman da učini svoj deo ako mu se mi prepustimo kao oruđa."

U jednoj viziji koju je dobila 1844. godine Ele Vajt je videla iskre svetlosti kako lete s mesta na mesto i obasjavaju ceo svet. One su predstavljale ispunjenje obećanja u Otkrivenju 18,1: "I posle ovoga videh drugog anđela gde silazi s neba, koji imaše oblast veliku; i zemlja se zasvetli od slave njegove."

Ovaj anđeo, kao i tri anđela iz Otkrivenja 14. poglavlja, predstavlja ljude koji nose poruku, vest. "Slava Božja" je pre svega Božji slavni karakter, prema opisu kojeg je sam Gospod dao kada je prošao pored Mojsija (vidi 2. Mojsijeva 34). Zemlja će, dakle, biti obasjana Božjom slavom kada se Njegova crkva ispuni božanskom silom i postane savršeni odraz božanskog karaktera. Slava koju je Elen Vajt videla da izvire iz zapovesti o suboti u nebeskoj svetinji nad svetinjama, simbol svete ljubavi samog Boga, jednog dana videće se na licima i usnama Božjeg naroda koji svetkuje subotu. Držanje subote svetom učiniće svetima ljude i žene, mladiće i devojke koji je drže svetom.

"... i Zemlja se zasvetli od slave njegove.' Duh Božji će tako milostivo blagosloviti posvećena ljudska oruđa da će ljudi, žene i deca otvarati svoje usne u slavlenu i hvaljenju Boga, ispunjavajući zemlju znanjem o Bogu i njegovoj neprolaznoj ljubavi," - objašnjavala je Elen Vajt značenje Jovanovog teksta.

Učešće u ovom slavnom završetku adventnog pokreta neće biti ograničeno samo na one koji se danas vode kao članovi crkve. Priliku za to imaju sva živa ljudska bića. "Gospodnja je Zemlja i što je na njoj," - pisao je psalmista David. Bog je Otac svih i onog momenta kada neko čuje poziv Božje milosti, ako se odluči da ga prihvati i poslušna, on stiće pravo da dobije tu preobražavajuću silu koja će ga pripremiti za večnu radost.

"Sila Svemogućega dodiruje srca ljudi i oni koji odgovore na taj dodir postaju svedoci Boga i Njegove istine. U mnogim krajevima sveta moguće je videti posvećene ljude i žene kako drugima prenose svetlost koja jasno osvetljava put Spasenja kroz Hrista. I dok dozvoljavaju da njihova svetlost i dalje svetli, kao što je to bio slučaj sa onima koji su bili kršteni Duhom na dan Pedesetnice, oni primaju sve više i više sile Duha. Na taj način Zemlja treba da bude obasjana svetlošću Božje slave."

"Božje sluge, ozarena lica svetim posvećenjem, žuriće iz mesta u mesto da objave vest sa neba. Hiljade glasova, širom cele zemlje, nosiće opomenu. činiće se čuda, bolesni će ozdravljati i silni znaci pratiće verne...."

.... Zraci svetlosti sada svuda prodiru, istina se pokazuje u svojoj svojoj jasnoći, a iskrena Božja deca kidaju veze koje su ih do sada zadržavale. Porodične i crkvene veze ne mogu više da ih zadrže. Istina im je dragocenija od svega drugoga. Uprkos sotoninim udruženim silama koje će ustati protiv istine, velik je broj onih koji će stati na Gospodnju stranu."

Istina je dragocenija od svega ostalog. Vest koju adventni narod objavljuje svetu mora biti istina i samo istina: o Isusu, o Njegovoj službi u prošlosti i Njegovoj službi danas. Ona mora sadržavati u sebi poruku prvog anđela: večno evanđelje o krstu Golgote i aktuelnu vest o času suda. Ona mora sadržavati poruku drugog anđela: poziv ljudima da se odvoje od svih idola koji ih zadržavaju u potpunom predanju Bogu. Ona mora sadržavati poruku trećeg anđela: opomenu ljudima u vezi s lažnim bogoslužjenjem, upućivanje na važnost Božjih zapovesti i Isusove vere, jednom rečju - opravdanje verom.

Od 22. oktobra 1844. godine Isus je u svetinji nad svetinjama nebeskog Svetišta i odatle upućuje našu pažnju na zapovest o suboti, ne samo zato što je subota sedmi dan nedeljnog ciklusa, nego zato što je ona simbol života po Hristovom uzoru, znak razdvajanja dobra od zla u poslednjim danima istorije ove planete. Isus radi na uklanjanju naših greha, ali ne samo iz nebeskih knjiga nego iz stvarnog života Njegove dece, kako bi ih učinio pobedonosnima, svetima. Preko svog predstavnika, Svetog Duha, On kuca na vrata srca svojih sledbenika i traži od njih da mu dopuste da dodirne najdublje delove njihove duše i ispuni ih svojom ljubavlju.